

การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2
ของประเทศไทยปีพ.ศ. 2559

Thailand UPR 2016

ข้อมูลว่าด้วยสถานะของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

การรวมกลุ่มของภาคประชาสังคมไทย
ในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2

(2nd Cycle Universal Periodic Review - UPR)

กรณีประเทศไทย 2559- ข้อมูลเพื่อการณรงค์ตามกระบวนการ UPR

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

หนึ่งในอำนาจหน้าที่หลักของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน คือการจัดทำ **การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (UPR)** เพื่อพิจารณาว่ารัฐภาคีแต่ละรัฐปฏิบัติตามพันธกรณีและพันธกิจด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไร การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนจึงเป็นกลไกสิทธิมนุษยชนที่โดดเด่นและเป็นกระบวนการการเมืองเพื่อส่งเสริมการบรรลุสิทธิมนุษยชนด้วยเหตุผลดังกล่าว การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2 กรณีประเทศไทยกำหนดให้มีขึ้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559 โดยรัฐภาคีสหประชาชาติจะใช้ที่ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนเพื่อพิจารณาว่ารัฐบาลไทยปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของตนอย่างไร

“ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย” ประกอบด้วยข้อมูลเพื่อการรณรงค์ตามกระบวนการ UPR 22 ฉบับ เป็นผลงานการจัดทำขององค์กรสิทธิมนุษยชนในประเทศ ประกอบด้วยเครือข่ายภาคประชาสังคมในกระบวนการการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนไทย องค์กรพัฒนาเอกชนระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศสามแห่ง และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เพื่อประกันให้หน่วยงานภาคประชาสังคมในประเทศทุกภาคส่วนสามารถแสดงข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชน และสามารถนำเสนอภาพรวมที่ชัดเจนของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยต่อรัฐที่ให้ข้อเสนอแนะ ก่อนที่การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2 จะเริ่มขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จัดทำขึ้นจากข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เสนอต่อกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน โดยมีการยื่นเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนเมื่อเดือนกันยายน 2558 รวมทั้งข้อมูลที่ปรับปรุงล่าสุดเมื่อเดือนมีนาคม 2559 ทั้งยังมีข้อมูลที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับนักการทูตที่ใช้เพื่อพิจารณาสิทธิด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

1. การประเมินโดยสังเขปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในกระบวนการ UPR รอบที่ 1
2. ปัญหาท้าทายที่ยังเหลืออยู่ ข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชนใหม่ ๆ กรณีศึกษาจากองค์กรในพื้นที่
3. ข้อเสนอแนะที่เฉพาะเจาะจงและปฏิบัติได้ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างเป็นผล
4. บรรณานุกรมที่ช่วยประกันว่าข้อมูลที่เสนอมีหลักฐานอ้างอิงอย่างน่าเชื่อถือ

ข้อมูลเพื่อการรณรงค์ตามกระบวนการ UPR ครอบคลุมประเด็นท้าทายด้านสิทธิมนุษยชนเกือบทั้งหมดในไทย ตามการแบ่งประเภทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในกระบวนการการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนไทย: (1) การขัดกันด้วยอาวุธและสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในภาคใต้ของไทย (2) สิทธิในที่ดินในประเทศไทย; (3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิมนุษยชน (กรณีเขื่อน) (4) เมืองแอ่ง ปิโตรเลียม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน (5) ผลกระทบร้ายแรงจากความตกลูกการค้าระดับภูมิภาคและภูมิภาคที่มีต่อสาธารณสุข (6) สิทธิและสุขภาพทางเพศและสิทธินามิยเจริญพันธุ์ (7) สิทธิของผู้อพยพและการค้ามนุษย์ (8) ผู้แสวงหาที่พักพิงและผู้ลี้ภัยในประเทศไทย; (9) สิทธิของชนพื้นเมือง (10) สิทธิเด็ก (11) สิทธิสตรี (12) สิทธิในวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศ (Sexual Orientation, Gender Identity and Gender Expression - SOGIE); (13) สิทธิของผู้พิการ (14) สิทธิของผู้สูงอายุ (15) เสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพด้านการชุมนุมและการสมาคม (16) การบริการงานยุติธรรมและศาลทหาร (17) การทรมาน (18) การบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทย; (19) โทษประหาร; (20) การปฏิรูปเชิงสถาบัน; (21) การให้ความรู้และการอบรมด้านสิทธิมนุษยชน และกฎบัตรระหว่างประเทศ และ (22) สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยกสม.

เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานในประเทศมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเป็นผลในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2 กรณีประเทศไทย และเพื่อประกันว่าในการพิจารณาข้อมูลของประเทศได้ครอบคลุมถึงข้อมูลที่มาจากหน่วยงานในประเทศด้วย UPR Info Asia และเครือข่ายภาคประชาสังคมในกระบวนการการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนไทย ได้จัดประชุม **“การเตรียมพร้อมก่อนการประชุมของ UPR Info ที่กรุงเทพฯ” (Bangkok UPR Info's Pre-Session)** เป็นการสานเสวนาอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานระดับรากหญ้าและนักการทูตที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2559 โดยมีสถานเอกอัครราชทูตสวีเดนและเดนมาร์กเป็นเจ้าภาพ และเป็นการประชุมเพื่อหนุนเสริมการประชุมเพื่อเตรียมพร้อมของ UPR Info ที่กรุงเทพฯ (30 มีนาคม 2559) เป้าหมายของการประชุมเตรียมพร้อมครั้งนี้ เป็นไปเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และนำเสนอข้อมูลเพื่อการรณรงค์ตามกระบวนการ UPR ให้กับนักการทูต ทั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลและข้อมูลดิบที่น่าเชื่อถือจากระดับพื้นที่และทางออกในการแก้ปัญหาที่มีหลักฐาน พิสูจน์ได้และข้อเสนอแนะด้าน UPR อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อมูลเพื่อการรณรงค์ตามกระบวนการ UPR เป็นเครื่องมือรณรงค์ที่สำคัญเพื่อประกันว่าข้อเสนอแนะในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งจัดทำโดยรัฐต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อรัฐบาลไทย เป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงเสียงจากคนในประเทศ และตรงกับความต้องการของกลุ่มที่เสียเปรียบจนถึงทุกวันนี้ การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นกระบวนการการเมืองเพียงช่องทางเดียวที่สามารถเสนอแนวทางแก้ปัญหาจากชุมชนในท้องถิ่นให้กับรัฐบาล โดยมีรัฐภาคีสหประชาชาติเป็นสะพานเชื่อมที่สำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความหวังว่าข้อเสนอแนะจากการทบทวนสถานการณ์ สิทธิมนุษยชนจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาในด้านด้านสิทธิมนุษยชนของคนรุ่นต่อไปที่นำเสนอต่อรัฐบาลไทย

การจัดทำข้อมูลเพื่อการรณรงค์ตามกระบวนการ UPR และการจัดการประชุมเพื่อเตรียมพร้อมของ UPR Info ที่กรุงเทพฯ เกิดขึ้นได้ด้วยเงินสนับสนุนจากคณะผู้แทนสหภาพยุโรปในไทย

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่ายภาคประชาสังคมในกระบวนการการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนไทย โปรดติดต่อผู้ประสานงานคุณปริญา บุญฤทธิฤทัยกุล คุณปริญา บุญฤทธิฤทัยกุล ผู้อำนวยการ Asylum Access Thailand: p.boonridrerthai@asylumaccess.org

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน และการประชุมเพื่อเตรียมพร้อมของ UPR Info กรุณาติดต่อ Emilie Pradichit: Emilie Pradichit, ผู้แทนระดับเอเชีย, UPR Info: e.pradichit@upr-info.org

* UPR Info ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2551 ภายหลังจากจัดทำกลไกการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน หรือ UPR และเป็นองค์กรเดียวในโลกที่ให้ความสำคัญเป็นการเฉพาะกับกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ประสบการณ์อย่างกว้างขวางของหน่วยงานในประเทศนี้ เป็นเรื่องที่โดดเด่นเพราะทางหน่วยงานทำงานแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนทั้งปวง และในทุกประเทศ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือเล่นการเมือง สำนักงานภูมิภาคเอเชียของ UPR Info ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2558 โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นผลและจริงจังขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ ในระหว่างกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยการส่งเสริมความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของเวที UPR ในบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกระบวนการนี้ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ การประชุมเพื่อเตรียมพร้อมของ UPR Info เป็นโอกาสที่รัฐภาคีสหประชาชาติจะได้รับแจ้งถึงสถานะการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะในการทบทวนครั้งที่ผ่านมา ในขณะเดียวกันเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับหน่วยงานภาคประชาสังคม เพื่อเร่งกระบวนการลือับประเทศต่าง ๆ ดูข้อมูลเพิ่มเติมที่ www.upr-info.org

สารบัญ

▶ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1. สิทธิในที่ดินในประเทศไทย
2. การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิมนุษยชน (เขื่อน)
3. เหมืองแร่ ปิโตรเลียม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน
4. ความขัดแย้งกันทางอาวุธ และสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในจังหวัดชายแดนใต้
5. สิทธิในสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์: ผู้หญิงและเยาวชนที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ผู้หญิงใช้ยาเสพติดชนิดฉีด พนักงานบริการหญิง ผู้หญิงข้ามเพศ และสิทธิในการทำแท้งที่ปลอดภัย
6. สิทธิแรงงานและการค้ามนุษย์

▶ สิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

7. สิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศ และเพศวิถีที่หลากหลาย ในประเทศไทย
8. ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทย
9. สิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย
10. สิทธิเด็กในประเทศไทย
11. สิทธิผู้หญิง
12. สิทธิของผู้พิการในประเทศไทย
13. สิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทย

▶ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

14. เสรีภาพในความคิดและการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมหรือการรวมตัวสมาคม
15. การบริหารงานยุติธรรมและศาลทหาร
16. การทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
17. การบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทย
18. โทษประหารชีวิตในประเทศไทย
19. การปฏิรูปเชิงสถาบัน: การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
20. การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
21. สิทธิมนุษยชนศึกษา และการเข้าร่วมเป็นภาคีในพิธีสารกฎหมายระหว่างประเทศ
22. ผลกระทบเชิงลบของข้อตกลงทางการค้าระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคต่อประเด็นด้านสาธารณสุข

สิทธิในที่ดินในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินปรากฏชัดเจนมากขึ้นในไทย ภายหลังปี 2551 จำนวนเกษตรกรและคนยากจนที่สูญเสียที่ดินได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะเป็นผลมาจากภาระหนี้สิน พร้อมกันนั้นยังมีปัญหาจำนวนเกษตรกรรายย่อยมากขึ้นที่ถูกเก็บค่าเช่าที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้งกฎหมายและนโยบาย โดยเฉพาะในแง่ของการประกาศรับรองกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ทับซ้อนกันของรัฐ การขยายตัวของพื้นที่เกษตร (เนื่องจากนโยบายด้านเกษตรกรรมและการค้า) การไม่มีเส้นแบ่งที่ชัดเจนสำหรับที่ดินซึ่งเป็นของรัฐ และการที่ชุมชนไร้ที่ดินไม่สามารถเข้าถึงและครอบครองที่ดิน เนื่องจากการกระจุกตัวของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และเนื่องจากที่ดินมีราคาสูง ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญ ส่งผลให้มีการบุกรุกเข้าไปในที่ดินของรัฐและพื้นที่ป่ามากขึ้น

ในระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR กรณีประเทศไทยเมื่อปี 2554 ไม่มีประเทศใดให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินเลย ในรายงานระดับประเทศก่อนจะมีการทบทวนตามวาระเมื่อปี 2554 รัฐบาลไทยระบุว่าให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือให้เกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อย สามารถเอาชนะปัญหาความยากจนโดยผ่านนโยบายหลายประการ รวมทั้งการออกโฉนดชุมชน นับแต่การทำให้รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐบาลได้ประกาศใช้มาตรการใหม่หลายประการ ซึ่งยังคงคุกคามต่อโอกาสการดำรงชีพของประชาชน โดยให้อำนาจหน่วยงานราชการมากขึ้นในการบริหารจัดการที่ดินและจำกัดสิทธิของชุมชนที่จะปกป้องที่ดินของตนเอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) รายงานว่าได้รับเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของรัฐเพื่อปราบปรามการบุกรุกป่า อันเป็นผลมาจากประกาศคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และผู้ที่ถูกบังคับให้ต้องออกจากที่ดินของตนเองโดยไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเพียงพอ

ความท้าทายสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน

1. คนในชนบทส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย ไม่มีหลักฐานมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ยืนยันกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เอกสารสิทธิ์หรือเอกสารพิสูจน์การทำกิน (นส.3ก) เป็นเอกสารจำเป็นเพื่อพิสูจน์ความมีกรรมสิทธิ์/การใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หากปราศจากเอกสารเหล่านี้ บุคคลย่อมเสี่ยงจะถูกเวนคืนที่ดิน ทั้ง ๆ ที่เป็นที่ดินที่ได้ทำกินมาเป็นเวลานาน
2. มีการใช้มาตรการด้านกฎหมายกับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งประกาศเป็นพื้นที่ป่า คำสั่งคสช.ฉบับที่ 64/2557 และ 66/2557 ตามแผนแม่บทป่าไม้ แผนปฏิบัติการฉบับที่ 10 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และคำสั่งคสช.ฉบับที่ 4/2557 ให้อำนาจทางการในการจับกุมและดำเนินคดีกับบุคคลในข้อหาลักลอบตัดต้นไม้และบุกรุกที่ดินอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งการยึดที่ดินและทำลายพืชผลของพวกเขา
3. การเอาผิดทางอาญากับการเข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบเพื่อประท้วงต่อต้านการเวนคืนที่ดิน กฎอัยการศึกและมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 คำสั่งคสช.ฉบับที่ 3/2558 และประกาศคสช.ฉบับที่ 7/2557 ต่างถูกใช้เพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมและสิทธิพื้นฐานอื่นๆ เป็นเหตุให้ผู้ได้รับผลกระทบไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรม
4. การตอบโต้อย่างรุนแรงต่อผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดิน ผู้ที่ทักสิทธิมนุษยชนที่ช่วยเหลือชุมชนชายขอบในการปกป้องสิทธิในที่ดินของตน ตกเป็นเป้าการข่มขู่ คุกคาม และอาจถูกสังหาร รวมทั้งการบังคับบุคคลให้สูญหาย
5. การดำเนินโครงการพัฒนาใด ๆ โดยไม่มีขั้นตอนการปรึกษาหารือกับสาธารณะและทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้าอย่างเพียงพอหรือไม่ขึ้นตอนปฏิบัติกันแล้ว แม้ว่าพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 จะกำหนดให้ต้องมีการปรึกษาหารือกับผู้ที่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับเงื่อนไขของโครงการพัฒนาใดๆ ในที่ดิน เพื่อประโยชน์ในทางเกษตรกรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากร แต่โดยปกติแล้วแทบไม่ได้มีการให้ความสำคัญกับความเห็นของคนที่ในพื้นที่เลย

ความท้าทาย

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

คนในชนบทส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย ไม่มีหลักฐานมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ยืนยันกรรมสิทธิ์ในที่ดิน:

เอกสารสิทธิ์หรือเอกสารพิสูจน์การทำกิน (นส.3ก) เป็นเอกสารจำเป็นเพื่อพิสูจน์ความมีกรรมสิทธิ์/การใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หากปราศจากเอกสารเหล่านี้ บุคคลย่อมเสี่ยงจะถูกเวนคืนที่ดิน ทั้ง ๆ ที่เป็นที่ดินที่ได้ทำกินมาเป็นเวลานาน

ประชาชน 800,000 คนต้องอาศัยอยู่ในที่ดินของรัฐ มีเพียง 50 คนซึ่งคิดเป็น 10% ของประชากร ครอบครองที่ดินส่วนบุคคลกว่า 90%

การต่อสู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเพื่อปกป้องที่ดินของบรรพชนในภูเก็ต: กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (หรือที่เรียกว่ามอแกน) ต้องต่อสู้มาเป็นเวลานานเพื่อให้ถูกขับไล่ออกจากที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพชน พวกเขาอาศัยอยู่ในที่ดินที่มีราคาสูงในภูเก็ตซึ่งบรรดานักธุรกิจเป็นผู้ถือครองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น ในเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ศาลจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งให้ครอบครัวชาวเลจัดการครอบครัวออกจากที่ดินของตนเอง อย่างไรก็ตาม กรมสอบสวนคดีพิเศษพบว่าชุมชนเหล่านั้นอยู่ในที่ดินดังกล่าวมาอย่างน้อย 100 ปี โดยเป็นการพิสูจน์จากดีเอ็นเอในหลุมศพ แม้ว่าพวกเขาจะไม่มียุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการก็ตาม ในเดือนพฤศจิกายน 2557 กระทรวงยุติธรรมมีข้อเสนอให้กรมที่ดินพิจารณายกเลิกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินจำนวน 11 ไร่ของนักธุรกิจหลายคน ซึ่งเป็นที่ดินของชุมชนชาวมอแกน โดยยังมีที่ดินอีกแปลงหนึ่งจำนวน 10 ไร่ในพื้นที่เดียวกันซึ่งอยู่ระหว่างการสอบสวน ในปัจจุบัน มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจำนวน 1,042 คนหรือประมาณ 210 ครอบครัวอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ พวกเขาต่างเป็นคนยากจนและส่วนใหญ่เป็นชาวประมง

ต้นเดือนมกราคม 2559 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลซึ่งอาศัยอยู่ในหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ถูกบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขับไล่ออกจากที่ดิน โดยพวกเขาถือเอกสารสิทธิ์สำหรับที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพชนของชุมชนเหล่านี้ ในวันที่ 28 มกราคม 2559 รองนายกรัฐมนตรีสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ สอบสวนความเป็นมาของเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของบริษัทเหล่านี้ และจำแนกว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่หลังจากเกิดเหตุการณ์ปะทะกันของชุมชนชาวเล หนึ่งในวันก่อนหน้านั้นมีกลุ่มผู้ชายประมาณ 100 คนที่ได้รับการว่าจ้างจากบริษัท Baron World Trade Company ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน ให้ทำการปิดทางเข้าไปยังที่ดินของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล บริเวณหาดราไวย์ เป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันของทั้งสองฝ่าย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายคน

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลประมาณ 30 คนได้ยื่นเรื่องราวร้องเรียนกับรองนายกฯ ขอความสนับสนุนในการแก้ปัญหาข้อพิพาทในที่ดินกับบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ผู้นำชาวเลเรียกร้องกรมที่ดินให้ยกเลิกเอกสารสิทธิ์ที่ออกให้กับบริษัท ซึ่งทับซ้อนกับที่ดินจากบรรพชนของพวกเขาบนหาดราไวย์จำนวน 19 ไร่ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ความท้าทาย

การบังคับใช้ การจับกุม และการดำเนินคดีฐานลักลอบตัดต้นไม้ โดยเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามนโยบายด้านป่าไม้ของรัฐบาล:

การดำเนินงานตามนโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ของรัฐบาล โดยเฉพาะคำสั่งคสช.ฉบับที่ 64/2557 และ 66/2557 (ตามแผนแม่บทป่าไม้) รวมทั้งแผนปฏิบัติการก.ร.ม. ฉบับที่ 10 ส่งผลให้มีการบุกเข้าไปทำลายพืชผลของชาวบ้าน การบังคับใช้ การจับกุมและดำเนินคดีกับบุคคลในข้อหาลักลอบตัดต้นไม้

การสังหาร การบังคับบุคคลให้สูญหาย และการตอบโต้ อย่างอื่นกับผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดิน โดยเฉพาะการพุ่งเป้าโจมตีผู้ทำงานที่อยู่ในชุมชน:

ผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดินยังคงต้องเผชิญกับการคุกคาม ช่มชู้ผ่านกระบวนการศาล การทำลายทรัพย์สินและพืชผล และการขู่ให้โยกย้ายออกจากพื้นที่ รวมทั้งในกรณีที่ร้ายแรงสุดอาจถูกสังหารและตกเป็นเหยื่อการบังคับบุคคลให้สูญหาย

การดำเนินโครงการพัฒนาใด ๆ โดยไม่มีขั้นตอนการปรึกษาหารือกับสาธารณะและการประเมินผลกระทบล่วงหน้าอย่างเพียงพอหรือไม่มีขั้นตอนปฏิบัติขั้นต้นเลย

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่ดิน เกษตรกรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมาตรา 15.3.3 กำหนดให้ต้องปรึกษาหารือกับผู้ได้รับผลกระทบ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 (ซึ่งไม่มีผลบังคับใช้แล้ว) มีข้อบทกำหนดให้ต้องปรึกษาหารือกับสาธารณะก่อนจะดำเนินโครงการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวไม่มีข้อบัญญัติให้ต้องปรึกษาหารือกับชุมชน

รายงานของก.ร.ม.ระบุว่าทางการได้จับกุมและดำเนินคดีกับชาวบ้านจำนวน 1,013 คนตามคำสั่งคสช.ฉบับที่ 64/2557 และ 66/2557 ในข้อหาลักลอบตัดต้นไม้และบุกรุกที่ดิน และได้เวนคืนที่ดินจำนวน 5,000 ไร่ รวมทั้งที่ดินของชุมชนระหว่างเดือนมิถุนายน 2557 และ กุมภาพันธ์ 2558 ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ถูกจับกุมมีฐานะยากจน เป็นกลุ่มชายขอบและเป็นผู้ไร้ที่ดิน

ชาวบ้านหกคนในจังหวัดบุรีรัมย์ยังถูกบังคับใช้โดยไม่มีการจัดสรรที่อยู่ใหม่

มีรายงานว่า ชุมชนอย่างน้อย 173 แห่งในอีก 9 จังหวัดทางภาคเหนือตอนบนของไทย ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการก.ร.ม. ฉบับที่ 10 ทางการขู่จะดำเนินคดีกับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าในจังหวัดตอนเหนือ

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงกุมภาพันธ์ 2558 ผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดินอย่างน้อย 4 คนถูกสังหาร และอีก 1 คนกลายเป็นผู้สูญหาย โดยมีอีกหลายคนที่ถูกข่มขู่และคุกคาม

การสังหาร: ผู้ถูกสังหารประกอบด้วยสมาชิกสหพันธ์เกษตรกรภาคใต้ (สทต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานส่งเสริมสิทธิในที่ดินของชุมชน ได้แก่ นางปราณี บุญรักษาและนางสมณฑา ชูแก้ว (19 พฤศจิกายน 2555) และนายใช้ บุญทองเล็ก (11 กุมภาพันธ์ 2558) นายสมสุข เกษะกลาง ผู้นำชุมชนไร้ที่ดินและนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิในที่ดินจังหวัดกระบี่ ซึ่งถูกสังหารเช่นกัน (ในวันที่ 3 ธันวาคม 2557)

ในจดหมายร่วมของกลไกพิเศษแห่งสหประชาชาติ 8 หน่วยงาน รวมทั้งผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของผู้ที่กษสิทธิมนุษยชนที่ส่งมอบให้กับรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558 ให้ข้อมูลว่ามีการสังหารนายอิธาน ทองพวง นายสมสุข เกษะกลาง และนายใช้ บุญทองเล็ก และความพยายามสังหารนายสุวิทย์ เจใส และครอบครัวของเขา มีการนำตัวนายเพชรรัตน์ บุญฤทธิ์ไปควบคุมตัวชั่วคราวโดยไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอก และมีการข่มขู่ผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดินและสิ่งแวดล้อมและสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมการประท้วงอย่างสงบ รัฐบาลไทยให้ข้อมูลตอบกลับว่าอยู่ในระหว่างการสอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นในคดีต่างๆ เหล่านี้เมื่อเดือนเมษายน 2558

การบังคับบุคคลให้สูญหาย: นายพลละจี รัจจงเจริญ หรือ “บิลลี่” นักกิจกรรมด้านสิทธิชาวกะเหรี่ยงได้ถูกจับกุมและควบคุมตัวโดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพชรบุรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557 จากนั้นไม่มีผู้พบเห็นเขาอีกเลย ในช่วงที่เขา “หายตัวไป” เขากำลังทำงานกับชาวบ้านชาวกะเหรี่ยงและนักเคลื่อนไหวคนอื่น ๆ เพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่บุกเข้าไปเผาบ้านเรือนและทรัพย์สินของชาวบ้านในเขตอุทยานแห่งชาติระหว่างปี 2553 และ 2554

การข่มขู่และคุกคาม: ทหารไทยนายหนึ่งได้ขู่จะอุ้มหายน.ส.แวรรินทร์ บัวเงิน สมาชิกกลุ่มรักษบ้านแห่ง ระหว่างการจัดการเดินเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปที่ดินเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2557

แม้จะมีข้อบทในกฎหมาย แต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ล้วนไม่มีกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือ ไม่มีช่องทางเข้าถึงข้อมูลที่เป็นสำหรับุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ แม้จะมีการจัดการปรึกษาหารือ แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ไม่ให้ความสำคัญกับความเห็นของชุมชนในท้องถิ่น

นอกจากนั้น ทางกรยังขัดขวางการเคลื่อนไหวของผู้ที่กษสิทธิมนุษยชนในชุมชน รวมทั้งขัดขวางการยื่นคำร้องเรียนหรือการจัดกิจกรรมสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อต่อต้านโครงการพัฒนาเพื่อเรียกร้องสิทธิในที่ดินหรือสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ปฏิรูปกฎหมายที่ดินเพื่อประกันว่า การปฏิรูปที่ดินจะดำเนินไปโดยเคารพอย่างเต็มที่ต่อสิทธิในที่ดินตามจารีตประเพณี/สิทธิของชุมชน รวมทั้งสิทธิของชนพื้นเมืองและชนชาติพันธุ์กลุ่มน้อย เพื่อประกันว่าบุคคลซึ่งไม่มีหลักฐานและ/หรือเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร จะไม่ถูกบังคับเวนคืนที่ดินโดยพลการ และให้ดำเนินการออกโฉนดชุมชนต่อไป
2. ประเมินผลและปรับปรุงระเบียบโฉนดชุมชน เพื่อการยอมรับระบบการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามจารีตประเพณีและระบบการบริหารจัดการทรัพยากรของชนพื้นเมือง รวมทั้งสิทธิในที่ดิน อาณาบริเวณและทรัพยากร สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2553 ว่าด้วยการฟื้นฟูแนวปฏิบัติและการดำรงชีพตามจารีตประเพณีของชาวกะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
3. ทบทวนหรือชะลอการปฏิบัติตามคำสั่งคสช. 64/2557 และ 66/2557 ในพื้นที่เป้าหมายของแผนแม่บทป่าไม้ รวมทั้งกฎหมายอื่นที่อนุญาตให้บังคับเวนคืนที่ดิน และให้กำหนดกระบวนการดำเนินงานที่เคารพต่อสิทธิที่จะให้ความยินยอมโดยสมัครใจ และได้รับข้อมูลล่วงหน้าอย่างเพียงพอ (Free, Prior and Informed Consent - FPIC) ของชนพื้นเมืองและสิทธิในที่ดินของชุมชนอื่น ๆ และอนุญาตให้พวกเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าและการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน
4. ประกันว่าบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินที่ประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่อื่นที่จัดสรรเพื่อการพัฒนา จะไม่ถูกบังคับให้ต้องออกจากที่ดินโดยพลการและไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และให้มีการจัดการปรึกษาหารือกับสาธารณะและการประเมินผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ ก่อนจะเริ่มโครงการพัฒนาใดๆ
5. ประกันว่าบุคคลซึ่งถูกขับไล่ออกจากที่ดินเนื่องจากการบุกรุกป่าหรือเพื่อให้มีโครงการพัฒนา จะสามารถกลับสู่ที่ดินของตนเอง หรือได้รับการชดเชยอย่างเพียงพอ และในอนาคตให้อนุญาตให้มีการเวนคืนที่ดินได้เฉพาะกรณีที่เป็น มีสัดส่วนเหมาะสม ตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะ และมีขั้นตอนการคุ้มครองสิทธิที่เข้มแข็ง
6. อนุญาตให้ประชาชนรวมทั้งเกษตรกรรวมตัวและจัดการประท้วงได้อย่างสงบ เพื่อต่อต้านการบังคับใช้และการเวนคืนที่ดิน และประกันว่าจะไม่มีการจับกุมพวกเขาโดยพลการตามประกาศคสช.ฉบับที่ 7/2557 ข้อ 12 ของคำสั่งคสช.ฉบับที่ 3/2558 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 หรือข้อบัญญัติอื่นใดที่จำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ รวมทั้งมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
7. ประกันว่ามีการคุ้มครองผู้ที่กษสิทธิมนุษยชนที่ช่วยเหลือชุมชนในการปกป้องสิทธิในที่ดินของตน และให้ดำเนินการสอบสวนอย่างน่าเชื่อถือและเป็นอิสระต่อกรณีการเสียชีวิต และการบังคับบุคคลให้สูญหายกรณีผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดิน

สิทธิในที่ดินประเทศไทย

ปัญหาหลักเกี่ยวกับที่ดิน

1. Martial law and Article 44 of the Interim Constitution, the 2015 Public Assembly Act, NCPO Order 3/2015, and NCPO Announcement No. 7/2014 can be used to restrict freedom of expression: FOCUS submission
2. "Land Development Act 2008. Government Gazette. 125:12. 5 February 2008. Pp 106-115. http://www.idd.go.th/files/FilesFolders/Documents/9ce7a715-54f1-4dae-9a20-8b998b8fb954__O.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Land Watch Working Group (21 September 2015). Thai NGOs Coalition: Stakeholder Submission To the United Nations Universal Periodic Review Thailand. p3. Available at: <http://focusweb.org/sites/www.focusweb.org/files/UPR%202%20cycle%20review%20.pdf>
2. Cultural Survival, Network of Indigenous Peoples in Thailand (NIPT), Asia Indigenous Peoples Pact (AIPP) (21 September 2015). Observations on the State of Human Rights of Indigenous Peoples in Thailand in Light of the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. Joint Submission Prepared for 2nd cycle of Universal Periodic Review of Thailand 25th session of the Human Rights Council. Available at: https://www.culturalsurvival.org/sites/default/files/media/thailandupr-sep2015-final_0.pdf
3. UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 55th session, 19 June 2015, Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand, UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2
4. NHRC (13 August 2015). NHRC asked the NCPO to end policies violating Community Rights. Available at: http://www.nhrc.or.th/2012/wb/th/news_detail.php?nid=4373&parent_id=1&type=new
5. Land Watch Working Group (21 September 2015). Thai NGOs Coalition: Stakeholder Submission To the United Nations Universal Periodic Review Thailand. p3. Available at: <http://focusweb.org/sites/www.focusweb.org/files/UPR%202%20cycle%20review%20.pdf>; Isra News (18 August 2015). NCPO Orders to confiscate forest. Available at: <http://www.isranews.org/thaireform-other-news/item/40702-landwatch.html>
6. OHCHR (11 March 2015). United Nations Human Rights Office concerned by the situation of human rights in relation to land in Thailand. Available at: <http://bangkok.ohchr.org/files/ROB%20Press%20Statement%20150311.pdf>
7. Cross Cultural Foundation (CrCF) (21 September 2015). Cross Cultural Foundation (CrCF) and its partners' submission to the Universal Period Review.
8. OHCHR (11 March 2015). United Nations Human Rights Office concerned by the situation of human rights in relation to land in Thailand. Available at: <http://bangkok.ohchr.org/files/ROB%20Press%20Statement%20150311.pdf>
9. Protection International (30 September 2015). Surat Thani Peasants Commemorate Defenders Who Died to Defend Land Rights. A Statement by the Southern Peasant Federation of Thailand.; FIDH (11 February 2016). Thailand: End Impunity and Ensure Justice for Community under Attack.
10. NHRCT (21 September 2015). Paper by the National Human Rights Commission of Thailand Submitted to the UN Human Rights Council under the Second Cycle of the UPR. Available at: http://www.nhrc.or.th/webdoc/UPR_2nd_english.pdf
11. Land Watch Working Group (21 September 2015). Thai NGOs Coalition: Stakeholder Submission To the United Nations Universal Periodic Review Thailand. p3. Available at: <http://focusweb.org/sites/www.focusweb.org/files/UPR%202%20cycle%20review%20.pdf>
12. "Land Development Act 2008. Government Gazette. 125:12. 5 February 2008. Pp 106-115. http://www.idd.go.th/files/FilesFolders/Documents/9ce7a715-54f1-4dae-9a20-8b998b8fb954__O.pdf
13. UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 55th session, 19 June 2015, Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand, UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2.
14. NHRCT (21 September 2015). Paper by the National Human Rights Commission of Thailand Submitted to the UN Human Rights Council under the Second Cycle of the UPR. Available at: http://www.nhrc.or.th/webdoc/UPR_2nd_english.pdf
15. Joint Submission by Frontline Defenders and Protection International to Thailand UPR Session 25- April 2016, 21 September 2016.

ข้อเสนอแนะ

The following recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures.

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2 is based on: Cabinet's Resolutions on Restoration of the Traditional Practices and Livelihoods of Karen and Sea Gypsies (2010).
3. Recommendation 3 is based on: Human Rights Committee (8 July 2005) International Covenant on Civil and Political Rights: Concluding Observations of the Human Rights Committee. "Guarantee full enjoyment of rights of persons belonging to minorities that are set out in ic-cpr, in particular with respect to use of land and natural resources, through effective consultations with local communities"
4. Recommendation 4: [N/A]
5. Recommendation 5: [N/A]
6. Recommendation 6: [N/A]
7. Recommendation 7: [N/A]

การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิมนุษยชน (เชื่อน)

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในการประเมิน UPR รอบแรกในปี 2554 นั้น ประเทศไทยไม่ได้รับข้อเสนอแนะใดๆ ในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือเรื่องการจัดกรน้ำ การบริหารจัดการน้ำสามารถเกี่ยวข้องกับกรก่อสร้างเขื่อนหรือฝายเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า หรือเพื่อใช้ในการชลประทาน หรือเพื่อให้การสนับสนุนต่อการอุตสาหกรรม การพัฒนาเหล่านี้สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มศักยภาพของประเทศไทยที่จะสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ในระดับภูมิภาคและระดับสากล อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและน้ำนั้นยังสามารถก่อให้เกิดผลสะท้อนในเชิงลบขึ้นได้ การก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่กว่า 40 แห่งในช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมาจำเป็นต้องเผชิญหน้ากับการคัดค้านอย่างมีนัยสำคัญจากชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาโครงการเขื่อนใหญ่ๆ หลายแห่งในหลายพื้นที่นั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนกระทบถึงชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งต้องพบกับภาวะการลดลงของรายได้ ความเสื่อมสลายไปของอาหารตามธรรมชาติ มีความไม่มั่นคงทางด้านอาหารเพิ่มมากขึ้น และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนซึ่งมีวิถีพึ่งพาอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่โครงการก่อสร้างเขื่อนแห่งใหม่ๆ นั้นส่วนมากกำลังถูกระงับเอาไว้ ทว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการนั้นๆ ก็ยังคงต่อสู้เพื่อให้โครงการก่อสร้างเขื่อนเหล่านั้นจะได้ถูกยกเลิกไปอย่างถาวร เพื่อว่าวิถีชีวิตที่สูญหายของพวกเขาจะได้รับการฟื้นฟูกลับคืนขึ้นมาเสียใหม่

กรอบทางกฎหมายระดับชาติและระดับสากล

รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2550 (ปัจจุบันถูกยกเลิกไปแล้ว) ให้การรับรองที่จะปกป้องชุมชนท้องถิ่นจากการพัฒนาและจากโครงการก่อสร้างเขื่อนต่าง ๆ (มาตรา 56 รับประกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสาธารณะ มาตรา 58, 59, 60, 67, และ 87 รับประกันการมีส่วนร่วมของสาธารณชน มาตรา 67 ระบุให้ต้องมีการศึกษาผลกระทบ มาตรา 85 รับรองการปกป้องสิ่งแวดล้อม และมาตรา 33, 41, 42 ให้การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินและถิ่นที่อยู่ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับปีพ.ศ. 2557 ซึ่งประกาศใช้สืบเนื่องจากการยึดอำนาจเมื่อพฤษภาคม 2557 นั้น ไม่ได้ระบุถึงประเด็นต่างๆ เหล่านี้เอาไว้ ในขณะที่ประเทศไทยมีกฎหมายจำนวนมากที่ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายใต้บริบทของโครงการพัฒนาต่างๆ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระนั้นกฎหมายหลายๆ บทเหล่านั้นไม่ได้รับบังคับใช้อย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นก็ยังคงไม่มีประสิทธิภาพ

ปฏิญญาว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาจากการประชุมที่ริโอ ปีพ.ศ. 2535 ให้นิยามสิทธิของประชาชนในอันที่จะมีส่วนร่วมในพัฒนาการทางเศรษฐกิจของตน และความรับผิดชอบของมนุษย์ในการปกป้องสิ่งแวดล้อมอันเป็นสมบัติร่วมกันของมวลมนุษย์ การประกาศนี้ตั้งบนพื้นฐานความคิดที่หวังไปถึงทัศนคติของบุคคลและของชาติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา พื้นฐานความคิดเหล่านี้ถูกระบุถึงครั้งแรกในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อม (2515) กฎบัตรแห่งริโอระบุว่าความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในระยะยาวนั้นจะสามารถเป็นไปได้อย่างปลอดภัยก็ต่อเมื่อมันต้องเชื่อมโยงกับการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วยเท่านั้น

หลักการแนวทางของสหประชาชาติปี 2554 ว่าด้วยเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชน อันนับเป็นก้าวอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติลงมติเอกฉันท์ผ่านมติที่ 17/4 นำมาซึ่งหลักการและแนวทางชุดหนึ่งสำหรับธุรกิจ แนวทางแนะนำเหล่านี้ออกแบบมาเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าบริษัทต่างๆ จะไม่กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนใดๆ ในกระบวนการธุรกิจของตน อีกทั้งยังต้องจัดการแก้ไขให้ถูกต้องหากมีการละเมิดเกิดขึ้นด้วย (A/HRC/RES/17/4) หลักการแนวทางว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนนี้วางรากฐานให้เกิดมาตรฐานสากลในเรื่องของบทบาทของภาคธุรกิจและภาครัฐ ในการที่จะส่งเสริมให้กรอบแนวทางเชิง “คุ้มครอง เคารพ และ แก้ไข” ของสหประชาชาติได้รับการนำไปปฏิบัติ เพื่อการจัดการที่ดีขึ้นท่ามกลางความท้าทายทางธุรกิจและเรื่องสิทธิมนุษยชน

- 1. การมีส่วนร่วมของสาธารณชน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร** หลักการที่ 10 ของปฏิญญาว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนานับว่ามีความสำคัญที่พึงเจกบุคคลที่มี “การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสม ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งทางภาครัฐมีอยู่ (...)” และมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อการตัดสินใจ” ในประเทศไทย มีประกาศปีพ.ศ. 2540 ซึ่งเปิดทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง และในปีพ.ศ. 2546 พระราชกฤษฎีกาการรวมกิจการเปิดทางให้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชนก่อนการเริ่มดำเนินการโครงการใดๆ
- 2. รายงานการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (อีไอเอ)** ปฏิญญาข้อ 17 ระบุว่า การศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมควรจะต้องได้รับการศึกษาในกรณีโครงการต่างๆ นั้นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลกระทบใหญ่ๆ อันมีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม หลักการที่ 17-21 ของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนได้ให้กรอบปฏิบัติและแนะนำให้ภาครัฐกิจที่รับเอาข้อมูลจากการศึกษาผลกระทบเหล่านั้นเข้าเป็นส่วนใหญ่ในการพิจารณา และให้ปฏิบัติตามความเหมาะสม ในประเทศไทย มีประกาศด้วยเรื่องการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งชาติในปีพ.ศ. 2535 ที่ให้อำนาจว่า โครงการประเภทใด ขนาดเท่าไร หรือ โครงการลักษณะใดบ้าง ที่จะต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม และแจ้งให้แก่รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ด้วยความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ)
- 3. การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม** หลักการข้อ 4 ของปฏิญญาว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนานับว่า การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมควรประกอบไปด้วย “ส่วนอันเป็นเนื้อหาเดียวกันกับเรื่องกระบวนการเพื่อการพัฒนา” และหลักการที่ 13 เน้นให้ภาครัฐพัฒนากฎหมายสำหรับ “เหยื่อของมลพิษและความเสียหายต่าง ๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อม” ในประเทศไทย ประกาศเรื่องการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งชาติปี 2535 ระบุให้บุคคลสามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากมลพิษหรือการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมอันมีสาเหตุมาจากโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ
- 4. การยึดที่ดิน การจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย และการย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่** หลักการข้อ 10 ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้กรอบปฏิบัติและแนะนำให้ภาครัฐกิจที่รับเอาข้อมูลจากการรวมถึงการแก้ไขปัญหา และการหาทางออก” ในประเทศไทยในปี 2542 มีคำสั่งประกาศศาลปกครองเป็นทางการอนุญาตให้บุคคลผู้ได้รับผลกระทบสามารถเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหากจากทุกภัยอันเป็นผลมาจากการกระทำหรือการละเว้นจากหน่วยงานบริหารภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้อย่างไรก็ดี คำสั่งที่ 64/2557 และ 66/2557 ภายใต้แผนแม่บทการป่าไม้แห่งชาติ, และคำสั่งที่สิบของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยภายในแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการอุทยานฯ, พระราชบัญญัติเรื่องการคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, และคำสั่งที่ 4/2557 อนุญาตให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชนผู้บุกรุกที่ดิน และสามารถยึดที่ดินนั้นได้
- 5. บทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา** หลักการที่ 22 ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้เกียรติแก่ชุมชนชาติพันธุ์และชุมชนท้องถิ่นให้อยู่แถวหน้าในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ทั้งนี้เพราะความรู้ภูมิปัญญาและการปฏิบัติของพวกเขาเอง ทั้งนี้ยังเน้นให้ “ภาครัฐพึงตระหนักและสนับสนุนอัตลักษณ์ของพวกเขา รวมทั้งวัฒนธรรม และประโยชน์ต่างๆ ของพวกเขา และให้พวกเขามีบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุผลสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ผลกระทบเชิงลบจากการตัดสินใจโดยปราศจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

นโยบายของโครงการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาตินั้นโดยทั่วไปมักได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดยภาครัฐและภาคธุรกิจ ผู้ซึ่งไม่ได้ฟังพหุเสียงแห่งทรัพยากรนั้น ๆ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของตน การพัฒนามุ่งเพื่อการเพิ่มความเติบโตทางเศรษฐกิจคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนอย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่โครงการพัฒนาต่าง ๆ มีผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนท้องถิ่น

ในหลายโครงการพัฒนานั้นผู้ได้รับผลกระทบจำนวนมากที่มีส่วนร่วม อีกทั้งความคิดเห็นและข้อมูลตอบกลับของชุมชนท้องถิ่นซึ่งใช้ชีวิตพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็ถูกละเลยไม่ได้รับการพิจารณา

รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของโครงการนั้น ๆ แทบไม่ได้รับการเผยแพร่ให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงก่อนการเริ่มต้นทำโครงการนั้น

เกี่ยวกับการก่อสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ หลายโครงการได้สำเร็จเรียบร้อยไปแล้ว ในขณะที่บางโครงการกำลังดำเนินการอยู่ การก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เช่นเขื่อนปากมูลเป็นต้นนั้น ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางนิเวศของแม่น้ำมูล ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเช่นเรื่องจำนวนและชนิดของปลาที่อพยพมาจากแม่น้ำโขง ชุมชนประมงท้องถิ่นในลุ่มน้ำโขงภาคอีสานต่างได้รับผลกระทบจากการลดลงอย่างเห็นได้ชัดของจำนวนปลา และปัจจุบันก็ต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหาร

สถานการณ์นี้ดำเนินอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า 26 ปี กระนั้นก็ตามก็ยังไม่มีการแก้ไขใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหานี้

ชุมชนที่ได้รับผลกระทบเรียกร้องให้ยุติโครงการนี้โดยสิ้นเชิง และให้มีการฟื้นฟูสภาพแม่น้ำ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ต้องสูญเสียไปด้วย

แนวทางแก้ไขไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติ

งานวิจัยเชิงวิชาการเรื่องโครงการพัฒนาต่างๆ ล้วนมีข้อเท็จจริงที่ชัดเจนรวมทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์จากหน่วยงานภาคสนามที่เกี่ยวข้องและองค์กรทางสิทธิมนุษยชน และได้ให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนเสนอแนวทางแก้ไขในเรื่องการบริหารจัดการโครงการพัฒนาลักษณะดังกล่าว ข้อเสนอแนะต่าง ๆ นั้นรวมถึง ยกเลิกโครงการ มองหาทางเลือกอื่นซึ่งสร้างผลกระทบน้อยที่สุดต่อระบบนิเวศท้องถิ่น และวิถีชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในหลายกรณีข้อเสนอแนะเหล่านี้ไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติจริง อีกทั้งการชดเชยค่าเสียหายก็ยังไม่ได้มีการจัดให้แก่ชุมชน

ในบางพื้นที่ของประเทศอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อการชลประทานของชุมชนท้องถิ่นได้รับการสร้างขึ้นมา อย่างไรก็ตามกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงคุณภาพของน้ำในอ่างเก็บน้ำ และหาคนรับผิดชอบไม่ได้

ยกตัวอย่างเช่น น้ำจากแหล่งก่อสร้างถมดินใกล้กับอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำลำพอกก่อให้เกิดภาวะมลพิษทางน้ำจนกระทั่งไม่สามารถใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคได้ ยิ่งไปกว่านั้น นิเวศของป่าชุมชนน้ำก็ได้รับการรบกวนจากโครงการพัฒนานั้น ซึ่งยังมีเรื่องของฝั่งเมืองใหม่มาเกี่ยวข้อง และการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ปรับใช้แนวทางที่มีพื้นฐานเรื่องสิทธิมนุษยชนในการทำโครงการพัฒนาต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็จัดตั้งกระบวนการหรือกลไกเครื่องมือในการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นเครื่องรับประกันได้ว่าจะไม่มีการตัดสินใจใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติโดยปราศจากการปรึกษาหารือกับบุคคลและชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยินยอมที่เป็นอิสระ ก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ และมีข้อมูลประกอบรอบด้านแล้ว (FPIC) สอดคล้องไปกับข้อสังเกตในบทสรุปปี 2558 ของคณะกรรมการสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่มีต่อประเทศไทย
2. ส่งเสริมบทบาทชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มชนชาติพันธุ์ และ ชนกลุ่มน้อย ให้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมรวมถึงการพัฒนาแผ่นดินที่ซึ่งพวกเขาอาศัยอยู่ เพราะค่านึงว่า องค์ความรู้และภูมิปัญญาของพวกเขาไม่มีคุณค่าเป็นแก่นสารและต้องได้รับการพิจารณาในกระบวนการเพื่อการตัดสินใจ
3. ทบทวนและศึกษาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาและโครงการก่อสร้างบนพื้นฐานของหลักการด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงมองหาทางเลือกอื่นในการบริหารจัดการน้ำซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศให้น้อยที่สุด รวมทั้งที่จะกระทบกับคุณภาพชีวิตของชุมชนด้วย
4. ให้การรับประกันได้ว่า ข้อมูลการค้นพบจากการศึกษาหรืองานทางวิชาการอันเกี่ยวกับผลกระทบสังคมและสิ่งแวดล้อมของโครงการนั้นๆ จะต้องได้รับการให้นำมาพิจารณาในขั้นตอนการตัดสินใจ และโครงการจะต้องไม่ดำเนินการต่อไปหากว่าการศึกษาบ่งชี้ว่าโครงการจะสร้างผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
5. ให้มีการทบทวนอย่างจริงจังถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบของนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย ซึ่งรวมทั้งโครงการขนาดเล็กและขนาดใหญ่ด้วย การทบทวนนโยบายเหล่านี้เป็นบทเรียนเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงยุคสำหรับโครงการในอนาคตต่อไป
6. จัดตั้งช่องว่างในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและโครงการเขื่อน และให้ความมั่นใจว่าหลักการของปฏิญญาโอได้ได้รับการตั้งเข้ามาเป็นเกณฑ์
7. จัดให้มีกรอบทางกฎหมายที่ชัดเจนเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งนี้เพราะมันมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของน้ำและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นปัจจัยอันจะขาดเสียไม่ได้ในเรื่องของความยั่งยืน
8. ให้ความมั่นใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะบรรจุมาตรการที่จะรับประกันถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของสาธารณชน การศึกษาถึงผลกระทบ การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และสิทธิในที่ดินและถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชน
9. พัฒนาโครงการระดับชาติและนำไปปฏิบัติ อันมีการยึดโยงกับหลักการแนวทางของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน
10. สร้างเงื่อนไขเพื่อให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนและโครงการพัฒนาอื่นๆ สามารถเข้าถึงกลไกทั้งทางด้านกฎหมายและด้านอื่นในการได้รับความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและได้รับความช่วยเหลือในทางกฎหมาย
11. ยุติโครงการเขื่อนที่มีผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนท้องถิ่นโดยทันที และฟื้นฟูสภาพแม่น้ำ เพื่อการฟื้นฟูสภาพวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

การบริหารทรัพยากรและสิทธิมนุษยชน (เขื่อน)

กรอบกฎหมายระหว่างและภายในประเทศ

1. Constitution of the Kingdom of Thailand (2007). Government Gazette 124:47. http://www.oic.go.th/content/act/con_law2550.pdf
2. Rio Declaration on Environment and Development (1992). United Nations. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/15363828050b4a82?projector=1>
3. UN Guiding Principles on Business and Human Rights (2011). United Nations Office of the High Commissioner of Human Rights. http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Monitoring and Evaluation of Environmental Programs, River Moon Protection Network <http://efis.onep.go.th/generaldata/DataProj.aspx?projid=5020003>
2. Closing Pakmoon Dam before due lest Ubon locals face severe drought conflicts, Manager Online <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9580000118584>
3. Tanittat Pukaew, "Surin- Srichapoom Locals Demand Justice with the Local Rights Sub Committee and Presented Sustainable Resolutions" <http://www.tnews.co.th/html/contents/69169/> ทีนิวส์

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee on Economic, Social, and Cultural Rights (2015). Concluding Observations on the International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights.
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. Recommendation 4: [N/A]
5. Recommendation 5: [N/A]
6. **Recommendation 6 is based on:** Rio Declaration on Environment and Development (1992)
7. Recommendation 7: [N/A]
8. Recommendation 8: [N/A]
9. **Recommendation 9 is based on:** UN Guiding Principles on Business and Human Rights (2011)
10. Recommendation 10: [N/A]
11. Recommendation 11: [N/A]

เหมืองแร่ ปิโตรเลียม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในช่วงการประเมินและการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะจากการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 ประเทศไทยยังไม่ได้รับข้อเสนอแนะใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทำเหมืองแร่และปิโตรเลียม ประเทศไทยได้ใช้กิจการเหมืองแร่และปิโตรเลียมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจไทยในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจแต่ความเจริญทางเศรษฐกิจนี้มักจะมาด้วยค่าใช้จ่ายจากผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนหลายคนในชนบทของประเทศไทยยังคงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบก ทางน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่จะรักษาวิถีชีวิตของตนและการดำเนินกิจกรรมการเกษตร

การทำเหมืองแร่และการสกัดปิโตรเลียมเป็นปฏิบัติการที่ทำลายสมดุลของระบบนิเวศและนำไปสู่ภาวะโลกร้อน นอกจากนี้การทำเหมืองแร่ทำให้เกิดการปล่อยสารพิษลงในดินและมลพิษในทรัพยากรน้ำ ในปี 2555 ประเทศไทยได้ลงนามในปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน ซึ่งภายใต้มาตรา 28 (F) ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานเพียงพอในการดำรงชีวิตให้แก่ตนเอง ครอบครัว รวมถึง: [...] สิทธิในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย สะอาด และยั่งยืน”

กรอบกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายในประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ไม่มีผลบังคับใช้แล้ว) กำหนดให้มีการคุ้มครองชุมชนท้องถิ่นจากโครงการขนาดใหญ่ (มาตรา 56 รับผิดชอบสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน มาตรา 58, 59, 60, 67, 87 รับผิดชอบการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 66 ระบุไว้ว่า ชุมชนท้องถิ่น ‘มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ’ มาตรา 67 กำหนดการประเมินผลกระทบมาตรา 85 ประกันการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และมาตรา 33, 41, และ 42 คุ้มครองทรัพย์สินและสิทธิที่อยู่อาศัยของประชาชน) อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ซึ่งมีผลบังคับใช้หลังรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ไม่ได้มีบทบัญญัติดังกล่าว ในขณะที่ประเทศไทยมีจำนวนกฎหมายระดับชาติที่ปกป้องสิทธิของบุคคลในบริบทของโครงการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรหลายฉบับ ยังไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้อย่างเพียงพอหรือการปฏิบัติตามยังไม่ได้ผล

ปัจจุบันมีกฎหมายหลัก 2 ฉบับ ในประเทศไทยที่ควบคุมกิจการเหมืองแร่และปิโตรเลียม พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และ พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 กฎหมายทั้งสองให้การคุ้มครองบางประการ โดยเรียกร้องจากฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่เป็นผลมาจากการดำเนินงานเหมืองแร่หรือการสกัดปิโตรเลียม โครงการเหมืองแร่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ต้องมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ฉบับใหม่ที่เสนอโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เมื่อ พ.ศ. 2557 กำหนดให้มีการดำเนินการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสุขภาพ (EHIA) ก่อนการให้สัมปทานการทำเหมืองแร่ พระราชบัญญัตินี้ยังทำให้บริษัทเหมืองแร่สามารถดำเนินการในพื้นที่ป่าคุ้มครองได้

ปฏิญญาโอ 2535 ด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา กำหนดสิทธิของประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนและกำหนดความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อการปกป้องสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ปฏิญญาฯ สร้างบนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลและประเทศ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมและการพัฒนา ซึ่งมีการระบุเป็นครั้งแรกในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสภาพแวดล้อมของมนุษย์ (พ.ศ. 2515) ปฏิญญาโอกล่าวไว้ว่า จะมั่นใจว่า ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในระยะยาวจะเป็นจริงได้ เฉพาะกรณีที่มีการเชื่อมโยงการพัฒนากับการป้องกันสภาพแวดล้อม

หลักการชี้แนะเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ 2554 ในเดือนมิถุนายน 2554 เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นเป็นประวัติการณ์ของสหประชาชาติ เมื่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้รับรองเป็นมติที่ 17/4 เป็นเอกฉันท์ มตินี้ว่าด้วยหลักการทั่วโลกสำหรับธุรกิจ ที่ออกแบบมาเพื่อให้มั่นใจได้ว่า บริษัทจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในการทำธุรกรรมทางธุรกิจและให้การชดเชยเมื่อการละเมิดเกิดขึ้น (A / HRC / RES17 / 4) แนวทางเพื่อธุรกิจและสิทธิมนุษยชนสร้างมาตรฐานระดับโลกที่มีอำนาจจากกับ ด้านบทบาทของธุรกิจและรัฐบาลในการดำเนินการให้แน่ใจว่าการดำเนินธุรกิจจะเป็นไปตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ คือ “กรอบการปกป้อง เคารพ และเยียวยา” เพื่อให้จัดการข้อท้าทายทางธุรกิจและสิทธิมนุษยชนให้ดีขึ้น

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนและการเข้าถึงข้อมูล: หลักการข้อ 10 ของปฏิญญาโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา กำหนดว่าบุคคลควรมี “การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐอย่างเหมาะสม [...] และโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ” ในประเทศไทยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ช่วยให้คนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในกำกับกิจการที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้ทำประชาพิจารณ์ก่อนที่จะมีการดำเนินงานโครงการใดๆ
2. การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA): หลักการข้อ 17 ของปฏิญญาโอกล่าวไว้ว่า ควรประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในโครงการที่มีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หลักการข้อ 17-21 ของหลักการแนวทางด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติกำหนดหลักและแนวเรื่องการปฏิบัติการโดยใช้ความระมัดระวังตามสมควร (due diligence) ให้ธุรกิจที่จะบูรณาการผลการวิจัยจากการประเมินผลกระทบและการดำเนินการที่เหมาะสม ในประเทศไทยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ) ที่กำหนดให้ชนิดและขนาดของโครงการ หรือกิจกรรมใดๆ ที่ต้องทำการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถขอมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ
3. การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม: หลักการข้อ 4 ของปฏิญญาโอกล่าวไว้ว่า การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมควร “เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการพัฒนา” และหลักการข้อ 13 กำหนดว่ารัฐควรพัฒนากฎหมายระดับชาติ เพื่อคุ้มครอง “ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของมลพิษและความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ” ในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ระบุว่าบุคคลที่มีสิทธิที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายกรณีที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงการของรัฐ
4. การแย่งยึดที่ดิน ค่าชดเชย และการตั้งถิ่นฐานใหม่: หลักการข้อ 10 ของปฏิญญาโอกำหนดให้ “มีการเข้าถึงในการพิจารณาตัดสินและการบริหารจัดการรวมทั้งการแก้ไขและการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ” ในประเทศไทย พ.ศ. 2542 มีพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีการพิจารณาตัดสินคดีทางปกครองช่วยให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบแสวงหาทางแก้ไขความเสียหาย ที่เกิดจากการกระทำหรือการละเลยโดยหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตาม คำสั่งคดีที่ 64/2557 และ 66/2557 ภายใต้แผนแม่บทป่าไม้มีคำสั่งให้คณะกรรมการรักษาความมั่นคงภายในดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 10 ข้อ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติปลารวมแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและอนุรักษ์สัตว์ป่า คำสั่งคดีที่ 4/2557 อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในการจับกุมและดำเนินคดีผู้บุกรุกที่ดิน และยึดที่ดินได้ด้วย
5. บทบาทของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา: หลักการข้อ 22 ของปฏิญญาโอ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ อยู่ในระดับแนวหน้าของการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เพราะความรู้แบบดั้งเดิมและวัตรปฏิบัติของชุมชน “รัฐควรรับ รับผิดชอบ และสนับสนุนอัตลักษณ์วัฒนธรรม ความสนใจและการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน “

รัฐบาลผลักดันกฎหมายที่ยังไม่เป็นที่ยุติหลายฉบับ ตั้งแต่รัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 รัฐบาลได้พยายามที่จะผลักดันกฎหมายว่าด้วยหมิ่นแรงแและปีโตรเลียมไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ประชาชนจะได้รับการกระทบจากการทำเหมืองที่ไม่ได้รับการทำประชาพิจารณ์ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการร่วมตัดสินใจ

เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2557 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ (ร่าง) พรบ. หมิ่นแรงแ และ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ (ร่าง)พระราชบัญญัติปีโตรเลียม พระราชบัญญัติหมิ่นแรงแและพระราชบัญญัติปีโตรเลียมที่ลดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการประเมินผลกระทบใดๆ ที่จะต้องดำเนินการก่อนเริ่มต้นดำเนินงาน ยังไม่ทราบสถานะปัจจุบันของกฎหมายทั้งสองฉบับ

การชุมนุมและการคุกคาม

สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของฝ่ายต่อต้านโครงการเหมืองแร่และผู้เรียกร้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจประการคุกคาม การละเมิด และการเฝ้ามองตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2557

หลังรัฐประหาร วันที่ 17 สิงหาคม 2558 ทหารและตำรวจคุกคามชุมชนท้องถิ่นหลายวัน เจ้าหน้าที่ได้เดินทางไปยังบ้านแห่งจังหวัดลำปาง พยายามที่จะข่มขู่และห้ามไม่ให้สมาชิกของกลุ่มคนรักบ้านแห่ง ซึ่งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ (กลุ่มต่อต้านโครงการเหมืองแร่ ในจังหวัดลำปาง เนื่องจากวิตกกังวลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม) ไปร้องเรียนเรื่องผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่ยังหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดได้ ทั้งนี้เผชิญการคุกคาม สมาชิกคนรักบ้านแห่งเดินทางไปยังเมืองลำปางเพื่อส่งหนังสือร้องเรียนในที่สุด

วันที่ 11 กันยายน 2558 เจ้าหน้าที่จังหวัดอุตรธานีได้ส่งจดหมายแจ้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุตรธานี (กลุ่มอนุรักษ์อุตรธานี) ว่าการประชาพิจารณ์จัดขึ้นในค่ายทหาร วันที่ 15 กันยายน 2558 นักปกป้องสิทธิมนุษยชน 20 คน ของกลุ่มอนุรักษ์อุตรธานีรวมตัวกันที่ค่ายทหารพระยาสุรณ ธรรมชาฎา และยื่นหนังสือร้องเรียนระบุว่า จะไม่เข้าร่วมประชาพิจารณ์ในค่ายทหาร มีเจ้าหน้าที่ทหารประมาณ 60 กั้นด้านหน้าของค่ายทหารและอีก 100-200 คน ภายในค่าย

บริษัทฟ้องร้องคดีต่อชุมชนท้องถิ่น

บริษัทเอกชนใช้กลยุทธ์การฟ้องคดียุทธศาสตร์เพื่อปราบปรามการมีส่วนร่วมของประชาชน (Strategic Lawsuits Against Public Participation: SLAPP) กับผู้นำชุมชน นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักปกป้องชุมชนท้องถิ่น เพื่อพยายามข่มขู่และกดดันให้ยุติกิจกรรม

รวมทั้ง 19 คดี และการฟ้องร้องครอบคลุมถึงเยาวชน โดยในวันที่ 27 พ.ย. 2558 บริษัท ฟุงคำ จำกัด ยื่นเรื่อง ขออนุญาตฟ้องเด็กและเยาวชนคดีอาญา กับ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ จังหัดเลย เพื่อขอยื่นฟ้อง “น้องพลอย” เยาวชนอายุ 16 ปี หลังเยาวชนให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่า แหล่งน้ำในชุมชนปนเปื้อนสารพิษ ที่อาจจะมาจากกิจการเหมืองแร่ฟุงคำ และในวันที่ 14 ธ.ค. 58 สถานีตำรวจนครบาลมีนบุรีออกหมายเรียกเยาวชนเข้าให้ปากคำ หลังบริษัท ฟุงคำ จำกัด แจ้งความหมิ่นประมาท แต่หลังจากมีแรงกดดันจากเครือข่ายประชาสังคม ตำรวจก็เลื่อนการสอบปากคำอย่างไม่มีการกำหนด

การใช้กฎหมายความมั่นคงพิเศษ

หน่วยงานของรัฐได้ใช้กฎหมายความมั่นคงพิเศษเช่น คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 3/2558 มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 เพื่อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม จำกัดสิทธิบุคคลที่ต่อต้านการทำเหมืองแร่และโครงการสัมปทานปีโตรเลียม

วันที่ 20 สิงหาคม 2557 เจ้าหน้าที่ทหารกักตัวนักกิจกรรม 11 คน จากกลุ่มชาหุนปฏิรูปพลังงาน โดยใช้อำนาจภายใต้กฎหมายความมั่นคงพิเศษ กลุ่มชาหุนฯ ทั้ง 11 คนรณรงค์ด้วยการเดินเท้าอย่างสงบ เพื่อเรียกร้องให้มีการอภิปรายสาธารณะ และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาพลังงาน นักกิจกรรมถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 3 วัน ที่มณฑลทหารบกที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ จังหวัดสงขลา
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559 เจ้าหน้าที่จังหวัดเลยใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะเพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกกลุ่มคนรักบ้านเกิดเข้าร่วมประชุมเรื่องการใช้พื้นที่ป่าทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่อำเภอวังสะพุงจังหวัดเลย

ข้อเสนอแนะ

1. ยุติการปฏิรูปกฎหมายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พรบ. หมิ่นแรงแและพรบ.ปีโตรเลียม จนกว่าจะมีตัวแทนประชาชนจากการเลือกตั้ง และให้มีกลไกการมีส่วนร่วมสำหรับกลุ่มชุมชนและภาคประชาสังคมในกฎหมายใหม่
2. ยุติการจับกุม คุกคาม บุคคลที่คัดค้านโครงการภายใต้กฎหมายความมั่นคงพิเศษ เช่นคำสั่งคสช. ที่ 3/2558 มาตรา 44 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 และ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 รวมทั้งยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมายเหล่านี้เพื่อให้แน่ใจว่ากฎหมายสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
3. นำวิธีการพัฒนาที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมาใช้ในโครงการพัฒนา (และโครงการอื่นๆ) สร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้แหล่งทรัพยากรต้องมีการปรึกษาประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหาความยินยอมล่วงหน้าโดยเสรีบนพื้นฐานของการรับทราบข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
4. กำจัดช่องโหว่ของกฎหมายที่ควบคุมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการคุ้มครองสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับปฏิญญาไรโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา
5. ตรวจสอบให้แน่ใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิด้านที่อยู่อาศัย ทั้งในเมืองและชนบทให้ผู้อยู่อาศัยมีสิทธิเป็นเจ้าของ ครอบครองที่ดินและทรัพย์สิน และประกอบอาชีพได้
6. พัฒนาและดำเนินโครงการระดับชาติเพื่อออกกฎหมายตามหลักการว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ
7. คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสร้างสภาพแวดล้อมทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และออกค่าเยียวยาเปิดให้ผู้รายงานพิเศษด้านสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมาเยี่ยมประเทศไทย
8. สร้างเงื่อนไขที่ทำให้พลเมืองในชนบทสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายและกลไกการเยียวยาทั้งด้านกฎหมายและด้านอื่นๆ นอกเหนือจากด้านกฎหมาย
9. ในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะข้างต้น รัฐพึงขอความช่วยเหลือทางเทคนิคจากประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อนำคำแนะนำด้านการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและมรดกโลกนานาชาติ ในการทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการเหมืองแร่และปีโตรเลียม

เหมืองแร่ ปิโตรเลียม สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน

กรอบกฎหมายระหว่างและภายในประเทศ

1. Constitution of the Kingdom of Thailand (2007). Government Gazette 124:47. http://www.oic.go.th/content/act/con_law2550.pdf
2. Mining Act (2007). <http://www.industry.go.th/phangnga/index.php/download-document/54--2510/file>
3. Rio Declaration on Environment and Development (1992). United Nations. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/15363828050b4a82?projector=1>
4. UN Guiding Principles on Business and Human Rights (2011). United Nations Office of the High Commissioner of Human Rights. http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

ความท้าทายและคดี

1. ASEAN Human rights Declaration <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20130614-163951-210860.pdf>
2. Mining Act 8 December 2015, Ilaw. <http://ilaw.or.th/sites/default/files/compare%20mining%20bill.pdf>
3. Manual for Participation in EIA process. Environmental Network Thailand. March 2557 <http://www.tei.or.th/tai/2014-Book-EIA.pdf>
4. Udon conservation group's meeting against Potesh mining, Isra News, 6 May 2013 <http://www.isranews.org/community-newsประชาชนนิยม-ประชาคม/item/20963-pcnypt030513.html>
5. Noppol Santirudee permanently closes mines to return forest land to Khon Rak Baan Gerd, Kaosod, 4 February 2016 http://daily.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROamlyd3dNVEEwTURJMU9RPT0=&sectionid=TURNd013PT0=&day=TWpBeE5pMHdNaTB3TkE9PQ==
6. Mining in Leoi files complaint- Minburi police investigates youth reporter by the end of the year. Thai PBS citizen reporter. <http://www.citizenthaipbs.net/node/7349>
7. NCPO Order 3/2558 on national order and security. Government Gazette, 132:73 1 April 2558 http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-head-order3-2558.pdf
8. Military detains energy reform group while marching to Bangkok. Prachatai, 20 August 2014 <http://prachatai.org/journal/2014/08/55147>
9. Kranuan locals protest against Petroleum equipment transfer, Manager Online <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9580000019190>
10. Meeting moved after locals surveillance, Thai PBS, Citizen reporter <http://www.citizenthaipbs.net/node/7906>
11. Thailand's 1997 Constitution <http://gad.kku.ac.th/main/th/wp-content/uploads/2013/10/2-3-2540.pdf>
12. Thailand's 2007 Constitution, Government Gazette 124:47, 24 August 2007 <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/Constitution2550.pdf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee on Economic, Social, and Cultural Rights (2015). Concluding Observations on Economic, Social, and Cultural Rights.
4. **Recommendation 4 is based on:** Rio Declaration on Environment and Development (1992).
5. Recommendation 5: [N/A]
6. Recommendation 6: [N/A]
7. Recommendation 7: [N/A]
8. Recommendation 8: [N/A]
9. Recommendation 9: [N/A]

ความขัดแย้งกันทางอาวุธ และสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในจังหวัดชายแดนใต้

สรุปย่อการประเมินจากรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในปีพ.ศ. 2554 ประเทศไทยได้นำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรก และได้รับข้อเสนอแนะทั้งสิ้น 9 ข้อในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนใต้ ประเทศไทยรับรองข้อเสนอแนะ 7 ข้อจาก 9 ข้ออันเกี่ยวข้องกับความพยายามในการปรับปรุงสถานการณ์ของจังหวัดชายแดนใต้ (โดยสหราชอาณาจักร ประเทศอินโดนีเซีย แอฟริกาใต้และกาตาร์) การปฏิบัติตามแผนงานเพื่อส่งเสริมการบริหารงานยุติธรรม (โดยประเทศมาเลเซีย) และการตรวจสอบข้อกล่าวหาของกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชน (โดยประเทศออสเตรเลียและแคนาดา) อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะดังกล่าวยังไม่ได้รับการปฏิบัติตามเท่าที่ควร

ไทยยังได้รับข้อเสนอแนะอีก 9 ข้อ เกี่ยวกับการลงนามและให้สัตยาบันตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ผ่านการรับรองอย่างสมบูรณ์ ในวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2555 รัฐบาลไทยลงนามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการบังคับให้สูญหาย (CED) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีความคืบหน้าด้านการให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยได้รับและรับรองข้อเสนอแนะทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรม (โดยประเทศโอมาน เลบานอนและกาตาร์) การตรวจสอบ และดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน (โดยออสเตรเลีย) การอภัยโทษ (โดยสวีเดนและสโลวีเนีย) และดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิด (โดยออสเตรเลียและแคนาดา) ภาคประชาสังคมติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งข้อสังเกตว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นและมีหลายกรณีที่ผู้กระทำทารุณในจังหวัดชายแดนใต้ไม่ถูกดำเนินคดีอาญา

กรอบกฎหมายภายในประเทศ

กฎหมายว่าด้วยความมั่นคงหลายฉบับล้วนปิดกั้นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติความมั่นคงภายใน พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ซึ่งมีการประกาศใช้กฎหมายพิเศษมาตลอด 11 ปีที่ผ่านมา

กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457

บทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎอัยการศึกให้อำนาจแก่ปฏิบัติการทางทหารอย่างเต็มที่โดยไม่มีข้อจำกัด เจ้าหน้าที่ทหารสามารถสั่งห้ามประชาชนจัดกิจกรรม ปิดกั้นสื่อมวลชนได้ตามใจชอบ ห้ามจัดประชุมและชุมนุม คั่นหาและยึดวัตถุสิ่งของ เคหสถานและควบคุมประชาชนโดยไม่ต้องตั้งข้อกล่าวหาได้ถึง 7 วันโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังไม่มีการชดเชยที่เหมาะสมหากเกิดความสูญเสียขึ้น เนื่องจากตัวบทกฎหมายเป็นเครื่องกีดกันมาตรการเยียวยาความสูญเสียใดๆ ที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหารภายใต้กฎอัยการศึก

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมบุคคลใดก็ตามโดยไม่ต้องตั้งข้อหาหรือไต่สวนในสถานที่ที่ไม่เปิดเผยเป็นเวลา 30 วัน กฎหมายยังให้อำนาจในการพิจารณาหมายจับและให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิเสธคำขอเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว การใช้สถานที่ควบคุมตัวที่ไม่ใช่ของทางการ การขาดการติดตามตรวจสอบต่อสถานที่ควบคุมตัวอย่างเป็นระบบและเป็นอิสระล้วนเอื้อให้เจ้าหน้าที่สามารถกระทำการทารุณและใช้ความรุนแรงต่อประชาชน พระราชกำหนดฯ ยังให้อำนาจในการปิดกั้นข่าวสารและข้อมูล และให้อภัยโทษแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องมาจากปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย

พระราชบัญญัติความมั่นคงภายใน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความมั่นคงภายในกำหนดให้มีกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เพื่อปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของนายกรัฐมนตรี แม้ว่าพ.ร.บ.ฯ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องผ่านมติรับรองอำนาจของกอ.รมน. แต่ก็ไม่บัญญัติว่าจำเป็นต้องมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ กอ.รมน.ยังมีอำนาจพิเศษในการจัดการภัยต่อความมั่นคงของชาติ กีดกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและมีอำนาจเหนือกระบวนการบริหารและกฎหมายของพลเรือน

ข้อท้าทาย

ข้อเท็จจริงและความเห็น

กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดชายแดนใต้อื่นๆ มีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นมาตรการในการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นตลอด 11 ปี อันรวมถึงกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติความมั่นคงภายใน พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม กฎหมายและมาตรการเหล่านี้ล้มเหลวในการแก้ไขปัญหความรุนแรง แต่กลับถูกเจ้าหน้าที่ความมั่นคงนำมาใช้เพื่อดำเนินคดีและคุกคามประชาชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงเพื่อเก็บตัวอย่างดีเอ็นเอโดยปราศจากความยินยอมโดยสมัครใจจากพลเรือน

มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในจังหวัดชายแดนใต้ ระหว่างพ.ศ. 2557 – 2558 มีประชาชนถึง 19 คนถูกบังคับให้ตรวจดีเอ็นเอในจังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะที่ 89.39 (โดยสหราชอาณาจักร) ระบุให้ ‘ดำเนินการทันทีเพื่อแก้ไขสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อยุติการใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง’ ข้อเสนอแนะนี้ มีแนวทางปฏิบัติโดยการผ่อนถ่ายกำลังทหารบางส่วน และได้เพิ่มประสิทธิภาพให้กับส่วนข้าราชการพลเรือน และกำลังประจำถิ่น แต่การแก้ไขดังกล่าวยังไม่ได้เป็นการปรับปรุงสถานการณ์ให้ดีขึ้น กลับเป็นการติดอาวุธให้กับประชาชน สร้างเป้าของความรุนแรง และสร้างความแตกแยกในชุมชนให้เพิ่มสูงขึ้น

กระบวนการยุติธรรมและการลอบล้นผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการยุติธรรมในพื้นที่ภาคใต้มีบทบาทอย่างมากในการคุกคามประชาชนและเอื้อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการตุลาการและการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเป็นผู้ละเมิดสิทธิ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการทรมานและวิสามัญฆาตกรรมกลับไม่ถูกลงโทษ นอกจากนี้ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินบัญญัติให้มีการอภัยโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องมาจากหน้าที่

รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งจัดทำโดยมูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2558 ระบุว่าเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพที่ร้ายร่างกายและทรมานประชาชนจำนวน 33 คน

ประเทศไทยล้มเหลวในการปฏิบัติตามข้อเสนอที่ 88.67 ที่ให้ ‘สืบสวนตามข้อกล่าวหาละเมิดสิทธิมนุษยชนของทุกฝ่ายในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย’ (โดยออสเตเรีย) และข้อที่ 88.68 “สืบสวนตามข้อกล่าวหาทั้งหมดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนรวมทั้งที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้และนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม” (โดยแคนาดา)

รัฐบาลยังไม่ได้บัญญัติข้อกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายและการทรมาน และการอุ้มหาย แม้ว่าจจะรับรองข้อเสนอแนะที่ 88.3 ‘รวมทั้งให้ใส่คำจำกัดความของคำว่า ‘ทำทรมานในประมวลกฎหมายอาญา’ (โดยออสเตเรีย) และ 88.4 ‘บัญญัติข้อกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ทำทรมานและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุสัญญา CAT’ (โดยแคนาดา)

ความจำเป็นในการฟื้นฟูเหยื่อจากการถูกรทรมาน

ไม่มีศูนย์ฟื้นฟูและหน่วยงานในการเยียวยารักษาจิตใจเหยื่อจากการถูกรทรมานที่เป็นอิสระเพียงพอ

แม้ว่าบางโครงการได้วางรากฐานที่เหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูเหยื่อผู้ถูกรทรมาน แต่ไม่มีแห่งใดสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เคราะห์ร้าย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลขาดการฝึกอบรมด้านการฟื้นฟูผู้ถูกรทรมาน

ในข้อสังเกตโดยสรุปเมื่อปีพ.ศ. 2557 คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแสดงความห่วงใยที่ไทยขาดบทบัญญัติในการฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรมอันได้รับผลกระทบทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการดูแลทางการแพทย์และจิตใจที่เหมาะสม

ปิดกั้นการแสดงออก

เจ้าหน้าที่รัฐมีทัศนคติในทางลบต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้คิดเห็นต่างในจังหวัดชายแดนใต้ เจ้าหน้าที่ความมั่นคงคุกคามนักปกป้องสิทธิ (โดยเฉพาะผู้รายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิให้แก่เอ็นจีโอระหว่างประเทศ) โดยข่มขู่คุกคามและมีการดำเนินคดีทางกฎหมายใช้มาตรการกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง

เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 นางสาวพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรมถูกกรมทหารพรานที่ 41 ฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาทเนื่องจากพิมพ์รายงานเกี่ยวกับการทำร้ายในกรณีของอาดิล ชามะ และนางสาวพรเพ็ญได้ให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเพื่อขอให้มีการสืบสวนคดี ข้อกล่าวหาต่อนางสาวพรเพ็ญถูกถอนในเวลาต่อมา

กระบวนการเจรจาสันติภาพถูกจำกัด

กระบวนการเจรจาสันติภาพไม่เปิดพื้นที่ให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนระหว่างประเทศเข้าไปมีส่วนร่วม

การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสันติวิธีของผู้คิดเห็นต่างจากรัฐถูกปิดกั้นจากรัฐและไม่ได้มีการรับฟัง ไม่มีชุมชนระหว่างประเทศในการตรวจสอบและติดตามกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือไม่ ในปีพ.ศ. 2558 ผู้แทนรัฐบาลไทยพบกับองค์กรร่วมมารา ปาตานี (ประกอบด้วยกลุ่มแบ่งแยกดินแดนหลายกลุ่ม) ในการเจรจาสันติภาพ แต่ข้อมูลไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ประชาชนและนักวิชาการถูกกีดกันจากการเข้าร่วมเจรจา

ข้อเสนอแนะ

1. ทบทวนหรือยกเลิกกฎอัยการศึกและให้คำมั่นว่าการบังคับใช้มาตรการฉุกเฉินใดๆ ต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลและเป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก้ไขบทบัญญัติของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล รวมทั้งมาตรา 17 ที่บัญญัติให้มีการอภัยโทษต่อเจ้าหน้าที่รัฐในเกือบทุกกรณี และการประเมินความจำเป็นในการใช้กฎหมายพิเศษ จัดตั้งกลไกอิสระเพื่อติดตามการบังคับใช้ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยจัดการเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติ
2. ยกเลิกการเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) ยุติการปฏิบัติเพื่อตรวจค้นและจับกุมบุคคลจากพื้นฐานด้านเชื้อชาติชาติพันธุ์ โดยอ้างอำนาจกฎหมายพิเศษต่อประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปพ.ศ. 2555 ของคณะกรรมการว่าด้วยจัดการเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติ
3. ผ่อนถ่ายกองกำลังทหารในพื้นที่ ยกเลิกการติดอาวุธกองกำลังติดท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้พลเรือนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการความรุนแรงในพื้นที่ และให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้เคารพหลักปฏิบัติที่ยอมรับได้ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2548
4. รัฐควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชน และชุมชนระหว่างประเทศ เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ดำเนินการเพื่อจัดตั้งหน่วยงานอิสระของพลเรือนเพื่อสืบสวนข้อกล่าวหาที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ตามข้อสังเกตเชิงสรุปกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2548 และเอื้อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่พลเรือนจะสามารถแสดงจุดยืนทางการเมืองตามที่ระบุไว้ในมาตราที่ 1 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
5. ให้สัตยาบันธรรมนูญโรม, พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการบังคับสูญหาย และดำเนินการที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในทันทีหลังให้สัตยาบันและกระทำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งให้การรับรองโดยสมัชชาแห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541
6. ให้สัตยาบันพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1 และ 2 ของสนธิสัญญาเจนีวาปีพ.ศ. 2492 ในการปรับปรุงการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่พลเรือนและผู้บาดเจ็บ และกำหนดกฎเกณฑ์ด้านมนุษยธรรมที่มีผลในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยอาวุธที่ไม่ใช่ระดับระหว่างประเทศ
7. ดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อให้ค่าน้ำสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะทำให้แน่ใจว่าโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการแพทย์ได้รับความคุ้มครองจากการถูกโจมตี และรับรองว่าทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาและบริการสุขภาพอย่างเพียงพอ ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พ.ศ. 2558
8. สืบสวนการผ่านออกกระบวนการยุติธรรมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ อย่างละเอียดและเป็นกลาง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปพ.ศ. 2555 ของคณะกรรมการว่าด้วยจัดการเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติ และได้สวนผู้ที่ถูกกล่าวหาในกระบวนการที่ขบด้วยหลักปฏิบัติสากลบนพื้นฐานของความเป็นธรรมและโปร่งใส และดูแลให้มีการเยียวยาเหยื่อจากการกระทำดังกล่าว รวมทั้งเปิดเผยข้อเท็จจริงและดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่เกิดการซ้ำขึ้นอีก
9. ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูเหยื่อจากการถูกรทรมานที่เป็นอิสระในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และระดับประเทศ และจัดตั้งศูนย์เยียวยาจิตใจแก่ผู้ถูกควบคุมตัวที่มีการทำงานเป็นอิสระ
10. อนุญาตตามคำขอของพื้นที่ของหน่วยงานพิเศษของสหประชาชาติ ดังนี้ หน่วยงานพิเศษว่าด้วยการประหัตประหารนอกกระบวนการยุติธรรม โดยเร่งรัดหรือตามอำเภอใจ หน่วยงานพิเศษว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี คณะทำงานว่าด้วยการควบคุมตัวโดยอำเภอใจและผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านประเด็นชนกลุ่มน้อย และคำเชิญที่มีต่อหน่วยงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และผู้แทนพิเศษของเลขาธิการใหญ่ด้านเด็กและความขัดแย้งทางอาวุธ
11. ถอนบทบัญญัติตีความในมาตรา 4 และ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

ความขัดแย้งกันทางอาวุธและสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR Cycle in 2011, 9 Recommendations were received on the Situation in the South. 7 recommendations were accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1Rar8d4>

Accepted Recommendations on the Situation in the South:

1. South Africa: Continue to accelerate efforts to resolve the situation in the Southern Border Provinces and ensure the reconciliation remains a priority
2. Qatar: Strengthen efforts to find a solution to the unrest in the Southern border areas and ensure that justice is achieved for all sides
3. Malaysia: Continue monitoring and assessing closely the implementation of the Master Plan for the Administration of Justice, and the Strategic Plan for Development of Justice Process in the Southern Border Provinces of Thailand
4. Australia: Investigate allegations of human rights abuses by all parties in the southern border provinces of Thailand
5. United Kingdom: Take immediate steps to improve the situation in Southern Thailand so the special security laws can be lifted
6. Indonesia: Continue to address the inequality and social injustice that has been a factor in fostering social conflict and political unrest over the past 2-3 years, including in the South.
7. Canada: Promptly investigate all allegations of human rights violations, including in the three southernmost provinces, and bring perpetrators to justice.

Accepted Recommendations on strengthening the judicial system:

1. Oman: Continue to develop the judicial system in order to ensure respect for, and protection of citizens' rights
2. Qatar: Accelerate the reform of the judicial system in order to ensure good governance and equality of treatment of people from different social classes
3. Lebanon: Further accelerate the reform of the justice system to ensure equal treatment for all citizens while continuing to pay specific attention to women and children

Accepted Recommendations on Prosecuting Human Rights Violations:

1. Austria: Continue to take measures to ensure that alleged human rights violations by the police and security services are properly investigated and prosecuted

Accepted Recommendations on addressing Impunity:

1. Sweden: Address the issue of impunity in certain cases and for certain parts of Thai society, not least by strengthening the independence of the Office of Prosecutor and the independence of the judiciary
2. Slovenia: Increase efforts to tackle corruption and impunity of State officials

Accepted Recommendations on Criminalizing Torture

1. Austria: Include a definition of torture into the Criminal Code, in line with article 1 of the Convention against Torture
2. Canada: Enact legislation criminalizing torture and amend all relevant laws to fully comply with the obligations under CAT

กรอบกฎหมายภายในประเทศ

1. Emergency Decree Act <http://61.19.241.65/DATA/PDF/2548/00166932.PDF>
2. Martial Law <http://www2.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/stability-2551.pdf>

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. Cross Cultural Foundation: <https://voicefromthais.files.wordpress.com/2014/05/e0b8abe0b899e0b8b1e0b887e0b8aae0b8b7e0b8ade0b8a3e0b989e0b8ade0b887e0b980e0b8a3e0b8b5e0b8a2e0b899-e0b8ade0b8b2e0b894e0b8b4e0b8a5-e0b8aa.pdf>
2. Muslim Attorney Center on torture (2557-2558) Report on the Human Rights Situation from the use of special laws in the Southern provinces <http://th.macmuslim.com/?p=1025>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (15 November 2012). *Concluding observations of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination to Thailand*. “assess the need for the special laws and establish an continuously independent mechanism to monitor their enforcement”
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (15 November 2012). *Concluding observations of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination to Thailand*. “The committee urges the state party to take concrete measures to eradicate the practice of identity checks and arrests based on racial profiling in the application of the special laws in the southern border provinces.”
3. **Recommendation 3 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). *Concluding observations of the Human Rights Committee International covenant on civil and political rights*. “Continue efforts to train police officers, members of military and prison officers to scrupulously respect applicable international standards.”
4. Recommendation 4: [N/A]
5. Recommendation 5: [N/A]
6. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). *Concluding observations of the Human Rights Committee International covenant on civil and political rights, Thailand*. “Actively pursue idea of establishing independent civilian body to investigate complaints filed against law enforcement officials”
7. **Recommendation 7 is based on:** Human Rights Council (2015). Concluding observations of the Human Rights Committee on Economic, Social, and Cultural Rights.
8. **Recommendation 8 is based on:** Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (15 November 2012). *Concluding observations of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination to Thailand*. “Thoroughly investigate all allegations of human rights violations and prosecute those found responsible.”
9. Recommendation 9: [N/A]
10. Recommendation 10: [N/A]
11. Recommendation 11: [N/A]

สิทธิในสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์: ผู้หญิงและเยาวชนที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ผู้หญิงใช้ยาเสพติดชนิดฉีด พนักงานบริการหญิง ผู้หญิงข้ามเพศ และสิทธิในการทำแท้งที่ปลอดภัย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในปี 2554 ประเทศไทยได้นำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรก ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะ และรับข้อเสนอแนะ 2 ข้อจากประเทศฟินแลนด์ ว่าด้วยสิทธิในสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ และสิทธิของพนักงานบริการ เน้นเรื่องความจำเป็นที่พนักงานบริการจะสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและเพศศึกษา และความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่พนักงานบริการประสบอยู่ แม้รัฐบาลได้นำมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยให้การเข้าถึงบริการของพนักงานบริการเป็นไปได้ง่ายขึ้น เช่น สามารถเบิกค่าตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวีโดยสมัครใจ 2 ครั้ง ต่อปี ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การบังคับใช้นโยบายต่างๆ มีข้อท้าทาย เมื่อผู้ให้บริการสาธารณสุขเลือกปฏิบัติต่อพนักงานบริการและไม่เข้าใจเกณฑ์ในการให้บริการที่จำเป็นต่อพนักงานบริการอย่างเต็มที่ ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะต่างๆ 23 ข้อ ด้านสิทธิสตรี เพื่อยุติการเลือกปฏิบัติและความรุนแรงต่อผู้หญิง แต่ไม่มีข้อเสนอแนะใดกล่าวถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีชายขอบ เช่นผู้หญิงและเยาวชนหญิงที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี หญิงผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีด ผู้หญิงข้ามเพศ ผู้หญิงเหล่านี้ได้รับผลกระทบ และประสบการณ์การเลือกปฏิบัติ ความรุนแรง และการละเมิดสุขภาพทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์ รวมทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ พวกเขาต้องเผชิญกับการตีตราทางสังคม ซึ่งนำมาสู่การละเมิดสิทธิและเลือกปฏิบัติ เนื่องจากสถานะติดเชื้อเอชไอวี เพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ สถานะการเป็นแรงงานข้ามชาติ และการใช้ยาเสพติด ซึ่งผลักดันสตรีเหล่านี้ให้อยู่ชายขอบของสังคม และขัดขวางมิให้พวกเขาเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน บริการทางสังคม และบริการด้านกฎหมาย

ข้อท้าทายและประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น

ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการลดอัตราการติดเชื้อเอชไอวีเมื่อแรกเกิดเหลือเพียง 2.02% โดยผู้หญิงไทยที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ (99.7%) จะได้รับการฝากครรภ์จากหน่วยบริการคลินิก ผ่านการตรวจคัดกรองการติดเชื้อเอชไอวี ผู้หญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อเอชไอวี จะได้รับยาต้านไวรัสเพื่อป้องกันการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีไปสู่ทารก เช่นเดียวกับทารกที่ได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อ แต่อัตราการติดเชื้อเอชไอวีของผู้หญิงตั้งครรภ์กลับอยู่ในระดับคงที่ (0.6%) ซึ่งสะท้อนถึงการไม่มีมาตรการการป้องกันการติดเชื้อในกลุ่มผู้หญิงทุกกลุ่ม

ข้อท้าทายสำหรับผู้หญิงกลุ่มหลักที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ถูกตีตรา ละเมิดสิทธิ และเลือกปฏิบัติสูงในสังคมไทย ประกอบด้วย

- พนักงานบริการหญิงและผู้ใช้ยาชนิดฉีด (IDUs) ถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร: ไม่เพียงแต่สังคมจะปฏิเสธพวกเขาเท่านั้น แต่สังคมยังเบียดขับหญิงกลุ่มนี้ไปสู่ชายขอบ ผ่านกรอบกฎหมายที่ตราหน้าว่าเธอเป็นอาชญากร กฎหมายอายุอาญา และการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของการตัดสินทางศีลธรรม ความเชื่อ ความกลัว และการได้รับข้อมูลผิดๆ กลับเป็นการลงโทษแทนการป้องกัน ทำให้ประชากรกลุ่มเสี่ยงต้องหลบหนีไปใต้ดิน ขัดขวางการเข้าถึงการรักษาเพื่อรักษาชีวิต การป้องกัน และทำให้ผู้หญิงกลุ่มนี้เป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงสุดต่อการติดเชื้อเอชไอวีและการกระทำรุนแรง
- ไม่มีนโยบายการป้องกันเอชไอวีเพื่อป้องกันการติดเชื้อสำหรับกลุ่มผู้หญิง: รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันเอชไอวีกับกลุ่มประชากรที่มีอัตราการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มเท่านั้น ไม่มีนโยบายหรือมาตรการในการป้องกันการถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีกับกลุ่มผู้หญิง เยาวชนหญิง และคู่ชงประชากรที่ได้รับผลกระทบในสังคมไทย
- ขาดการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกรดูแลสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์: ในปี 2556 อัตราการตั้งครรภ์วัยรุ่น ในกลุ่มผู้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ได้เพิ่มขึ้นถึง 130,000 ราย สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิง และเยาวชนหญิงส่วนใหญ่เข้าถึงข้อมูลในการดูแลสุขภาพทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์

สิทธิที่ถูกละเมิด

- สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และการปลอดภัยของบุคคลตามแผนปฏิบัติการด้านประชากรและการพัฒนา (ICPD), ปฏิญญาปักกิ่งและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (UDHR)
- สิทธิในการตัดสินใจด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ได้อย่างอิสระโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (CEDAW, ปฏิญญาปักกิ่ง เป้าหมายตามแผนแม่บทของ UNGASS, ICPD, เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (MDGs) และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- สิทธิในการสมรสและสร้างครอบครัว สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการในฐานะครอบครัว
- สิทธิด้านสุขภาพ
- สิทธิในการได้รับการป้องกันเอชไอวี / เอดส์
- สิทธิในการได้รับความรู้และบริการวางแผนครอบครัว เพศศึกษา และอนามัยการเจริญพันธุ์
- สิทธิในการงานทำจ้างงานและการทำงานที่มีคุณค่า
- สิทธิในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงเนื่องจากเหตุแห่งเพศ
- สิทธิในบูรณภาพแห่งร่างกาย

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

ผู้หญิงและเยาวชนที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี

ในประเทศไทยผู้หญิงและเยาวชนที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ประสบ การเลือกปฏิบัติ ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนเมื่อแสวงหาบริการต่างๆ รวมถึงการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวีเพื่อสมัครเข้าเรียน เข้าทำงาน การลงทะเบียนเป็นสมาชิกกับกองทุนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และบริการสาธารณสุขก่อนคลอดในคลินิกของรัฐ

การบังคับตรวจเอชไอวีในการสมัครเข้าเรียน และการเข้าทำงาน :

เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2555 นักศึกษาที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีจากวิทยาลัยพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน จังหวัดนครปฐม 3 คน ยื่นข้อร้องเรียนกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยมีมติให้ออกอย่างไม่เป็นธรรม เมื่อพบผลการตรวจเลือดก่อนไปฝึกงานว่าติดเชื้อเอชไอวี โดยอ้างว่า ต้องป้องกันความเสี่ยงไม่ให้ ผู้ป่วยได้รับเชื้อเอชไอวีการบังคับตรวจเอชไอวีก่อนการเข้าศึกษาบริการ:

- วันที่ 14 มีนาคม 2559 เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวีประเทศไทยเข้าร้องเรียนต่อปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรณีเด็กผู้หญิงอายุ 4 ขวบถูกโรงเรียนบังคับให้ตรวจเลือดเพื่อยืนยันว่าเธอไม่ได้ติดเชื้อเอชไอวี เนื่องจากโรงเรียนพบว่าแม่ของเธอเป็นผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี

การบังคับให้เปิดเผยสถานะการติดเชื้อเอชไอวี:

- หญิงตั้งครรภ์ได้รับการกดดันให้เปิดเผยผลการตรวจเลือดให้แก่คู่ของตน ในบางกรณีบุคคลที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีที่ถูกบังคับให้ลงนามในข้อตกลงยินยอมทำหน้าที่แปล เปลี่ยนกับการรับบริการทางการแพทย์

มีการโน้มน้าวให้ผู้หญิงที่อยู่ร่วมกับ เอชไอวีไม่มีคู่ใหม่ ไม่มีบุตร และ ถูกกดดันให้ทำหมัน

การบังคับให้ทำหมันเพื่อไม่ให้กำเนิดบุตร:

- ผู้หญิงที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีถูกผู้ให้บริการสาธารณสุขโน้มน้าวไม่ให้มีคู่ใหม่ และงดเว้นการมีบุตร วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ที่พบว่ามิใช่เชื้อเอชไอวี ถูกกดดันให้ทำหมัน หรือคุมกำเนิด โดยการฝังอุปกรณ์คุมกำเนิดหลังคลอดบุตร โดยไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและไม่สมัครใจ

อย่างไรก็ตามการทำหมันควรดำเนินการเฉพาะเมื่อบุคคลได้รับข้อมูลเต็มที่ โดยอิสระ และโดยสมัครใจบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจ:

- เมื่อเดือนมิถุนายน 2557 หน่วยงานสังกัดองค์การสหประชาชาติ 7 แห่ง (OHCHR UN Women UNAIDS UNDP UNFPA UNICEF และ UNESCO) ออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการ ว่าด้วยกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และระบุว่า การบังคับทำหมันโดยไม่ได้รับความยินยอมอย่างเต็มรูปแบบ โดยอิสระ และด้วยความรู้ความเข้าใจ ถือเป็น การเลือกปฏิบัติ และเป็น การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ เช่น สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในการสร้างครอบครัวและสิทธิในการรับทราบข้อมูล

การบังคับทำหมันโดยไม่ได้รับความยินยอมโดยอิสระอาจเป็นการทรมาน:

- ชวณ เมนเดสผู้รายงานพิเศษขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการทรมาน กล่าวในรายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2013 วิจารณ์แล้วเห็นว่า “การรักษายาบาลมีลักษณะล่วงล้ำต่อร่างกายและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกลับคืนได้ โดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษา อาจถือเป็นการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย เมื่อเป็นการบังคับหรือดำเนินการโดยไม่ได้รับความยินยอมอย่างเป็นอิสระบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้อง

ผู้หญิงที่ใช้สารเสพติดชนิดผิด

กฎหมายอายุ: การบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและพระราชบัญญัติปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	ผู้ใช้สารเสพติดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจบังคับลงมือทางเพศ โดยมีการเสนอข้อแลกเปลี่ยนให้มีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับการปล่อยตัว หรือใช้ความรุนแรงในการจับกุมผู้หญิงที่ติดกัน
หน่วยงานที่ได้รับอนุญาตสามารถตรวจค้นผู้ต้องสงสัยโดยไม่มีหมายค้นและไทยผู้ครอบครองของยาเสพติด	ผู้หญิงที่ใช้สารเสพติดที่ประสบความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ถ้าใช้มาตรการทางกฎหมายก็อาจถูกจับกุมและเผชิญกับผลกระทบทางกฎหมายในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
	ผู้ใช้สารเสพติดที่ถูกบังคับให้รับการรักษาโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนการตรวจคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ

ผู้หญิงข้ามเพศ

ผู้ให้บริการขาดความอ่อนไหว และความเข้าใจความแตกต่างทางเพศภาวะ	<ul style="list-style-type: none"> ผู้หญิงข้ามเพศที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี หรือหญิงข้ามเพศที่มีปัญหาสุขภาพทางเพศไม่สามารถได้รับการดูแลสุขภาพที่สถาบันสุขภาพ ผู้หญิงข้ามเพศที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี บางคนจำเป็นต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาลถูกปฏิเสธการรักษา และบางคนถูกบังคับให้พบกับผู้ป่วยชาย ซึ่งเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว ยึดสิทธิทางเพศภาวะ และวิถีทางเพศ
ผู้ให้บริการขาดข้อมูลเกี่ยวกับฮอร์โมนเพศหญิงและการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี	<ul style="list-style-type: none"> ผู้หญิงข้ามเพศที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี ที่ใช้ฮอร์โมนเพศหญิงไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติ ผลข้างเคียง หรือปฏิกิริยาของยาต้านไวรัสที่มีต่อฮอร์โมนที่ใช้ เมื่อไปรับบริการที่คลินิกสุขภาพของรัฐ

พนักงานบริการหญิง

กฎหมายอายุ: พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539	ตำรวจจับกุมพนักงานบริการทางเพศ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยการบุกหลาย ล้อมจับ และใช้ขงยานยนต์เป็นหลักฐาน โดยไม่แยกความแตกต่างระหว่างพนักงานบริการโดยสมัครใจ และบรรดาผู้ที่ถูกบังคับหรือผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์
การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจล้อมจับเป็นประจำ เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และบูรณภาพแห่งร่างกายของพนักงานบริการอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ยังมีฝืนประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือนสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ข้อ 2	สิทธิที่เพศสัมพันธ์โดยสมัครใจเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน: การสมัครใจมีผลสัมพัทธ์เป็นการตัดสินใจส่วนตัวที่ลึกซึ้ง และเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีสิทธิที่แสวงโอกาสกับพนักงานบริการ โดยจับกุมและตั้งข้อหาอาชญากรรมการค้าประเวณีโดยที่ยังไม่บรรลุศรัทธา: <ul style="list-style-type: none"> ทิพย์มีอายุ 17 ปี ไม่กี่เดือน ทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในบาร์คาราโอเกะ ทิพย์ยังไม่ตัดสินใจว่าจะเป็นพนักงานบริการทางเพศหรือไม่ มีชายท่าทางสุภาพคนหนึ่งเข้ามาที่บาร์ติดๆ กันหลายคืนและให้ทิพย์ปลื้มในละ 500 บาท ต่อคืน (ค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทต่อวัน) ครั้งแรกที่ทิพย์เสียดูบเข้าไปในโรงแรมกับเขา แต่ชายยังไม่เลิก สุดท้ายทิพย์ก็ตกลง ชายผู้นั้นเป็นตำรวจและจับกุมทิพย์ ที่ถูกบังคับกระทำตามความผิดฐานค้าประเวณีโดยยังไม่บรรลุศรัทธา ตำรวจก็กระทำผิดอาญาพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี (มาตรา 8 และมาตรา 9) เช่นกัน
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เป็นเครื่องมือสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พรบ. ไม่สามารถคุ้มครองพนักงานบริการจากการละเมิดได้	การทุจริตและการรื้อถอนพนักงานบริการ: ในขณะที่บางคนจ่ายสินบนเพื่อให้ได้รับการดูแลเป็นพิเศษหรือผลประโยชน์อื่น พนักงานบริการในประเทศไทยที่ถูกบังคับให้จ่ายเงินสินบนเป็นประจำ เพียงเพื่อเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน (เช่นสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย สิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิในการทำงาน สิทธิเสรีภาพในการเดินทางและสิทธิในเอกลักษณ์ทางเพศ (Right to Sexual Autonomy)) <ul style="list-style-type: none"> เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2558 พนักงานบริการถูกจับกุมเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าตรวจค้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุดรธานี พนักงานบริการแจ้งว่า ได้จ่ายสินบนรายเดือนเดือนละ 2,700 บาทให้แก่หน่วยงานของรัฐ เพื่อการป้องกันการตรวจค้นและเพื่อให้สามารถทำงานโดยปราศจากการคุกคาม ในการบุกค้นคล้ายๆ กัน เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2558 ที่จังหวัดอุบลราชธานี มีการพบบันทึกหลักฐานแสดง "การจ่ายเงินสินบนให้กับทหารและตำรวจ" มากกว่า 100,000 บาทต่อเดือนจากบาร์คาราโอเกะเล็กๆ เพียง 4 แห่ง ที่พนักงานบริการทำงานอยู่
พนักงานบริการเข้าไม่ถึง การคุ้มครอง ความยุติธรรม การชดเชยหรือการร้องเรียนด้านแรงงาน หรือถือการร้องเรียนการละเมิดสิทธิแรงงาน	ความรุนแรงและอาชญากรรม: การตีตราพนักงานบริการเยี่ยงอาชญากรรมทางเพศ ทำให้ชุมชนพนักงานบริการและสถานที่ทำงานไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้น พนักงานบริการกลับเป็นเป้าในการรังแก พนักงานบริการอยู่ภายใต้ความหวาดกลัวและไม่กล้าแจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อมีเหตุอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดเกิดขึ้น <ul style="list-style-type: none"> เดือนเมษายน พ.ศ. 2558 นางสาวสม กลางเดช พนักงานบริการ ถูกฆ่าตาย ฆาตกรถูกจับและตั้งข้อหาอาชญากรรมและฆาตกรรมต่อเนื่อง โดยมีเหยื่อเป็นพนักงานบริการหลายคนในช่วงหลายปี บรรดาผู้ที่รอดชีวิตจากการถูกทำร้ายไม่กล้าที่จะไปพบตำรวจ เพราะกลัวจะถูกไล่ ตูมหนี หรือตั้งข้อหาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
พนักงานบริการเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาลหรือการคุ้มครองทางกฎหมายเนื่องจากการตีตราและการเลือกปฏิบัติ	

สิทธิในการทำแท้งที่ปลอดภัย

กฎหมายอายุ: ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301-305 กำหนดโทษและเงื่อนไขในการทำแท้ง	การกำหนดให้ทำแท้งเป็นความผิดอาญาเป็นการสร้างข้อจำกัดสิทธิด้านสุขภาพของผู้หญิง ผู้หญิงหลายคนปรารถนาทำแท้งแต่ไม่เหลือทางเลือกใดๆ จึงต้องหันไปทำแท้งอย่างไม่ปลอดภัย ซึ่งไม่ปลอดภัยกับมาตรฐานสากล และเป็นภาระละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้หญิงฯ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และอนุสัญญาเด็ค ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี
ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 และมาตรา 302 กำหนดว่า หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนเองแท้งลูก และผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูก ต้องระวางโทษจำคุกและ/หรือปรับ มาตรา 305 กำหนดให้ การทำแท้งกระทำโดยแพทย์ และ (ก.) มีความจำเป็นเนื่องจากสุขภาพของหญิง หรือ (ข.) เป็นการทำแท้งที่แจ้งแก่หญิงที่ถูกระงับการตั้งครรภ์ ได้รับการยินยอมแล้ว	<ul style="list-style-type: none"> ประมาณว่ามีการทำแท้ง 300,000 - 400,000 ครั้ง ในแต่ละปี เกือบทั้งหมดเป็นการทำแท้ง "ใต้ดิน." มีความเสี่ยงจากการขาดข้อมูลด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ การให้คำปรึกษา และบริการที่แท้งที่ปลอดภัย ผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์เท่านั้นที่สามารถทำแท้งภายใต้บางสถานการณ์ คือ ก) มีความจำเป็นเนื่องจากสุขภาพของหญิง หรือ ข) หญิงตั้งครภ์จากการกระทำผิดอาญา เมื่อ พ.ศ. 2552 มีหญิง 24 คน จาก 30,865 คน เสียชีวิตจากการได้รับการรักษาภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งในคลินิกของรัฐ หญิงสาววัยรุ่นอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่สามารถรับบริการทำแท้งที่รัฐดำเนินการในสถานพยาบาลของรัฐจนกว่าพ่อแม่จะยินยอม
ผู้ให้บริการด้านสุขภาพส่วนใหญ่มีปฏิบัตินะเทียบแพทย์สภาแห่งประเทศไทย เรื่องการทำแท้งที่ปลอดภัยที่กำหนดในมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา	เมื่อ พ.ศ. 2554 ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของทุกคนที่จะได้รับมาตรฐานสูงสุดด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตเท่าที่จะเป็นไปได้ กล่าวได้ว่า "รัฐต้องเข้มงวดการเพื่อไม่ให้มันใจว่า มีบริการทำแท้งที่ถูกกฎหมายและปลอดภัย สามารถเข้าถึงได้ และมีคุณภาพดี"
	เมื่อ พ.ศ. 2549 คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกตั้งอิสระ องค์การสหประชาชาติ มีข้อเสนอแนะว่า ประเทศไทยควร "เสริมสร้างการค้าเงินงานของโครงการและนโยบายมุ่งเป้าไปที่การสร้างการเข้าถึงที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้หญิง ด้านการคุมกำเนิด ข้อมูลการดูแลสุขภาพ และบริการที่มีคุณภาพ เพื่อการหลีกเลี่ยงความจำเป็นที่ผู้หญิงจะหันไปใช้การทำแท้งผิดกฎหมาย "

ข้อเสนอแนะ

- ยกเลิกกฎหมายที่ขัดขวางการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์และการป้องกันเอชไอวี/เอดส์ รวมทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และมาตรา 301-305 ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งลงโทษทางอาญาแก่หญิงที่แท้งและผู้ดำเนินการทำแท้ง
- เพื่อให้เป็นไปตามรายงานของรัฐบาลพิเศษด้านสิทธิของทุกคนเพื่อได้รับมาตรฐานสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พ.ศ. 2554 รัฐควรดำเนินการเป็นต้นแบบที่จะมีบริการที่แท้งถูกกฎหมายและปลอดภัย สามารถเข้าถึงได้ และมีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังควรจัดตั้งคลินิกบริการที่มีอยู่ให้สามารถเข้าถึงได้ จัดอบรมแพทย์และผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ ตรวจสอบกำหนดด้วยใบอนุญาตและควรควบคุมพร้อมด้วยใบอนุญาตให้ทันสมัยและปลอดภัยที่สุด
- ส่งเสริมและสนับสนุนความริเริ่มที่จะให้ข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ สิทธิที่มีอิทธิพลทางเพศที่หลากหลาย การทำแท้งที่ปลอดภัยโดยใช่เหตุ ข้อมูลเกี่ยวกับผลข้างเคียงของยาต้านไวรัสในกลุ่มผู้รับประทานฮอร์โมนเพศ และความเข้าใจด้านการติดเชื้อเอชไอวีที่ถูกต้อง และให้การฝึกอบรมให้การศึกษาแก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเอชไอวี/เอดส์และเพศศึกษา ตามข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กต่อประเทศไทย พ.ศ. 2549
- กำหนดนโยบายรัฐและมาตรการการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมสำหรับความริเริ่มที่จะสนับสนุนการป้องกันผู้หญิงและหญิงวัยรุ่นจากเอชไอวี/เอดส์ ปกป้องผู้หญิงที่ติดเอชไอวี และเด็กสาววัยรุ่นจากการเลือกปฏิบัติและการศึกษาที่ขาดอนามัยการเจริญพันธุ์ ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงและวิธีการการตัดสินใจ ตามข้อสังเกตของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งอิสระต่อประเทศไทย ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการเลือกตั้งบุคคลที่อยู่มาร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี พนักงานบริการ ผู้ใช้ยาเสพติดชนิด (IDUs) และผู้หญิงข้ามเพศ
- รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการเก็บรวบรวมข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากประเด็นนี้มีผลกระทบต่อผู้หญิงที่อยู่กับเอชไอวีโดยตรง เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรได้รับการฝึกฝนการจัดการความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปแนวเดียวกันตามข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเมืองและสิทธิทางการเมืองต่อประเทศไทย การตรวจค้นร่างกายควรใช้ตำรวจหญิงแทนตำรวจเพื่อรองรับปัญหาผู้หญิงที่ใช้ยาเสพติดและพนักงานบริการที่ถูกขู่ทำร้าย
- ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่เป็นอุปสรรคพื้นฐานของการเคารพสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม สิทธิการดำรงชีวิต ความปลอดภัยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งหมด
- ร่วมมือกับตัวแทนพนักงานบริการเพื่อพัฒนาและใช้กลยุทธ์สำหรับคุ้มครองแรงงานและสิทธิประโยชน์สำหรับพนักงานบริการทุกคน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติชื้ออนามัยและความปลอดภัย พ.ศ. 2554

สิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ : ผู้หญิงที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี ผู้หญิงที่ใช้สารเสพติดชนิดฉีด พนักงานบริการ สาวประเภทสอง และการยุติการตั้งครรภ์อย่างปลอดภัย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 2 recommendations were received and accepted on sex workers.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1SEQglb>

1. Finland: Increase its efforts to address the human rights challenges faced by all sex workers
2. Finland: Apply a comprehensive sexual and reproductive health and rights approach to guarantee access of all sex workers, as well as their clients and clients' spouses and partners, to adequate health services and sexual education

List of conventions Thailand is party to: CEDAW, Beijing Platform for Action, United Nations General Assembly Special Session on HIV/AIDS (UNGASS), Political Declaration on HIV/AIDS, Program of Action of the International Conference on Population and Development (ICPD), MDGs and SDGs

ความท้าทายที่ยังคงมีและปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นใหม่

1. Chaiposri, P., Nilsoom K., Mahatumhuchok, N., Sripilart, S., Srilumjeak, K. (2015). "The Surveillance of HIV Infection in the Bangkok Metropolitan Area 2014 Report." AIDS, Tuberculosis, and Sexually Transmitted Infections Control Division, pp17-42. http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000150/download/statistics/sentinel_2557.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Ministry of Education. Prohibiting AIDS students from Nursing course. 28 August 2012. <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=29406&Key=hotnews>
2. BAAC Membership (according to the interview with a leader of Network of Women Living with HIV in 2015)
3. www.chiangmaicitylife.com/news/bottle-murderer-admits-to-more-atrocities-and-another-murder/
4. MGR Online (2015, January 27th) www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9580000010688
5. Harm Reduction from Drug Use in Thailand." (September, 2011). Urban Health Research Initiative, British Columbia Centre for Excellence in HIV/AIDS, Thai AIDS Treatment Action Group (TTAG), Mitsampan Harm Reduction Center, Chulalongorn University Social Research Institute. https://dl.dropboxusercontent.com/u/64663568/library/Reducing-drug-related-harm-in-Thailand_THAI.pdf
6. Protection for Domestic Violence Victims Act B.E. 2550 (12 August 2007). Government Gazette 124/41. pp. 1-8. http://elib.coj.go.th/Ebook/data/semi/semi14_4.pdf
7. Abortion laws: Article 301 – Woman causing herself to be aborted shall be punished, Article 302 – Whoever, procures abortion for a woman with her consent, shall be punished, Article 303 – Whoever, procures abortion for a woman without her consent, shall be punished
8. Chaturachinda, K. (January 2014). Unsafe Abortion in Thailand: Roles of RTCOG. Thai Journal of Obstetrics and Gynaecology. Vol. 22, pp. 2-7. Available at: http://www.rtcog.or.th/html/photo/journalfile_648442.pdf
9. The Medical Council Thailand TMC, (2005). Council Regulations on the Guidelines of Abortion: Section 305 of the 2005 Criminal Code Act. http://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/abortion_regulation_in_Thai.pdf
10. "Report on the Surveillance of Abortion." (2011, September). Bureau of Reproductive Health. Pp. 1-4.
11. Saejeang, K. DR., (2013). "Situation on Reproductive Rights." Bureau of Reproductive Health. <http://law.or.th/sites/default/files/Slide%20De.Kittipong%20RH%20law%20situation.pdf>
12. "HIV Counseling and Testing Guidelines." (2013). Disease Control and Prevention Center, and the Ministry of Public Health. Pp204-205. <http://www.cqihiv.com/HCTGuidelineFinal.pdf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures

1. Recommendation 1: [N/A]
2. **Recommendation 2 is based on:** Human Rights Council (3 August 2011). Report of The Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health. UNGA. 66th session. UN Doc. A/66/254. "States must take measures to ensure that legal and safe abortion services are available, accessible, and of good quality." And safe abortions "will not immediately be available upon decriminalization unless States create conditions under which they may be provided. These conditions include establishing available and accessible clinics; the provision of additional training for physicians and healthcare workers; enacting licensing requirements; and ensuring the availability of the latest and safest medicines and equipment"
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee on the Rights of the Child (17 March 2006.) Concluding observations on the Convention on the Rights of the Child, Thailand. "include gender perspective in policies and programmes on hiv/aids; prevent and prohibit discrimination against children infected with and affected by hiv/aids, and ensure that these children have access to adequate social and health services; ensure access to child-sensitive and confidential hiv/aids counselling when required by child without parental consent; systematically include accurate and comprehensive information about hiv/aids and sex education, including condom promotion, in school and tertiary-level curricula, and provide training to teachers and other education officials on teaching about hiv/aids and sex education"
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee on the Elimination of Discrimination against Women (3 February 2006). Concluding comments of the Convention on the Elimination of Discrimination against Women, Thailand. "step up efforts to prevent and combat hiv/aids and improve dissemination of information about risks and ways of transmission"
5. **Recommendation 5 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations on the International Covenant on Civil and Political Rights, Thailand. "law enforcement officials, in particular police officers, should be provided with appropriate training to deal with cases of domestic violence"
6. Recommendation 6: [N/A]
7. Recommendation 7: [N/A]

สิทธิแรงงานและการค้ามนุษย์

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

จากการทบทวนสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐไทยในครั้งที่ 1 ไทยได้รับข้อเสนอแนะจากประเทศ เวียดนาม บรูไน อินโดนีเซีย เมียนมาร์ และบังคลาเทศเป็นต้น เครือข่ายพบความก้าวหน้าในการบังคับและปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นแรงงานที่เน้นให้การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติตามนโยบายที่มีผลเป็นการคุ้มครองแรงงาน ทั้งการประกันค่าแรงขั้นต่ำ ความปลอดภัยในการทำงานและประกันการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและความยุติธรรมของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยการเปิดใช้ระบบการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติและออกกฎหมายใหม่ เช่น พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2554 เพื่อตอบสนองต่อข้อเสนอแนะดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ด้วยพลวัตของการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงาน ทั้งแรงงานภายในประเทศและแรงงานข้ามชาติยังทำให้รัฐไทยต้องประสบกับข้อท้าทายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีอยู่ในปัจจุบัน

ความท้าทาย

มาตรฐานการคุ้มครองแรงงานถ้วนหน้า ข้อเท็จจริงยังพบว่าตัวบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มุ่งเน้นการคุ้มครองแรงงานโดยแยกเฉพาะกลุ่ม อันส่งผลถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย

การกำหนดกรอบกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 87,98 โดยผลของการแก้ไข พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติแรงงาน รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543 กระทบต่อสิทธิในการรวม กลุ่มของแรงงานถูกแบ่งแยกออกตามประเภทกลุ่ม แรงงานไม่เป็นไปตามหลักการเดียวกันอีกทั้งการกระบวนการแก้ไข กฎหมาย ดังกล่าวไม่ผ่านการรับฟังความเห็นจากกลุ่มแรงงาน ซึ่งมีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการ บังคับใช้

การขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติข้อเท็จจริงปรากฏว่า รัฐยังไม่ดำเนินการให้นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายถาวรที่มีประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มแรงงานและผู้ติดตาม มีการเก็บค่าใช้จ่ายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยผ่านนายหน้าที่ผิดกฎหมาย

กลไกติดตามการดำเนินงานของรัฐโดยการมีส่วนร่วมของแรงงาน ปัจจุบันยังไม่มีการติดตามการปฏิบัติงานในทุกระดับที่มีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิของแรงงานและกำหนดหน้าที่แก่รัฐหรือนายจ้าง โดยตัวแรงงานเองและองค์กรภาคประชาสังคม จึงไม่ก่อให้เกิดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่ตลอดจนเกิดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มแรงงานโดยการออกและการบังคับใช้กฎหมาย

การเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

แรงงานข้ามชาติไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของกองทุนประกันสังคมทั้ง 7 สิทธิได้อย่างสมบูรณ์ ยกตัวอย่างกรณีสิทธิในการเบิกเงินสงเคราะห์บุตรแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเบิกได้เหมือนแรงงานไทยด้วยเงื่อนไขของประกันสังคม ทั้งนี้ยังมีเรื่องของสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานซึ่งแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับด้วย เช่น วันหยุดพักผ่อนประจำปี (ปีละ 6 วัน) วันหยุดตามประเพณี (ปีละ 13 วัน) วันลาป่วยต้องได้รับค่าจ้างปีละ 30 วัน วันลาทำหมัน วันลาไปศึกษาเรียนรู้ และค่าจ้างในวันลาตลอด 45 วัน เป็นต้น

ปัจจุบันแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยยังไม่สามารถมีสิทธิรวมกันจัดตั้งสหภาพแรงงานหรือดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ อนุกรรมการ และที่ปรึกษาสหภาพแรงงาน แต่มีสิทธิเพียงเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานได้เท่านั้น

แรงงานข้ามชาติในไทยยังคงเสียค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์สัญชาติในอัตราที่สูงมากซึ่งราคาตามที่รัฐบาลกำหนดแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์มีค่าธรรมเนียม 3,550 บาท แต่ในความเป็นจริงแรงงานเมียนมาร์มีค่าใช้จ่ายถึง 8,000 - 16,000 บาทหรือมากกว่านั้น

รัฐบาลไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น แบบรับรองรายการทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ท.ร.38/1 ของแรงงานข้ามชาติที่ขึ้นทะเบียนต่อหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย ไม่สามารถใช้เป็นเอกสารยืนยันสิทธิทางประกันสังคมของกระทรวงแรงงานได้

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายยังพบว่าลูกของแรงงานข้ามชาติยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาและสุขภาพ รวมทั้งประเทศไทยไม่มีนโยบายให้สิทธิแก่ผู้ติดตาม

การค้ามนุษย์ แม้ประเทศไทยจะลงนามและเข้าเป็นภาคีใน อนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและ เด็ก ที่บังคับใช้เสริมอนุสัญญา (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organization Crime) แต่การอนุวัติ โดยเฉพาะการให้คำนิยามการค้ามนุษย์ยังไม่ตรงตามข้อ 3 แห่ง พิธีสารดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหา ในการตีความและการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551

*ปัจจุบันยังพบปัญหาว่ามีการนำพาแรงงานข้ามชาติ หลอกลวง ให้มาทำงานในประเทศไทย รวมทั้งมีการบังคับใช้แรงงานเด็ก คำบริการทางเพศ

*ยกกรณีหาช่วยเคสนายจรูญ ชาวเมียนมาร์ถูกนายหน้าหลอกมาทำงานที่ประเทศไทย จากนั้นถูกหลอกไปทำงานประมงโดยบังคับใช้เป็นแรงงานทาส ถูกทำร้ายร่างกาย ทำงานตลอดเวลา และไม่ได้รับค่าจ้าง แต่แรงงานสามารถหนีมาได้ และมาขึ้นฝั่งที่จังหวัดทางภาคใต้ และทำงานในประเทศไทยในเวลาต่อมา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 โดยเฉพาะมาตรา 33 มาตรา 39 และ มาตรา 40 ให้มีเนื้อหาของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยไม่แบ่งแยก
2. ควรแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 87, 98 และประกันว่าในการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายต้องผ่านการรับฟังความเห็น จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นนั้นอย่างเคร่งครัด
3. ควรปรับให้นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายถาวรที่สามารถเปิดให้บริการได้ตลอด มีการ ตรวจสอบและทบทวนมาตรการโดยภาคประชาสังคม รวมทั้งควรขยายระบบให้ครอบคลุมถึงการจดทะเบียนผู้ติดตาม
4. ควรให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยผู้รับงานไปทำที่บ้านและกฎหมายอื่น
5. ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและ สมาชิก
6. แก้ไขมาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ.2551 โดยเฉพาะการให้นิยามคำว่า แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ให้เป็นไปตามข้อ 3 แห่งพิธีสาร เพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก และเพิ่มบทบาทของผู้ตรวจสอบแรงงานในการระบุเหยื่อการค้ามนุษย์และป้องกันสภาวะการทำงานที่เอาเปรียบตามข้อเสนอแนะของผู้รายงานพิเศษด้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็ก
7. ตามข้อสรุปเชิงเสนอแนะของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การขจัด การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบถึงประเทศไทยปี 2555 ข้อที่ 22 และ ผู้รายงานพิเศษด้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็กกรณีประเทศไทยปี 2555 รัฐควรจัดกลไกเพิ่มเติมเพื่อปกป้องแรงงานข้ามชาติและแก้ไขระบบยุติการจ้างงานเพื่อป้องกันการข่มเหงโดยผู้จ้างงาน
8. ตามข้อสรุปเชิงเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองถึงประเทศไทยปี 2548 รัฐควรพิจารณาการจัดตั้งกลไกที่ใช้ในการรับเรื่องร้องเรียนและการเข้าถึงของแรงงานในประเด็นละเมิดสิทธิแรงงาน รวมถึงการยึดเอกสารส่วนบุคคล
9. แรงงานควรมีสิทธิเข้าถึงบริการสังคม สถานศึกษาและเอกสารส่วนบุคคลตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ

แรงงานและการค้ามนุษย์

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 25 Recommendations were received and accepted on Rights of Migrants and Human Trafficking.

21 recommendations were accepted and 4 recommendations were noted.

Recommendations are made available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1dYwEwl>

Accepted Recommendations on Migrants and Human Trafficking

1. Vietnam: Strengthen the implementation of policies and measures to protect vulnerable social groups like women, children, poor people, ethnic minorities, migrants
2. Indonesia: Strengthen law enforcement in order to provide adequate protection, guarantee the minimum wage and work safety, and to ensure equal access to health services and justice for migrant workers
3. Myanmar: Continue to focus its efforts on ensuring full protection of the human rights for all migrant and foreign workers, particularly to enhance their safety and welfare
4. Bangladesh: Continue its efforts to promote and protect rights of migrants
5. Nepal: Continue efforts in protecting the interests of migrant workers, including through appropriate legislative measures"
6. UK: Establish a long term policy for addressing migrant workers
7. New Zealand: Continue to strengthen its efforts to combat trafficking and abuses of labour rights, particularly against vulnerable migrants
8. Australia: Ratify the United Nations Convention against Transnational Organised Crime and its Protocols to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children, and Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air
9. Norway: Accede to the Palermo Protocol and continue improving its implementation of policy and legal framework related to human trafficking
10. Singapore: Continue with its on-going efforts to address its human trafficking situation which has implications beyond Thailand's borders
11. Malaysia: Continue cooperating closely with neighbouring countries in combating and suppressing trafficking in persons, particularly women and girls and in addressing the situation of irregular migrants, refugees and asylum-seekers
12. France: Step up the fight against trafficking to which some foreign populations have fallen victim and ensure that no measures which are contrary to human rights are taken against them
13. Pakistan: Continue its efforts in combating trafficking as well as in the rehabilitation of victims of trafficking
14. Japan: Take capacity-building measures to strengthen the response of law enforcement authorities on human trafficking, including, inter alia, through the increase of budget and the appropriate training of personnel
15. Nicaragua: Consolidate the enforcement of the law concerning human trafficking, particularly in cases of sexual and labour exploitation, which are two very sensitive issues in the country
16. Moldova: Increase efforts to effectively prevent trafficking in human beings for purposes of sexual exploitation and forced labour, including child prostitution
17. Uruguay: Adopt all necessary measures to tackle the root causes of the problems of child prostitution, sexual tourism, use of children in pornography and trafficking in women, stepping up its efforts to improve the economic situation
18. Sweden: Seriously address the issues of child pornography and human trafficking in girls and boys for sexual purposes, including by encouraging police and border forces to strengthen efforts at fighting these phenomena as well as seeking accountability where lack of state efforts at prosecution could amount to human rights violations
19. Brazil: Seriously address the issues of child pornography and human trafficking in girls and boys for sexual purposes, including by encouraging police and border forces to strengthen efforts at fighting these phenomena as well as seeking accountability where lack of state efforts at prosecution could amount to human rights violations
20. Canada: Strengthen the legal rights framework and enforcement of these rights for migrants, asylum seekers and victims of trafficking
21. New Zealand: Ensure migrants found at sea are afforded the full measures of protection they are entitled to under international law

Noted Recommendations on Migrant and Human Trafficking:

1. Turkey: Consider becoming a party to the ICRMW
2. Philippines: Consider future accession to the ICRMW
3. Algeria: Examine the possibility of ratifying the ICRMW
4. Slovakia: Reverse current practices regarding the rights of refugees, asylum seekers and migrant workers

ความท้าทายและคดี

1. Occupational Safety, Health and Environment Act 2011 <http://www.fio.co.th/p/document/safetyfio/law5.pdf>
2. List of conventions Thailand is party to: <http://www.mfa.go.th/humanrights/human-rights-conventions>
3. Social Security Act 2010: http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/download/article/article_20110922142826.pdf
4. 7 protected rights of workers: <http://www.personnel.psu.ac.th/word/9.90.pdf>
5. ILO Convention 87 and 98: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/07973.pdf>
6. Labour Relations Act: 14 February BE 2518 http://eit.or.th/law_doc/labour_relation_2518.pdf
7. Labour and State Enterprises Act: BE 2543 23 March 2543 <http://yala.labour.go.th/attachments/category/26/3.pdf>
8. Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organization Crime
https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. Recommendation 4: [N/A]
5. Recommendation 5: [N/A]
6. **Recommendation 6 is based on:** BE 2551 Act Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children Government Gazette 125:29 http://www.ecpat-thailand.org/th/1_2.pdf; and Joy Ngozi Ezeilo (2 May 2012) Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children. Mission to Thailand. "Strengthen the role of labour inspectors in identifying trafficked persons in workplaces and preventing exploitative working conditions. Inspectors should be fully involved in the multidisciplinary team in detecting trafficking cases and protecting the labour rights of all workers"
7. Recommendation 7: [N/A]
8. Recommendation 8: [N/A]
9. Recommendation 9: [N/A]
10. Recommendation 10: [N/A]
11. **Recommendation 11 is based on:** Joy Ngozi Ezeilo (2 May 2012) Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children. Mission to Thailand. "Strengthen the role of labour inspectors in identifying trafficked persons in workplaces and preventing exploitative working conditions. Inspectors should be fully involved in the multidisciplinary team in detecting trafficking cases and protecting the labour rights of all workers"; and the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (15 November 2012), Concluding observations on the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, Thailand "Bearing in mind its general recommendation No. 30 (2004) on discrimination against non-citizens, the Committee recommends that the State party explore the need for specific protections for migrant workers in addition to those provided for by the Labour Protection Act and revise the system for granting and terminating work permits so as to reduce migrant workers' vulnerability to exploitation and abuse by their employers. The Committee also recommends that the State party assess the effectiveness of mechanisms in place to receive complaints of violation of labour rights and their accessibility by migrant workers."
12. **Recommendation 12 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee International covenant on civil and political rights. "Migrant workers should be afforded full and effective access to social services, educational facilities and personal documents, in accordance with principle of non-discrimination consider establishing governmental mechanism to which migrant workers can report violations of their rights by their employers, including illegal withholding of their personal documents"

สิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศ และเพศวิถีที่หลากหลาย ในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนโดยกลไก UPR รอบแรกในปี พ.ศ. 2554 นั้น ประเด็นสิทธิความหลากหลายทางเพศไม่ได้ถูกผนวกอยู่ในการทบทวนและมีข้อเสนอต่อรัฐไทย แต่จากการทำงานเคลื่อนไหวในประเด็นสิทธิและความหลากหลายทางเพศ ร่วมกับรัฐและองค์กรระหว่างประเทศ และเอกชน ได้มีความก้าวหน้าในการทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนอย่างเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น ความก้าวหน้าในการตรวจคัดเลือกร่างกฎหมายคุ้มครองบุคคลข้ามเพศ การเปลี่ยนเอกสารรับรพโรคเพศสภาพของ Intersex การแต่งกายข้ามเพศในสถานศึกษาบางแห่ง นอกจากนี้ยังมีผลสำเร็จที่เกิดจากการทำงานอย่างจริงจัง สถาบันการศึกษาและสหประชาชาติ และภาคประชาสังคม ทำให้เกิดผลวิจัยในด้านการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน การรังแกเด็กนักเรียน LGBTI และสถานการณ์สิทธิ LBGTI

ภายหลังการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองประชาชนจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศไว้ในมาตรา 30 ซึ่งเป็นมาตราเดียวที่รัฐให้การรับรองสิทธิในเพศวิถี อัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศของบุคคลไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ จนถึงปัจจุบันสถานการณ์การเมืองของรัฐไทยยังไม่สร้างหลักประกันได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะให้การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวได้

ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิด

- สิทธิในการเข้าถึงการศึกษาของเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ และอินเตอร์เซ็กซ์
- สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียม
- สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ
- สิทธิที่จะได้รับการประกันตัวในขณะถูกจับกุม
- สิทธิในการเข้าถึงความเป็นธรรม
- สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว
- สิทธิในการเข้าถึงบริการและพื้นที่สาธารณะ
- สิทธิในเสรีภาพและปลอดภัยของบุคคล
- สิทธิในการเข้าถึงมาตรฐานสูงสุดในบริการด้านสุขภาพกายและใจขั้นพื้นฐาน
- สิทธิที่จะอิสรภาพในการชุมนุมและสมาคมโดยสงบ

อุปสรรคและข้อท้าทาย

กรณีศึกษา, ข้อเท็จจริง, ความคิดเห็น

1. แม้ว่ารัฐไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในปีพ.ศ. 2535 เพื่อเป็นหลักประกันให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม และถูกคุ้มครองจากการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสถานศึกษาตั้งแต่ปรากฏในข้อ 28 ของสนธิสัญญา และเพื่อการอนุรักษ์การตามสนธิสัญญา รัฐไทยได้ตราพ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ขึ้นเป็นกฎหมายภายในประเทศเพื่อสร้างหลักประกันดังกล่าวอีกประการหนึ่ง แต่กฎหมายเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนมุมมองและบังคับใช้ในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถี และ Intersex ทำให้เยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศถูก รังแกทั้งร่างกายและจิตใจ ผ่านนโยบายรัฐ กฎระเบียบของสถานศึกษา ตำราเรียน สภาพแวดล้อม และบุคลากร

กรณีที่ 1) การนำเสนองานศิลปะของบุคคลที่มีเพศหลากหลายในตำราเรียนที่ใช้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีกระแสบัญชีรายชื่อผู้ร้องเรียนที่ฟ้องร้องครูผู้สอนที่นำเสนองานศิลปะของบุคคลที่มีเพศหลากหลายเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ และแนะนำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศห้ามเปิดเผยตัวและควรเก็บเป็นความลับ แบบเรียนยังผลิตซ้ำโดย การบอกให้นักเรียนทั่วไปไม่ควรคบสนมคบกับนักเรียนที่เป็นบุคคลเพศหลากหลาย เนื้อหาในแบบเรียนเช่นนี้นำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่เป็นมิตรและก่อให้เกิดการรังแกเด็กนักเรียนที่เป็นบุคคลเพศหลากหลายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา

กรณีที่ 2) การล้อเลียนและการกลั่นแกล้งโดยครูหรือบุคลากรของโรงเรียน: พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึง การกตัญญูในชั้นเรียน การให้เกียรติที่ต่ำกว่าความเป็นจริงโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร โดยในปี 2015 พบว่า มีโรงเรียนที่มีการกำหนดโทษต่อนักเรียนที่มีการแสดงออกแตกต่างไปจากเพศกำเนิดมากกว่า 10 โรงเรียน เช่น โรงเรียนพิริยาลัย โรงเรียนสตรีรัตนบุรี โรงเรียนสตรีอ่างทอง โรงเรียนสตรีศรีอยุธยา โรงเรียนมารีวิทยา กบินทร์บุรี วิทยาลัยพระเจริญ โรงเรียนพระยาสุริยวัณวิทยา โดยโรงเรียนเหล่านี้ใช้วิธีการหักคะแนนความประพฤติทางจริยธรรมในกลุ่มนักเรียนที่มีการแสดงออกแตกต่างไปจากเพศกำเนิด

กรณีที่ 3) ฆ่าตัวตาย กรณีอาจารย์ใหญ่และอาจารย์ประจำชั้นของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งใน อ.สมพราน จ.นครปฐม รวม 3 คน ประจวบเด็กนักเรียนอายุ 14 ปี จนคิดสั้นฆ่าตัวตาย แต่แพทย์ให้การล้างท้องช่วยชีวิตไว้ได้ ถูกครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้หญิงตบและประจานหน้าห้องว่าเป็นเกย์ หลังจับได้ว่าลูกแอบนำเสื้อขีปนาวุธผู้หญิงไปใส่ นอกจากนี้ยังถูกรักขังในห้องที่เคยเป็นครูประจำชั้นตั้งแต่ ป.6 ตามมาด้วยอีกด้วย ครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้หญิงได้บดขี้นลูกเรือการเรียนตกด่าเพราะไม่ไปเรียนพิเศษ แคมครูใหญ่ยังขู่ลูกอีกว่าให้เลิกเป็นเกย์เสีย มิฉะนั้นจะจับแกฝากประจานหน้าเสาธง เบื้องต้นได้ให้พนักงานสอบสวน กก.5 บก.ป. ดำเนินการสอบปากคำนางพรทิพาไว้ จากนั้นจะประสานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเข้าไปตรวจสอบเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณของอาจารย์ทั้ง 3 คน ส่วนจะเข้าชายผิดกฎหมายข้อไหนบ้างขอเวลาเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสักระยะ

กรณีที่ 4) การคุกคามทางเพศต่อนักเรียนที่มีอัตลักษณ์ข้ามเพศ นักเรียนชายที่เป็นเกย์ ชายรักรักชาย หรือกระเทย ยังเผชิญกับการรังแกในรูปแบบ “แก๊งข่มขืน” หรือบังคับร่วมเพศเพื่อให้อับอาย ส่วนนักเรียนหญิงที่มีรสนิยม หญิงรักรักหญิง หรือ ทอม มักเป็นที่ข่มขู่ของเพื่อนๆ น้อยที่สุดในโรงเรียน บางโรงเรียนถึงขั้นมีกลุ่มเกลียดตอม และมักถูกลั่นแกล้งจากนักเรียนชายบริเวณหน้าห้องน้ำ นักเรียนบางคนกล่าวว่าไม่กล้าเข้าห้องน้ำทั้งวัน ขณะที่อัตราส่วนการตกเป็นเหยื่อของการรังแกในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะเผชิญกับการรังแกตบชกมากกว่าในระดับมัธยม ศึกษาตอนปลาย ขณะที่ด้านอื่นไม่ต่างกับนานัก

2. LGBTI ไม่ได้รับการคุ้มครองทางด้านกฎหมาย นโยบาย และสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว เช่น การจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนรับรองบุตรบุญธรรม การเข้าถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการมีบุตรอย่างถูกกฎหมาย

กรณีที่ 1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 บัญญัติว่า “การสมรสทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปี บริบูรณ์แล้ว...” โดยชายและหญิงตามความหมายของมาตรานี้หมายถึงชายและหญิงตามเพศโดยกำเนิด จึงเป็นการตัดสิทธิมิใช่คนรักเพศเดียวกันที่สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ เพราะกฎหมายไม่เปิดช่อง

กรณีที่ 2) เด็กหญิงคาร์เมน บุตรสาวของคู่รักชายรักรักชายชาวอเมริกัน ผู้เกิดจากเทคโนโลยีการตั้งครรภ์ โดยมารดาอุ้มบุญชาวไทย แต่ภายหลังที่เด็กหญิงคาร์เมนเกิดมานั้น แม่อุ้มบุญชาวไทยปฏิเสธที่จะมอบอำนาจการเป็นผู้ปกครองให้กับบิดาคู่รักเพศเดียวกันโดยอ้างเหตุว่าเธอไม่เชื่อว่าการเป็นคู่รักเพศเดียวกันจะสามารถเลี้ยงดูเด็กหญิงคาร์เมนในฐานะบุตรได้ อีกทั้งรัฐไทยได้ตรา พ.ร.บ.พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ได้บัญญัติห้ามมิให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถใช้อุ้มบุญเพื่อการมีบุตรได้ ซึ่งทำให้กฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเลือกปฏิบัติโดยมิเป็นธรรมต่อบุคคลที่มีเพศหลากหลาย และไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

กรณีที่ 3) คู่ชีวิตหญิงรักรักหญิง ไม่สามารถขึ้นรับรองสิทธิเพื่อเข้ารับการรักษาพยาบาล จนคู่ชีวิตเสียชีวิต เดือน กันยายน 2555 มีคู่ชีวิตหญิงรักรักหญิงที่อยู่กันมานานกว่า 8 ปี จนกระทั่ง คนหนึ่งมีเกิดป่วยต้องรักษาพยาบาลฉุกเฉินในโรงพยาบาลเอกชน แต่คู่ชีวิตไม่มีสิทธิในการเซ็นอนุญาตในการรักษาได้ กรณีนี้เสียชีวิตในสัปดาห์ถัดมา เธอกล่าวว่าถ้าหากว่าได้รับการรักษาอย่างทันท่วงทีอาจรักษาชีวิตของคนที่รักได้ ผู้ป่วยไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลแม้ว่าคู่ชีวิตจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐก็ตาม

3. อัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล
ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลทำให้เกิดการละเมิดคนข้ามเพศ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การเข้าเมือง สุขภาพ การเข้าถึงการศึกษา และการจ้างงาน เป็นต้น ทำให้บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศกำหนดประสบปัญหาในการใช้ชีวิต เช่น การเดินทางเมื่อต้องผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง เพราะหนังสือเดินทางระบุเพศที่ไม่ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ

กรณีที่ 1) นัชชา กองอุดม นักศึกษาหญิงข้ามเพศ ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเดือน กันยายน 2557 ขณะที่เธอแสดงสัญลักษณ์ต่อต้านรัฐประหารโดยการชูสามนิ้ว ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อการต่อต้านการปกครองโดยทหารหน้าโรงพยาบาลนคร เธอได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวไปยัง สถานีตำรวจปทุมวัน และสโมสรกองทัพในเวลาต่อมา จากนั้นเธอเข้าร่วมกิจกรรม “ครบรอบหนึ่งปีรัฐประหาร” ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 นำไปสู่การออกหมายจับ และเธอกวน้ำตัวเข้าฝากขังอีกครั้งในวันที่ 24 มิถุนายน 2557 มีการยื่นประกันตัว แต่ศาลทหารอนุญาตให้ปล่อยตัวหลังนำส่งยังเรือนจำชาย มีความพยายามร้องขอให้ส่งไปยังเรือนจำหญิงคำร้องได้ถูกตัดสินว่าเธอเกิดมาเป็นเพศชายและไม่มีกฎหมายอนุญาตให้คนข้ามเพศสามารถเปลี่ยนเพศอย่างถูกกฎหมายได้ ในขณะที่ถูกส่งไปยังเรือนจำ เธอกฎละเมิดทางจรรยา และมีการคุกคามอย่างต่อเนื่องจากผู้ต้องขังชาย และเธอยังถูกตรวจร่างกายโดยเจ้าหน้าที่ชายโดยการเปลือยกายต่อหน้า นี่เป็นเพียงหนึ่งตัวอย่างของผู้หญิงข้ามเพศในเรือนจำที่จะถูกปฏิบัติ เหมือนนักโทษ “ชาย” ในประเทศไทย

กรณีที่ 2) ปฏิเสธให้เข้าสอบเพราะเครื่องแต่งกาย ในระบบการศึกษาให้นักเรียนนักศึกษาต้องแต่งเครื่องแบบตามเพศโดยกำเนิด บางมหาวิทยาลัยยังมีกฎระเบียบให้หนีต นักศึกษาต้องแต่งกายตามเพศกำเนิดเพื่อเข้าชั้นเรียนอย่างเคร่งครัด

เดือน มกราคม พ.ศ.2559 คุณวรนิษฐา เชี่ยวชาญ นิสิตชายข้ามเพศ จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับหนังสือปฏิเสธค่าของแต่งกายเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรตามแบบบัณฑิตชาย จากกรรมการอำนวยการงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ซึ่งมีเนื้อหาว่า ค่าของดังกล่าวขัดกับ แนวปฏิบัติสำหรับการแต่งกาย และข้อปฏิบัติต่างๆ ในการรับพระราชทานปริญญาบัตรที่ถือปฏิบัติมาอย่างช้านานจนเป็นธรรมเนียมประเพณี และอ้างว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวมีขึ้นเพื่อความสมพระเกียรติต่อองค์ประธานและการถวายความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้นได้มหาวิทยาลัยยังปฏิเสธว่าการไม่ปฏิบัติตามค่าของแต่งกายตามอัตลักษณ์ทางเพศของนิสิตข้ามเพศไม่ได้เป็นการละเมิดหรือรอนสิทธิแต่อย่างใด

4. การเลือกปฏิบัติและอุปสรรคในพื้นที่การทำงาน เพราะเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถี แม้ว่าประเทศไทยจะผ่าน พ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แต่ยังคงพบว่ามีกฎหมายอื่นในลำดับเดียวกัน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานที่รัฐไทยตราขึ้น เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2551 มาตรา 15 บทบัญญัติที่รับรองการปฏิบัติที่เสมอภาคสำหรับลูกจ้างทั้งชายและหญิง นอกจากนั้นกฎกระทรวงแรงงานเรื่องมาตรฐานแรงงานไทย เรื่องความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย พ.ศ. 2557 โดยไม่ให้เลือกปฏิบัติด้วยเหตุต่างๆ รวมทั้งทัศนคติส่วนตัวในเลือกเพศ แต่ในความเป็นจริงยังคงบุคคลเพศหลากหลายยังคงถูกเลือกปฏิบัติในการทำงานทุกสายอาชีพ

กรณีที่ 1) หนึ่งในตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการเลือกปฏิบัติที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดคือ กรณีของ เคท ครึ่งพิบูลย์ ผู้หญิงข้ามเพศ อายุ 28 ปี อาจารย์ คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เธอได้รับแจ้งว่าไม่ได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ประจำ หลังจากทำงานมากกว่า 10 เดือน โดยปราศจากเหตุผลสมควร

กรณีที่ 2) อีกกรณีเกิดขึ้นในเดือน กรกฎาคม 2557 ผู้หญิงข้ามเพศซึ่งทำงานในองค์กรระหว่างประเทศมากกว่า 15 เดือน ถูกยกเลิกสัญญาจากตำแหน่งงาน โดยให้เหตุผลที่ไม่เป็นธรรมว่าเกิดจากประสิทธิภาพการทำงานต่ำกว่ามาตรฐาน ก่อนหน้าการยุติสัญญา เธอได้ถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางเพศ และในองค์กรไม่มีนโยบายการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับบุคคลข้ามเพศ (ดูหนังสืออ้างอิง กสม. เลขที่ 433/2558

กรณีที่ 3) ห้ามผู้หญิงข้ามเพศเป็นอาจารย์ฝึกสอน - ในเดือน พฤษภาคม ปี 2012 นิสิตหญิงข้ามเพศรายหนึ่งเข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นอาจารย์ฝึกสอน วิชาศิลปะ ที่โรงเรียนชายล้วนชื่อดังแห่งหนึ่ง (สวนกุหลาบวิทยาลัย) ในกรุงเทพมหานคร แต่เพียงไม่กี่วันจากนั้น ทางโรงเรียนได้มีการทำหนังสือส่งตัวนิสิตหญิงข้ามเพศคนดังกล่าวกลับไปทางมหาวิทยาลัย ที่นิสิตหญิงผู้นั้นศึกษาอยู่โดยข้อความในหนังสือระบุว่า “เพื่อไปปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของนิสิตฝึกสอน”

5. บุคคลเพศหลากหลายในประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาเข้าถึงระบบบริการสุขภาพที่เป็นมิตรเพราะปัญหาการตีตราและการเลือกปฏิบัติ บริการสาธารณสุขด้านสุขภาพพื้นฐานของรัฐไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในฐานะที่มีความแตกต่างในเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศได้ แม้ว่าจะมีการสร้างหลักประกันห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 30 แล้วก็ตาม ก่อให้เกิดช่องว่างของปัญหาซึ่งระบุเป็นประเด็นปัญหาเฉพาะทั้งในด้านสุขภาพทางเพศและสุขภาพจิตได้ดังนี้ เช่น ไม่สามารถจัดหาผู้ปวยในให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลเพศหลากหลายได้ เทคโนโลยีทางการแพทย์ในกระบวนการข้ามเพศไม่ได้จัดอยู่ในระบบบริการสุขภาพพื้นฐาน คู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพจากที่ทำงานของตนเองได้เช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ อีกทั้งบุคลากรทางการแพทย์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และมีอคติต่อบุคคลที่มีเพศหลากหลาย เหล่านี้ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการมีสุขภาพและสุขภาวะที่ดีได้

กรณีที่ 1) ตุลาคม 2014 Intersex อายุ 5 ขวบ จึงหัดเดินมีอวัยวะเพศในลักษณะ 2 เพศในจุดเดียวกัน ทั้งไม่สามารถยืนเดินแบบผู้ชายทั่วไปได้ จนถูกเพื่อนล้อเลียน เมื่อยเคยไปตรวจรักษาแพทย์ยืนยันเป็นเพศชาย 100% ย้ำต้องผ่าตัดรักษาให้เหมือนคนปกติ กรณีความเห็นของแพทย์ดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเด็กในการเลือกเพศและและพิจารณาของตนเอง ปัญหาการบังคับเลือกเพศในกลุ่ม Intersex กำลังเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับที่รัฐยังคงให้การคุ้มครองไปไม่ถึง

กรณีที่ 2) จากหนังสือ “ชีวิตที่ถูกละเมิด: เรื่องเล่า กะเทย ทอม ดี หญิงรักหญิง ชายรักชาย และกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” ระบุถึงเรื่องราวประสบการณ์ในการเข้ารับรักษาในสถานพยาบาลของคุณดา ใจยจิตต์ ที่ถูกส่งไปอยู่ในห้องผู้ป่วยรวมชาย แม้ว่าจะแจ้งแก่แพทย์ขอให้อยู่ในห้องผู้ป่วยรวมหญิงเนื่องจากได้ผ่าตัดแปลงเพศเรียบร้อยแล้วแต่ก็ไม่เป็นผล การปฏิบัติดังกล่าวได้สร้างความไม่สบายใจให้เธอ เนื่องจากต้องอยู่ร่วมกับผู้ป่วยชายคนอื่น ๆ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นการขาดความตระหนักรู้ของผู้ให้บริการสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะต่อรัฐไทย

- 1. รัฐไทยต้องสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการเสนอ แก้ไข กฎหมาย รวมถึงนโยบาย มาตราการเพื่อสนับสนุนและให้การคุ้มครองสิทธิของ LGBTI
2. รัฐไทยต้องส่งเสริมให้มีการสร้างการตระหนักรู้ในระดับสาธารณะต่อการให้การรับรองสิทธิในเพศวิถี อัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อสร้างความเท่าเทียมและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่มีเพศหลากหลาย
3. รัฐไทยต้องพัฒนาและบังคับใช้นโยบายต่อต้านการรังแกเด็กนักเรียนทุกเพศ โดยมุ่งเน้นจัดการปัญหา การรังแกเด็กนักเรียนที่เป็นบุคคลเพศหลากหลายอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงการขจัดอคติ การเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุแห่งเพศ เพศวิถี อัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศของบุคคล เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำ ความผิดและคุ้มครองการตกเป็นเหยื่อด้วยเหตุดังกล่าว
4. รัฐไทยต้องแก้ไขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 4 มาตรา 1448 เพื่อสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวที่เท่าเทียม
5. รัฐไทยต้องออกกฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล และสร้างการตระหนักรู้ในประเด็นความละเอียดอ่อนในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลในทุกบริบทและทุกภาคส่วนของสังคม
6. รัฐไทยต้องมีมาตรการในการลงโทษต่อการเลือกปฏิบัติในการทำงานต่อบุคคลที่มีเพศหลากหลาย รวมถึงกำหนดบทลงโทษต่อการกระทำความผิดหรือละเมิดด้วยเหตุดังกล่าว
7. รัฐไทยต้องจัดให้มีนโยบายในการอบรมบุคลากรผู้ให้บริการทางการแพทย์เพื่อสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและการให้บริการที่ เหมาะสม และกำหนดให้กระบวนการข้ามเพศเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐด้านสุขภาพที่เป็นสวัสดิการสังคม

สิทธิความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก
For Thailand 1st UPR in 2011, no recommendations were received specifically for the rights of SOGIE.

ความท้าทายและคดี

1. Thailand Gender Equality Act B.E. 2558 (2015) Available at: <https://www.hrw.org/news/2015/09/21/thailand-gender-equality-act>
2. Gay couple from U.S. in Thai custody battle over surrogate baby (2015). Reuters. Available at: <http://uk.reuters.com/article/uk-thailand-usa-baby-idUKKCN0PX13F20150724>
3. Anti-junta trans student activist released on bail after being sent to male prison (2015). Prachatai Available at: <http://prachatai.org/english/node/5224>
4. A Dream Deferred: A Look at Transgender Discrimination in Thailand (2015). Available at: <http://pulitzercenter.org/reporting/dream-deferred-look-transgender-discrimination-thailand>
5. Being LGBT in Asia: Thailand Country Report (2014). USAID, UNDP. Available at: http://www.asia-pacific.undp.org/content/dam/rbap/docs/Research%20&%20Publications/hiv_aids/rbap-hhd-2014-blia-thailand-country-report.pdf
6. A fourteen-year old student harassed by teachers committed suicide (2012). MCOT News. Available at: <http://www.mcot.net/site/content?id=50220d150b01dac4090020d9#.VubcZJx97WI>
7. Thailand Civil and Commercial Code B.E. 2535 (1992) Section 1148: Marriage between a man and woman Available at: http://library2.parliament.go.th/library/content_law/15.pdf
8. Labor Protection Act B.E. 2551 (2008) Available at: http://www.labour.go.th/en/attachments/article/19/Labour_Protection_Act_BE2008.pdf
9. Thammasat University stands on decision to reject transgender lecturer (2015). Prachatai Available at: <http://prachatai.org/english/node/5185>
10. Suriyasarn, B. (2015). Gender identity and sexual orientation in Thailand: Promoting Rights, Diversity and Equality in the World of Work (PRIDE) Project. Bangkok: ILO.
11. Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (2007) Part 2 Equality Section 30 All persons are equal before the law and shall enjoy equal protection under the law. Men and women shall enjoy equal rights. Available at: http://library2.parliament.go.th/giventake/content_cons50/cons2550e-kd.pdf
12. Petition to the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) Reference from National Human Rights Commission Documentation: Petition No. 433/2558 of the Nation Human Right Commission
13. Boonprasert, J. (2011). Violated Lives: Narratives from LGBTIQs and International Human Rights Law

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. **Recommendation 2 is based on:** Human Rights Committee on International Covenant on Civil and Political Rights (27 April 2015). Concluding observations on the second periodic report of Cambodia CCPR/C/KHM/CO/2 “[...] It should also conduct public awareness-raising activities to combat the social stigmatization of lesbian, gay, bisexual and transgender persons.”
3. Recommendation 3: [N/A]
4. **Recommendation 4 is based on:** Human Rights Committee on International Covenant on Civil and Political Rights (27 April 2015). Concluding observations on the second periodic report of Cambodia CCPR/C/KHM/CO/2 “The State party should repeal provisions that discriminate on the basis of sex, age and income with regard to marriage.”
5. **Recommendation 5 is based on:** Human Rights Committee on International Covenant on Civil and Political Rights (27 April 2015). Concluding observations on the second periodic report of Cambodia CCPR/C/KHM/CO/2 “The State party should reinforce its measures to ensure equality between women and men in all spheres, including by more effective implementation of the relevant legislation and policies.”
6. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Committee on International Covenant on Civil and Political Rights (27 April 2015). Concluding observations on the second periodic report of Cambodia CCPR/C/KHM/CO/2 “The State party should review its legislation to ensure that discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity are prohibited.”
7. Recommendation 7: [N/A]

ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ประเทศไทยมีผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยอาศัยอยู่ประมาณ 130,000 คน 90% ของคนเหล่านี้มาจากพม่าซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน และอาศัยอยู่มาเป็นเวลานานในที่พักพิงชั่วคราวบริเวณพรมแดนไทยพม่ากว่าสองทศวรรษแล้ว ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยประมาณ 10,000 คนซึ่งมาจากเชื้อชาติต่าง ๆ กว่า 40 เชื้อชาติอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองและอยู่นอกที่พักพิงชั่วคราว ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทยไม่มีสถานภาพด้านกฎหมาย ต้องเผชิญการเลือกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ต้องต่อสู้เพื่อเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน และเสี่ยงต่อการจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ การบังคับส่งกลับ และการแสวงหาประโยชน์ การเข้าถึงความยุติธรรมเป็นไปได้ยาก และแทบไม่ได้รับความช่วยเหลือกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในระหว่างทบทวนตามกระบวนการ UPR กรณีประเทศไทย เมื่อปี 2554 ไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะ 6 จาก 11 ข้อเกี่ยวกับสิทธิของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย ข้อเสนอแนะเหล่านี้ประกอบด้วยการพิจารณาให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัยและอนุสัญญาว่าด้วยการลดสถานะการไร้สัญชาติ (ตามข้อเสนอของบราซิล) การเคารพหลักการไม่ส่งกลับ การตอบสนองความต้องการการคุ้มครองสำหรับผู้ลี้ภัย (เช่น ชาวโรฮิงญา) และการเข้าถึงกระบวนการการแสวงหาที่ลี้ภัย (ตามข้อเสนอของแคนาดา) แต่ที่ผ่านมาไม่มีการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเหล่านี้เลย และมีการรายงานข้อมูลการบังคับส่งกลับที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ประเทศไทยไม่ได้แสดงความพยายามที่จะลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัยและอนุสัญญาว่าด้วยการลดสถานะการไร้สัญชาติ หรือจัดทำกรอบกฎหมายระดับชาติใดๆ การคุ้มครองกลุ่มผู้ลี้ภัยและการเข้าถึงขั้นตอนขอสิทธิที่จะมีที่ลี้ภัย ยังคงเป็นข้อกังวลที่สำคัญของภาคประชาสังคม ประเทศไทยยอมรับข้อเสนอแนะที่จะประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้าและการค้ามนุษย์ (ตามข้อเสนอของมาเลเซีย) แม้ว่าประเทศไทยดำเนินการในเชิงบวกในการปฏิรูปกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ และเป็นประธานจัดการประชุมว่าด้วย 'การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ' เมื่อปี 2558 แต่ยังคงมีความบกพร่องในแง่ความพยายามที่จะประกันให้มีการคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์และการเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนร่วมกระทำความผิด

กรณีท้าทายใหม่ ๆ

ผู้ลี้ภัยจากพม่าเพิ่มขึ้น:

ภายหลังการขัดแย้งกันด้วยอาวุธเป็นเวลากว่าสิบปีระหว่างกองทัพพม่ากับกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ทางภาคใต้กลุ่มชาติพันธุ์แตกกลุ่มได้ลงนามในความตกลงหยุดยิงระดับชาติ (Nationwide Ceasefire Agreement - NCA) เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2558 ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อีกหลายกลุ่มยังไม่ได้ลงนาม และยังมีการสู้รบอย่างต่อเนื่องในรัฐกะเหรี่ยงและตอนเหนือของรัฐฉาน ส่วนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในพม่า ยังคงมีการต่อสู้กับปัญหาการเลือกปฏิบัติที่รุนแรง การด้อยพัฒนา และการขาดความรับผิดชอบต่อการละเมิดที่เกิดขึ้นในอดีต

พรรค National League for Democracy (NLD) ขององชานซูจีชนะการเลือกตั้งทั่วไปในพม่าอย่างถล่มทลายเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2558 แม้จะเป็นสัญญาณที่ดีของการเคลื่อนไหวอำนาจ แต่กระทรวงสำคัญรวมทั้งกระทรวงมหาดไทย กลาโหม และกิจการชายแดน ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของกองทัพ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดที่นั่งของสมาชิกรัฐสภา 25% ให้กับทหาร

คำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2558 เรื่อง การไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาในราชอาณาจักร

ในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งใหม่เกี่ยวกับการจัดประเภทคนต่างด้าวซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร เป็นนโยบายที่มุ่งแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในช่วงที่ไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) นโยบายนี้ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยจำนวนมากไม่สามารถเดินทางกลับเข้าสู่ประเทศไทยได้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่อยู่ในราชอาณาจักรเกินกำหนด หรือการเข้ามาอยู่โดยไม่เอกสาร

กรณีท้าทายอย่างต่อเนื่อง

การขาดสถานภาพด้านกฎหมาย: ประเทศไทยยังไม่ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ทั้งไม่มีความก้าวหน้าในการจัดทำกรอบกฎหมายในระดับประเทศเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย กรอบกฎหมายที่ใช้กับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองไม่กำหนดสถานภาพด้านกฎหมายให้กับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย ส่งผลให้รัฐปฏิบัติกับประชากรกลุ่มนี้เหมือนเป็น 'คนต่างด้าวผิดกฎหมาย' เนื่องจากไม่มีการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมายในไทย ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่กำลังอยู่ในกระบวนการขอสถานะผู้ลี้ภัยจาก UNHCR และผู้ลี้ภัย จึงเสี่ยงต่อการจับกุมโดยพลการ การควบคุมตัว และการบังคับส่งกลับ ในบางกรณี รัฐบาลร่วมกับ UNHCR เพื่อให้การช่วยเหลือผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย แต่โดยภาพรวมนโยบายของรัฐเกี่ยวกับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยยังมีลักษณะเป็นการชั่วคราวและเป็นการปฏิบัติแตกต่างกันไปกับประชากรกลุ่มต่างๆ

การควบคุมตัวโดยพลการ: เนื่องจากถูกปฏิบัติเป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายตามกฎหมายไทย (พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522) ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยซึ่งไม่มีสิทธิพำนักอาศัยที่ถูกต้อง มักเสี่ยงจะถูกเป็นเหยื่อการควบคุมตัวโดยพลการมากขึ้น และถูกควบคุมตัวในสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่แออัด

จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยไม่ได้ดำเนินการอย่างชัดเจนเพื่อจัดทำและดำเนินการตามมาตรการทดแทนการคุมขัง (Alternatives to Detention)

ประเทศไทยยังคงต้องรองรับผู้ลี้ภัยจากพม่ากว่า 100,000 คนในที่พักพิงชั่วคราวแก่แห่งบริเวณพรมแดน อย่างไรก็ตาม ภายใต้การปกครองของรัฐบาลชุดปัจจุบัน มีการใช้มาตรการควบคุมการอพยพของผู้ลี้ภัยมากขึ้น มีการตั้งกำลังทหารมากขึ้นบริเวณพรมแดน และมีมาตรการตรวจสอบการดำเนินงานของเอ็นจีโออย่างใกล้ชิด ผู้ลี้ภัยในที่พักพิงยังคงเผชิญปัญหาการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบริการต่าง ๆ อย่างยากลำบากมากขึ้น เป็นผลมาจากการที่เอ็นจีโอซึ่งทำงานในที่พักพิงเหล่านี้ได้จัดสรรงบประมาณไปใช้ในการกิจอื่นมากขึ้น ทางสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) จัดทำโรดแมปเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้มีการส่งกลับผู้ลี้ภัยโดยสมัครใจ และมีการเสนอแผนปฏิบัติการและแผนการทั้งหมดเพื่อการอภิปรายกับคณะกรรมการของผู้ลี้ภัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ทำให้เกิดความกังวลและหวาดกลัวมากขึ้นในบรรดาผู้ลี้ภัยเกี่ยวกับโอกาสที่จะถูกบังคับส่งกลับพม่าโดยรัฐบาลไทย

คำสั่งใหม่นี้จะส่งผลให้มีการจับกุมมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยซึ่งอยู่เกินกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยเป็นผลมาจากขั้นตอนการตรวจสอบสถานะผู้ลี้ภัยที่ล่าช้า

ยกตัวอย่างเช่น ในบรรดาผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยจากพม่า 100,000 คนซึ่งอาศัยอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวมาเป็นเวลานานบริเวณพรมแดนไทย-พม่า ประมาณ 40,000 คนไม่เคยเข้าถึงกลไกการขอสิทธิที่ที่พักพิงเลย ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในเขตเมืองของไทยต้องรอเป็นเวลานานกว่าจะเข้าสู่ระบบการพิจารณาได้สถานะเป็นผู้ลี้ภัยของ UNHCR

ประเทศไทยไม่สนับสนุน UNHCR ในกระบวนการเหล่านี้ ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยต้องรอคอยเป็นเวลานาน และเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์ ถูกจับกุม ควบคุมตัว บังคับส่งกลับ และตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ในปี 2557 ผู้ลี้ภัยซึ่งอยู่ในเขตเมือง 254 คน รวมทั้งที่เป็นเด็ก 34 คนถูกจับกุมในปฏิบัติการที่เกิดขึ้น 108 ครั้งในกรุงเทพฯ ส่วนในปี 2556 มีการจับกุมบุคคล 125 คนในปฏิบัติการ 58 ครั้ง ในบรรดาผู้ที่ถูกควบคุมตัวในปี 2557 ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย 38 คนได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากการแทรกแซงช่วยเหลือของ UNHCR ระหว่างเดือนธันวาคม 2556 ถึงสิงหาคม 2558 ทางกรมตำรวจควบคุมตัวชาวโรฮิงญาจำนวน 4,569 คน ชาวบังกลาเทศที่เข้าเมืองจำนวน 2,598 คน และผู้แสวงหาที่ลี้ภัยชาวอุยกูร์จำนวน 240 คน โดยจัดให้อยู่ในสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยส่วนใหญ่อยู่ทางภาคใต้

กรณีทำหายอย่างต่อเนื่อง

กรณีของเด็กซึ่งอยู่ในสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จากผลการศึกษาเมื่อปี 2557 ของ Human Rights Watch เกี่ยวกับการควบคุมตัวเด็กที่เข้าเมืองในประเทศไทยพบว่า เด็กที่ถูกควบคุมตัวในกรุงเทพฯ มักถูกแยกจากพ่อแม่ของตนเอง ส่วนใหญ่มักแยกกันอยู่เป็นเวลากว่าหนึ่งปี และเสี่ยงที่จะถูกละเมิดทางเพศจากผู้ถูกควบคุมตัวคนอื่นที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งยังพบว่าเด็กที่อยู่ในสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ไม่ได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาของตน เด็กที่ถูกควบคุมตัวหลายคนประสบปัญหาความเครียด ซึมเศร้า ความหวาดกลัว และแปลกแยก และไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาซึ่งเด็กทุกคนในประเทศไทยควรได้รับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เด็กที่อยู่ในสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองยังไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิ

การบังคับส่งกลับ: ประเทศไทยยังคงส่งกลับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย โดยปราศจากการตรวจสอบของศาลหรือการประเมินความต้องการด้านการคุ้มครองอย่างเหมาะสม ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เจ้าหน้าที่ต้องประเมินความเสี่ยงเนื่องจากการส่งกลับ สภาพการณ์ของประเทศต้นทางหรือประเทศที่จะรับบุคคลเข้าไปอยู่ และแจ้งให้ผู้ถูกส่งกลับทราบถึงข้อมูลเหล่านี้ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองส่งกลับผู้เข้าเมืองที่ถูกควบคุมตัวประมาณ 200-300 คนทุกสัปดาห์ รวมทั้งผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย โดยไม่มีการคัดกรองที่เหมาะสมตามคำร้องขอการคุ้มครอง ผู้ถูกส่งกลับจึงเสี่ยงที่จะถูกคุกคาม กลายเป็นผู้สูญหาย หรือตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ในปี 2558 ประเทศไทยได้ส่งกลับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยชายชาวอุยกูร์ประมาณ 109 คนให้กับประเทศจีน ภายหลังจากทางการจีนได้ร้องเรียนว่าผู้ถูกส่งกลับเหล่านี้เป็นผู้ต้องสงสัยคดีก่อการร้าย เป็นเหตุให้มีการส่งกลับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยชาวอุยกูร์ในฐานะเป็นผู้ร้ายข้ามแดนให้กับประเทศจีน ตามความตกลงทวิภาคีที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-จีน โดยไม่มีการตรวจสอบความต้องการการคุ้มครองเลย ผู้ที่ถูกส่งกลับเสี่ยงอย่างมากที่จะถูกคุกคาม ถูกซ้อมทรมาน หรือถูกบังคับให้สูญหาย เมื่อกลับไปถึงประเทศจีน โดยเป็นผลมาจากความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องระหว่างรัฐบาลจีนกับกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์

ในเดือนพฤศจิกายน 2558 องค์การสหประชาชาติแสดงข้อกังวลอย่างหนักแน่นเกี่ยวกับการส่งกลับนักกิจกรรมชาวจีนสองคนโดยรัฐบาลไทย และความเสี่ยงที่จะถูกซ้อมทรมานและปฏิบัติอย่างโหดร้ายจากทางการ เมื่อกลับไปถึงประเทศจีน องค์การสหประชาชาติกระตุ้นให้รัฐบาลไทยยุติการส่งกลับผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐบาล

การละเมิดหลักการไม่ส่งกลับที่คล้ายคลึงกันเกิดขึ้นกรณีประเทศไทยส่งกลับชาวมังลาวเมื่อปี 2552 และชาว ขแมร์ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มปลดแอกชาวขแมร์แห่งชาติ (Khmer National Liberation Front) เมื่อปี 2556

การขาดความช่วยเหลือด้านกฎหมาย: แม้รัฐจัดให้มีบริการช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยไม่คิดมูลค่า แต่ก็ไม่ครอบคลุมประชากรผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยมากนัก ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากหน่วยงานภาคประชาสังคม เพื่อให้มีหลักประกันในขั้นตอนปฏิบัติบางประการ รวมทั้งหลักประกันตามกระบวนการอันควรตามกฎหมายขั้นพื้นฐานที่ห้ามการควบคุมตัวเป็นเวลานานหรือไม่มีเวลาจำกัด

ล่ามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดให้โดยไม่คิดมูลค่า โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรม มักขาดคุณสมบัติในการสื่อสารทั้งในภาษาอังกฤษและในภาษาต่างๆ ของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในไทย ส่งผลให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยที่ไม่ใช่คนไทยที่ถูกดำเนินคดีอาญาเนื่องจากสถานภาพ “การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” ไม่สามารถสื่อสารอย่างเป็นผลกับทางการ และไม่ได้รับแจ้งอย่างเพียงพอเกี่ยวกับสิทธิของตน

การไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา: เสรีภาพการเดินทางที่จำกัดของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในบริเวณพรมแดนไทย-พม่า ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถเดินทางไปเรียนหนังสือในโรงเรียนรัฐได้

โดยเฉพาะผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยซึ่งอาศัยอยู่ในที่พักพิงบริเวณพรมแดนไทย-พม่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนไทยได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านเสรีภาพในการเดินทาง ลูกหลานของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ในไทยต้องเข้าเรียนในศูนย์การเรียนรู้อุปสรรคขั้นต้นซึ่งมีหลักสูตรการศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองวิทยฐานะ ไม่สามารถเข้าเรียนต่อในระบบโรงเรียนรัฐ หรือไม่สามารถเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาของไทยได้ ภาษาและการเลือกปฏิบัติยังคงเป็นอุปสรรคขัดขวางเพิ่มเติมต่อการเข้าถึงการศึกษา สำหรับผู้ลี้ภัย อุปสรรคในทางปฏิบัติหลายประการประกอบด้วย การเลือกปฏิบัติ อุปสรรคด้านภาษา การไม่มีทุน และการต่อต้านจากผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ยอมรับลูกหลานของผู้ลี้ภัย ซึ่งล้วนขัดขวางไม่ให้ลูกหลานของผู้ลี้ภัยเข้าถึงการศึกษา

การขาดการเข้าถึงบริการสุขภาพ: ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทยซึ่งมักไม่สามารถเข้าถึงโรงพยาบาลรัฐ หรือต้องถูกเลือกปฏิบัติจากผู้ให้บริการสถานพยาบาลของรัฐ มักไม่ได้รับสิทธิที่จะเข้าถึงมาตรฐานด้านสุขภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีราคาเหมาะสม โดยผ่านระบบประกันสุขภาพของไทย อย่างไรก็ตาม พวกเขาสามารถเข้าถึงบริการหลักประกันด้านสุขภาพได้ เฉพาะในโรงพยาบาลของรัฐบางแห่ง และมักจะเป็นกรณีการรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ส่งผลให้หน่วยงานภาคประชาสังคมพบว่าผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยโดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ไม่สามารถเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน ในบางกรณีผู้ให้บริการสถานพยาบาลสาธารณะปฏิเสธที่จะให้บริการพวกเขา การเลือกปฏิบัติยังเป็นอุปสรรคการเข้าถึงการดูแลสุขภาพของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย

การปฏิเสธสิทธิในการทำงาน: ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยในประเทศไทยไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ส่งผลให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ต้องเป็นแรงงานนอกระบบ รวมทั้งในภาคเกษตรกรรม การทำงานบ้าน และอุตสาหกรรมประมง แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานของไทยและกฎหมายแรงงานในประเทศอื่นๆ ให้ความคุ้มครองที่เท่าเทียมกันกับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่ส่วนใหญ่ผู้ลี้ภัยมักมีข้อบกพร่องกับนายจ้างของแรงงานนอกระบบ และกลไกบังคับใช้กฎหมายของไทยมักมีอยู่จำกัด

ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยจึงมักตกเป็นเหยื่อการปฏิบัติมิชอบ การแสวงหาประโยชน์ และต้องทำงานที่เสี่ยงอันตราย โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีความเสี่ยงอย่างมากที่ต้องขายบริการทางเพศเพื่อให้มีชีวิตรอด และอาจตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ข้อเสนอแนะ

1. จัดทำและดำเนินการตามกฎหมายระดับชาติ เพื่อกำหนดขั้นตอนขอสิทธิที่จะมีที่พักพิง และจัดให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยมีสถานะด้านกฎหมายสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และเป็นไปตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กต่อประเทศไทย ในข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2555
2. เพิ่มความพยายามในการเคารพมากขึ้นต่อสิทธิของผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย พร้อมทั้งพิจารณาให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง (Convention relating to the Status of Refugees 1951 and its Protocol) สอดคล้องกับในข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2555 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีประเทศไทย
3. ยุติการควบคุมตัวโดยพลการกรณีผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัย ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กต่อประเทศไทยในข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2555
4. แก้ไขนโยบายการควบคุมตัวเพื่อประกันว่า ให้ชีวิตควบคุมตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยเฉพาะที่จำเป็นและใช้ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น โดยให้มีการประเมินเป็นรายบุคคลเสียก่อน และให้ใช้ได้ภายหลังการพิจารณาทางเลือกอื่นที่มีลักษณะคุกคามความเป็นส่วนตัวน้อยกว่าการควบคุมตัวทั้งหมดสิ้นแล้ว
5. จัดทำและดำเนินการตามหลักประกันที่พักพิง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบังคับส่งกลับไม่ว่าในสภาพการณ์ใดๆ สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2548 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีประเทศไทย
6. ช่วยเหลือให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยที่ขาดความสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยไม่คิดมูลค่า กรณีที่ต้องเผชิญคดีอาญาใดๆ ในขั้นตอนการจำแนกสถานภาพผู้ลี้ภัย และในขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นทางการใดๆ ซึ่งอาจส่งผลให้มีการควบคุมตัวบุคคล
7. กำจัดอุปสรรคทางกฎหมายและทางปฏิบัติใดๆ ซึ่งขัดขวางไม่ให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยเข้าถึงการศึกษาในไทย สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2549 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีประเทศไทย
8. ประกันให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงระบบประกันสุขภาพของรัฐได้ดีขึ้น สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2549 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีประเทศไทย
9. จัดให้ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยเข้าสู่ระบบตลาดแรงงานในระบบ และบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองไม่ให้พวกเขาถูกปฏิบัติมิชอบและถูกแสวงหาประโยชน์ในที่ทำงาน
10. เคารพมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งกลับ ซึ่งต้องเป็นไปโดยสมัครใจ อย่างมีศักดิ์ศรีและปลอดภัย และประกันให้มีการนำมาบังคับใช้กับผู้ลี้ภัยที่อยู่บริเวณพรมแดนไทย-พม่า สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2548 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีประเทศไทย
11. พัฒนามาตรการเพื่อดำเนินคดีและลงโทษผู้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ พร้อมกับคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เป็นพยานและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยจัดให้พวกเขาที่พักพิงและมีโอกาสที่จะให้การในศาล สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2548 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีประเทศไทย

สิทธิผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่พักพิง

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 11 Recommendations were received on Refugees and Asylum Seekers. 6 recommendations were accepted, while 5 recommendations were noted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1DP81iB>

Accepted Recommendations on Asylum Seekers and Refugees:

1. Malaysia: Continue cooperating closely with neighbouring countries in combating and suppressing trafficking in persons, particularly women and girls and in addressing the situation of irregular migrants, refugees and asylum-seekers
2. Brazil: Consider ratifying the conventions on refugees and on stateless persons and OP-CAT
3. Canada: Strengthen the legal rights framework and enforcement of these rights for migrants, asylum seekers and victims of trafficking
4. Canada: Ensure respect for the principle of non- refoulement with respect to asylum seekers and refugees, avoid a premature move to close camps on the Western border while conditions for voluntary, safe and dignified return do not exist, and meet the protection needs of vulnerable peoples, such as the Rohingya, in accordance with international law
5. Brazil: Refrain from the refoulement of asylum-seekers
6. Switzerland: Facilitate the access to asylum procedures in order to guarantee an international protection to asylum seekers

Noted Recommendations on Asylum Seekers and Refugees:

7. France: Accede to the United Nations Convention on the Status of Refugees and the 1967 Protocol as well as to the 1954 Convention on the Status of Stateless Persons
8. Switzerland: Ratify the Convention on the Status of Refugees and its Optional Protocol
9. Slovakia: Reverse current practices regarding the rights of refugees, asylum seekers and migrant workers
10. Canada: Become a party to the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol
11. Switzerland: Facilitate the access to UNHCR

ความท้าทายและคดี

1. Fortify Rights (September 2015). SUBMISSION TO THE UNITED NATIONS UNIVERSAL PERIODIC REVIEW: MYANMAR 23RD Session, November 2015. Available at: http://www.fortifyrights.org/downloads/FR_UPR%20Submission_September_2015.pdf
2. Order Of Ministry Of Interior No.1/2558 (2015) Subject Classes of Aliens Ineligible for Admission to the Kingdom of Thailand Available at: http://bangkok.immigration.go.th/overstayorderE_1.2558.pdf
3. Burmapartnership (12 December 2012). Position on the Repatriation of Refugees from Burma Available at: <http://www.burmapartnership.org/2012/12/position-on-the-repatriation-of-refugees-from-burma/>
4. Immigration Act B.E. 2522 (1979). Available at: http://www.immigration.go.th/nov2004/en/doc/Immigration_Act.pdf
5. National Education Act B.E. 2542 (1999) Available at: http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Thailand/Thailand_Education_Act_1999.pdf
6. Human Rights Watch Report (1 September 2104). Two years with no moon: Immigration Detention of Children in Thailand. Available at: <https://www.hrw.org/report/2014/09/01/two-years-no-moon/immigration-detention-children-thailand>
7. JRS Asia Pacific (2012). The Search: Protection Space in Malaysia, Thailand, Indonesia, Cambodia and the Philippines. Available at: http://www.jrs.net/assets/regions/apr/media/files/the_search.pdf
8. UNHCR Refugees Daily (9 July 2015) Thai PM defends decision to send Uighurs back to China. Available at: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refdaily?pass=52fc6fd5&id=559f6be15>
9. UNHCR (20 November 2015). UN rights office 'deeply concerned' about Thailand's deportation of Chinese activists. Available at: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=52622#.VtF_W45N94U0
10. UNHCR (28 December 2009). Deportation of Lao Hmong must stop: UN High Commissioner for Refugees Available at: <http://www.unhcr.org/4b38d1049.html>
11. The Phnom Penh Post (20 May 2014). KNLF asylum seeker interrogated in court. Available at: <http://www.phnompenhpost.com/national/knlf-asylum-seeker-interrogated-court>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination (15 November 2012). Concluding observations on the first to third periodic reports of Thailand, adopted by the Committee at its eighty-first session CERD/C/THA/CO/1-3 Section C. Concerns and recommendations, “The Committee recommends that the State party adopt appropriate legislation and procedures for the protection of refugees and asylum seekers, in line with international human rights standards. The Committee also urges the State party to take measures to prevent any further expulsion of Rohingya as seeking asylum, and to give them access to the United Nations High Commissioner for Refugees and registration through the Provincial Admission Board mechanism. Furthermore, the Committee encourages the State party to pursue the universal periodic review commitment to review its position on the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol thereto.”
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 Section H. Special protection measures, “In this regard, the Committee encourages the State party to seek technical assistance from the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). The Committee also recommends that the State party ratify the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol and establish a national legal and institutional framework for protection of refugees.”
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 Section H. Special protection measures, “Furthermore, the Committee recommends that the State party treat the asylum - seekers and refugees according to their status and do not subject them to detention or deportations to a country where their lives might be in danger.”
4. Recommendation 4: [N/A]
5. **Recommendation 5 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. CCPR/CO/84/THA Section c. Principal subjects of concerns and recommendations “The State party should establish a mechanism to prohibit the extradition, expulsion, deportation or forcible return of aliens to a country where they would be at risk of torture or ill-treatment, including the right to judicial review with suspensive effect.”
6. Recommendation 6: [N/A]
7. **Recommendation 7 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Forty- first session (17 March 2006). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/2 Section 2 General Principles “The State party prioritize social and health services and ensure equal opportunities to education for children belonging to the most vulnerable groups, including Muslim, immigrant and refugee children. The Committee further recommends that the State party carry out comprehensive public education campaigns to prevent and combat all forms of discrimination.”
8. **Recommendation 8 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Forty- first session (17 March 2006). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/2 Section 2 General Principles “The State party prioritize social and health services and ensure equal opportunities to education for children belonging to the most vulnerable groups, including Muslim, immigrant and refugee children. The Committee further recommends that the State party carry out comprehensive public education campaigns to prevent and combat all forms of discrimination.”
9. Recommendation 9: [N/A]
10. **Recommendation 10 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. CCPR/CO/84/THA Section c. Principal subjects of concerns and recommendations “The State party should observe its obligation to respect fundamental principle of international law, principal of non-refoulement.”
11. **Recommendation 11 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. CCPR/CO/84/THA Section c. Principal subjects of concerns and recommendations “The State party should continue and strengthen its measures to prosecute and punish trafficking and to adequately protect the human rights of all witnesses and victims of trafficking, in particular by securing their places of refuge and opportunities to give evidence.

สิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

เมื่อครั้งที่ประเทศไทยเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่งในปี 2554 ประเทศไทยไม่ได้ยอมรับข้อเสนอแนะใดๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นชนเผ่าพื้นเมืองโดยตรงเลย แม้ว่าจะรับข้อเสนอแนะที่สอดคล้องต่อสิทธิของกลุ่มเหล่านี้ไว้ไม่ว่า การรับรองความหลากหลายทางเชื้อชาติในสังคมไทย (เสนอโดยประเทศโอมาน) การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่คุ้มครองกลุ่มเปราะบางในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก คนยากจน ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ (เสนอโดยเวียดนาม) การต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและกลุ่มวัยรุ่นในสถานการณ์ที่เปราะบาง (โดยอุรุกวัย) และความพยายามในการจัดสรรกรอบกฎหมายให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มาจากชนกลุ่มน้อยและผู้พิการ (โดยเกาหลีใต้) อย่างไรก็ตามยังขาดการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยถูกเลือกปฏิบัติมาเป็นเวลานาน โดยชนเผ่าพื้นเมืองเหล่านี้กระจายอยู่ในบริเวณพื้นที่สามส่วนในประเทศไทย 1) กลุ่มทาบลา และนายพรานทางภาคใต้ใกล้กับชายแดนประเทศมาเลเซีย 2) กลุ่มที่อาศัยบริเวณที่ราบสูงโคราชใกล้กับชายแดนประเทศลาว และกัมพูชา และ 3) กลุ่มที่อาศัยบริเวณภูเขาทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งมีจำนวนประชากรชนเผ่าพื้นเมืองมากที่สุด (มักถูกเรียกว่า “ชาวเขา”) โดยมีการประมาณการว่ามีชนเผ่าพื้นเมืองอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณ 600,000 ถึง 1.2 ล้านคน (ประมาณ 1-2% ของจำนวนประชากรทั้งหมดในประเทศไทย)

ประเทศไทยได้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมือง(UNDRIP) ในปี 2550 ตั้งแต่นั้นมาชนเผ่าพื้นเมืองต่างๆ ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย (NIPT) เพื่อทำให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองผ่านกิจกรรมสาธารณะ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการรับรองอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลก็ตาม ส่งผลให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องอัตลักษณ์ และสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองอย่างหนักตั้งแต่มีการก่อตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยขึ้นมา ขณะนี้มีสมาชิกของเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองมากกว่า 38 กลุ่ม ผลักดัน “หลักสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง” ในการพิจารณาต่างๆ และการบังคับใช้นโยบายต่างๆ ของรัฐบาล โดยขณะนี้รัฐบาลได้บังคับใช้กฎหมาย และนโยบายบางประการเพื่อตอบสนองต่อสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2551 ระเบียบปลดที่ดินชุมชนปี 2553 มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูประเพณีปฏิบัติ และวิถีชีวิตของชาวกระเหรี่ยง และชนเผ่าพื้นเมืองชาวเลในประเทศไทยปี 2553 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชน และองค์การพัฒนาเอกชนเพื่อการจัดสรรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ ปี 2555 อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายเหล่านี้ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการที่คลุมเครือ

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (NCPO) ได้พยายามที่จะคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระหว่างที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับปี 2556 และในระหว่างขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม สิทธิชุมชน และสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองนั้นไม่ได้ถูกระบุในร่างรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด อีกทั้ง กฎหมายในปัจจุบัน เช่น คำสั่งคสช. ฉบับที่ 4/2014 เรื่องการยุติการทำลายป่า และการบุกเบิกป่ายังเป็นการจำกัดสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองอีกด้วย ส่งผลให้ชนเผ่าพื้นเมืองหลายชุมชนทั้งในบริเวณตะวันตกเฉียงเหนือ และโดยเฉพาะชนเผ่าพื้นเมืองชาวเลทางภาคใต้ต้องเผชิญกับความขัดแย้ง และการฟ้องร้องเรื่องที่ดินในปัจจุบัน นอกจากนี้ นักกิจกรรมที่เป็นชนเผ่าพื้นเมือง และสมาชิกชุมชนยังถูกบังคับให้สูญหาย และได้รับการข่มขู่จากการที่พวกเขาพยายามปกป้อง และใช้สิทธิที่ดิน และทรัพยากร

ความท้าทาย

1. สิทธิในการมีอัตลักษณ์ และการได้เข้าร่วมในขั้นตอนการร่างนโยบาย (มาตราที่ 3,18 ของ UNDRIP)
รัฐธรรมนูญของประเทศไทยไม่มีการตระหนักถึงชนเผ่าพื้นเมือง แม้กระทั่งในเรื่องสิทธิตามที่ระบุใน UNDRIP ส่งผลให้พวกเขาไม่ได้เข้าร่วมในขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจกระทบสิทธิของพวกเขา อีกทั้งในกฎหมาย และนโยบายต่างๆ ของประเทศก็ไม่มีการพูดถึงสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองแต่อย่างใด

2. สิทธิที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากร ประเพณีปฏิบัติ วิถีชีวิต และการเข้าถึงความยุติธรรม (มาตราที่ 8, 10, 11, 19, 22, 25, 26, 28, 29, 38, 46 ใน UNDRIP)

ระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องสิทธิเหนือโฉนดที่ดินชุมชนปี 2553 ไม่ได้ระบุถึงการรับรองทางกฎหมายเรื่องการถือครองสิทธิในพื้นที่ดั้งเดิม และระบบการจัดการทรัพยากรของชนเผ่าพื้นเมือง โดยระบุแค่ให้ชุมชนบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์ในการอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐร่วมกัน ในขณะที่รัฐยังคงอ้างสิทธิในการเป็นเจ้าของพื้นที่ นอกจากนี้มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตของชาวกระเหรี่ยง และชาวเลในประเทศไทยยังไม่ตอบสนองต่อความสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองอีกด้วย

ชนเผ่าพื้นเมืองต้องต่อสู้กับการถูกขับไล่ และการถูกห้ามไม่ให้เข้าไปในที่ดินของบรรพบุรุษ และการปฏิรูปกฎหมาย และนโยบายในปัจจุบัน เช่น คำสั่งคสช.ฉบับที่ 64/2014 และแผนแม่บทป่าไม้ ทำให้เกิดการออกกฎหมายต่อชุมชนชนเผ่าพื้นเมืองที่อยู่ในเขตป่าสงวน ซึ่งผู้นำ และนักกิจกรรมของชนเผ่าพื้นเมืองที่ต่อต้านความยุติธรรมดังกล่าวต่างถูกตอบโต้อย่างโหดร้าย เช่น การถูกบังคับให้สูญหาย และการถูกข่มขู่คุกคาม

นอกจากนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่าพื้นเมืองในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรยังถูกทำลายจากกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมอีกด้วย

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

ในปี 2557 ระหว่างที่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่ใช้ในปัจจุบันในประเทศไทย ชนเผ่าพื้นเมืองได้ยื่นข้อเสนอกับการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองแต่ข้อเสนอไม่เป็นที่ยอมรับ ชนเผ่าพื้นเมืองจึงยื่นข้อเสนอลังการนิคมสิทธิแห่งชาติให้ทางคณะกรรมการออกกฎหมายดังกล่าว

จากข้อมูลของเครือข่ายปฏิรูปที่ดิน มีชุมชนมากกว่า 40 แห่ง ที่กำลังรอการได้ถือครองสิทธิโฉนดที่ดินชุมชน ถือเป็นกรณีให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ไร้ประสิทธิภาพ โดยในปี 2553 มีแค่ชุมชนเดียวเท่านั้นที่ได้ถือครองโฉนดที่ดิน

การยึดที่ดิน การขับไล่ และการระบุให้ประเพณีปฏิบัติ และวิถีชีวิตเป็นสิ่งผิดกฎหมาย
ในเดือนกรกฎาคมปี 2557 กรมป่าไม้ได้ยึดที่ดินของครอบครัวชนเผ่าพื้นเมืองปกากะญอสามครอบครัวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านทุ่งป่าคา บริเวณทางเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และในเดือนพฤษภาคม ปี 2558ทหารได้จับชาวกระเหรี่ยงปกากะญอ 39 คน จากการที่พวกเขาขัดไม้เพื่อนำไปสร้างบ้าน ส่งผลให้พวกเขาต้องถูกจำคุกเป็นเวลา 1-7 ปี หรือ ถูกปรับเป็นเงินประมาณ 10,000 – 350,000 บาท ทั้งนี้ การจับกุมชนเผ่าพื้นเมืองชาวกระเหรี่ยงนั้นถือเป็นการขัดคำสั่งคสช. ฉบับที่ 66/2014 ที่ระบุว่าคนยากจนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สงวนก่อนการประกาศคำสั่งคสช.จะไม่ถูกระบุจากนโยบาย และทางการจะบังคับใช้มาตรการที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการบุกรุกเพิ่มเติมเข้าไปในพื้นที่สงวนเท่านั้น

นอกจากนี้ ในเดือนตุลาคมปี 2557 ชุมชนของชนเผ่าพื้นเมืองสี่สองแห่งได้ถูกยึดที่ดินจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งระหว่างนั้นได้มีการทำลายพืชผลการเกษตรของชุมชน หลังจากที่ได้มีการพูดคุยและเจรจากับหลายครั้ง หนึ่งชุมชนได้รับการชดเชยเนื่องจากพวกเขาได้ที่ดินคืน ในขณะที่อีกหนึ่งชุมชนได้รับการจัดสรรที่ดินเพียงน้อยนิดต่อหนึ่งครอบครัว ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้มีการเพิ่มความยากจน

ในเดือนธันวาคม ปี 2558 คำสั่งฉบับที่ 64/2014 ได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัวเกือบ 1,800 ครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ สถานที่ซึ่งมีชนเผ่าพื้นเมืองอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ มีคดีความที่ฟ้องร้องการใช้อำนาจตามคำสั่งฉบับที่ 64/2014 ต่อชนเผ่าพื้นเมือง 681 คดีด้วยกัน โดยจากทั้งหมดนี้มี 168 คดี ที่เกี่ยวกับการคุกคามในกระบวนการยุติธรรม การยึดที่ดิน และการขับไล่ออกจากที่ดินยังคงมีอยู่ในภาคอีสาน ซึ่งเป็นพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้คนส่วนใหญ่พูดภาษาลาว โดยพื้นที่ดังกล่าวถูกเลือกปฏิบัติต่างๆ จากทางการไทย

3. สิทธิในการมีสัญชาติ และความสามารถในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน (มาตราที่ 6, 21, 24, 33 ใน UNDRIP)

ชนเผ่าพื้นเมืองต้องต่อสู้อย่างยาวนานเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทย โดยสัญชาตินั้นจะช่วยให้ชนเผ่าพื้นเมืองสามารถเข้าถึงสิทธิที่ดิน การศึกษา และการเดินทาง ชนเผ่าพื้นเมืองนั้นถูกกดขี่จากรัฐบาล โดยเจ้าหน้าที่หลายคนมองว่าชนเผ่าพื้นเมืองนั้นเป็นสิ่งแปลกปลอม และอันตราย และด้วยเหตุผลเหล่านี้ ทำให้แผนการที่จะให้สัญชาติกับชนเผ่าพื้นเมืองมีความล่าช้าออกไป โดยมีการคาดการณ์ว่ามีชนเผ่าพื้นเมืองที่ไม่มีสัญชาติถึง 100,000 คน ซึ่งการแก้ปัญหาเรื่องสัญชาตินั้นจะเป็นการแก้ปัญหาอีกหลายประการที่ชนเผ่าพื้นเมืองต้องประสบในประเทศไทย ทั้งนี้ นโยบายที่มีอยู่ในปัจจุบันในเรื่องขั้นตอนการพิสูจน์สัญชาติ และการบังคับใช้นั้นล้มเหลวในหลายๆ กรณีเนื่องจากการขาดความรู้ และความเข้าใจทั้งในส่วนของชนเผ่าพื้นเมือง และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับระบบการขึ้นทะเบียน และการพิสูจน์สัญชาติ

4. สิทธิในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับวัฒนธรรม (มาตราที่ 14, 15 ของ UNDRIP)

จากการทบทวนเรื่องสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เมื่อครั้งที่เข้าร่วมกระบวนการ UPR ครั้งที่หนึ่ง รัฐบาลได้ยืนยันว่าเด็กทุกคน รวมทั้ง “เด็กที่ไม่ใช่เด็กไทย” ซึ่งมีสถานะทางกฎหมายที่ไม่ชัดเจน รวมทั้งชนเผ่าพื้นเมือง...จะ...ได้รับการศึกษาฟรีเป็นเวลา 15 ปี” อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้ยอมรับว่าต้องเผชิญกับ “อุปสรรคทางด้านภาษา วัฒนธรรมและภูมิประเทศ”

อีกทั้งประเทศไทยกลับกระทำการซ้ำกับที่ได้กล่าวไว้ โดยการยังคงบังคับใช้ระบบการศึกษาที่มีวัฒนธรรม และการใช้ภาษาแบบเดียว ซึ่งให้ความสำคัญแก่ภาษาประจำชาติ และศาสนาวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ เท่านั้น ถึงแม้ว่าประเทศจะมีความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมก็ตาม

5. กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นสตรี และเด็กผู้หญิง และการค้ามนุษย์ (มาตราที่ 7,17,44 ใน UNDRIP)

ประเทศไทยยังคงเป็น “ประเทศต้นกำเนิด สถานที่เปลี่ยนผ่าน และปลายทาง” ของการค้ามนุษย์ โดยประเทศไทยยังคงอยู่ที่ tier 3 จากการรายงานประจำปีล่าสุดของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เรื่องสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP) ซึ่งนั่นหมายความว่ารัฐบาลไทยไม่ได้ทำตามมาตรฐานที่กำหนด ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่อ และยังไม่มีความพยายามอย่างเพียงพอ มีการคาดการณ์ว่ามีเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทยหลายหมื่นคน เป็นชนเผ่าพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยในสัดส่วนที่มากพอควร

การบังคับบุคคลให้สูญหาย

กรณีหนึ่งที่ได้รับความสนใจจากนานาชาติก็คือกรณีการหายตัวไปของ พลจัตวา รักรัตน์ เจริญ หรือ “บิลลี่” ผู้นำหมู่บ้านบางกลอย และนักกิจกรรมชาวกระเหรี่ยง ซึ่งถูกจับกุม และควบคุมตัวโดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557 และไม่ถูกพบเห็นอีกเลย หลังจากนั้น ในช่วงที่เขา “สูญหายไป” เขาได้ทำงานร่วมกับชาวบ้านชาวกระเหรี่ยง และนักกิจกรรมในชั้นตอนทางกฎหมายจากการที่บ้านเรือน และทรัพย์สินของชาวบ้านในอุทยานแห่งชาติถูกเผาเมื่อปี 2553 และ 2554

ขณะนี้ไม่มีโครงการที่จะขึ้นทะเบียนประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลให้เป็นพลเมือง ถ้าบุคคลนั้นๆ สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีผู้ปกครองอย่างน้อยหนึ่งคนเกิดในประเทศไทย หรือได้รับสถานะทางกฎหมายชั่วคราว และรัฐบาลไทยยังได้จัดสรรกลไกหลายอย่างเพื่อให้ประชาชนได้สถานะในการอยู่อาศัยชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ชนบท ถึงแม้จะมีประชาชนอย่างน้อย 50% ที่มีสิทธิได้สัญชาติ แต่การพิสูจน์นั้นก็ยาก และประชาชนหลายๆ คนไม่มีเอกสารที่เพียงพอ

บุคคลใดก็ตามในประเทศไทยถ้าไม่มีสัญชาติ ตามที่ได้กล่าวไป การเดินทางจะถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ดังนั้น การเดินทางเข้าเมือง ของชนเผ่าพื้นเมืองที่มาจากหลายชนซึ่งเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ หรือเกิดภัยธรรมชาติในพื้นที่อยู่อาศัย จึงเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทำให้เกิดความกลัวที่จะถูกจับ และการที่ประชาชนไม่มีสถานะทางกฎหมายนั้นก็เป็อีกหนึ่งปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่ชนเผ่าพื้นเมืองอาศัยอยู่

ในบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายของบุคคลที่ได้มีการตรวจสอบโดย NHRCT พบว่ามี การรับรองที่ขัดแย้งกับหลักฐานตามความเป็นจริง

จากการศึกษาค้นคว้าของยูนิเซฟ และยูเนสโก เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการศึกษาในประเทศไทย พบว่ามีตัวเลขของเด็กที่ลาออกกลางคัน และเด็กที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนสูงมาก โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นเด็กไร้สัญชาติ ชนเผ่าพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเอง และจากเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันในต่างประเทศ นักศึกษาศาสตร์ได้เสนอให้สอนทักษะการเรียนรู้บนพื้นฐานของภาษาแม่ และ การศึกษาแบบหลายภาษา มีการกระจายอำนาจของการจัดการโรงเรียน เพื่อรับมือกับปัญหาตัวเลขเด็กลาออกกลางคัน และเด็กที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนที่สูง

รัฐบาลไทยได้บังคับใช้กฎกระทรวงเรื่องสิทธิองค์กรชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อจัดสรรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้เมื่อปี 2555 เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการระบบการศึกษา และระเบียบการนี้ไม่ได้รับประกันการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการบังคับใช้

ชนเผ่าพื้นเมือง โดยเฉพาะสตรี และเด็กผู้หญิงเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงสูง เพราะพวกเขาไม่มีสัญชาติ โดยรายงานของยูเนสโกได้ระบุว่า “การขาดสถานะทางกฎหมายเป็นปัจจัยเสี่ยงหลักต่อการค้ามนุษย์ หรือการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ที่อยู่ในบริเวณที่ราบสูง” และจากการที่พวกเขาขาดสถานะทางกฎหมาย และไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ทำให้พวกเขาถูกล่อลวงเข้าไปเกี่ยวกับภัยพิบัติอุทกภัย และหนี้สินจำนวนมากที่ไม่สามารถจ่ายได้ นอกจากนี้พวกเขายังไม่ค่อยกล้าที่จะแจ้งทางการ เพราะพวกเขาไม่มีสถานะทางกฎหมาย ทำให้พวกเขาตกเป็นเป้าหมายได้ง่าย

ในขณะที่รายงานประจำปีของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เรื่องสถานการณ์การค้ามนุษย์ ยืนยันว่ามีมีการพัฒนาขึ้นเล็กน้อย รัฐบาลยังคงดำเนินการอีกมากเพื่อคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองทั้งผู้ที่ไม่ใช่เอกสาร ไม่มีทักษะด้านภาษาไทย และไม่ทราบถึงสิทธิของตัวเองนั้นเป็นกลุ่มเสี่ยง และปัญหานี้จะไม่หมดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดสรรกลไกเฉพาะเพื่อให้ชนเผ่าพื้นเมืองมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ และมีส่วนร่วมในขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญที่กำลังเกิดขึ้น และทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะมีการตระหนักถึงชนเผ่าพื้นเมืองในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในฐานะกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ และมีสิทธิส่วนรวม
2. ยอมรับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 169 และควรมีการพิจารณาข้อเสนอให้มีการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง โดยผ่านการบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายแห่งชาติ ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (CERD) ที่มีต่อประเทศไทย
3. ควรพิจารณาทบทวนกฎหมาย และโครงการป่าไม้ เช่น คำสั่งสศช. ฉบับที่ 64/2014 และแผนแม่บทป่าไม้ เพื่อเป็นการเคารพต่อชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง และสิทธิในการให้ความเห็นชอบอย่างอิสระ ก่อนการตัดสินใจ และยืนยันให้ดำเนินการได้ (FPIC) ต่อการตัดสินใจที่อาจส่งผลกระทบต่อพวกเขา เช่น โครงการฟื้นฟูป่า และโครงการพัฒนาเหมือง และการคุ้มครองธรรมชาติ ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของ CERD ที่มีต่อประเทศไทยในปี 2555 และตามที่ระบุในรายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองปี 2558 อีกทั้ง ควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ากฎหมายใหม่เกี่ยวกับเหมือง หรือทรัพยากรอื่นๆ นั้นสอดคล้องกับสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองตามที่ได้กล่าวไป
4. ประเมิน และปรับปรุงระเบียบโหนดที่ดินชุมชนให้ครอบคลุมถึงระบบการถือครองสิทธิที่ดินดั้งเดิม และระบบการจัดการทรัพยากรของชนเผ่าพื้นเมืองตามที่ระบุในสิทธิที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากร ดังที่ระบุไว้ในมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูประเพณีปฏิบัติ และวิถีชีวิตของชาวกระเหรี่ยง และชาวยูบีซีทะเลปี 2553
5. เร่งการทำงานในขั้นตอนของการให้สัญชาติ และ/หรือ สถานะทางกฎหมาย ของชนเผ่าพื้นเมืองที่ไม่มีสัญชาติ ทำให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการแจ้งต่อชุมชนชนเผ่าพื้นเมือง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียน และพิสูจน์สัญชาติ และควรบังคับใช้มาตรการพิเศษให้ประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง รวมถึงประชากรที่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองด้วย เพื่อเป็นการบรรเทาผลกระทบของรัฐในเรื่องสิทธิมนุษยชนว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ และความเท่าเทียม ควรทำให้เกิดความมั่นใจว่าเด็กที่เกิดในชนเผ่าพื้นเมืองทุกคนได้รับการขึ้นทะเบียนในระบบของประเทศไทย ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของ CERD ที่มีต่อประเทศไทยปี 2555 และข้อเสนอแนะของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิในน้ำดื่มที่ปลอดภัย
6. ปรับปรุงความสามารถในการเข้าถึงการศึกษาโดยการเพิ่มความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาเรื่องอุปสรรคที่ชนเผ่าพื้นเมืองและเด็กต้องเผชิญ ตามที่ระบุในรายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองปี 2558 ควรมีการบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายที่จำเป็นเพื่อจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่นบนพื้นฐานของภาษาแม่/การศึกษาแบบหลายภาษา (MTB/MLE) และสำหรับการบังคับใช้กฎกระทรวงเรื่องสิทธิขององค์กรชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อจัดสรรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ระบบการศึกษามีความครอบคลุม และเป็นธรรม และส่งเสริมโอกาสของชีวิตสำหรับทุกคนด้วย SDG4
7. ทำให้เกิดความมั่นใจว่าองค์กรรักษาคانونพลเรือนทำหน้าที่อย่างจริงจังตามกฎหมาย นำตัวเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดมาลงโทษ และให้การชดเชยกับเหยื่อที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ และในทางนี้ นอกจากนี้ ควรทำให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นธรรมต่อชนเผ่าพื้นเมืองที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกคน ตามที่ระบุในรายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองปี 2558
8. ควรดำเนินการที่เป็นรูปธรรม และจัดสรรมาตรการที่ครอบคลุมเพื่อจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ และควรให้การเหยื่อ เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่าสิทธิของสตรี และเด็กผู้หญิงที่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองนั้นได้รับการเคารพ และคุ้มครอง
9. ทำให้เกิดความมั่นใจว่าสตรีที่เป็นชนเผ่าพื้นเมืองสามารถเข้าถึงกลไกการร้องทุกข์ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติได้ รวมถึงควรแก้ปัญหาเรื่องการให้ความรุนแรงต่อผู้หญิง และการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ในทุกระดับ

สิทธิชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, no recommendations were received specifically for the rights of indigenous peoples. Some relevant recommendations were received and accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1UkpK6O>

Accepted Recommendations on ethnicity:

1. Oman: Continue to strengthen the general concept recognizing social and ethnic diversity in Thai society and protect fundamental rights.
  2. Vietnam: Strengthen the implementation of policies and measures to protect vulnerable social groups like women, children, poor people, ethnic minorities, migrants
  3. Uruguay: Combat discriminatory practices against children and adolescents belonging to minorities or in a situation of special vulnerability
  4. Republic of South Korea: Redouble its efforts to place greater attention on establishing a legal framework to ensure equal access to women's participation in the decision- making process. Indeed, more consideration should be given to women, persons with disabilities and other minorities
- Human Rights Council (11 July 2013). Twenty Fourth session. Report of the Special Rapporteur on the human right to safe drinking water and sanitation, Catarina de Albuquerque, UN Doc. A/HRC/24/44/Add.3, p. 8, para 27. Available at: http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A-HRC-24-44_en.pdf
  - ChaoKao Translates to mean 'wild' or 'uncivilized'. Network of Indigenous Peoples in Thailand, "Indigenous Peoples of Thailand." FOCUS 62 (December 2010). Accessed September 15, 2015. <http://www.hurights.or.jp/archives/focus/section2/2010/12/Indigenous-peoples-of-thailand.html>.
  - Erni, Christian, ed. The Concept of Indigenous People in Asia: A Resource Book. N.p.: n.p., 2008. p. 444.

ความท้าทายและคดี

1. International Group for Indigenous Affairs. (May 2010). "Community Land Title Laws passed in Thailand." http://www.iwgia.org/news/search-news?news_id=128
2. Northern Development Foundation. "Baan Mae San: Community Title Deeds." <http://www.landjustice4thai.org/news.php?id=43>
3. Itipol Srisaowaluck. Law Department, Chulalongkorn University. "Community Land Rights: Community Title Deeds and Related Legislations." http://www.lrcct.go.th/th/?wpfb_dl=1323
4. Phuketwan Tourism News. (3 July 2015). "Minorities, Refugees, and the Enduring Struggle in Thailand." <http://phuketwan.com/tourism/minorities-enduring-struggle-survival-thailand-22746/>
5. The Nation. (19 August 2014). "Community Land Titles: An Overdue reform needed to end 'encroachment'." <http://www.nationmultimedia.com/national/Govt-urged-to-push-community-title-deeds-for-landl-30186064.html>
6. https://tlhr2014.wordpress.com/2015/09/22/landwatch_report/
7. Rattanakrajangsi, Kittisak. Thailand. Compiled by International Work Group for Indigenous Affairs. N.p.: n.p., 2015. p. 284.
8. UN Office of the High Commissioner for Human Rights, comp. Compilation prepared by the Office of the High Commissioner for Human Rights in accordance with paragraph 15 (b) of the annex to Human Rights Council resolution 5/1 - Thailand. Universal Periodic Review. N.p.: n.p., 2011. p. 7.
9. Minority Rights Groups International. The State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2015 - Thailand.
10. Office of the National Human Rights Commission of Thailand <www.nhrc.or.th> (26 February 2016) (Thai language)
11. Thailand, comp. National report submitted in accordance with paragraph 15 (a) of the annex to Human Rights Council resolution 5/1*. Universal Periodic Review. N.p.: n.p., 2011. p. 10.
12. UNICEF. (October 2003) "Ensuring the Rights of Indigenous Children." <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest11e.pdf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination. (15 November 2012). Concluding observations on the first to third periodic reports of Thailand, adopted by the committee at its eighty-first session (6-31 August 2012) Thailand, UN Doc. CERD/C/THA/CO/1-3, p.4 “moreover, referring to the state party’s support for the adoption of the united nations declaration on the rights of indigenous peoples, the committee encourages the state party to affirm in its legislation the rights of indigenous peoples, in line with the declaration, and also to consider acceding to international labour organization convention no . 169 (1991) on indigenous and tribal peoples in independent countries.”
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination. (15 November 2012). Concluding observations on the first to third periodic reports of Thailand, adopted by the committee at its eighty-first session (6-31 August 2012) Thailand, UN Doc CERD/C/THA/CO/1-3, p.4 “Notwithstanding Constitutional Court decision No. 33/2554 of November 2011, t he Committee urges the State party to review the relevant forestry laws in order to ensure respect for ethnic groups’ way of living, livelihood and culture , and their right to free and prior informed consent in decisions affecting them, while protecting the environment .”; and Human Rights Council (6 August 2015). Thirtieth Session. Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, Victoria Tauli Corpuz. UN Doc. A/HRC/30/41. “When developing initiatives to improve the economic, social and cultural rights, pro-actively engage with indigenous women and girls and other members of indigenous communities on how best to meet their needs; apply the principle of free, prior and informed consent to the development of all laws, policies and programmes;”
4. Recommendation 4: [N/A]
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination. (15 November 2012). Concluding observations on the first to third periodic reports of Thailand, adopted by the committee at its eighty-first session (6-31 August 2012) Thailand, UN Doc CERD/C/THA/CO/1-3, p.5 “The Committee calls on the State party to strengthen efforts to protect and conserve ethnic languages and to allocate the necessary resources for the promotion of the teaching of ethnic languages in schools.”
6. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Council (6 August 2015). Thirtieth Session. Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, Victoria Tauli Corpuz. UN Doc. A/HRC/30/41. “Improve access by indigenous peoples to education, with interventions targeted towards understanding and overcoming the specific barriers faced by girls;”
7. **Recommendation 7 is based on:** Human Rights Council (6 August 2015). Thirtieth Session. Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, Victoria Tauli Corpuz. UN Doc. A/HRC/30/41. “
8. Recommendation 8 is based on: [N/A]
9. Recommendation 9 is based on: [N/A]

สิทธิเด็กในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี 2534 และต่อมาได้เป็นภาคีต่อพิธีสารเลือกรับทั้งสามฉบับของอนุสัญญา โดยประเทศไทยได้ปฏิบัติตามกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง ในปี 2554 และประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิเด็กมาทั้งหมด 30 ข้อ โดยประเทศไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะ 27 ข้อ และนำกลับมาพิจารณา 3 ข้อ ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของเด็กที่อาศัยภายในประเทศ เช่น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงภายในครอบครัว (โดยประเทศฮอนดูรัส) การต่อต้านการลงโทษทางร่างกาย (โดยประเทศอูราควัย และสโลวีเนีย) การปราบปรามการค้ามนุษย์ (โดยประเทศออสเตรเลีย มาเลเซีย มอลโดวา อูราควัย และสวีเดน) การยุติการเลือกปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อย (โดยประเทศเวียดนาม และอูราควัย) การป้องกันการใช้เด็กในสถานการณ์ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ (โดยประเทศอูราควัย และฮอนดูรัส) และการให้ผู้ที่ต้องรับผิดทางอาญามีอายุ 12 ปี ขึ้นไป (โดยประเทศออสเตรเลีย และสโลวีเนีย) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่ากังวลคือสิ่งที่ภาคประชาสังคมซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนสิทธิเด็กในประเทศไทยเห็นก็คือ รัฐบาลบรรลุขั้นตอนของบางประเด็น (ประเทศไทยให้สัตยาบันกับ UNOTC และ OPCP ฉบับที่สามของUNCRC) แต่ในขณะเดียวกันก็ละเลย และล้มเหลวในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ของกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง

จากรายงาน และบันทึกหลายฉบับพบว่าเด็กตกเป็นเหยื่อจากการถูกลงโทษทางร่างกาย และความรุนแรงภายในครอบครัว อีกทั้งมีการเลือกปฏิบัติต่อเด็กอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความอ่อนไหวสูง เช่น เด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อย และเด็กในกลุ่มผู้อพยพ โดยบางกรณีได้เกิดขึ้นในประเทศไทย และเนื่องจากความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมาย และการที่กลไกทางกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ส่งผลให้เด็กหลายๆ คนทั่วประเทศต้องทุกข์ทรมานจากการถูกละเมิดสิทธิเด็ก

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

อายุของการรับผิดชอบทางอาญา

มาตราที่ 73 ในประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้อายุขั้นต่ำของการรับผิดชอบทางอาญาอยู่ที่ 10 ปี ซึ่งถือว่าต่ำกว่ามาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติซึ่งระบุไว้ที่ 12 ปี โดยเป็นอายุขั้นต่ำที่สุดที่ได้กำหนดไว้

เมื่อครั้งที่ประเทศไทยเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง ประเทศไทยได้ยอมรับข้อตกลงที่จะเพิ่มอายุขั้นต่ำของการรับผิดชอบทางอาญาเป็น 12 ปี และต่อมาได้มีการแก้ไขมาตราที่ 73 ในประมวลกฎหมายอาญาและเพิ่มอายุจาก 7 ปี เป็น 10 ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิเด็กได้ระบุในความคิดเห็นทั่วไปในประเด็นเรื่องสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนว่า “คณะกรรมการสิทธิเด็กเห็นว่าอายุขั้นต่ำของการรับผิดชอบทางอาญาที่ต่ำกว่า 12 ปีนั้นถือว่าไม่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ” ในข้อสังเกตเชิงสรุปที่มีต่อประเทศไทยในปี 2555 คณะกรรมการได้เน้นย้ำว่า “10 ปี ผ่านไป ยังคงอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ” และแนะนำให้ประเทศไทยเพิ่มอายุขั้นต่ำ

การลงโทษทางร่างกาย

การลงโทษทางร่างกายยังคงปฏิบัติอย่างแพร่หลายในประเทศไทย ตามมาตราที่ 1567 ย่อหน้าที่ 2 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุว่าบุคคลที่ทำหน้าที่ผู้ปกครอง (ผู้ปกครองโดยสายเลือด) มีสิทธิที่จะ “ลงโทษเด็กอย่างสมเหตุสมผลได้เพื่อจุดประสงค์ด้านระเบียบวินัย” ทั้งนี้ การลงโทษทางร่างกาย หรือการลงโทษที่เป็นการข่มขู่ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตามถือเป็นการฝ่าฝืนสิทธิเด็กในการที่จะเป็นอิสระจากความรุนแรงทุกรูปแบบ

เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง ประเทศไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะที่เพิกถอนการลงโทษทางร่างกายต่อเด็กในทุกสถานที่ จากข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กของยูเอ็นที่มีต่อประเทศไทยได้ให้คำแนะนำว่า “ควรห้ามไม่ให้มีการลงโทษทางร่างกายไม่ว่าจะในสถานที่ใดก็ตาม” นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้แนะนำประเทศอาร์เจนตินาในกระบวนการ UPR รอบที่สองของประเทศดังกล่าวในเดือนเมษายน ปี 2556 ว่า “ให้พิจารณาห้ามการลงโทษทางร่างกายทุกรูปแบบต่อเด็กไม่ว่าจะในสถานที่ใดก็ตาม” อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังไม่มีการออกกฎหมายที่ชัดเจนในการห้ามการลงโทษทางร่างกายในประเทศไทย

การกระทำทารุณ และการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต

เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการกระทำทารุณทางเพศต่อเด็กมีตัวเลขที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการตรวจสอบเว็บไซต์ และสื่อออนไลน์เหล่านี้ รวมถึงการจับกุมผู้กระทำผิด และการปิดเว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ดังกล่าวนั้นก็ทำได้ยาก และใช้เวลานาน เพราะจะต้องได้รับความร่วมมือจากบริษัทเอกชน เช่น เจ้าของเว็บไซต์ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และผู้ให้บริการโทรศัพท์ โดยบริษัทเหล่านี้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำผิดซึ่งเป็นที่ต้องการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อขอหมายศาล

จากรายงานในปี 2558 พบว่ามียูอาร์แอลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทารุณกรรมทางเพศต่อเด็ก 685 ยูอาร์แอลด้วยกัน โดย 420 ยูอาร์แอล (62%) มีเซอร์เวอร์ตั้งอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน มีผู้กระทำผิด (เจ้าของ ผู้ผลิต ผู้แจกจ่าย ผู้กระทำทารุณ) ถูกจับน้อยมาก และมีการจับกุมเพียงบางๆ ครั้งเนื่องจากช่องว่างทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพ การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวน และการที่ในสังคมไทยนั้นผู้ถือผลประโยชน์ไม่ค่อยตระหนักถึงประเด็นเรื่องเนื้อหาเกี่ยวกับการทารุณกรรมทางเพศต่อเด็ก

การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (SEC) ยังคงมีอยู่ในประเทศไทย โดยการคอร์รัปชัน และการลอบลวนลามผิดของนักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็กยังคงมีอยู่ต่อไป

คณะกรรมการสิทธิเด็ก และกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกายืนยันว่าการคอร์รัปชันของนักการเมืองทำให้การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็กยังคงไม่สูญหายไปจากประเทศไทย โดยปัจจัยที่กีดกันเหยื่อจากการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมคือการกลัวถูกแก้แค้น ซึ่งมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น การที่ผู้กระทำผิดได้รับการประกันตัว การที่ผู้กระทำผิดหลบหนีหลังจากถูกประกันตัว เหยื่อที่เป็นเด็กมักจะถูกบังคับให้อยู่ในสถานที่จำคุกของรัฐบาลเป็นเวลาหลายปี และได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับความลับหน้าของคดีน้อยมาก ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กไม่ได้รับการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม และไม่ได้อันเป็นปัจจัยที่กฎหมายกำหนดให้ต้องพิจารณา

เด็กไร้สัญชาติ

มีการคาดการณ์ว่าประเทศไทยมีพลเมืองไร้สัญชาติประมาณสองล้านคนในปี 2550 ในขณะที่รัฐบาลคาดการณ์ว่ามีเด็กไร้สัญชาติอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณหนึ่งล้านคน และจากสถิติล่าสุดของ UNHCR ได้มีการประมาณการว่าตัวเลขของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทยนั้นอยู่ที่ราว 500,000 คน (506,197) ในปี 2554 อีกทั้งในรายงานปี 2554 ยังพบว่าเกือบหนึ่งล้านคนนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่มีใบเกิด และไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมจากรัฐบาล ในขณะที่มีความพยายามที่จะจัดการกับปัญหาประชากรเด็กไร้สัญชาติที่เพิ่มสูงขึ้น และการที่เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกเลือกปฏิบัติ การใช้ความรุนแรง และการแสวงหาผลประโยชน์ แต่มีรายงานว่าเด็กกลุ่มนี้จำนวนมากยังคงไม่ได้รับการคุ้มครอง

ภายใต้พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ตามมาตรา 7 ทวิ ระบุว่า เด็กที่เกิดในประเทศไทย จะไม่ได้สัญชาติไทยถ้าผู้ปกครองของเด็กเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ในมาตรา 7 ทวิ ย่อหน้าที่ 3 ในพ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้อนุญาตให้เด็กไร้สัญชาติที่เกิดในประเทศไทยที่พำนักอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้เข้าเมือง กฎกระทรวงตามการพิจารณาเรื่องสิทธิเด็ก และหลักการเรื่องความมั่นคง อย่างไรก็ตาม เด็กยังคงถูกระบุว่า “ได้เข้ามา และพำนักอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง นอกเสียจากว่าจะมีการกำหนดกฎกระทรวง” ทั้งนี้ มาตรา 7 และมาตรา 7 ทวิ ของพ.ร.บ.สัญชาติ นั้นได้ฝ่าฝืนพันธกรณีมาตรา 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในการที่ให้บริการกับว่าเด็กที่เกิดในประเทศไทยนั้นมีสิทธิได้สัญชาติ

ขั้นตอนการรายงานพิเศษ

ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการใหญ่ว่าด้วยการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก และผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยทศวรรษเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็กยังไม่เคยมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

ประเทศไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะที่ให้เชิญผู้รายงานพิเศษมายังประเทศไทยตอนเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง โดยคณะกรรมการสิทธิเด็กได้เสนอแนะให้ประเทศไทยสนับสนุนการมาเยือนของผู้รายงานพิเศษ ประเทศไทยยังคงยึดเวลาค่าเชิญ และยังไม่ได้กำหนดตารางเวลาของการมาเยือนใหม่

การศึกษาสำหรับเด็กที่เป็นชนพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเอง

เด็กที่เป็นชนพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเองนั้นไม่สามารถเข้าถึงศึกษาที่มีคุณภาพเนื่องจากภาษาที่ใช้สอนในโรงเรียน ซึ่งมีแต่ภาษาไทยเท่านั้น และการสอนภาษาไทยนั้นก็สอนแบบเดียวกับที่สอนให้เด็กไทย ส่งผลให้ตัวเลขการลาออกกลางคันเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ประสิทธิภาพด้านการเรียนนั้นตกต่ำ นอกจากนี้หลักสูตรของโรงเรียนก็ไม่ได้ครอบคลุม หรือสะท้อนอัตลักษณ์การเป็นชนพื้นเมืองของเด็กเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการสูญหายทางวัฒนธรรม และภาษา

พระราชบัญญัติการศึกษาปี 2542 และฉบับแก้ไขปรับปรุงปี 2545 รวมถึงประกาศกฎกระทรวงปี 2548 ได้รับรองการเข้าถึงสิทธิการศึกษาของทุกคน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นอุปสรรคไม่เพียงพอ ความสามารถในการเข้าถึงความเท่าเทียมที่ว่านี้ ทั้งนี้ ภาษาแม่ควรเป็นภาษาที่ใช้สอนในระดับเตรียม และประถมศึกษาเพื่อให้ง่ายต่อการเปลี่ยนไปสอนภาษาประจำชาติ โดยการใช้ภาษาแม่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาแบบสองภาษา หรือแบบหลายภาษา

เด็กภายใต้กฎหมายความมั่นคงพิเศษ

ในการรับมือกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ของประเทศไทย รัฐบาลได้จัดสรรให้ม็องทัพ และกฎหมายความมั่นคงพิเศษในพื้นที่ ซึ่งมีเด็กที่ถูกคุมขังโดยการถูกทรมาน และถูกตรวจ DNA นอกจากนี้ กลุ่มติดอาวุธนอกภาครัฐยังคงจัดสรรเด็กให้เข้าร่วมก่อความรุนแรงอีกด้วย

การใช้กฎอัยการศึก และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นการละเมิดสิทธิเด็กตามที่ระบุในพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในปี 2549 นอกจากนี้ ในการเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง ประเทศไทยได้ปฏิเสธข้อเสนอแนะที่ “ให้ยุติการคัดสรรเด็ก และการที่เด็กเข้าร่วมกับกลุ่มติดอาวุธ”

Recommendations

อายุที่ต้องรับผิดชอบอาญา

- 1. แก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ 73 ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย และเพิ่มอายุของการรับผิดชอบทางอาญาให้เป็นอายุที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งไม่ควรต่ำกว่า 12 ปี

การลงโทษทางร่างกาย

- 2. แก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ 1567 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อห้ามไม่ให้มีการลงโทษทางร่างกายต่อเด็กทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะที่บ้าน หรือในสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือด้วยเหตุผลด้านระเบียบวินัย
- 3. ควรมีการออกกฎหมายเพื่อห้ามการลงโทษทางร่างกาย หรือการลงโทษใดๆ ที่โหดร้าย และร้ายแรงต่อเด็กในทุกๆ สถานที่

การทรมาน และการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กทางอินเทอร์เน็ต

- 4. ควรมีการแก้ไขกฎหมาย และปรับเปลี่ยนการปฏิบัติเพื่อลดภาระ และระยะเวลาในการได้หมายศาลเพื่อปิดเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทรมานทางเพศต่อเด็ก

การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

- 5. ควรมีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน และตั้งข้อสันนิษฐานต่อผู้กระทำผิดที่ถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดี ควรแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กที่ส่งผลกระทบต่อเด็กในทุกๆ เรื่อง ควรมีการปรับปรุงการให้ข้อมูลต่อเหยื่อเรื่องความคืบหน้าของคดี และควรพิจารณาทางเลือกอื่นๆ นอกจากการจำกัดพื้นที่เป็นเวลานาน

ขั้นตอนการรายงานพิเศษ

- 6. ควรมีการจัดสรรตารางเวลาเพื่อให้ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการใหญ่ว่าด้วยการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก และผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการขายเด็ก การค้าประเวณีและการใช้สื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก และผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเข้ามาปฏิบัติภารกิจในประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งประเทศไทยควรให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อให้ภารกิจลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กไร้สัญชาติ

- 7. ประเทศไทยควรทบทวนข้อเสนอมติมาตราที่ 22 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ และควรขยายขอบเขตของสิทธิภายใต้อนุสัญญาให้ครอบคลุมเด็กที่แสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทย ไม่ว่าจะเด็กที่อยู่มลฑลลำพอง หรืออยู่กับครอบครัว นอกจากนี้ ประเทศไทยควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ 7 และมาตราที่ 7 ทวิ ในพ.ร.บ. สัญชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยนั้นได้มีการลงทะเบียน และได้รับสัญชาติ ตามที่ระบุในมาตราที่ 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ อีกทั้ง ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ 7 ทวิ ย่อหน้าที่ 3 ในพ.ร.บ.สัญชาติ โดยให้อาประชาชิตว่า “ได้เข้ามาและพำนักอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง นอกเสียจากว่าจะมีการกำหนดกฎกระทรวง”
- 8. ควรมีการตรวจกฎกระทรวงที่รองรับประกันว่าเด็กที่เกิดจากบุคคลไร้สัญชาติ หรือผู้อพยพที่ไม่มีเอกสารยืนยันนั้นสามารถพำนักอยู่ในประเทศไทยโดยได้รับสิทธิอย่างเต็มรูปแบบตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และไม่ถูกนับว่าเป็นผู้อพยพที่ผิดกฎหมายที่ต้องถูกจับ หรือถูกคุมขังตามที่ระบุในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อีกทั้ง ใบแจ้งเกิดจากทางโรงพยาบาลจะต้องไม่มีข้อกำหนดที่เป็นทางเลือกปฏิบัติต่อผู้ปกครองของเด็ก

เด็กภายใต้กฎหมายความมั่นคงพิเศษ

- 9. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้มีการระบุอย่างชัดเจนว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี นั้นไม่ควรถูกคุมขังโดยรัฐภายใต้กฎหมายเหล่านี้ หากมีเด็กที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ให้มีการพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว และใช้พระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวปี 2553

การศึกษาสำหรับเด็กที่เป็นชนพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเอง

- 10. การศึกษาสำหรับเด็กที่เป็นชนพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจว่าการบังคับใช้มาตราที่ 24 ย่อหน้าที่ 1 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 เป็นไปตามที่กำหนด โดยให้มีการศึกษาแบบสองภาษาแก่เด็กที่เป็นชนพื้นเมือง และชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาเป็นของตนเอง เช่น การแปลเนื้อหาในบทเรียน และข้อสอบ และการจัดสรรงบประมาณเพื่อจ้างครูที่สามารถพูดได้สองภาษาในกรณีนี้จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาระดับเตรียม และประถมศึกษา

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 30 recommendations were received on the Rights of the Child. 27 recommendations were accepted, while 3 recommendations were noted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1EEzKmA>

Accepted Recommendations on Rights of the Child:

1. Australia: Ratify the United Nations Convention against Transnational Organised Crime and its Protocols to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children, and Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air
2. Singapore: Continue to work closely with ASEAN to build on the mechanisms of the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) and the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC) to promote and protect the rights of the peoples of ASEAN
3. Vietnam: Strengthen the implementation of policies and measures to protect vulnerable social groups like women, children, poor people, ethnic minorities, migrants
4. Uruguay: Combat discriminatory practices against children and adolescents belonging to minorities or in a situation of special vulnerability
5. Egypt: Pursue efforts to ensure gender equality and combat violence against women and children
6. Bangladesh: Continue to promote and protect the rights of women and children
7. Uruguay: Review the legislation and national public policies regarding the rights of the child in the light of the Convention on the Rights of the Child and its Optional Protocols
8. South Africa: Enhance policy for the protection of children's rights and strengthen mechanisms currently in place and promote and protect the rights of children
9. Honduras: Strengthen the systems of legal assistance and psycho-social protection so that they are adapted to the particular needs of minors and prevent them from becoming again victims of domestic violence
10. Republic of Korea: Implement more rigorously the existing mechanisms to protect and assist children living and/or working on the streets
11. Malaysia: Continue cooperating closely with neighbouring countries in combating and suppressing trafficking in persons, particularly women and girls and in addressing the situation of irregular migrants, refugees and asylum-seekers
12. Moldova: Increase efforts to effectively prevent trafficking in human beings for purposes of sexual exploitation and forced labour, including child prostitution
13. Uruguay: Adopt all necessary measures to tackle the root causes of the problems of child prostitution, sexual tourism, use of children in pornography and trafficking in women, stepping up its efforts to improve the economic situation
14. Sweden: Seriously address the issues of child pornography and human trafficking in girls and boys for sexual purposes, including by encouraging police and border forces to strengthen efforts at fighting these phenomena as well as seeking accountability where lack of state efforts at prosecution could amount to human rights violations
15. Lebanon: Further accelerate the reform of the justice system to ensure equal treatment for all citizens while continuing to pay specific attention to women and children
16. Austria: Consider developing a system of alternative sentencing to effectively reduce the number of women and children held in prison
17. Slovakia: Review its penitentiary policy to become more gender-sensitive and child-friendly, taking on board the interests of mother-prisoners and their minor children
18. Brazil: Consider raising (from 7 years old) the minimum age of criminal responsibility
19. Slovakia: Ensure separation of juvenile offenders from adult inmates
20. Slovenia: Ensure equal access to education, social security, health care and economic opportunities for women, including Muslim women and women entering early marriages
21. Slovenia: Address the problems of maternal mortality and child malnutrition in remote areas of the country
22. Sri Lanka: Continue enhancing the quality of the access to education, including equal access to education for all children
23. Uruguay: Adopt all necessary measures to eradicate the abuse and sexual exploitation of children, corporal punishment, and to combat the worst forms of child labour
24. Slovenia: Prohibit corporal punishment of children in all settings
25. Slovenia: Raise the minimum age of criminal responsibility to at least 12 years, as recommended by the CRC, and enforce compulsory segregation of juveniles from adults in detention
26. Austria: Raise the minimum age of criminal responsibility to at least 12 years, in line with the recommendations by the Committee on the Rights of the Child
27. Finland: Apply a comprehensive sexual and reproductive health and rights approach to guarantee access of all sex workers, as well as their clients and clients' spouses and partners, to adequate health services and sexual education

Noted Recommendations on Rights of the Child:

28. Uruguay: Adopt all necessary measures to eradicate the recruitment of children by armed groups
29. Honduras: End the recruitment of children and their participation in armed groups
30. Slovenia: Review security laws to ensure their conformity with the international human rights standards and in particular with regard to juvenile (alleged) offenders

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. Thailand Criminal Code B.E. 2499 (1956) Chapter 4 on Criminal Responsibility Section 73 “A child below 10 years of age, who commits a criminal offence, is not liable to punishment”
Available at: <http://un-act.org/wp-content/uploads/2015/11/Criminal-Code-B.E.-2499-1956-THAI.pdf>
2. Committee on the Rights of the Child Forty-fourth session, Geneva, 15 January-2 February 2007 Child’s Right in Juvenile Justice
Available at: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf>
3. Thailand Civil and Commercial Code B.E. 2535 (1992) Article 1567, paragraph 2 “punish the child in a reasonable manner for disciplinary purposes” Available at: http://library2.parliament.go.th/library/content_law/15.pdf
4. UNHCR Global Appeal Update 2015 Thailand (2015). Number of stateless reside in Thailand
Available at: <http://www.unhcr.org/5461e60b17.html>
5. Nationality Act B.E. 2508 (1965)
Available at: <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/82873/109378/F2029485846/THA82873%202%20Eng.pdf>
6. Immigration Act B.E.2522 (1979) Section 7. bis. A person born within the Thai Kingdom of alien parents does not acquire Thai nationality if at the time of his birth, his lawful father or his father who did not marry his mother, or his mother was:
  - (1) the person having been given leniency for temporary residence in Kingdom as a special case;
  - (2) the person having been permitted to stay temporarily in the Kingdom;
  - (3) the person having entered and resided in the Thai Kingdom without permission under the law on immigration.
Available at: http://www.immigration.go.th/nov2004/en/doc/Immigration_Act.pdf
7. National Education Act B.E. 2542 (1999) Available at: http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Thailand/Thailand_Education_Act_1999.pdf
8. 2015 Trafficking in Persons Report (2015). Available at: <http://www.state.gov/documents/organization/243562.pdf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “Raise the minimum age of criminal responsibility to an internationally acceptable age and in no circumstances below the age of 12 years.”
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “Prohibit explicitly by law corporal punishment of children in the home and alternative care settings, including for disciplinary purposes.”
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “The introduction of an explicit national legal ban on all forms of violence against children in all settings.”
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “The Committee recommends that the State party take measures to ensure that children’s right to privacy is respected at all times, especially in the mass media. It recommends that the State party enact legislation to protect the identities of children from being reported in all forms of media and establish effective monitoring mechanisms to ensure compliance. It also recommends that the State party continue sensitizing mass media professionals on children’s rights and promote the involvement of children in decisions and production of children’s programmes.”
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “The Committee urges the State party to strengthen its efforts to combat corruption at all levels and sectors, including by developing and implementing a vigorous anti-corruption policy, carrying out anti-corruption campaigns and strengthening institutional capacities to effectively detect, investigate and prosecute cases of corruption.”
6. Recommendation 6: [N/A]
7. **Recommendation 7 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (17 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention CRC/C/THA/CO/3-4 “The Committee urges the State party to further review and enact legislation in order to ensure that all children who are at risk of becoming stateless, including children belonging to the disadvantaged groups mentioned in paragraph 41, are provided with access to Thai nationality. The Committee recommends that the State party consider ratifying the 1954 Convention relating to the Status of Stateless Persons and its 1967 Optional Protocol, and the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness.”
8. Recommendation 8: [N/A]
9. **Recommendation 9 is based on:** Committee On The Rights Of The Child: Fifty- ninth session (21 February 2012). Concluding Observations: Thailand Consideration of reports submitted by States parties under article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict CRC/C/OPAC/THA/CO/1 Section VI. Protection, recovery and reintegration, “The Committee calls upon the State party to review its security - related laws with a view to prohibiting criminal or administrative proceedings against children under the age of 18 as well as prohibiting their detention in military detention centres. It recommends that all children under the age of 18 be handled by the juvenile justice system in all circumstances.”
10. **Recommendation 10 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination (15 November 2012). Concluding observations on the first to third periodic reports of Thailand, adopted by the Committee at its eighty-first session CERD/C/THA/CO/1-3 Section C. Concerns and recommendations, “The Committee calls on the State party to strengthen efforts to protect and conserve ethnic languages and to allocate the necessary resources for the promotion of the teaching of ethnic languages in schools.”

สิทธิผู้หญิง

สรุปย่อการประเมินจากกรรมการสิทธิมนุษยชนในรอบแรก

จากการทบทวนรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในครั้งที่ 1 ประเทศได้รับข้อเสนอแนะทั้งหมด 23 ข้อ และตอบรับข้อเสนอแนะทั้ง 23 ข้อ จากการประเมินผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะที่ได้รับมา ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนข้อ 16 ของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW) ซึ่งเป็นข้อขัดข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางครอบครัวและการสมรสที่เท่าเทียมกับประเภทร่วมเพศ สิทธิในการสมรสและการเลือกคู่สมรสอย่างอิสระ สิทธิและความรับผิดชอบในระหว่าง การสมรสและการขาดจากการสมรส สิทธิและความรับผิดชอบในฐานะบิดามารดาในเรื่องเกี่ยวกับบุตร สิทธิในการตัดสินใจอย่างมีอิสระและโดยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับจำนวนบุตรและระยะห่างในการมีบุตร การดูแลบุตร และการรับบุตรบุญธรรม สิทธิส่วนบุคคลในฐานะสามีและภรรยา ซึ่งรวมถึงสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลและการประกอบอาชีพ และสิทธิในการจัดการทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม จากจำนวนข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ประเทศได้ตอบรับ มีเพียงไม่กี่ข้อเท่านั้นที่รัฐบาลไทยสามารถบรรลุ ในเรื่องร้องเรียนราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ถึงแม้ว่าข้อเสนอนี้จะมีความหมายของการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศที่ระบุในมาตรา 3 ถูกตัดออกไป แต่ยังคงมีข้อเสนอนี้อื่นๆ เช่น ความมั่นคงของประเทศ หรือการปฏิบัติตามหลัก ศาสนา ซึ่งระบุอยู่ในมาตรา 17 วรรค 2 ที่สามารถนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นการขัดต่อตัวกฎหมายเองที่มีการประกาศใช้ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 แม้ว่ารัฐบาลไทยมีการบังคับใช้นโยบายและมาตรการเพื่อคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้หญิง เด็ก ผู้มีรายได้น้อย ชุมชนแออัด แรงงานข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการรุนแรงอันเนื่องมาจากเพศภาวะ และรวมไปถึงผู้หญิงที่ตก เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ยังคงพบกับความยากลำบากในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงในบางจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หญิงจากชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ และแรงงานข้ามชาติผู้หญิง นอกจากนี้ประเทศไทย ยังล้มเหลวในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ในรอบแรก เกี่ยวกับมาตรการพิเศษชั่วคราวที่จะเพิ่มความเข้าใจในด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจและการเข้าถึงโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้

สรุปความท้าทาย

การที่รัฐบาลไทยยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ UPR รอบแรกอย่างเต็มที่ เป็นผลจากการที่ผู้นำประเทศยังไม่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเพศและการส่งเสริมสิทธิผู้หญิงและเด็กหญิงอย่างเพียงพอ จึงทำให้ผู้หญิงและเด็กยังคงเผชิญกับอคติในสังคมและเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ แม้กฎหมายและนโยบายส่วนใหญ่จะไม่ได้มีการเลือกปฏิบัติก็ตาม เครือข่ายผู้หญิงมีความกังวลในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อความเท่าเทียมระหว่างเพศ เนื่องจากมีข้อขัดข้องตามมาตรา 17 จึงเปิดช่องว่างให้คณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศพิจารณาตีความ และกังวลการทำหน้าที่ของคณะกรรมการระดับชาติในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ จะสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากน้อยเพียงใด ในขณะที่ สถานการณ์การละเมิดทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว การค้าผู้หญิงและเด็ก ยังคงมีความรุนแรง และรัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดงบประมาณเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศนอกจากนี้ ผู้หญิงยังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิชุมชนและทำลายระบบนิเวศในชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ความมั่นคงในชีวิต และการทบทวนสิทธิทางเศรษฐกิจของผู้หญิง กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยังขาดการรับฟังเสียงและความต้องการของผู้หญิง

ในขณะที่ยังมีจำนวนผู้หญิงที่ได้รับแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ รวมถึงที่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศอยู่ในสัดส่วนที่น้อยมาก โดยมีประเด็นสำคัญที่ยังเป็นประเด็นท้าทายของรัฐบาล ดังนี้

1. การบังคับใช้กฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง
2. การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง
3. มาตรการพิเศษชั่วคราวในการมีส่วนร่วมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการตัดสินใจของผู้หญิง
4. การปฏิบัติตามแผนพัฒนาสตรีและงบประมาณเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศและส่งเสริมพลังผู้หญิงและเด็กหญิง

ความท้าทาย

ข้อเท็จจริง คดี และข้อคิดเห็น

การบังคับใช้กฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง

กฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศจะสามารถบังคับใช้เพื่อให้บรรลุหลักการและเหตุผลในกำหนด มาตรการคุ้มครองผู้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เพื่อสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากลตามพันธกรณีระหว่าง ประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีได้อย่างไร ในขณะที่ตามมาตรา 17 ที่กำหนดการกระทำที่ขัดต่อ กฎหมายนี้ มิใช่จรรยาบรรณการกระทำเกี่ยวกับความเท่าเทียมระหว่างเพศและตามหลักการศาสนา โดยขึ้น กับคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จะพิจารณากำหนดกรอบในการพิจารณา ตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ อีกทั้งคณะกรรมการระดับชาติตามกฎหมายนี้ ประกอบด้วยผู้ แทนจากกระทรวงต่างๆ ร่วมกับคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกและจากองค์กรเอกชนที่มี ประสบการณ์ในการทำงาน รัฐบาลจะให้ความสำคัญเพียงพอในการจัดงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คณะกรรมการสามารถกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการทำงานของกระทรวงต่างๆ มากน้อย เพียงใด รวมถึงจะต้องจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอให้กับกองทุนเพื่อความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ข้อขัดข้องตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 มาตรา 17 วรรคสอง เป็นข้อ ท้าทายที่สำคัญ หากมีการตีความโดยไม่ได้สอดคล้องตามหลักการสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์การ เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงภายใต้ชุมชนที่อยู่ภายใต้กฎหมายพหุวัฒนธรรม เช่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ กรณีผู้หญิงมลายูมุสลิม ผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง ยังเผชิญเรื่องความรุนแรงในครอบครัว มีการบังคับ เด็กหญิงแต่งงาน ไม่มีสิทธิในการถือครองที่ดิน ไม่มีสิทธิในการรับมรดก และ ผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง และเยาวชนไร้สัญชาติ ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นผู้เสียหายจากการค้า มนุษย์ได้ ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้หญิงลี้ภัย ผู้หญิงกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้หญิงต้องโทษอัน เนื่องจากถูกระหว่างความรุนแรงสะสม ภัยชุมชน หรือแม้แต่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ยังคงเผชิญ กับการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ประสบปัญหาความรุนแรง การถูกข่มขู่คุกคาม และการระบุ ข้อหาอื่น เช่นเปิดช่องให้มีการอ้างเหตุผลหลักการทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ ใน การละเมิดสิทธิผู้หญิง

การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง

รัฐบาลดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะรายงาน UPR รอบแรกเมื่อปี 2554 ซึ่งมีข้อเสนอแนะหลายข้อต่อเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองเพื่อการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้ หญิงที่ประสบความรุนแรง เรื่องดำเนินการเปลี่ยนทัศนคติของสังคม วัฒนธรรม และ ประเพณีดั้งเดิมที่เปิดโอกาสต่อการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากฎหมายคุ้มครอง ผู้ถูกระหว่างความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ตามหลักการ CEDAW แต่เมื่อมีการดำเนินการก ลับถูกใช้เพื่อมุ่งเน้นการไกล่เกลี่ยรักษาความเป็นครอบครัวมากกว่าการคุ้มครองสิทธิผู้หญิง โดยเฉพาะสิทธิผู้หญิงต้องโทษเพราะฆ่าสามี (Battered Woman Syndrome) เนื่องจากถูกระหว่าง ความรุนแรงสะสมอย่างยาวนานโดยสามี ผู้หญิงกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงความยุติธรรม ทั้งที่เป็นผู้ประสบ ความรุนแรงโดยตรง และในกรณีการค้ามนุษย์ ถึงแม้รัฐบาลไทยจะให้ความสำคัญต่อปัญหาการค้า มนุษย์ โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 แต่ การช่วยเหลือคุ้มครองและเยียวยาเหยื่อการค้ามนุษย์ ให้แก่ผู้หญิงกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ยังไม่มีประสิทธิภาพผู้เสียหายยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ตามพ.ร.บ.ดังกล่าว ในการต่อสู้คดีและการเรียกร้องค่าเสียหาย

กรณีความรุนแรงในครอบครัว เมื่อสังคมมีทัศนคติการรักษาคู่สมรสไว้มากกว่าคำนึงถึงการ คุ้มครองสิทธิผู้หญิง ผู้หญิงหลายคนจึงอดทนเพื่อดำรงความเป็นครอบครัวไว้ ทั้งที่ผู้หญิงถูกระหว่าง ความรุนแรงสะสมมาช้านานมาเป็นคนฆ่าสามีเสียเอง ต้องโทษถูกดำเนินคดีเข้าไม่ถึงการให้ความ ช่วยเหลือทางกฎหมาย การประกันตัวถูกตั้งเงินไว้สูงสุดถึง 500,000 บาท ผู้หญิงหลายคนต้องถูก จับกุมคุมขังตั้งแต่ระหว่างการสอบสวน ทั้งที่มีลูกเล็กต้องเลี้ยงดู และถูกบอกโดยเจ้าหน้าที่ให้การ ยอมรับสารภาพว่าเจตนาฆ่าสามีตั้งแต่ขึ้นจับกุมสอบสวนเพื่อจะได้ลดการโทษ ผู้หญิงไม่สามารถ ออกมาสู้คดีเพราะไม่มีเงินประกันตัว ไม่มีเงินจ้างทนายความที่มีความเข้าใจเรื่องความรุนแรงใน ครอบครัว และความละเอียดอ่อนทางเพศสภาพ เหล่านี้ยังเป็นอุปสรรคการเข้าถึงความยุติธรรม และการได้รับความคุ้มครองสิทธิ นอกจากนี้ผู้หญิงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังเข้าไม่ถึงความ ยุติธรรมที่แท้จริง ขาดกลไกประสานงานคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพ กรณีผู้เสียหาย ที่เป็นแรงงานกึ่งจากต่างประเทศ ต้องติดตามคดีความที่นานกว่า 10 ปี ยังไม่ได้รับการชดเชยเยียวยา ผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ บางรายดำเนินคดีมาเป็นเวลาเกือบ 10 ปี ยังไม่ได้รับการชดเชยเยียวยา อย่างแท้จริงจากกระบวนการยุติธรรม ไม่มีหน่วยงานหลักของรัฐที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือทาง กฎหมายและสนับสนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินคดีอย่างต่อเนื่องไปกว่านั้น ผู้เสียหายมักประสบกับทัศนคติเจ้าหน้าที่ไม่เคารพศักดิ์ศรีของผู้เสียหายทำให้ท้อแท้และไม่อยาก ดำเนินคดี

มาตรการพิเศษชั่วคราวในการมีส่วนร่วมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการตัดสินใจของผู้หญิง

รัฐบาลไม่ได้ดำเนินการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะรายงาน UPR รอบแรกเมื่อปี 2554 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในระดับ รัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่จะเพิ่มความพยายามในการให้ความสำคัญกับการจัดการอนุสัญญาเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมเมื่อพิจารณาจากร่างรัฐธรรมนูญในปี 2559 และไม่ได้มีมาตรการพิเศษโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความแตกต่าง ผู้หญิงหลายมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง ผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้หญิงกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้หญิงต้องโทษอันเนื่องจากถูกระทำความรุนแรงสะสม ผู้หญิงลี้ภัย ผู้หญิงพิการ ผู้หญิงอยู่ร่วมกับเอชไอวี ได้มีส่วนร่วมการตัดสินใจอย่างไม่มีทางเลือกปฏิบัติ การปฏิรูปประเทศไทยที่แท้จริงต้องตระหนักและส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อให้บรรลุถึงความเสมอภาคที่แท้จริง เพื่อก้าวไปด้วยกันและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ต้องการมากที่สุดก่อน ตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs โดยเฉพาะข้อ 5 เพื่อบรรลุความเสมอภาคทางเพศและเสริมพลังผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน

รัฐบาลยังไม่ได้ดำเนินการใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวด้านคุ้มครองเพื่อความสันติ สงบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิงและเด็กหญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง ตามหลักการ CEDAW GR30 และ UNSCR 1325 นอกเหนือจากการจัดอบรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเสริมสร้างศักยภาพความสามารถผู้หญิง 14 จังหวัดภาคใต้ตามที่รัฐบาลได้รายงานครั้งก่อน (Interim Report)

การปฏิบัติตามแผนพัฒนาสตรี และงบประมาณเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศและส่งเสริมพลังผู้หญิงและเด็กหญิง

รัฐบาลไทยไม่ได้เรีงนำข้อเสนอแนะรายงาน UPR รอบแรกเมื่อปี 2554 เกี่ยวกับเรื่องสิทธิผู้หญิงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกและแผนสิทธิมนุษยชนตามหลักสากล CEDAW โดยนำหลักการจัดทำงบประมาณที่มีมิติหญิงชาย Gender Responsive Budgeting (GRB) และการเงินที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศ Financing for gender equality and women’s empowerment commitments มาใช้เป็นแนวปฏิบัติวางแผนยุทธศาสตร์และจัดทำงบประมาณส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การประกันการเข้าถึงการศึกษา ความมั่นคงทางสังคม การดูแลสุขภาพ และโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นหลักประกันความเท่าเทียมระหว่างเพศ การเข้าถึงการศึกษา ความมั่นคงทางอาหาร ที่ดินทำกิน น้ำดื่มที่สะอาด ทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่แตกต่าง ผู้หญิงหลายมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง ผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง ผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้หญิงกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผู้หญิงต้องโทษอันเนื่องจากถูกระทำความรุนแรงสะสม ผู้หญิงลี้ภัย ผู้หญิงพิการ ผู้หญิงอยู่ร่วมกับเอชไอวี ผู้หญิงในพื้นที่ชนบทที่ได้รับผลกระทบการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม ได้มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ผู้หญิงที่มีมิติหญิงชายและมีธรรมาภิบาล และมีผู้หญิงภาคประชาสังคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและติดตามตรวจสอบ

เมื่อปี 2556 ประเทศไทยมีผู้หญิงในรัฐสภาเพียง 16 % และคณะกรรมการระดับชาติต่างๆ ที่เป็นการแต่งตั้ง โดยเฉพาะในช่วงที่มีการปฏิรูปประเทศไทย มีสัดส่วนผู้หญิงเป็นกรรมการไม่ถึงหนึ่งในสาม รัฐบาลยังไม่มีความมุ่งมั่นที่ชัดเจนในการเพิ่มมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อกระตือรือร้นของผู้หญิงในรัฐธรรมนูญ ในกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ เป็นผลให้ยังไม่มีกรนำมาตราการใดๆ มาใช้เพื่อกระตือรือร้นของผู้หญิงในระดับการตัดสินใจ รวมถึงไม่มีการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงในคณะกรรมการระดับชาติต่างๆ รัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้หญิงได้มีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงชายไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งที่เป็นมาตรการพิเศษชั่วคราว CEDAW Article 4 เพื่อเร่งรัดให้มีความเสมอภาคที่แท้จริงระหว่างเพศ ขบวนการผู้หญิงปฏิรูปประเทศไทย (WeMove) ได้ขับเคลื่อนและรณรงค์สัดส่วนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการตัดสินใจในทุกมิติทุกระดับ อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2559 เจ้าหน้าที่รัฐจังหวัดอำนาจเจริญ ได้คุกคามสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของขบวนการผู้หญิงปฏิรูปประเทศไทยต่อร่างรัฐธรรมนูญ โดยได้เข้ามาสั่งระงับการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่างรัฐธรรมนูญ

กรณีสถานการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีความปลอดภัย การเดินทางของผู้หญิงออกไปทำงาน สติติและกรณีเหตุการณ์ความรุนแรงที่สำคัญในช่วง 11 ปี ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและในพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ชายแดนใต้ นำมาจากเอกสารเผยแพร่ในงานรณรงค์สาธารณะ “ผู้หญิงต้องปลอดภัย-ไร้ความรุนแรง” วันที่ 25 พฤศจิกายน 2558 ผู้หญิงเสียชีวิต 431 ราย ได้รับบาดเจ็บ 1,651 ราย รูปแบบการทำร้ายมีความรุนแรงมากขึ้น มีการลอบยิงผู้หญิงขณะกำลังขับขีพาทะยานบนถนน ผู้หญิงบางคนถูกทำร้าย เช่น ฆาตกรรมในเขา ตัดคอ ซึ่งสถานการณ์ความรุนแรงที่เป็นอยู่ในขณะนี้ รัฐบาลไม่ได้มีมาตรการพิเศษชั่วคราวที่นำแนวปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสากลความปลอดภัย ความมั่นคง และการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจสร้างสันติภาพคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กหญิงตามหลักการ CEDAW มาใช้ในพื้นที่ความขัดแย้งนี้

รัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ผู้หญิงตามหลักการ CEDAW และหลักการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเงินที่มีมิติหญิงชาย รัฐบาลไทยไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อการเกิดผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม การเข้ามาละเมิดสิทธิมนุษยชนของบริษัททุนในประเทศและบริษัทข้ามชาติในชุมชนพื้นที่ชนบทในหลายพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็กหญิงต้องออกมาปกป้องสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางอาหาร ที่ดินทำกิน น้ำดื่ม น้ำใช้ จากโรงงานอุตสาหกรรม ที่มาสร้างมลพิษและภัยพิบัติทางสิ่งแวดล้อมในหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ลงผืนดินที่ไว้ปลูกผักปลูกข้าว กรณีเหมืองแร่ทองคำที่อำเภอวังสะพุง ตำบลเขาหลวง มีผู้หญิงกลุ่มคนรักบ้านเกิด ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีถึง 12 คนจากบริษัทเหมืองแร่ทองคำ รัฐบาลไม่ได้ทำตามที่มีรัฐภาคีเรื่องคำมั่นถึงปัญหาเฉพาะที่ผู้หญิงในชนบทเผชิญอยู่รวมทั้งบทบาทสำคัญๆ ที่ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนของชนบทเศรษฐกิจ CEDAW Article 14 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ จัดสรรงบประมาณที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรและบริหารงานภาครัฐ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคม ต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคระหว่างเพศ (Gender Responsive Budgeting) อันเป็นหลักการสากลการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะรายงาน UPR รอบแรกเมื่อปี 2554 นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเพศ และการคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กหญิง การไม่เร่งดำเนินการของรัฐบาลยังทำให้การเร่งความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงปรากฏยิ่งขึ้นส่งผลให้มีการเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงความยุติธรรม การพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น รัฐบาลไทยจะต้องนำมาตราการพิเศษชั่วคราวมาใช้เพื่อสร้างความเสมอภาคอย่างแท้จริง และคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กหญิง ตามหลักการ CEDAW เพราะการไม่กระทำกรอันโดยรัฐบาลหรือกระทำการโดยซ้ำๆ จะส่งผลให้รัฐบาลเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนเสียเอง และรัฐบาลจะต้องมีหน้าที่ให้การส่งเสริมคุ้มครองโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเปราะบางผู้หญิงและเด็กหญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. กำกับให้มีการบังคับใช้ พ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศสอดคล้องกับพันธกรณีCEDAW และดำเนินการเพื่อการเลือกเลืหาชองภเว่นตามมาตรา 17 วรรคสองของพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี.ศ. 2549
2. เร่งรัดให้คณะกรรมการระดับชาติตามพ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อย่างเต็มที่ บูรณาการไปสู่การทำงานของกระทรวงต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมสิทธิผู้หญิงด้านต่างๆอย่างเต็มที่ และการออกมาตรการพิเศษเพื่อส่งเสริมโอกาสให้เข้าถึงสิทธิด้านต่างๆ และขจัดอคติที่อยู่พื้นฐานของความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ
3. จัดทำระเบียบเพื่อให้สามารถนำเอาระบบการลงโทษทางเลือกมาใช้เพื่อลดจำนวนผู้หญิงในเรือนจำตามหลักการ Bangkok Rules
4. ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้คำนึงถึงปัญหาการละเมิดสิทธิที่ผู้หญิงเผชิญ จัดสรรงบประมาณเพื่อโครงการส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงและเด็กหญิง และจัดให้มีศาลเฉพาะที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวและคดีทางเพศ ที่ซึ่งมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อประกันว่าผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงได้เข้าถึงการเยียวยาและการคุ้มครองในทันที และผู้กระทำความผิดถูกนำตัวดำเนินคดี ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี.ศ. 2549
5. ดำเนินการให้มีมาตรการพิเศษชั่วคราวในการมีส่วนร่วมทางสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้หญิง โดยให้มีการกำหนดสัดส่วนหญิงชายในทุกมิติ รัฐจะต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงชาย 50:50 ในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเรียงลำดับรายชื่อทุกๆสามคนต้องมีสัดส่วนผู้หญิง 1 คน และควรสนับสนุนให้พรรคการเมืองปฏิบัติตามสัดส่วนดังกล่าวนี้ ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี.ศ. 2549
6. จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการตัดสินใจในทุกระดับ ซึ่งรวมไปถึงในระดับระหว่างประเทศ และเพื่อสร้างสถานะภาพที่เอื้อหนุนและสนับสนุนในการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ควรพัฒนาระบบในการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงทั้งในด้านการเมืองและด้านสาธารณะ ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี.ศ. 2549
7. เร่งรัดนำแผนพัฒนาสตรีตามหลักการ CEDAW สู่การปฏิบัติได้จริงขับเคลื่อนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัดและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม
8. มุ่งองค์กรอิสระ ที่ดำเนินการทำงานด้านส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กหญิงโดยเฉพาะ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล
9. 9 รัฐควรมีนโยบายและกรอบกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการต่อต้านความรุนแรงในครอบครัว หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจควรได้รับการฝึกอบรมในการดำเนินงานเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัว ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในปี.ศ. 2548
10. รัฐควรรพยายามเสริมสร้างความตระหนักให้กับสาธารณชนในวงกว้าง ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในปี.ศ. 2548
11. จัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับนักกฎหมาย ผู้พิพากษา และผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบไปถึงกระบวนการที่ีสิทธิเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และพัฒนาศักยภาพให้กับผู้หญิงในการเรียกร้องสิทธิของตนเอง ข้อเสนอแนะนี้เป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี.ศ. 2549

สิทธิผู้หญิง

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 23 recommendations were received on women's rights.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1URcc1A>

1. Australia: Ratify the United Nations Convention against Transnational Organised Crime and its Protocols to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children, and Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air
  2. Canada: Review the Gender Equality Bill and remove exceptions therein which would allow for discrimination against women, consistent with CEDAW
  3. Brazil: Expedite the drafting and the adoption of the gender equality bill
  4. Singapore: Continue to work closely with ASEAN to build on the mechanisms of the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) and the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC) to promote and protect the rights of the peoples of ASEAN
  5. Vietnam: Strengthen the implementation of policies and measures to protect vulnerable social groups like women, children, poor people, ethnic minorities, migrants
  6. Republic of Korea: Redouble its efforts to place greater attention on establishing a legal framework to ensure equal access to women's participation in the decision-making process. Indeed, more consideration should be given to women, persons with disabilities and other minorities
  7. Moldova: Adopt and implement temporary special measures in order to accelerate the realization of women's de facto equality with men in all areas, particularly with regard to women's participation in decision-making and access to economic opportunities
  8. Uruguay: Adopt all necessary measures to eradicate and eliminate practices and customs which discriminate against women, including stereotypes which undermine their social and legal condition and hinder, at the same time, the implementation of commitments to the CEDAW
  9. Moldova: Bring about a change in attitudes with a view to eliminating persistent stereotypical attitudes about the roles and responsibilities of women and men in the family and in society
  10. Slovenia: Take measures towards modifying those social, cultural and traditional attitudes that are permissive of violence against women
  11. Moldova: Take steps towards modifying those social, cultural and traditional attitudes that were permissive of violence against women
  12. Egypt: Pursue efforts to ensure gender equality and combat violence against women and children
  13. Bangladesh: Continue to promote and protect the rights of women and children
  14. Argentina: Continue intensifying the efforts to prevent, punish and eradicate all forms of violence against women
  15. Algeria: Pursue measures aiming at protecting women and addressing the issue of violence against them
  16. Malaysia: Continue cooperating closely with neighbouring countries in combating and suppressing trafficking in persons, particularly women and girls and in addressing the situation of irregular migrants, refugees and asylum-seekers
  17. Uruguay: Adopt all necessary measures to tackle the root causes of the problems of child prostitution, sexual tourism, use of children in pornography and trafficking in women, stepping up its efforts to improve the economic situation
  18. Lebanon: Further accelerate the reform of the justice system to ensure equal treatment for all citizens while continuing to pay specific attention to women and children
  19. Austria: Consider developing a system of alternative sentencing to effectively reduce the number of women and children held in prison
  20. Slovakia: Review its penitentiary policy to become more gender-sensitive and child-friendly, taking on board the interests of mother-prisoners and their minor children
  21. Slovenia: Ensure equal access to education, social security, health care and economic opportunities for women, including Muslim women and women entering early marriages
  22. Slovenia: Address the problems of maternal mortality and child malnutrition in remote areas of the country
  23. Finland: Apply a comprehensive sexual and reproductive health and rights approach to guarantee access of all sex workers, as well as their clients and clients' spouses and partners, to adequate health services and sexual education
- Press Release: Thailand withdraws its reservation to Article 16 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
Available at: <http://www.mfa.go.th/main/en/media-center/14/25491-Thailand-withdraws-its-reservation-to-Article-16-o.html>
  - Gender Equality Act B.E. 2558 (2015). Available at: http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law18-130358-17.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Protection of victims of Domestic Violence Act B.E. 2550 (2007). Available at: http://library2.parliament.go.th/giventake/content_law/law140850-1.pdf
2. Prevention and Suppression of Human Trafficking (No. 2) Act B.E. 2558 (2015). Available at: <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/100444/120480/F-1952294104/THA100444%20Tha.pdf>
3. Women's Agenda for Peace (PAW) called for safe space for women in the South (2015). Available at: <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/7810>
4. Ratio of Women in Parliament (2015). Available at: <http://www.measwatch.org/writing/5382>
5. Draft Constitution of Thailand as of 29 January 2016. Available at: http://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/download/article/article_20160130212136.pdf

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Concluding comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against women, Thirty-fourth session 16 January-3 February 2006. "Systematically review all legislation so as to achieve full compliance with provisions of CEDAW. CEDAW points out that it is obligation of State to ensure that CEDAW becomes fully applicable in domestic legal system."
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee against Torture (2014).
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee on the Elimination of Discrimination against Women (2006). Concluding comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against women. "Implement training and awareness-raising programmes to highlight importance of women's participation in decision-making at all levels, including at international level, and to create enabling, encouraging and supportive conditions for such participation."
6. **Recommendation 6 is based on:** Committee on the Elimination of Discrimination against Women (2006). "Develop more systematic data collection on women's participation in political and public life."
7. Recommendation 7: [N/A]
8. Recommendation 8: [N/A]
9. **Recommendation 9 is based on:** Human Rights Committee (2005). Concluding observations of the Human Rights Committee on the International Covenant on Civil and Political Rights. "Adopt necessary policy and legal frameworks to effectively combat domestic violence" "Law enforcement officials, in particular police officers, should be provided with appropriate training to deal with cases of domestic violence"

สิทธิของผู้พิการในประเทศไทย

สรุปผลการประเมินจากรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

จากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในรอบแรก ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้พิการทั้งหมดสองข้อด้วยกัน และประเทศไทยได้ตอบรับทั้งสองข้อ ดังนี้ ข้อเสนอแนะจากประเทศซาอุดีอาระเบีย “พัฒนาความสามารถของสถาบันที่ทำงานด้านสิทธิผู้พิการ ซึ่งรวมถึงสถาบันการศึกษา และสถาบันสุขภาพ” และข้อเสนอแนะจากประเทศเกาหลีใต้ “เพิ่มความพยายามในการให้ความสำคัญกับการจัดทำรอบกฎหมายเพื่อประกันการเข้าถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของผู้หญิง ผู้พิการ และชนกลุ่มน้อย” อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้พิการยังไม่ถูกบังคับใช้และนำมาปฏิบัติจริงเท่าที่ควร เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ ส่งผลให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการตามกฎหมายยังไม่เป็นจริง

ความท้าทาย

ถึงแม้ประเทศไทยมีกฎหมายที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการโดยตรง ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 (Persons with Disabilities Empowerment Act B.E. 2550 (2007)) พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 (Education Act for Persons with Disabilities B.E. 2551 (2008)) รวมไปถึงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งทั้งหมดนั้นสอดคล้องกับหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและร่วมเป็นภาคี แต่สิทธิของคนพิการหลายประการยังอยู่แต่ในกระดาษ ไม่สามารถนำไปปฏิบัติและบังคับใช้ให้เป็นจริงได้เท่าที่ควร เนื่องจากเรื่องคนพิการนั้นเกี่ยวข้องกับทุกกระทรวง ไม่ใช่แค่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และด้วยระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ซึ่งมีระบบการทำงานและวัฒนธรรมในลักษณะแนวดิ่ง (Silco) ทำให้ไม่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงงานด้านคนพิการข้ามกระทรวงได้ (Cross Ministerial) รวมถึงคนพิการมีหลากหลายประเภท มีความต้องการที่ซับซ้อนและแตกต่างกัน

สิทธิของคนพิการและผู้ดูแลคนพิการตามกฎหมายข้างต้นนั้นมากมายหลายประการ เช่น

• บัตรประจำตัวคนพิการ	• สิทธิทางการแพทย์	• สิทธิการศึกษา	• สิทธิการทำงานและอาชีพ
• สิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	• สวัสดิการเบี้ยความพิการ	• บริการให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ	• การมีส่วนร่วม
• บริการล่ามภาษามือ	• การช่วยเหลือทางกฎหมาย	• การสนับสนุนผู้ช่วยคนพิการ	• สิทธิของผู้ดูแลคนพิการ

ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 - 2559) หลังจากมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้านคนพิการระดับชาติซึ่งเกิดจากการรวมตัวของผู้นำและองค์กรด้านคนพิการระดับชาติตั้งแต่ปีพ.ศ. 2526 ร่วมกับคณะอนุกรรมการด้านคนพิการในรัฐสภา (วุฒิสภา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาปฏิรูปแห่งชาติ) และภาคีเครือข่าย ได้ร่วมกันขับเคลื่อนและรณรงค์ให้มีการปฏิรูปนโยบาย กฎหมาย และกลไกที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ โดยยึดตามหลักการสังคมฐานสิทธิ (Rights-Based Society) สังคมสำหรับทุกคน (Society for All) หรือ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Inclusive Society) ผ่านกระบวนการขับเคลื่อนของภาคประชาสังคม คือ “สมัชชาคนพิการแห่งชาติ”

“สมัชชาคนพิการแห่งชาติ” มีประเด็นหลักสำคัญที่ผ่านการหารือจนตกผลึกว่าเป็น “คานาคิดคานงัด” เป็น “ประตู” เป็น “ความท้าทาย” ที่จะเปิดทางไปสู่การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิที่พึงหวงของคนพิการข้างต้น รวม 4 ประการ ได้แก่

ความท้าทาย

การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ (Anti-Discrimination against Persons with Disabilities) รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 15 16 และ 17 ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความพิการ แต่ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการยังเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย

ความไม่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

- การถูกปฏิเสธไม่จ้างงานเพราะเหตุว่าเป็นคนพิการ การถูกกีดกันในการสอบแข่งขันในบางวิชาชีพ การปฏิเสธไม่ให้คนพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาบางแห่ง การที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมและบริการอันเป็นสาธารณะได้ การเลือกปฏิบัติไม่ให้คนพิการทำนิติกรรมและธุรกรรม ซึ่งหลายกรณีเกิดจากปฏิบัติของหน่วยงานรัฐเอง
- คนพิการส่วนใหญ่เมื่อเข้าสู่กระบวนการพบว่าไม่ได้รับความยุติธรรม ผลลัพธ์การดำเนินการส่วนใหญ่ภาครัฐมีการปกป้องกันเอง เสียเวลาและค่าใช้จ่ายหรือได้การช่วยเหลือที่ไม่คุ้มกับการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ในสมัชชาคนพิการแห่งชาติ คนพิการมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์เลือกที่จะไม่ดำเนินการตามกระบวนการร้องเรียน ไม่มีความเชื่อมั่นต่อกลไกการจัดการเลือกปฏิบัติของรัฐ เลือกที่จะอยู่ในภาวะจำยอม และคนพิการมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่เคยได้รับข้อมูลหรือไม่ทราบว่ามีการกลไกและกระบวนการในการช่วยเหลือเมื่อตนเองถูกเลือกปฏิบัติ

การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ (Accessibility) จากสวัสดิการและสภาพแวดล้อมอันเป็นสาธารณะ

กฎหมายเกี่ยวกับการให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ การขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการสาธารณะ มีด้วยกันอย่างน้อย 4 ฉบับ ได้แก่

1. กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 โดยกระทรวงมหาดไทย
2. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร และบริการสื่อสารสาธารณะ สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2554 โดยกระทรวง ICT
3. กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคารสถานที่หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555 โดยกระทรวง พม.
4. กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2556 โดยกระทรวงคมนาคม

กฎหมายทั้ง 4 ฉบับมีความเกี่ยวข้องกับ 4 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่กระทรวงต่างๆ ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะกรณีหน่วยงานของรัฐเองที่ไม่ปฏิบัติตาม เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ รวมทั้งไม่มีบทลงโทษและมาตรฐานกลางที่ชัดเจน ส่งผลให้มีการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการในจำนวนที่น้อยมาก เพียง 12,218 แห่ง จากจำนวนหน่วยงาน 43,024 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 28.4 เท่านั้น (ที่มา การติดตามผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 1 วันที่ 30 กันยายน 2556 สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ พก.)

ความเป็นอิสระของกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (Independent of Fund for Empowerment of Persons with Disabilities (FEPD)) เพราะเงิน/งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการทำสิทธิให้เป็นจริง

ขณะนี้กองทุนดังกล่าวที่อยู่ภายใต้การบริหารของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) (Department of Empowerment of Persons with Disabilities:DEP) มีเงินสะสมอยู่ทั้งสิ้น 9,300 ล้านบาท (260 ล้าน USD) (ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ 2559) และมีแนวโน้มที่จะมีเงินทุนไหลเข้าอย่างต่อเนื่องปีละประมาณ 2,000 ล้านบาท (56 ล้าน USD) เพราะนายจ้างและเจ้าของสถานประกอบการที่ไม่จ้างงานคนพิการตามระบบโควตาที่กฎหมายกำหนดยังมีจำนวนมากซึ่งต้องส่งเงินค่าปรับเข้ากองทุนฯ ทั้งนี้ ในรอบ 4-5 ปีที่ผ่านมาภาคเอกชนได้ใช้เงินกองทุนไปในการกู้ยืมเงินและสนับสนุนโครงการต่างๆ เฉลี่ยปีละประมาณ 600 ล้านบาท (17 ล้าน USD) แสดงให้เห็นถึงความไม่ประสิทธิภาพของการบริหารกองทุน เนื่องจากความเป็นองค์กรภาครัฐที่มีความยืดหยุ่นน้อยในแนวปฏิบัติและมีข้อจำกัดทั้งจำนวนและความเชี่ยวชาญของบุคลากรของกองทุนฯ ในหลายสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการลงทุน การพัฒนาทักษะอาชีพ การบริหารจัดการหนี้ ระบบสารสนเทศ และการเงิน ทั้งยังต้องรักษากฎระเบียบปฏิบัติของราชการ ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาแบบเชิงรุก การใช้ประโยชน์เงินกองทุนจึงมีข้อจำกัดทั้งการทำงานและการวัดผลสัมฤทธิ์ความต้องการจำเป็นของคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีสมรรถนะ มีอาชีพ พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

การเร่งจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ (Disabilities Service Center) ซึ่งจะเป็นกลไกการทำให้สิทธิให้เป็นจริง

ตั้งแต่พ.ศ. 2556 ที่ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้องค์กรด้านคนพิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจดทะเบียนเป็นศูนย์บริการคนพิการ เพื่อจัดบริการให้แก่คนพิการที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้สามารถเข้าถึงสิทธิและบริการอย่างทั่วถึง สะดวกและรวดเร็ว โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯ แต่ ณ ปัจจุบันมีศูนย์บริการคนพิการทั่วไปที่ดำเนินการโดยองค์กรด้านคนพิการไม่ถึง 55 แห่งทั่วประเทศ ในขณะที่ศูนย์บริการคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐ มีถึง 760 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 15 ก.พ. 2559)

ข้อเสนอแนะ จาก “สมัชชาคนพิการแห่งชาติ” โดยสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยและภาคีเครือข่าย

1. รัฐต้องพัฒนาระบบการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยการยกระดับ “คณะกรรมการ” จัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ให้เป็นระดับ “คณะกรรมการ” จัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ซึ่งจะทำให้มีบุคลากร งบประมาณ และปัจจัยอื่น ที่สนับสนุนการทำงานในเชิงรุกได้ ตั้งแต่การสร้างความตระหนักรู้และประชาสัมพันธ์ การป้องกัน การติดตาม การตรวจสอบ การแก้ไข การไกล่เกลี่ย การชดเชย การลงโทษ และการเยียวยาการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยการแก้ไขกฎหมายเดิมหรือออกพระราชบัญญัติใหม่ตามความเหมาะสม รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากกว่านี้ และรัฐควรดำเนินการรณรงค์จัดการศึกษาที่ครอบคลุมสำหรับสาธารณะชนเพื่อป้องกันและต่อต้านการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ ตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปี พ.ศ. 2555
  2. รัฐต้อง
    - บังคับใช้กฎหมายทั้ง 4 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงสวัสดิการและสภาพแวดล้อมอันเป็นสาธารณะ (Accessibility) ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากกว่านี้ โดยให้มีบทลงโทษในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม
    - ออกกฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมอันเป็นสาธารณะ (Accessibility for All Act:AAA) ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (อาคาร สถานที่) การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนบริการอื่น รวมทั้งการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล อย่างเท่าเทียม ทั่วถึง เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างบูรณาการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
    - ผลักดันให้มีการจัดทำมาตรฐานแห่งชาติ (National Standard) ว่าด้วยการออกแบบอาคาร สถานที่ ระบบขนส่งสาธารณะ ระบบข้อมูลข่าวสาร บริการสารสนเทศ การสื่อสาร บริการอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนทุกกลุ่มในสังคม รวมทั้งคนพิการ ซึ่งตรงข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการการศึกษาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2556
  3. รัฐต้องปรับปรุงประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รัฐต้องประเมินความต้องการงบประมาณอย่างครอบคลุมและจัดสรรงบประมาณให้ชัดเจนสำหรับงานที่ช่วยแก้ไขความไม่เสมอภาคและความเหลื่อมล้ำในตัวของสังคม เช่น เพศ ความพิการ สุขภาพ การศึกษา
- มาตรฐานการครองชีพ และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก โดยกำหนดให้กองทุนฯ มีฐานะเป็นนิติบุคคล (เป็นเอกเทศ) เพื่อให้หลุดจากการอยู่ภายใต้ระบอบราชการที่สามารถทำงานได้แต่ในเชิงตั้งรับและมีการบริหารจัดการกองทุนที่ขาดประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรด้านคนพิการหรือบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนดังกล่าว มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ไม่ถูกครอบงำโดยระบบและระเบียบของราชการ ข้อเสนอแนะนี้ตรงกับข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปี พ.ศ. 2555
4. รัฐต้องเร่งสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์บริการคนพิการทั่วไปที่ดำเนินการโดยองค์กรด้านคนพิการ โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งและสนับสนุนให้องค์กรด้านคนพิการที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสามารถจัดตั้งเป็นศูนย์บริการคนพิการทั่วไปได้โดยเร็ว ตั้งแต่การสนับสนุนองค์ความรู้ พัฒนาบุคลากร พัฒนาองค์กร สนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนพัฒนาการจัดการให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาศูนย์บริการคนพิการต้นแบบ เพราะศูนย์บริการคนพิการทั่วไปเป็นกลไกสำคัญที่จะทำสิทธิคนพิการตามกฎหมายให้เป็นจริง (Make The Rights Real) โดยทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ อย่างมีคุณภาพจริงตั้งแต่ สุขภาพ การศึกษา อาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ อีกทั้งยังช่วยให้องค์กรด้านคนพิการที่จดทะเบียนเป็นศูนย์บริการคนพิการทั่วไปมีรายได้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในลักษณะของวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) อีกด้วย
  5. รัฐควรลงนามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเพื่อประกันสิทธิของผู้พิการ

สิทธิผู้พิการ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 2 recommendations were received on Persons with Disabilities.

2 recommendations were accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1U2ZD5c>

Accepted recommendations:

1. Saudi Arabia: "Continue to develop the capacities of institutions working with persons with disabilities, including educational and health institutions"
2. Republic of Korea: "Redouble its efforts to place greater attention on establishing a legal framework to ensure equal access to women's participation in the decision- making process. Indeed, more consideration should be given to women, persons with disabilities and other minorities"

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. Persons with Disabilities Empowerment Act B.E. 2550 (2007). Available at: <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/197.pdf>
2. Education Act for Persons with Disabilities B.E. 2551 (2008). Available at: <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/38.pdf>
3. Ministerial Regulation on facilities in buildings for disabled, deformed and elderly B.E. 2548 (2003). Available at: <http://www.asa.or.th/download/03media/04law/cba/mr/mr48-58e.pdf>
4. Ministerial Regulation on access to information, communication, telecommunication, for disabled people B.E. 2554 (2011). Available at: <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/173.pdf>
5. Ministerial Regulation on providing necessary tools to facilitate accessibility to buildings or other public services for people with disabilities B.E. 2555 (2012). Available at: <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/194.pdf>
6. Ministerial Regulation on providing necessary tools to facilitate accessibility to buildings, public services and public transportation for people with disabilities B.E. 2556 (2013). Available at: <http://nep.go.th/sites/default/files/files/law/195.pdf>
7. Evaluation of Cabinet Resolution on 30 September 2013 (Department of Empowerment of Persons with Disabilities (DEP) under the Ministry of Social Development and Human Security) Available at: <http://nep.go.th/th/services/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%94%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B9%8C%E0%B9%82%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%94-%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%94%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5-%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-1>
8. Establishment of Disabilities Service Center. Available at: <http://click.senate.go.th/?p=10059>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

Anti-Discrimination & Access to remedy

1. Recommendation 1: [N/A]
2. **Recommendation 2 is based on:** The Committee on the Rights of the Child (16 January – 3 February 2012). Concluding Observations of the Rights of the Child, Thailand. “The Committee urges the State party to ratify the Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.”
3. Recommendation 3: [N/A]
4. Recommendation 4: [N/A]
5. Recommendation 5: [N/A]
6. Recommendation 6: [N/A]
7. **Recommendation 7 is based on:** Committee on the Rights of the Child (16 January – 3 February 2012). Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child, Thailand. “Carry out comprehensive public education campaigns to prevent and combat all forms of discrimination”

Access to Social Services & Public Environment

8. **Recommendation 8 is based on:** Committee on Economic, Social and Cultural Rights (2013). Concluding Observations on the Initial and Second Periodic Reports of Djibouti. “The Committee recommends that the State party adopt legislation that incorporates the provisions of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and provides for administrative and legal remedies in the event of violations of these rights. The Committee also recommends that the State party collect information and produce statistical data on the exercise of economic, social and cultural rights by persons with disabilities and develop a national plan for their economic and social inclusion accordingly. Furthermore, the Committee calls on the State party to increase its efforts to make public services accessible to them.”
9. Recommendation 9: [N/A]
10. Recommendation 10: [N/A]
11. Recommendation 11: [N/A]

Adequate Funding

12. Recommendation 12: [N/A]
13. **Recommendation 13 is based on:** Committee on the Rights of the Child (16 January – 3 February 2012). Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child, Thailand. “Conduct a comprehensive assessment of budget needs and establish clear allocations for those areas that progressively address the inequalities and disparities in indicators such as gender, disability, health, education, standard of living and geographical location related to children’s rights;”
14. Recommendation 14: [N/A]

Disability Center

15. Recommendation 15: [N/A]

สิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

จากการทบทวนรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนครั้งแรกของประเทศไทย ประเทศไทยไม่ได้รับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้สูงอายุแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามสิทธิผู้สูงอายุตามปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ปี พ.ศ. 2542 และ พรบ. ผู้สูงอายุ ปี 2546 มาตรา 11 ที่ประเทศไทยกำหนดขึ้นสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม รวมทั้งแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศสำหรับผู้สูงอายุแห่งสหประชาชาติในการประชุมสมัชชาโลก ครั้งที่สอง ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปนเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ทั้งนี้รัฐบาลไทยได้รับรองแผนปฏิบัติการดังกล่าวไว้แล้ว แต่ไม่ได้รายงานและระบุสิทธิผู้สูงอายุไว้ในรายงานในรอบแรก แต่มีระบุไว้ในรายงานสิทธิมนุษยชนประจำปี 2557 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ประกอบกับ ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยภายในปี 2583 จะมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 20 ย่อมจะส่งผลให้สถานการณ์ปัญหาเชิงสิทธิของผู้สูงอายุๆ เพิ่มมากขึ้น

ปัญหาสำคัญของสิทธิผู้สูงอายุ

- ผู้สูงอายุขาดความรู้และการเข้าถึงสิทธิที่มีไว้ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ
- กฎหมาย นโยบาย กลไก และ ทรัพยากร และ กลไกภาครัฐ ขาดการบูรณาการ ที่จะนำไปสู่แผนปฏิบัติการ ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี
- ความตระหนักและเข้าใจในสิทธิและสถานะสังคมผู้สูงอายุ ของสังคมและภาคส่วนต่างๆยังมีน้อยและไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุ
- สิทธิผู้สูงอายุในปฏิญญาและข้อตกลงแห่งสหประชาชาติ และ ภูมิภาคอาเซียนด้านผู้สูงอายุยังไม่มีผลชัดเจน

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อคิดเห็น

1. การส่งเสริมสิทธิผู้สูงอายุ ตาม พรบ. ผู้สูงอายุ ปี 2546 มาตรา 11 ครอบคลุม 4 ประเด็น เศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และ สถานะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตที่ดี ยังมีการดำเนินการไม่เพียงพอ ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เสียโอกาสในการเข้าถึงสิทธิ ซึ่งจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีมากกว่า 10 ล้านคน ในปี 2557 (2015 ESCAP population data sheet)
  - การส่งเสริม สิทธิผู้สูงอายุที่ระบุในกฎหมายดังกล่าว ยังคงไม่ครอบคลุม และ ไม่มีกลไกรัฐและภาคประชาสังคม สนับสนุนดำเนินการ
  - มีช่องว่างทางกฎหมายที่จำกัดสิทธิผู้สูงอายุ ในด้านทางเลือกและเข้าถึงการทำงานได้ตามขีดความสามารถที่มีอยู่ หรือ ได้รับการส่งเสริมพัฒนาจากรัฐ เช่น พรบ. บำเหน็จบำนาญข้าราชการ จะกำหนดอายุเกษียณการทำงานทั้งภาคราชการ ที่อายุ 60 ปี และ ธุรกิจเอกชน พรบ.แรงงานและประกันสังคม กำหนดอายุเกษียณไว้ที่อายุ 55 ปี มีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญได้
2. การปฏิรูประบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย ด้านเศรษฐกิจ เช่น ความมั่นคงทางรายได้ สุขภาพ สังคม และ สถานะแวดล้อม ตามข้อเสนอแนะ คณะกรรมการปฏิรูปฯ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ (2557) ยังไม่มีความชัดเจนในกลไกการปฏิรูปของประเทศ
  - ประชากรของประเทศไทย มีอัตราเร่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในอีก 10 ปีข้างหน้า ย่อมเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนา
  - โครงสร้างคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ แผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และอีกหลายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ตาม พรบ.ผู้สูงอายุปี 2546 ไม่ได้ให้ความสำคัญและไม่มีความชัดเจนในนโยบายและแผนเพียงพอเป็นการ แยกทำงานและไม่มี การบูรณาการนโยบายสู่แผนปฏิบัติการ และ สมาคมสภาผู้สูงอายุมีการบริหารโดยไม่กระจายอำนาจ ส่งผลให้กองทุนผู้สูงอายุเข้าถึงยาก ซึ่งทำให้องค์กรผู้สูงอายุไม่สามารถรวมพลังกัน
  - คณะกรรมการปฏิรูปแห่งประเทศไทย (คปท) ปี 2558 นี้ยังไม่มีผลชัดเจนในการปฏิรูประบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย
  - คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายแห่งชาติ (คกป) ปี 2557 เสนอออกกฎหมาย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและอาชีพผู้สูงอายุ ที่มุ่งเน้นการขยายความครอบคลุมสิทธิผู้สูงอายุ และ การกระจายอำนาจการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ ให้ไว้กับสำนักงานนิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และ คณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามยังคงไม่มีความคืบหน้า

<p>3. สิทธิด้านความมั่นคงทางรายได้ในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะข้าราชการ ลูกจ้างแรงงานนอกระบบ และ ผู้ที่มีอาชีพอิสระ จำนวนกว่า 24 ล้านคน ยังไม่เข้าถึงสิทธิด้านความมั่นคงทางรายได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายเบี้ยยังชีพถ้วนหน้า ซึ่งในปัจจุบันผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี มีสิทธิได้รับทุกคน แต่ต้องไปขึ้นทะเบียนในอัตราแบบขั้นบันไดประจำเดือน 600-1,000 บาท อย่างไรก็ตามจำนวนเงินที่ได้รับยังคงไม่เพียงพอกับค่าครองชีพในปัจจุบัน เบี้ยยังชีพถ้วนหน้ามีมูลค่าเพียง 1 ใน 3 ของค่าเส้นความยากจนของประเทศ และ ยังไม่ยั่งยืนเนื่องจากยังไม่มีการขยายวงรับที่จะยกระดับให้เป็นบำนาญพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนได้
<p>4. สังคมไทยส่วนใหญ่ และสื่อมวลชน ยังมีทัศนคติที่มองผู้สูงอายุเป็นภาระ แทนที่จะมองในมุมที่เป็นพลังทางสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> สื่อมวลชนส่วนใหญ่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้สูงอายุต่อสาธารณะในรูปแบบที่ผู้สูงอายุอยู่ในสภาวะการพึ่งพิงและต้องการการสงเคราะห์ ข้อเท็จจริง สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 85 มีความสามารถที่จะเป็นทรัพยากรในการพัฒนาประเทศ ที่เหลืออีกร้อยละ 13 และ ร้อยละ 1 จะจำกัดกิจกรรมอยู่ในครัวเรือน และ ต้องการการดูแลพึ่งพิงจากครอบครัว
<p>5. กลไกสิทธิมนุษยชน และ/หรือ ข้อตกลง รวมทั้งปฏิญญาระหว่างประเทศ ที่ว่าด้วยผู้สูงอายุ ยังไม่ชัดเจน เช่น ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนภายใต้คณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Right Declaration under AICHR) และ อนุสัญญาสิทธิมนุษยชน (UN Convention) ที่จะเป็นกลไกส่งเสริมให้รัฐบาลไทย ได้มีกฎหมายนโยบาย กลไก แผนงาน และ รายงานความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> รัฐบาลไทย และรัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียน ยังไม่มีการผลักดันให้ปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียนได้มีการประกาศ KUALA LUMPUR DECLARATION ON AGEING: EMPOWERING OLDER PERSONS IN ASEAN เป็นกฎบัตรที่ใช้ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ กฎบัตรดังกล่าวมีอยู่ภายใต้คณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights – AICHR) ที่ซึ่งเป็นกลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียน รัฐบาลไทย ยังไม่ให้การสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ให้เกิด อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติด้านผู้สูงอายุ (UN Convention for Older Persons) ที่ได้มีกลไกและกระบวนการ UN Open End Working Group on Ageing เป็นเวทีของประเทศสมาชิกสหประชาชาติในการหารือและผลักดันให้เกิดการระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุ ที่ซึ่ง มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ ร่วมมือกับ HelpAge International ซึ่งได้ร่วมมือกับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดเวทีและให้ข้อมูลให้รัฐบาลไทยสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดนโยบาย เสริมสร้างให้มีกลไกและทรัพยากร ในการส่งเสริมสิทธิผู้สูงอายุ ตาม พรบ. ผู้สูงอายุ ปี 2546 ให้สู่การปฏิบัติผ่านกลไกรัฐและภาคประชาสังคม ที่ในปัจจุบัน
- บรรจุเป้าหมาย นโยบาย และ แผนงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เข้าไปอยู่ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม “Leave no one behind” ที่กำลังวางแผนอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการนโยบายด้านผู้สูงอายุ ของ 6 กระทรวง และ 2 หน่วยงาน ให้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุผ่านกลไกภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้มีการติดตามการออกกฎหมาย พรบ.ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและอาชีพผู้สูงอายุ ฉบับปี..... ที่เสนอโดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายแห่งชาติ (คป.ก.) จาก พรบ.ผู้สูงอายุ ปี 2546 ที่มีสอดคล้องกับสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
- สร้างความตระหนักต่อสังคมในระดับผู้สูงอายุกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีนโยบายและทรัพยากรสนับสนุน รวมทั้งองค์กรสนับสนุนเงินทุนภาคประชาสังคม เช่น สำนักงานส่งเสริมสุขภาวะ (สสส.) ให้กับหน่วยงานรัฐ ภาคประชาสังคม และ ภาคสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ สอดรับกับการเดินก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้ด้วยดี
- รัฐบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรจัดตั้งนโยบายเพื่อรองรับและสนับสนุนภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้สูงอายุและเพื่อคำนึงถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ เนื่องจากสังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงมีทัศนคติที่ว่าผู้สูงอายุเป็นภาระ แต่หากสังเกตแล้วผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนสังคม ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นไปตามผลการประชุมอนุภูมิภาคคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิกเกี่ยวกับ การยกระดับการดูแลผู้สูงอายุในวัยชรา และการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ
- การสร้างความมั่นคงทางรายได้ในวัยสูงอายุด้วยระบบบำนาญแห่งชาติ ให้กระทรวงการคลัง ออกนโยบายสนับสนุนการรณรงค์และให้มีกฎหมายรองรับ พรบ. คณะกรรมการนโยบายบำนาญและบำนาญแห่งชาติในรัฐบาลปัจจุบัน และ พรบ. บำนาญแห่งชาติ โดยภาคประชาสังคมในรัฐบาลเลือกตั้งต่อไป และ บรรจุให้เกิดระบบบำนาญแห่งชาติที่จะสร้างความมั่นคงทางรายได้ในวัยสูงอายุ ให้กับประชาชนคนไทยทุกคนในวัยชรา ข้อเสนอแนะเป็นไปตามข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยตามของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2557
- เพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ผู้สูงอายุมีทักษะและความสามารถมากมายจากประสบการณ์ด้านอาชีพและส่วนตัว ดังนั้นรัฐควรเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ของสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมในสังคม โอกาสดังกล่าว อาจนำไปสู่การจ้างงาน หรือ งานอื่นๆ เช่นงานชั่วคราวหรืองานอาสาสมัคร สถานที่ทำงานสำหรับผู้สูงอายุอาจเป็นวิสาหกิจส่วนบุคคล หรือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ รัฐสามารถสนับสนุนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร หรือ หน่วยงานภาครัฐที่เปิดรับตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะนี้ เป็นไปตามผลการประชุมอนุภูมิภาคคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิกเกี่ยวกับ การยกระดับการดูแลผู้สูงอายุในวัยชรา และการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือ
- รัฐบาลไทยควรสนับสนุนให้มีอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ ที่ซึ่งภาค Hel-pAge International และ องค์กรภาคีเครือข่าย ได้ร่วมกับ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดเวทีร่วมกับกับ กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้สนับสนุนคณะทำงานเปิดประชาชาติด้านผู้สูงอายุ (UN-Open End Working Group (OEWG)) ผลักดันให้เกิดอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อเกิดขึ้นแล้วรัฐบาลไทย ควรจะต้องรับรองและทำให้ต้องมีพันธสัญญา ที่ครอบคลุมทั้งกฎหมาย นโยบายและการดำเนินงาน และรายงานด้านผู้สูงอายุที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวมีอยู่ระหว่างดำเนินการ

สิทธิผู้สูงอายุ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก
For Thailand 1st UPR in 2011, no recommendations were received on the Rights of the Elderly.

Laws relevant to the rights of the elderly:

1. Declaration of Thai Senior Citizen B.E. 2542 (1999). Available at: http://www.thaicentarian.mahidol.ac.th/TECIC/index.php?option=com_content&view=article&id=50:2009-05-27-07-45-52&catid=39:policy&Itemid=60
2. Elderly Act B.E. 2546 (2003) Article 11. Available at: <http://www.olderfund.opp.go.th/uploads/content/download/516e0e112b403.pdf>

ความท้าทายและคดี

1. Project on Promoting to older person rights and income security in Thailand support by European Union. Available at: <https://europa.eu/eyd2015/en/european-union/stories/week-50-seniors-know-their-rights-and-fulfil-their-dreams-thailand>
2. Thailand's Population in the Future. Available at: <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSIR/AnnualConference/ConferenceII/Article/Article02.htm>
3. Thailand Population older adults – Age 60+ 15.8% or a total of 67 million population. Available at: <http://www.unescap.org/sites/default/files/SPPS%20PS%20data%20sheet%202015%20final%20online.pdf>
4. Report of the Committee on system Reformation Accommodating Ageing Population in Thailand (National Reform Council) 25 August 2015. Available at: http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/parcy/057.pdf
5. Pension Eligibility for Age Pension. Available at: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=15283
6. Thailand's Pension System. Available at: <https://www.facebook.com/pension4all/>, <http://thaitgri.org/>, <http://fopdev.or.th/>
7. Thai PBS Broadcasting on issues of Older Persons. Available at: <http://program.thaipbs.or.th/Varathailand>
8. UN Open End Working Group on ageing
Available at: <http://social.un.org/ageing-working-group/index.shtml>
Available at: <http://www.ohchr.org/EN/Issues/OlderPersons/Pages/OlderPersonsIndex.aspx>
<http://www.helpage.org/newsroom/latest-news/un-openended-working-group-on-ageing-the-convention-debate-continues/>
9. Kuala Lumpur Declaration on Ageing: Empowering Older Persons in Asean Available at: http://www.asean.org/storage/images/2015/November/27th-summit/ASCC_documents/Kuala%20Lumpur%20Declaration%20on%20Ageing%20-%20Empowering%20Older%20Persons%20in%20ASEANAdopted.pdf

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. **Recommendation 4 is based on:** Concluding observations on the second to fourth periodic reports of Viet Nam (Example from Vietnam).
 “The Committee recommends that the State party revise the eligibility criteria for the social allowance for older persons so that those in need are not excluded. It also recommends that the State party increase the amount of social allowance so as to enable an adequate standard of living for the recipients. Additionally, in the light of the ageing population in the State party, the Committee recommends that the State party adopt measures to respond to the specific needs of older persons, including measures to ensure income security in old age, through both contributory and non-contributory schemes, the delivery of adequate and affordable health-care services and the conduct of awareness-raising activities on the rights of older persons.”
5. Recommendation 5: [N/A]
6. **Recommendation 6 is based on:** Outcome Document of the ESCAP Subregional Meeting on Enhancing Long-Term Care and Social Participation of Older Persons in East and North-East Asia, (3-4 November 2011). Incheon, Republic of Korea.
 “The Meeting recognized that there were negative views about ageing and the elderly in the societies of the East and North-East Asian subregion, as if older persons were a burden to the society. However, the Meeting reviewed the positive contributions, including social, cultural, economic and political contributions, that older persons have been making, and recommend all relevant stakeholders to promote positive images of ageing, including the recognition that the elders are assets to our societies.”
7. **Recommendation 7 is based on:** Outcome Document of the ESCAP Subregional Meeting on Enhancing Long-Term Care and Social Participation of Older Persons in East and North-East Asia, (3-4 November 2011). Incheon, Republic of Korea
 “Older persons possess a wealth of skills and capabilities resulting from their rich professional and personal experiences. Increasing opportunities for older persons to effectively utilize their capabilities and expertise will benefit the society as well as the individual older persons in their continued social participation. Such opportunities may be gainful employment (full-time or part-time), or other engagements including ad hoc work and volunteering. Possible workplaces for older persons include private enterprises, including small and medium enterprises, schools, and communal and public facilities, or abroad for skills transfer projects.”

เสรีภาพในความคิดและการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมหรือการรวมตัวสมาคม

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 1 ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงสถานการณ์ด้านเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุมรวม 22 ข้อ ประเทศไทยยอมรับข้อเสนอแนะ 7 ข้อ โดยข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยยอมรับไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังเท่าที่ควร ประเทศไทยยอมรับว่าจะส่งคำเชิญไปถึงผู้เขียนรายงานพิเศษของสหประชาชาติทั้งหมดให้เห็นทางเยื่อใยอย่างเป็นทางการ แต่คำขอเดินทางเยือนของผู้แทนด้านเสรีภาพในการแสดงออกและด้านเสรีภาพในการชุมนุมที่ยื่นต่อประเทศไทยในปี 2555 และ 2556 ตามลำดับ ก็ไม่ได้รับการตอบรับ

หลังการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้อำนาจตามกฎหมายการศึกและอำนาจตามประกาศคำสั่งคสช. จำกัดเสรีภาพของประชาชนในด้านต่างๆ เช่นการควบคุมตัวบุคคลโดยไม่แจ้งข้อกล่าวหาเป็นเวลา 7 วันหรือการประกาศให้คดีความมั่นคงรวมทั้งคดีหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์และคดีชุมนุมถูกพิจารณาโดยศาลทหารเป็นต้น สถานการณ์เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมในการทบทวนสถานการณ์รอบที่ 2 จึงน่ากังวลกว่าสถานการณ์ในรอบที่ 1

ความท้าทาย

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

เสรีภาพในความคิดและการแสดงออก

การใช้อำนาจพิเศษควบคุมตัวบุคคล 7 วันโดยไม่ตั้งข้อกล่าวหา

หลังการรัฐประหาร คสช. ประกาศเรียกบุคคลจำนวนมากให้เข้ารายงานตัว ให้เจ้าหน้าที่ทหารเชิญตัวบุคคลจากบ้าน และมีการโทรศัพท์หรือส่งจดหมายไปตามตัวบุคคล คนที่ไปรายงานตัวหรือถูกเชิญตัวไปอาจถูกคุมขังนาน 7 วัน ในสถานที่ปิดลับซึ่งญาติและทนายไม่มีสิทธิเข้าพบ โดยทหารอ้างอำนาจตามพ.ร.บ.กฎหมายการศึก พ.ศ.2457 และคำสั่งหัวหน้าคสช. ฉบับที่ 3/2558 ผู้ถูกเรียกรายงานตัวหรือคุมขังตามอำนาจพิเศษส่วนหนึ่งเคยวิพากษ์วิจารณ์การรัฐประหารหรือการทำงานของคสช.

สถานการณ์คดีหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยเคยยอมรับระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนครั้งแรกว่าจะสร้างความมั่นใจว่าการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ หรือกฎหมายอาญามาตรา 112 จะสอดคล้อง (pertaining) กับหลักเสรีภาพในการแสดงออก และการพิจารณาคดี 112 เป็นไปอย่างโปร่งใสเปิดเผยต่อสาธารณะ

ตั้งแต่เดือนมกราคมปี 2555 ถึง ธันวาคม 2558 มีคดีที่มีการฟ้องต่อศาลใหม่เท่าที่ยืนยันได้อย่างน้อย 36 คดี โดย 30 คดีฟ้องหลังการรัฐประหาร 2557 ซึ่งหลายคดีพิจารณาศาลทหาร และมีอย่างน้อย 12 คดีที่พิจารณาลับตลอดทั้งกระบวนการ จำนวนคดีใหม่ที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญและจำนวนคดีที่พิจารณาลับหลังการรัฐประหาร ชัดกับการยอมรับข้อเสนอแนะว่า ประเทศไทยจะบังคับใช้กฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ โดยคำนึงถึงหลักเสรีภาพในการแสดงออก และให้มีการพิจารณาคดีที่โปร่งใสและเปิดเผย นอกจากนี้ศาลทหารและศาลยุติธรรมมีแนวโน้มกำหนดโทษต่อการกระทำความผิด 1 กรรมหนักขึ้น

ทั้งนี้ คณะทำงานของสหประชาชาติด้านการคุ้มครองบุคคลตามอำเภอใจเคยมีความเห็นว่า การคุมขังผู้ต้องขังคดีหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์รวม 3 คน ได้แก่ สมยศ พลฤษาเกษมสุข, ปดิวัฒน์ สาหร่ายแย้ม และ ภรณ์ทิพย์ มั่นคง เป็นการควบคุมตัวตามอำเภอใจ ในปี 2555, 2557 และ 2558 ตามลำดับ

นับจากเดือนพฤษภาคม 2014 - เดือนธันวาคม 2015 คสช.เรียกบุคคลเข้ารายงานตัววิธีต่างๆอย่างน้อย 829 คน เป็นประกาศทางโทรศัพท์อย่างน้อย 476 คน(จากรายงานปี2014) ในจำนวนนี้บางคนถูกเรียกมากกว่า 1 ครั้ง นอกจากนี้ มีผู้ถูกควบคุมตัวอ้างว่าถูกซ้อมทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายอย่างน้อย 20 กรณี และมีบุคคลอย่างน้อย 24 คน ถูกดำเนินคดีหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ หลังถูกควบคุมตัวด้วยอำนาจพิเศษ

หลังการรัฐประหาร มีผู้ดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์อย่างน้อย 62 คน ในเดือนมีนาคม 2558 เขียรสธรรมถูกศาลทหารลงโทษจำคุก 50 ปี จากการโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก 5 ข้อความ เดือนสิงหาคม 2015 พงษ์ศักดิ์ ถูกศาลทหารลงโทษจำคุก 60 ปี จากการโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก 6 ข้อความ ภายหลังทั้งสองได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่งเพราะรับสารภาพ สำหรับศาลพลเรือน ในเดือนมกราคม 2559 ปิยะถูกลงโทษจำคุกสูงถึง 9 ปี จากการโพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก 1 กรรม ก่อนลดเหลือจำคุก 6 ปี

สถานการณ์การคุกคามผู้ใช้เสรีภาพการแสดงออกโดยสันติ

หลังการรัฐประหาร 2557 คสช.และรัฐบาลใช้วิธีการหลากหลายสร้างความหวาดกลัวกับนักกิจกรรมทางสังคม สื่อมวลชน หรือประชาชนทั่วไป ที่แสดงความคิดเห็นทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ หรือออกมาชุมนุมต่อต้านการรัฐประหาร หรือนโยบายของรัฐบาลคสช.โดยสันติ เช่น การเรียกเข้าค่ายทหารเพื่อปรับทัศนคติ หรือการดำเนินคดีอาญาทั้งข้อหาฝ่าฝืนประกาศคำสั่งคสช. และข้อหายุยงปลุกปั่นให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง

ประวีตร โรจนพลกษ์ อดีตผู้สื่อข่าวอาวุโสของหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นที่ใช้ชีวิตเตอร์แสดงความคิดเห็นทางการเมืองและความคิดเห็นต่อกฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ฯ ถูกเรียกเข้ารายงานตัว และกักตัวในค่ายทหาร 2 ครั้งและเคยถูกสอบในค่ายทหารนาน 6 ชั่วโมง

สิริวิชญ์ เสรีวิวัฒน์ นักศึกษาที่เคยทำกิจกรรมคัดค้านคสช.หลายครั้ง ถูกขายแต่งเครื่องแบบทหาร 8 คนจับขึ้นรถจากข้างถนนในช่วงกลางคืน รถขับไปวนมาอยู่ครู่หนึ่งก่อนนำเขาไปส่งที่สถานีตำรวจ สิริวิชญ์เล่าภายหลังว่าระหว่างทางเขาถูกนำตัวไปกลางทุ่งและถูกต่อว่า รวมทั้งมีทหารไปค้นบ้านเขาก่อนหน้านั้นด้วย

เสรีภาพในการชุมนุมและการรวมตัว

ประกาศคำสั่งและกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการชุมนุม

วันที่ 22 พฤษภาคม 2014 คณะรักษาความสงบแห่งชาติออกประกาศฉบับที่ 7/2557 ห้ามการชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป และกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ที่จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อมา 14 กรกฎาคม 2558 มีการประกาศใช้พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน กำหนดให้การชุมนุมต้องแจ้งล่วงหน้า ตำรวจมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขการชุมนุม และมีอำนาจใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมได้ รวมทั้งการกำหนดนิยามและความรับผิดชอบของผู้จัดการชุมนุมอย่างกว้างขวาง

มีผู้ถูกดำเนินคดีเพราะเข้าร่วมการชุมนุมขัดกับประกาศคสช.ซึ่งศาลรับฟ้องแล้วอย่างน้อย 50 คน ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 48 คน ที่คดีพิจารณาในศาลทหาร รวมถึงนักกิจกรรมขบวนการประชาธิปไตยใหม่ 14 คน พันธศักดิ์ ศรีเทพ ญาติผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี 2553 เป็นต้น

ผู้ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนประกาศห้ามชุมนุมระหว่างเดือนพฤษภาคมกับมิถุนายน 2557 อย่างน้อย 16 คนที่ถูกพิจารณาคดีในศาลทหารทั้งที่กรุงเทพฯและที่เชียงใหม่ให้การรับสารภาพและถูกพิพากษาโทษเหมือนกันคือจำคุก 3 เดือน ปรับ 5 พันบาท โทษจำคุกได้รอลงอาญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงสถานการณ์สำหรับรัฐบาลไทย

1. รัฐบาลไทยควรใช้กระบวนการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาคดีอาญา ในการควบคุมตัวบุคคลแทนการใช้อำนาจตามคำสั่งหัวหน้าคสช.ที่ 3/2558
2. รัฐบาลไทยควรเปิดพื้นที่ให้นักวิชาการ สื่อมวลชน นักกิจกรรม ผู้นำชุมชน รวมไปถึงประชาชนทั่วไปแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายรวมถึงเห็นต่างจากรัฐบาล แทนการจำกัดการใช้เสรีภาพหรือสร้างบรรยากาศแห่งความกลัว
3. รัฐบาลไทยควรดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อแก้บทบัญญัติของกฎหมายภายใน รวมถึงประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังที่ได้ให้คำมั่นไว้ระหว่างการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบแรก
4. รัฐบาลไทยควรดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้พลเรือนที่ถูกดำเนินคดีตามมาตรา 112 และคดีที่เกิดจากการใช้เสรีภาพในการแสดงออกลักษณะอื่น ได้รับการพิจารณาโดยศาลพลเรือน ได้รับประกันสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ซึ่งรวมถึงการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การประกันสิทธิในการประกันตัว และหากบุคคลมีความผิดก็ควรได้รับการพิพากษาโทษที่ได้สัดส่วนกับการกระทำ
5. รัฐบาลไทยควรดำเนินการอย่างจริงจังที่จะรับประกันเสรีภาพในความคิดและการแสดงออก กับเสรีภาพในการชุมนุมหรือสมาคม อันเป็นพันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ไทยเป็นภาคี ด้วยการยกเลิกประกาศคำสั่งที่ขัดต่อพันธกรณีดังกล่าว เช่น ประกาศคสช.ฉบับที่ 7/2557 คำสั่งหัวหน้าคสช.ฉบับที่ 3/2558 รวมถึงพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยฉบับหลังควรให้สภาที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้พิจารณาโดยการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน

เสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงออก

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 19 Recommendations were received on Freedom of Opinion and Expression (FoE), including 4 which also addressed Freedom of Assembly and Association (FAA). 7 recommendations on FoE were accepted, while 12 recommendations, including the ones on FAA, were noted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1p7ofO2>.

Accepted Recommendations on FoE:

1. New Zealand: Maintain its prioritisation of the reconciliation processes required to support positive human rights outcomes in the areas of personal liberty, including freedom of expression and freedom from reprisal and extra judicial punishment (88.60);
2. Norway: Consider favourably the request for visits also by other mandate holders, including the United Nations Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression (89.23);
3. Switzerland: Extend an invitation to the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression (89.24);
4. Hungary: Invite the Special Rapporteur on freedom of expression, which could also promote the harmonization of the provisions of the Computer Crimes Act and their implementation in line with international human rights standards (89.25);
5. New Zealand: Ensure that its legislation is consistent with international human rights law pertaining to freedom of expression (89.54);
6. Norway: Ensure public and transparent proceedings in cases concerning violations of the lèse-majesté legislation and the 2007 Computer Crimes Act (89.55);
7. Norway: Strengthen efforts to ensure adequate legal counselling for all persons charged for violations of the lèse-majesté legislation and the 2007 Computer Crimes Act (89.56);

Noted Recommendations on FoE:

8. Brazil: Consider repealing criminal laws in favour of appropriate civil laws regarding freedom of expression, in accordance with relevant international human rights standards (89.50);
9. United Kingdom: Work with the Special Rapporteur on Freedom of Expression on reviewing the lèse-majesté and Computer Crimes laws to ensure that they cannot be exploited (89.51);
10. France: Reconsider the lèse-majesté and Computer Crime laws in the framework of a public debate open to everyone and transparent, in order to bring them into line with the provisions of the International Covenant on Civil and Political Rights (89.52);
11. France: Reconsider criminal convictions handed down on the basis of lèse-majesté and the Computer Crimes laws when the conditions of a fair and equitable trial as defined by the international human rights law have not been met (89.53);
12. Norway: Undertake a thorough review of the relevant laws to safeguard the basic rights to freedom of opinion and expression (89.57);
13. Slovenia: Consider repealing the lèse-majesté law so as to expand the freedom of opinion and expression to include full freedom of expression in relation to the monarchy (89.58);
14. Sweden: Address the issue of possible infringements of the right to freedom of expression, not least by evaluating the current legislation and its consequences in the form of high rates of convictions (89.59);
15. Spain: Lift all restrictions on the media which violate the constitutionally recognized right to the freedom of expression and establish a calendar for the revision of norms such as the Emergency Decree of the Public Administration in Emergency Situations, the 2007 Computer Crimes Act and article 112 of the Penal Code which defines the crime of lèse-majesté tied to the concept of national security (89.60);

4 Noted Recommendations on FoE and FAA:

16. Indonesia: Continue to carry out comprehensive reviews and studies of the relevant laws in order to ensure the fulfilment of the right to freedom of opinion and expression and the right to peaceful assembly, in accordance with the relevant international human rights instruments to which Thailand is a party (89.61);
17. Switzerland: Reconsider decrees and laws in force which limit freedoms of expression and assembly (such as Article 112 of the Penal Code and the Computer Crimes Act (2007) (89.62);
18. Canada: Engage in a review of special security laws, with a view to amending legislation and regulations which restrict or deny freedoms of expression, association and peaceful assembly that are inconsistent with obligations under international law, including the Internal Security Act, the Computer Crimes Act, the Emergency Decree, the Official Information Act, and lèse-majesté provisions (89.63);
19. Switzerland: Ensure, through legislative reforms, that protection and promotion of laws of freedom of expression as well as of peaceful assembly and association are guaranteed for all inhabitants of the country (89.64).

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. iLaw (23 December 2015). Review of the situations in 2015: Justice Made to Order, Freedom Still Out of Stock. Available at: <http://freedom.ilaw.or.th/en/report/review-situations-2015-justice-made-order-freedom-still-out-stock>; iLaw (2015). 2014 Freedom of expression, Situation Summary Report.
2. Nation (23 September 2015). How my attitude was 'adjusted' by the NCPO. Available at: <http://www.nationmultimedia.com/politics/How-my-attitude-was-adjusted-by-the-NCPO-30269362.html>
3. Article 112 of the Criminal Code states that: "Whoever defames, insults or threatens the King, the Queen, the Heir to the throne or the Regent shall be punished with imprisonment of 3 to 15 years."
4. iLaw (2015). Latest Statistic. Available at: <http://freedom.ilaw.or.th/en> [Accessed on 3 March 2016].
5. FIDH (February 2016). 36 and Counting, Lèse-majesté imprisonment under Thailand's military junta. Available at: https://www.fidh.org/IMG/pdf/fidh_thailand_report_lese_majeste.pdf
6. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JUA 08/12/2014 Case no: THA 13/2014.

ปัญหาและข้อเท็จจริง

7. Human Rights Council (23 November 2012). Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its sixty-fourth session, 27-31 August 2012 - No. 35/2012 (Thailand). UN Doc. A/HRC/WGAD/2012/35.; Human Rights Council (22 January 2015). Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its seventy-first session, 17- 21 November 2014 - No.41/2014 (Thailand). UN Doc. A/HRC/WGAD/2014.; Human Rights Council (15 January 2016). Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its seventy-fourth session, 30 November- 4 December 2015 – Opinion No.43/2015 (Thailand). UN Doc. A/HRC/WGAD/2015.
8. FIDH (February 2016). 36 and Counting, Lèse-majesté imprisonment under Thailand’s military junta. Available at: https://www.fidh.org/IMG/pdf/fidh_thailand_report_lese_majeste.pdf
9. Article 326 (defamation) of the Criminal Code states that: “Whoever, imputes anything to the other person before a third person in a manner likely to impair the reputation of such other person or to expose such other person to be hated or scorned, is said to commit defamation, and shall be punished with imprisonment not exceeding one year or fined not exceeding twenty thousand Baht, or both.”
10. Article 328 (libel) of the Criminal Code states that: “If the offence of defamation be committed by means of publication of a document, drawing, painting, cinematography film, picture or letters made visible by any means, gramophone record or any other recording instruments, recording picture or letters, or by broadcasting or spreading picture, or by propagation by any other means, the offender shall be punished with imprisonment not exceeding two years and fined not exceeding two hundred thousand Baht.”
11. Article 14 of the 2007 Computer Crimes Act states that: “If any person commits any offence of the following acts shall be subject to imprisonment for not more than five years or a fine of not more than one hundred thousand baht or both: (1) that involves import to a computer system of forged computer data, either in whole or in part, or false computer data, in a manner that is likely to cause damage to that third party or the public.”
12. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JAL 09/09/2015 Case no: THA 8/2015.
13. OHCHR (14 July 2015). United Nations Human Rights Office urges Thailand to drop charges against Phuketwan journalists. Available at: <http://bangkok.ohchr.org/files/ROB%20Press%20Statement%20140715.pdf>; iLaw (2015). [Case #554] Thai Royal Navy vs Phuketwan news agency. Available at: <http://freedom.ilaw.or.th/yiii/index.php/lawsuit/554> [Accessed on 3 March 2016].
14. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JUA 16/07/2015 Case no: THA 7/2015.
15. Prachatai (27 August 2015). Thai military forbids youth camp in Loei ore mine area. Available at: <https://prachatai.org/english/node/5425>
16. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JAL 07/07/2015 Case no: THA 6/2015.
17. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JUA 19/02/2015 Case no: THA 2/2015.
18. Human Rights Watch (22 January 2016). Thailand: Investigate Army Abduction of Student Activist. Available at: <https://www.hrw.org/news/2016/01/22/thailand-investigate-army-abduction-student-activist>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. **Recommendation 2 is based on:** Human Rights Council (4 June 2012). Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. UN Doc. A/HRC/20/17. Paragraph 20, “On 10 October 2011, the Special Rapporteur urged the Government of Thailand to hold broad-based public consultations to amend its criminal laws on lèse majesté primarily section 112 of the Thai penal code and the 2007 Computer Crimes Act, which provides for imprisonment of up to fifteen years and five years respectively.”; Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 35, “The Committee draws the attention of the State party to its general comment no. 21 (2009) on the right of everyone to take part in cultural life and recommends that it amend its legislation with a view to ensuring clarity and unambiguity regarding the prohibited acts and that any sanctions are strictly proportionate to the harm caused.”
3. **Recommendation 3 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. Paragraph 19, “The State party must take measures to immediately halt and protect against harassment and attacks against human rights defenders and community leaders. The State party must systematically investigate all reported instances of intimidation, harassment and attacks and guarantee effective remedies to victims and their families.”; Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Paragraph 377, “The Special Rapporteur urges the Government of Thailand to immediately end its harassment against human rights lawyer Ms. Sirikan “June” Charoensiri.”
4. Recommendation 4: [N/A]
5. **Recommendation 5 is based on:** Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Paragraph 375, “[T]he Special Rapporteur urges the Government to review the compatibility of restrictive legislation with the States’ international obligations in terms of human rights law.”
6. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 18, “The State party should take adequate measures to prevent further erosion of freedom of expression, in particular, threats to and harassment of media personnel and journalists, and ensure that such cases are investigated promptly and that suitable action is taken against those responsible, regardless of rank or status.”
7. **Recommendation 7 is based on:** Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders, Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Paragraph 373, “[The Special Rapporteur] urges the Government to ensure that the right to freedom of opinion and expression is respected within the country.”
8. **Recommendation 8 is based on:** Human Rights Council (10 June 2013). Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai, Addendum, Observations on communications transmitted to Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/26/29/Add.1. Paragraph 450, “The Special Rapporteur recommends that the authorities put in place an enabling and safe environment that is conducive to the free expression of civil society allowing individuals to exercise their legitimate right to freedom of peaceful assembly and association without undue hindrances.”; Human Rights Council (10 June 2015). Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai, Addendum, Observations on communications transmitted to Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/29/25/Add.3. Paragraph 363, “[The Special Rapporteur] urges that a positive environment allowing and promoting the rights of all people to freely associate and assemble is essential in the context of exploitation of natural resources to ensure a fair, transparent and accountable process that benefits all the parties involved (A/HRC/29/25, paragraph 67).”

การบริหารงานยุติธรรมและศาลทหาร

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ภายหลังวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 กองทัพอไทยในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้บังคับใช้ตามกรอบเชิงสถาบันและกรอบกฎหมายใหม่ ซึ่งมุ่งจำกัดการใช้สิทธิมนุษยชนในประเทศอย่างเข้มงวด คสช. ทำให้พลเรือนอยู่ใต้อำนาจทหารมากขึ้นเรื่อยๆ โดยการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วประเทศ เริ่มตั้งแต่วันที่ที่รัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 โดยการโค่นล้มรัฐบาลพลเรือน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 (ยกเว้นหมวดที่ 1 ด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์) และได้นำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวมาใช้แทน ซึ่งให้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศกับทหาร และยังขยายเขตอำนาจศาลของศาลทหารให้ครอบคลุมความผิดบางประเภทของพลเรือน

“โรดแมป” ที่นำไปสู่ประชาธิปไตยตามคำสัญญาของคสช. มีความล่าช้าอย่างมาก คาดว่าการเลือกตั้งทั่วไปจะไม่เกิดขึ้นจนกระทั่งปี 2560 ส่วนหนึ่งของโรดแมปฉบับนี้คือการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยในร่างฉบับปัจจุบันประกอบด้วยข้อบทที่สะท้อนถึงความถดถอยในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทหาร โดยในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (หมวด 3) กำหนดเงื่อนไขให้สามารถยกเว้นการปฏิบัติตามหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชน กรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของ ‘ความมั่นคงในราชอาณาจักร’ ทั้งยังประกาศให้การกระทำใดๆ ของคสช. ขอบด้วยรัฐธรรมนูญและมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย เป็นการกำหนดให้รัฐธรรมนูญคุ้มครองให้เกิดการลดยุทธวิธี

ประเทศไทยยังไม่สามารถปฏิบัติพันธกิจที่ตกลงไว้ในระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 ที่จะ “แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับกฎบัตรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมากขึ้น” รวมทั้งอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (ICPPED) ซึ่งรัฐบาลไทยประกาศจะลงนามเป็นภาคี แม้ว่าประเทศไทยจะให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาต่อต้านการทรมานแล้ว แต่ยังไม่แก้ไขกฎหมายในประเทศให้มีเนื้อหาสอดคล้อง ประเทศไทยยังได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหายเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันรับรอง ยังคงมีสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับที่สำคัญที่ยังไม่ได้รับสัตยาบันจากประเทศไทย

ความท้าทาย

การนำรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 มาใช้ สร้างข้อจำกัดด้านสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม: ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 คสช.ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งให้อำนาจอย่างกว้างขวางและขาดการตรวจสอบแก่หัวหน้าคณะคสช. ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่สำคัญและสิทธิมนุษยชน รวมทั้งในแง่ความเท่าเทียม การตรวจสอบได้ และการเล็งเห็นผลได้ของกฎหมาย มาตรา 44

การฟ้องคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร: นับแต่รัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 คำสั่งคสช.ฉบับต่างๆ (คำสั่งคสช.ฉบับที่ 37/2557, 38/2557 และ 50/2557) ได้ขยายเขตอำนาจของศาลทหารครอบคลุมความผิดหลายประการ รวมทั้งความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) ความผิดต่อความมั่นคงในราชอาณาจักร (มาตรา 113-118 ของประมวลกฎหมายอาญา) ความผิดต่อประกาศและคำสั่งของคสช. และการใช้อาวุธปืน เครื่องยุทโธปกรณ์หรือระเบิด (พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490)

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวให้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จกับหัวหน้าคณะคสช.ในการประกาศใช้คำสั่งใดๆ ที่จำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร จนถึงเดือนมีนาคม 2559 คสช.อ้างอำนาจตามมาตรา 44 เพื่อประกาศใช้คำสั่ง 56 ฉบับ ซึ่งหลายฉบับส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน รวมทั้งที่ห้ามการชุมนุมทางการเมืองของบุคคลห้าคนหรือกว่านั้นขึ้นไป (คำสั่งคสช.ฉบับที่ 3/2558) อำนาจในการควบคุมตัวบุคคลได้ไม่เกินเจ็ดวันโดยไม่มีข้อกล่าวหา (คำสั่งคสช.ฉบับที่ 3/2558) และการเร่งรัดการเวนคืนที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (คำสั่งคสช.ฉบับที่ 17/2558) มาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวกำหนดให้คำสั่งและประกาศคสช.ทุกฉบับชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในขณะที่มาตรา 48 คุ้มครองคสช.ไม่ให้ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี โดยประกาศให้การกระทำใดๆ ที่เกิดจากการรัฐประหารไม่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีได้

ตามข้อมูลของกรมพระธรรมนูญ ระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ถึง 30 กันยายน 2558 มีพลเรือนจำนวน 1,629 คนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลทหารทั่วประเทศ โดยรวม 208 คนเฉพาะในกรุงเทพฯ แม้ว่าในทางปฏิบัติควรมีการนำประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาใช้เป็นขั้นตอนปฏิบัติในศาลทหาร เนื่องจากไม่มีกฎหมายและวิธีพิจารณาแบบทหาร แต่ในทางปฏิบัติมีขั้นตอนการทำงานที่ผิดปรกติอย่างยิ่ง ในขณะที่ศาลพลเรือนของไทยเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารอย่างเป็นทางการ ระบบศาลทหารไทยไม่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร โดยศาลทหารเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงกลาโหม และตุลาการศาลทหารได้รับการแต่งตั้งและอยู่ภายใต้คำสั่งของผู้บังคับบัญชา

การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการตามกฎหมายพิเศษและคำสั่งคสช.:

ภายหลังยกเลิกประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 คสช. อ้างอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เพื่อประกาศใช้คำสั่งคสช.ฉบับที่ 3/2558 ซึ่งตามคำสั่งคสช.ฉบับนี้ รวมทั้งกฎอัยการศึก และพระราชบัญญัติศาลทหาร พ.ศ. 2498 ทหารมีอำนาจในการควบคุมตัวบุคคล ในสถานที่หน่วยงานทหารได้ไม่เกินเจ็ดวันโดยไม่มีข้อหาและสามารถตรวจค้นโดยไม่มีหมายศาล ต่อมาจึงมีการออกคำสั่งคสช.ฉบับที่ 5/2558 ซึ่งอนุญาตให้ “เจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย” ที่ได้รับแต่งตั้งมีอำนาจแบบเดียวกับทหาร กฎอัยการศึกของไทย (ซึ่งประกาศใช้ทั่วประเทศเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557) ให้อำนาจทหารอยู่เหนือหน่วยงานพลเรือนใดๆ รวมทั้งอำนาจในการควบคุมตัวบุคคล ได้ไม่เกินเจ็ดวันโดยไม่มีข้อหา และไม่จำเป็นต้องนำตัวมาศาล

พลเรือนที่ถูกควบคุมตัวในหน่วยงานทหารของไทยเสี่ยงที่จะถูกปฏิบัติมิชอบอย่างร้ายแรง ที่น่ากังวลอย่างยิ่งคือการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราว แขวงถนนนครไชยศรี ภายในกองพันทหารราบมณฑลทหารบกที่ 11 ทั้งนี้เพื่อเหตุผลในการควบคุมตัวโดยอ้าง “ความมั่นคงในราชอาณาจักร” ที่มีลักษณะคลุมเครือ เป็นไปตามคำสั่งของกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2558 การเสียชีวิตของผู้ถูกควบคุมตัวสองคนในช่วงปลายปี 2558 (นายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ หรือหมอหยอง และ พ.ต.ต.ปรากรม วารุณประภา) ในเรือนจำชั่วคราว แขวงถนนนครไชยศรี ดูเหมือนจะยังไม่มีการสอบสวนอย่างเป็นผลและอย่างไร้ค่าเอียง ในขณะที่นายอาเด็ม คาราดัก (Adem Karadag) หรือที่มีอีกชื่อว่า Bilal Mohammed ผู้ถูกควบคุมตัวตามข้อกล่าวหาว่าระเบิดศาลพระพรหมเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2558 ได้กล่าวอ้างว่า เขาถูกซ้อมทรมานระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำชั่วคราว แขวงถนนนครไชยศรี

ข้อเสนอแนะ

1. ยกเลิกหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวให้สอดคล้องกับพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทย โดยเฉพาะควรเริ่มจากมาตรา 44, 47 และ 48 และให้ดำเนินการที่จำเป็นทั้งปวงเพื่อประกันให้มีการนำรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกลับมาใช้ใหม่
2. ยุติการฟ้องคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร และให้โอนคดีของพลเรือนที่มีอยู่ในศาลทหารกลับไปยังศาลพลเรือน ส่งการให้มีการรื้อฟื้นพิจารณาคดีใหม่ในศาลพลเรือน สำหรับพลเรือนที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดโดยศาลทหารไปแล้ว และแก้ไขกฎอัยการศึกและพระราชบัญญัติศาลทหาร เพื่อห้ามไม่ให้ฟ้องคดีต่อพลเรือนในศาลทหาร
3. แก้ไขหรือหากเหมาะสมให้ยกเลิกกฎหมายและคำสั่งและประกาศคสช.ใด ๆ รวมทั้งให้เริ่มจากคำสั่งของหัวหน้าคณะคสช.ฉบับที่ 3/2558 และ 5/2558 ที่ประกาศใช้ตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งขัดขวางไม่ให้มีการใช้สิทธิมนุษยชน รวมทั้งเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม
4. ยกเลิกกฎอัยการศึกและมาตรการในสถานการณ์ฉุกเฉินทุกประการ โดยเฉพาะมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และคำสั่งใด ๆ ที่ประกาศใช้ตามมาตรา 44 และมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ โดยหากจำเป็นให้นำมาตรการอื่นมาบังคับใช้แทนโดยต้องเป็นมาตรการที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
5. ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการจับกุมและควบคุมตัวที่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมทั้งข้อกำหนดให้มีการนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวทุกคนไปที่ศาลโดยพลัน รวมทั้งสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลได้สวนความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัว รวมทั้งสภาพการควบคุมตัว
6. ให้สัตยาบันรับรองและกำหนดเป็นเนื้อหาของกฎหมายระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศทุกฉบับ ซึ่งประเทศไทยยังไม่เป็นภาคี
7. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย และ
8. ปฏิบัติตามพันธกิจที่แสดงไว้ในระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 รวมทั้งการยินยอมตามคำร้องขอของผู้รายงานพิเศษภายใต้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะเข้าเยี่ยมประเทศ รวมทั้งผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมาน และคณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจ และให้ความสนับสนุนและความช่วยเหลือที่ขอบด้วยเหตุผลใด ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการกิจของกลไกเหล่านี้ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมและเป็นผล

การบริหารงานยุติธรรมและศาลทหาร

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 18 Recommendations were received on the Administration of Justice and Military Courts. 8 recommendations were accepted, while 10 recommendations were noted.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1U2MnMX>.

Accepted Recommendations on Administration of Justice & Military Courts:

1. Qatar: Strengthen efforts to find a solution to the unrest in the southern border areas and ensure that justice is achieved for all sides (88.55);
2. Oman: Continue to develop the judicial system in order to ensure respect for, and protection of citizens' rights (88.62);
3. Lebanon: Further accelerate the reform of the justice system to ensure equal treatment for all citizens while continuing to pay specific attention to women and children (88.63);
4. Qatar: Accelerate the reform of the judicial system in order to ensure good governance and equality of treatment of people from different social classes (88.64);
5. Malaysia: Continue monitoring and assessing closely the implementation of the Master Plan for the Administration of Justice, and the Strategic Plan for Development of Justice Process in the Southern Border Provinces of Thailand (88.65);
6. Sweden: Address the issue of impunity in certain cases and for certain parts of Thai society, not least by strengthening the independence of the Office of Prosecutor and the independence of the judiciary (88.69);
7. United Kingdom: Ensure the rights of victims and families to justice and an effective remedy in law and ensure that the Truth and Reconciliation Commission be granted sufficient powers to complete its job effectively (88.71);
8. New Zealand: Ensure that its legislation is consistent with international human rights law pertaining to freedom of expression (89.54);

Noted Recommendations on Administration of Justice & Military Courts:

1. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the Rome Statute of the International Criminal Court, OP-CAT and ICCPR-OP1 and ICCPR-OP2 (89.2);
2. Brazil: Consider ratifying the Rome Statute (89.5);
3. Japan: Sign and ratify the Rome Statute of the International Criminal Court at an early stage (89.13);
4. Austria: Ratify the Rome Statute of the International Criminal Court and the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (89.14);
5. Hungary: Ratify the Rome Statute (89.17);
6. Switzerland: Repeal section 17 of the Emergency Decree (89.19);
7. Canada: Abolish provisions in the Martial Law Act and section 17 of the Emergency Decree which grant immunity for criminal and civil prosecution to State officials (89.20);
8. Brazil: Consider reviewing security laws to ensure their conformity with international human rights standards (89.21);
9. Slovenia: Review security laws to ensure their conformity with the international human rights standards and in particular with regard to juvenile (alleged) offenders (89.49);
10. Brazil: Consider repealing criminal laws in favour of appropriate civil laws regarding freedom of expression, in accordance with relevant international human rights standards (89.50).

- Voluntary pledges made in first UPR, see: Human Rights Council (8 December 2011). Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Thailand. Paragraph 93, "Thailand will amend its laws to be more in alignment with international human rights instruments, which includes ensuring that criminal laws are aligned with the Convention against Torture and the Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance and improving the laws to better protect women and children."; Paragraph 94, "Thailand will issue a standing invitation to all the special procedures of the Human Rights Council."; Paragraph 95, "Thailand will accelerate efforts to reform the justice system and strengthen law enforcement."

- Chapter 3, Section 25, of the draft Constitution states that: "As for the rights and liberties of Thai people, in addition to the rights and duties as guaranteed specifically by the provisions of the Constitution, a person shall enjoy the rights and liberties to do any matter which is not prohibited or restricted by the Constitution or law and such rights and liberties shall be protected by the Constitution in so far as the exercise of such right or liberty does not affect or endanger the security of the State or public order or good morals and does not violate the rights or liberties of others."; Article 270 of the Provisional Clauses section of the draft Constitution states that: "(1) All announcements, orders, and actions by the National Council for Peace and Order (NCPO) or the chief of the NCPO, (including their implementation), which are enforced before the declaration of this Constitution or those that have been issued under Section 257, Paragraph 2, whether they are announcements, orders, or actions, which have been enforced in line with legislative, administrative, or judicial power under the Constitution would be considered as constitutional. Cancellation or amendment of those announcements, orders, or actions, will have to be done through the adoption of Acts. Cancellation and amendments of administrative orders, announcements, or actions, would only be allowed through the orders of the Prime Minister or the decisions of the Cabinet on a case-by-case basis. (2) Any components, which have been outlined in the Constitution of the Kingdom of Thailand (interim) B.E. 2557 and amendments (no. 1) to the Constitution of the Kingdom of Thailand (interim) B.E. 2557 are constitutional and lawful. Any actions related to the aforementioned components would be considered as constitutional and lawful." [Unofficial translation]. Available [in Thai] at: http://www.constitutionnet.org/files/2016_draft_constitution_of_thailand.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Article 44 of the 2014 Interim Constitution: "In the case where the Head of the National Council for Peace and Order deems necessary for the purpose of reforms in various fields, for the enhancement of unity and harmony among people in the country, or for the prevention, restraint, or suppression of any act which undermines public order or national security, the Throne, the national economy, or State affairs, irrespective of whether such act occurred inside or outside the Kingdom, the Head of the National Council for Peace and Order, with the approval of the National Council for Peace and Order, shall have power to order, restrain, or perform any act, whether such act has legislative, executive, or judicial force; the orders and the acts, including the performance in compliance with such orders, shall be deemed lawful and constitutional under this Constitution, and shall be final. When those have been carried out, a report shall be made to the President of the National Assembly and the Prime Minister for acknowledgement without delay." [Unofficial translation].
2. iLaw (March 2016). Report on the Exercise of Power under Section 44 of the Interim Constitution of Thailand. Available [in Thai] at: <http://www.ilaw.or.th/node/3679>
3. Article 47 of the 2014 Interim Constitution: "All announcements and orders of the National Council for Peace and Order or orders of the Head of the National Council for Peace and Order which had been announced or made between 22 May B.E. 2557 and until the date the Council of Ministers takes office under this Constitution, irrespective of their constitutional, legislative, executive or judicial force, including the performance in compliance therewith, irrespective of whether those acts have been performed before or after the date of entry into force of this Constitution, shall be considered lawful, constitutional and final. Those announcements and orders applicable on the date before the promulgation date of this Constitution shall continue to be in force until there are laws, rules, regulations, resolutions of the Council of Ministers, or orders, as the case may be, issued to amend or repeal them. In the case where the National Council for Peace and Order issues an order appointing any person to assume office or removing from office of any position mentioned in section 24 before the date this Constitution comes into force, the Prime Minister shall respectfully present to the King for appointing such person to assume office or removing such person from office." [Unofficial translation].
4. Article 48 of the 2014 Interim Constitution: "In regard to all acts which are performed on account of the seizure and control of State governing power on 22 May B.E. 2557 by the Head and the National Council for Peace and Order, including all acts of persons incidental to such performance or of persons entrusted by the Head or the National Council for Peace and Order or of persons ordered by persons entrusted by the Head or the National Council for Peace and Order, which have been done for the benefit of the abovementioned performances, irrespective of whether such acts were performed to have constitutional, legislative, executive, or judicial force, including punishments and other official administrative acts, and irrespective of whether the persons performed such acts as a principal, an accomplice, an instigator or a commission agent and whether those acts have been done on, before or after the aforesaid date, if those acts constitute offences under the laws, the persons who commit those acts shall be entirely discharged from such offences and liabilities." [Unofficial translation].
5. iLaw (29 October 2015). Military Court in Thailand under NCPO regime. Available at: <http://freedom.ilaw.or.th/en/blog/military-court-thailand-under-ncpo-regime>
6. TLHR (13 November 2015). Civilian trial in military courts. Available at: <https://tlhr2014.wordpress.com/2015/11/13/civilian-trial-in-military-courts/>
7. TLHR (2 February 2015). Martial Law and the Military Court: Civil and Political Rights in Thailand (22 May 2014-15 January 2015). Available at <http://humanrightsinasean.info/system/files/documents/TLHR%20report-Civilians%20in%20Military%20court.pdf>
8. Human Rights Council (22 February 2016). Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders. Observations on communications transmitted to the Governments and replies received. UN Doc. A/HRC/31/55/Add.1. Communication JUA 16/07/2015 Case no: THA 7/2015.
9. The Ministry of Justice issued directive 'Regulation no. 314/2015' on 8 September 2015, announcing the establishment of a temporary detention facility Nakhon Chaisri, inside the 11th Army Circle military base in Bangkok. Available [in Thai] at: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/E/215/7.PDF>
10. ICJ/HRW (24 November 2015). Joint Letter to Permanent Mission of Thailand to the UN. Available at: https://www.hrw.org/sq/node/283803#_ftnref7
11. Reuters (15 February 2015). Chinese Uighur was tortured into confessing role in Bangkok bomb: lawyer. Available at: <http://www.reuters.com/article/us-thailand-blast-idUSKCN0VO0ID>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2 is based on: UN General Assembly (7 August 2013). Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers. UN Doc. A/68/ 285. Paragraph 98, "As a specialized jurisdiction aimed at serving the particular disciplinary needs of the military, the *ratione materiae* jurisdiction of military tribunals should be limited to criminal offences of a strictly military nature, in other words to offences that by their own nature relate exclusively to legally protected interests of military order, such as desertion, insubordination or abandonment of post or command."; Paragraph 100, "Military tribunals, when they exist, should only try military personnel accused of military offences or breaches of military discipline."; Paragraph 102, "The trial of civilians in military courts should be limited strictly to exceptional cases concerning civilians assimilated to military personnel by virtue of their function and/or geographical presence who have allegedly perpetrated an offence outside the territory of the State and where regular courts, whether local or those of the State of origin, are unable to undertake the trial."
3. Recommendation 3 is based on: UN General Assembly (7 August 2013). Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers. UN Doc. A/68/ 285. Paragraph 110, "All persons convicted by a military tribunal have the right to have their conviction and sentence reviewed by a higher civilian tribunal. States should determine the modalities by which such review is to be carried out, as well as which court should be responsible."
4. Recommendation 4 is based on: UN General Assembly (7 August 2013). Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers. UN Doc. A/68/ 285. Paragraph 103, "The burden of proving the existence of such exceptional circumstances rests with the State. Such reasons must be substantiated in each specific case, since it is not sufficient for the national legislation to allocate certain categories of offence to military tribunals in abstracto. Such exceptional cases should be expressly provided for by the law."
5. Recommendation 5: [N/A]
6. Recommendation 6 is based on: UN General Assembly (7 August 2013). Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers. UN Doc. A/68/ 285. Paragraph 105, "In all cases before military tribunals, the State must take all necessary measures to ensure that the proceedings are in full conformity with international human rights law and standards and with the requirements for ensuring fair trial and due process guarantees, in particular those set out in articles 9 and 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights."; Paragraph 107, "Military tribunals and the proceedings before them should, in all circumstances, respect and apply the principles of international law relating to a fair trial. Any restrictions to fair trial requirements and due process guarantees must be provided for by the law, justified by objective reasons, be proportional and never undermine the overall right to a fair trial."
7. Recommendation 7: [N/A]
8. Recommendation 8: [N/A]
9. Recommendation 9: [N/A]
10. Recommendation 10: [N/A]

การทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ที่สุด

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ประเทศไทยเข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) ในปี 2550 และในระหว่างการประเมินการดำเนินงานของประเทศไทยเป็นครั้งแรกโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานในปี 2557 รัฐบาลไทยระบุเจตจำนงที่จะให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานในปี 2558 พิธีสารเลือกรับเรียกร้องให้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระ (“กลไกป้องกันระดับชาติ”) เพื่อเข้าเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวทุกแห่งร่วมกับหน่วยงานอิสระระหว่างประเทศ ในระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 เมื่อปี 2554 ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะ 6 ข้อเกี่ยวกับการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ที่สุด แต่รัฐบาลรับข้อเสนอแนะ 2 ข้อมาปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดนิยามการทรมานไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยอ้างอิงตามข้อ 1 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (ตามข้อเสนอของออสเตรเลีย) และจะออกกฎหมายเพื่อเอาผิดกับการทรมาน และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีเนื้อหาสอดคล้องโดยสมบูรณ์กับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (ตามข้อเสนอของแคนาดา) แต่ที่ผ่านมายังไม่มีกรปฏิบัติตามข้อเสนอแนะเหล่านี้ มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.... ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2558 อย่างไรก็ตาม กระบวนการจัดทำร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นไปด้วยความล่าช้า จนถึงเดือนมีนาคม 2559 ดูเหมือนว่าร่างพรบ.ยังห่างไกลจากการออกเป็นกฎหมายโดยสมบูรณ์ รัฐบาลรับทราบข้อเสนอแนะอีกสามในสี่ข้อที่จะทำให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน ทั้งนี้โดยยอมรับที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ (ตามข้อเสนอของบราซิล) ที่จะ “พิจารณาให้สัตยาบัน”

ในเวลาเดียวกัน มีรายงานข่าวอย่างต่อเนื่องถึงกรณีการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการ การทรมาน การควบคุมตัวโดยพลการ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย ประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน ในปัจจุบันยังไม่มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนผู้เสียหายในการยื่นคำร้อง หรือการสอบสวนตามคำร้องเหล่านั้น การสำรวจการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในระหว่างความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องในภาคใต้ของไทยชี้ให้เห็นว่า การทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและเป็นระบบในบริบทของปฏิบัติการต่อต้านการก่อความไม่สงบ โดยทางการไม่สามารถสอบสวนข้อกล่าวหาที่ว่ามีการทรมาน และไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยได้ นอกจากนี้มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับข้อห้ามอย่างเบ็ดเสร็จต่อการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย และกำหนดให้มีหลักประกัน กลไกเพื่อป้องกันและสอบสวน รวมทั้งประกันให้เจ้าพนักงานด้านความมั่นคงมีความเข้าใจต่อหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง รวมทั้งศาล ทนายความ แพทย์นิติเวช ผู้ทำงานด้านสุขภาพและนักจิตวิทยา ทั้งนี้เพื่อให้มีการเขียนรายงาน การบันทึกข้อมูลที่ดีขึ้น และให้มีการเยียวยาอย่างเป็นผลต่อผู้เสียหายจากการทรมานและครอบครัวของพวกเขา

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

การกำหนดให้การทรมานเป็นความผิดทางอาญา:

มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. ....เข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2558 และจนถึงเดือนมีนาคม 2559 ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ทางการต้องประกันว่าร่างพรบ.ฉบับสมบูรณ์จะมีเนื้อหาสอดคล้องอย่างเต็มที่กับข้อบทในอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย ตามเนื้อหาที่เป็นอยู่ร่างพรบ.นี้กำหนดนิยามความผิดฐานการทรมานอย่างสอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่สอบสวนตามคำร้อง รวมทั้งกำหนดตัวและเปลี่ยนตัวพนักงานอัยการในคดีข้อหาทรมาน ยังคงมีรัฐมนตรียุติธรรมเป็นประธาน โดยมีสมาชิกประกอบด้วยข้าราชการระดับสูงจำนวนมาก ย่อมทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดด้านความไม่ลำเอียงของการสอบสวน ซึ่งเป็นไปตามข้อ 12 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน

การสอบสวนกรณีข้อทรมานและการลงโทษผิด:

เหตุที่ทางการยังคงไม่สามารถสอบสวนข้อกล่าวหาว่ามีการทรมานโดยพลัน อย่างไม่เป็นอิสระ อย่างไม่ลำเอียง และอย่างเป็นผล เน้นให้เห็นความบกพร่องของกลไกกำกับดูแลที่ไม่ลำเอียง ซึ่งควรมีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ทางการยังคงปล่อยให้ผู้ต้องสงสัยปฏิบัติราชการต่อไปโดยไม่มีการลงโทษทางวินัย ข้อบทในกฎหมายพิเศษและคำสั่งศาล ล้วนแต่ให้ความคุ้มกันด้านกฎหมายทำให้ไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และยังทำให้บรรยากาศการลงโทษผิดรุนแรงขึ้น หน่วยงานอิสระไม่สามารถทำหน้าที่ให้การเยียวยาได้ ในขณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ช.) ซึ่งมีหน้าที่รับคำร้องเกี่ยวกับการทรมาน ในทางปฏิบัติแล้วเป็นเพียง “สุสาน” ของการสอบสวนด้านการทรมานซึ่งมักจะถูกลบฝังไว้ไม่เดินทางไปไหน ในขณะที่ศาลไม่สามารถทำหน้าที่สอบสวนตามข้อกล่าวหาด้านการทรมานได้ รวมทั้งการไต่สวนการตายกรณีที่มีการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการ

การเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการ:

ที่ผ่านมากรณีการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการหลายครั้งในสภาพที่น่าสงสัย ตั้งแต่ภายหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 รวมทั้งการเสียชีวิตในสถานที่ควบคุมตัวของทหารที่กรุงเทพฯ ยังคงมีรายงานการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการในค่ายอิงคยุทธบริหาร ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญที่ใช้ในการสอบสวนผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่แล้วเมื่อมีข้อกล่าวหาว่าเกิดการซ้อมทรมานและการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการ มักจะไม่มีการสอบสวนอย่างเป็นอิสระ ผู้ต้องสงสัยที่คนรู้จักมักสองกรณี (นายสุริยีน สุจริตพลังค์ หรือหนอยของและพ.ต.ต.ปากรม วารุณประภา) เสียชีวิตช่วงปลายปี 2558 ระหว่างอยู่ในเรือนจำชั่วคราว แขวงถนนนครไชยศรีภายในกองพันทหารราบมณฑลทหารบกที่ 11 ที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อเดือนกันยายน 2558 ทั้งยังมีการบันทึกข้อมูลการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการในเรือนจำกรณีอื่น รวมทั้งกรณีของนายสุกรกิจ ชัยมงคล ผู้ประท้วงกลุ่มเสื้อแดงที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สังหารนักกิจกรรมเสื้อเหลือง สุกรกิจเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวในเรือนจำพิเศษกรุงเทพเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2557

การใช้เครื่องพันธนาการ การปฏิบัติที่โหดร้าย และสภาพของเรือนจำ

มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 อนุญาตให้ใช้เครื่องพันธนาการได้กรณีที่นักโทษน่าจะก่ออันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น หรือน่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม แต่ไม่อนุญาตให้ใช้เป็นเครื่องมือลงโทษ แต่ผลจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเมื่อเดือนกรกฎาคม 2558 กรมราชทัณฑ์อาจตีตรวนอย่างถาวรกรณีที่เป็นนักโทษในแดนประหารได้ มีการบันทึกข้อมูลการใช้เครื่องพันธนาการทั้งในเรือนจำและหน่วยงานอื่น รวมทั้งหน่วยงานบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยา

การไม่ส่งกลับ ทหารยังคงบังคับส่งกลับบุคคลไปยังประเทศซึ่งทำให้มีความเสี่ยงอย่างมากว่าจะถูกละเมิดหรือปฏิบัติขอบอย่างร้ายแรงด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการทรมาน และการปฏิบัติที่โหดร้ายอื่นๆ ซึ่งถือว่าละเมิดหลักการไม่ส่งกลับ ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยให้ข้อมูลว่ายังคงถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงกระบวนการคัดกรองและไม่สามารถเข้าถึงสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) รัฐบาลมีทั้งการเนรเทศและบังคับส่งกลับผู้เข้าเมืองและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย โดยเฉพาะชาวโรฮิงญา จากพม่าที่เดินทางเข้ามาทางเรือ ซึ่งเป็นการละเมิดหลักการไม่ส่งกลับ

การควบคุมตัวโดยใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษ กฎหมายพิเศษรวมทั้งคำสั่งศสช.ฉบับที่ 3/2558 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก และพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน ล้วนสนับสนุนให้มีการควบคุมตัวบุคคล โดยไม่ผ่านการตรวจสอบของศาลหรือโดยไม่มีหลักประกันอื่นใดตามกฎหมายไทย เป็นการควบคุมตัวตั้งแต่เจ็ดวันถึง 37 วัน เสี่ยงที่จะทำให้เกิดการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายอย่างเป็นระบบโดยเจ้าหน้าที่ทหาร ในทางปฏิบัติแล้ว ต้องไม่มีการปกปิดข้อมูลของสถานที่ที่ใช้ในการควบคุมตัวบุคคลจำนวนมาก ส่วนใหญ่แล้วกรณีการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายซึ่งบันทึกข้อมูลได้ในภาคใต้ มักเกิดขึ้นกับบุคคลที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายเหล่านี้ ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าหน้าที่งานอาชญากรรมควบคุมตัวบุคคลไว้ในที่ลับได้เป็นเวลาสามวัน คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแสดงความกังวล (ในข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อเดือนมิถุนายน 2557 เกี่ยวกับรายงานเบื้องต้นของประเทศไทย) ว่า กฎหมายพิเศษขยายอำนาจของฝ่ายบริหารในการควบคุมตัวบุคคลทั้งนี้โดยไม่ผ่านการกำกับดูแลของอำนาจตุลาการอย่างเพียงพอ ทั้งยังทำลายหลักประกันพื้นฐานเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว อันเป็นผลมาจากการใช้กฎหมายพิเศษ

การขาดบริการบำบัดฟื้นฟู ยังคงไม่มีสถานที่ให้บริการบำบัดฟื้นฟูทั้งทางใจและทางกายสำหรับเหยื่อจากการทรมาน ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของการทรมานในภาคใต้ชี้ให้เห็นว่า สำหรับบุคคลที่เคยได้รับการทรมานด้านจิตใจอย่างร้ายแรงอันเป็นผลมาจากเคยถูกซ้อมทรมาน ความเจ็บปวดเหล่านั้นมักจะดำรงอยู่ต่อไปเป็นเวลานานหลายปี

ข้อเสนอแนะ

การกำหนดให้การทรมานเป็นความผิดทางอาญา

1. สนับสนุนการผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.... ให้มีเนื้อหาสอดคล้องอย่างเต็มที่กับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย รวมทั้งนิยามของความผิดว่าด้วยการทรมานตามข้อ 1(1) ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และข้อบัพว่าด้วยการไม่ส่งกลับ (ข้อ 3 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน) การลงโทษที่สอดคล้องและได้สัดส่วนกับความผิด (ข้อ 4 (2) ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน) เขตอำนาจศาลสากล (ข้อ 5-9 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน) การสอบสวนอย่างเป็นอิสระ (ข้อ 12-13 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน) การไม่รับพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการทรมาน (ข้อ 15 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน) และการป้องกันการปฏิบัติหรือการละเมิดอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (ข้อ 16 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน)

การเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของทางการ

8. สนับสนุนหน่วยงานภาคประชาสังคม/เอ็นจีโอ ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัวของกองทัพและ/หรือตำรวจ ทั้งที่ดำเนินการตามกฎหมายพิเศษ และตามขั้นตอนปฏิบัติทางอาญาโดยปกติ ทั้งนี้เพื่อบันทึกและรายงานข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย และให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว

การควบคุมตัวโดยใช้กฎหมายพิเศษ

9. ทบทวนและแก้ไขกฎหมายพิเศษทั้งหมดซึ่งให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการควบคุมตัวบุคคลเกินกว่า 48 ชั่วโมงก่อนจะนำตัวไปศาล และประกันว่าบุคคลจะสามารถติดต่อกับครอบครัวและเข้าถึงทนายความ รวมทั้งแพทย์ที่เป็นอิสระได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย
10. ไม่ว่าในสภาพการณ์ใด ให้นำตัวผู้ถูกควบคุมตัวทุกคนไปปรากฏตัวต่อศาลที่เป็นอิสระโดยพลัน
11. ประกันไม่ให้มีการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอก หรือควบคุมตัวในสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ และต้องให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของสถานที่ควบคุมตัวและเป็นสถานที่ที่ได้รับอนุญาต

การใช้เครื่องพันธนาการ

12. ยุติการใช้เครื่องพันธนาการกับนักโทษประหารและการใช้ในลักษณะที่เป็นการลงโทษ รวมทั้งสภาพการควบคุมตัวอื่นที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

การขาดบริการบำบัดฟื้นฟู

13. สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บำบัดฟื้นฟูที่เป็นอิสระสำหรับผู้เสียหายจากการทรมานในจังหวัดชายแดนใต้ และในระดับประเทศเช่นกัน รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานด้านสุขภาพจิตที่เป็นอิสระสำหรับผู้ถูกควบคุมตัวในจังหวัดชายแดนใต้
14. ประกันว่าผู้เสียหาย ครอบครัว ทนายความ หน่วยงานภาคประชาสังคม และเอ็นจีโอสามารถรายงานข้อมูลการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายอย่างอื่นโดยไม่ถูกข่มขู่หรือไม่ถูกคุกคามในรูปแบบอื่นใด
15. รณรงค์ให้เกิดการรับรู้ต่อพิธีสารอิสตันบูล (Istanbul Protocol) ในบรรดาแพทย์นิติเวช นักจิตวิทยา ตำรวจ ทหาร ทนายความ อัยการ และศาล และจัดอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาของพิธีสารนี้

การไม่ส่งกลับ

6. ผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.....และประกันให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักการไม่ส่งกลับ
7. ยุติการส่งกลับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและให้สอบสวนกรณีการบังคับส่งกลับที่เคยเกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาโดยทันที

การทรมาน

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 6 Recommendations were received on Torture and other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment. 3 recommendations were accepted, while 3 recommendations were noted.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1YAp5i1>.

Accepted Recommendations on Torture and other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment:

1. Austria: Include a definition of torture into the Criminal Code, in line with article 1 of the Convention against Torture (CAT) (88.3);
2. Canada: Enact legislation criminalizing torture and amend all relevant laws to fully comply with the obligations under CAT (88.4);
3. Brazil: Consider ratifying the conventions on refugees and on stateless persons and OP-CAT (89.5).

Noted Recommendations on Torture and other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment:

4. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the Rome Statute of the International Criminal Court, OP-CAT and ICCPR-OP1 and ICCPR-OP2 (89.2);
5. Spain: Sign and ratify ICCPR-OP1, ICCPR-OP2, OP-ICESCR and OP-CAT (89.3);
6. Austria: Ratify the Optional Protocols to ICCPR and CAT (89.4).

- Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1.
- ICJ/TLHR (21 September 2015). Submission of the International Commission of Jurists & Thai Lawyers for Human Rights to the Universal Periodic Review of Thailand.

ความท้าทายและคดี

1. Prachatai (20 January 2015). Torture and enforced disappearance in Thailand: the attempt during the junta government to pass a bill. Available at: <http://prachatai.org/english/node/4693>
2. CrCF (21 September 2015). Cross Cultural foundation and its partners' submission to the Universal Period Review of Thailand.
3. ICJ/HRW (24 November 2015). Joint Letter to Permanent Mission of Thailand to the UN. Available at: https://www.hrw.org/sq/node/283803#_ftnref7
4. Khaosod English (29 August 2014). Redshirt Suspect Dies In Prison, Mother Suspects Foul Play. Available at: <http://www.khaosodenglish.com/detail.php?newsid=1409314127&section=00>
5. Amnesty International (2014). Thailand, Submission to the United Nations Committee against Torture. Available at: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/THA/INT_CAT_NGO_THA_17106_E.pdf
6. Amnesty International (21 September 2015). Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review.
7. Amnesty International (21 September 2015). Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review.
8. Amnesty International (21 September 2015). Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review.
9. Duayjai, HAP, CrCF (January 2016). Torture and ill treatment in The Deep South Documented in 2014-2015. Available at: <https://voicefromthais.files.wordpress.com/2016/02/torture-report-english-as-of-10-feb-2016-released-version.pdf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 9, "Recalling the Committee's general comment No. 2 (2008) on implementation of article 2 by States parties, the Committee urges the State party to revise its legislation without delay, in order to: (a) To adopt a definition of torture that covers all the elements contained in article 1 of the Convention; (b) To include torture as a separate and specific crime in its legislation and ensure that penalties for the crime of torture are commensurate with the gravity of the crime, as required by article 4, paragraph 2, of the Convention; (c) To ensure that acts amounting to torture are not subject to any statute of limitation."
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 10, "The Committee calls upon the State party to take immediate and effective measures to investigate all acts of torture and ill-treatment and to prosecute and punish those responsible with penalties that are commensurate with the gravity of their acts. [...]"
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 24, "The State party should: (a) Ensure the effective monitoring and inspection of all places of detention through regular and unannounced visits by independent national and international monitors, including non-governmental organizations, in order to prevent torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; (b) Make the recommendations of the monitors public and follow up on the outcome of such systematic monitoring; (c) Collect information on the place, time and periodicity of visits, including unannounced visits, to places of deprivation of liberty, and on the findings and the follow-up to the outcome of such visits; (d) Ratify the Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and establish a national preventive mechanism."
4. Recommendation 4: [N/A]
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 10, "The Committee calls upon the State party to take immediate and effective measures to investigate all acts of torture and ill-treatment and to prosecute and punish those responsible with penalties that are commensurate with the gravity of their acts. [...]" Paragraph 27, "The State party should take the necessary steps to ensure that victims of torture and ill-treatment receive redress, including fair and adequate compensation and the means for as full rehabilitation as possible. The Committee draws the State party's attention to its general comment

การบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR ปี 2554 รัฐบาลไทยยอมรับข้อเสนอแนะ 6 ข้อที่จะลงนามและ/หรือให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (CED) (ตามข้อเสนอของออสเตรเลีย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น นีการากัว สเปน และอุรุกวัย) รวมทั้งข้อเสนอแนะของฝรั่งเศสที่ให้สอบสวนตามข้อกล่าวหาว่ามีการบังคับบุคคลให้สูญหายทุกกรณี ระหว่างการพิจารณาการดำเนินงานของไทยโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) ในเดือนมิถุนายน 2557 คณะกรรมการต่อต้านการทรมานเสนอให้รัฐบาล “ดำเนินการมาตรการทั้งปวงที่จำเป็นเพื่อป้องกันการบังคับบุคคลให้สูญหายและการแก้ปัญหาการลายนวพันธุ์ผิดอันเนื่องมาจากการบังคับบุคคลให้สูญหาย”

แต่ที่ผ่านมามีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อย นับแต่การทบทวนตามกระบวนการ UPR เมื่อปี 2554 และการพิจารณาของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานในปี 2557 ในวันที่ 9 มกราคม 2555 รัฐบาลไทยลงนามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (CED) เป็นส่วนหนึ่งของคำสัญญาโดยสมัครใจที่ให้ไว้ระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาดังกล่าวยังไม่ผลบังคับใช้ในประเทศไทยเนื่องจากยังไม่มีการให้สัตยาบัน ในเดือนมกราคม 2558 มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. ....เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบัน ร่างพรบ.ดังกล่าวยังไม่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)

ความท้าทายสำคัญเกี่ยวกับกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย

ระหว่างปี 2523 ถึง 2557 คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจ (UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances - WGEID) แจ้งให้ประเทศไทยทราบถึงกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย 89 กรณีที่ได้รับร้องเรียน ถือว่ามากที่สุดเป็นอันดับสามในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย โดยใน 81 กรณี (91%) ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข การขาดกรอบกฎหมายเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบังคับบุคคลให้สูญหาย ส่งผลให้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับบุคคลที่รับผิดชอบต่อการบังคับบุคคลให้สูญหาย

ความท้าทายสำคัญ ได้แก่:

1. ยังคงไม่มีกฎหมายกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา: เป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายเพื่อเร่งรัดกระบวนการสอบสวนหาข้อมูล และเป็นปัญหาท้าทายต่อผู้เสียหายและครอบครัวในการเข้าถึงความยุติธรรม
2. รัฐบาลไม่จัดให้มีการเยียวยา ทั้งที่ผ่านกระบวนการศาลและอย่างอื่น สำหรับผู้เสียหายและครอบครัว: พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ครอบคลุมผู้เสียหายจากกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย และไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะเพื่อเอาผิดทางอาญากับการกระทำดังกล่าว เป็นเหตุให้ไม่มี “การเยียวยา” และ “การชดเชย” อย่างเป็นผลในประเทศไทย
3. มักไม่มีการสอบสวนเอาผิดกับการบังคับบุคคลให้สูญหายตามข้อกล่าวหา และผู้ที่ดำเนินการมักขาดความเป็นอิสระและความโปร่งใส
4. ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษต่อความผิดของตนเอง: สัญญาภาคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย ส่งผลให้การบังคับบุคคลให้สูญหายยังเกิดขึ้นต่อไป โดยผู้กระทำความผิดลายนวพันธุ์ผิด

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

กรณีทนายสมชาย นิละไพจิตร

การสอบสวนกรณีการหายตัวไปของทนายสมชาย นิละไพจิตรเน้นให้เห็นปัญหาสำคัญหลายประการ รวมทั้งความบกพร่องด้านพยานทางนิติเวช ความบกพร่องในการติดตามและสอบสวนตามเบาะแส การตีความกฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างจำกัดโดยไม่เหมาะสม และการขาดเจตจำนงทางการเมืองที่จะคลี่คลายคดีเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการลายนวพันธุ์ผิดในประเทศไทย

กรณีของทนายสมชาย นิละไพจิตร ทนายความสิทธิมนุษยชนซึ่งถูกไล่ออกจากรถของตนที่กรุงเทพฯ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5 นายนำตัวไปเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2547 เป็นคดีการบังคับบุคคลให้สูญหายเพียงคดีเดียวที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลอาญา แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการสอบสวนและที่อยู่ของเขาระหว่างการทางศาล:

ในเดือนเมษายน 2547 ศาลอาญากรุงเทพออกหมายจับเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5 นายที่เกี่ยวข้องกับการลักพาตัวทนายสมชาย ในเดือนมกราคม 2549 ศาลยกฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจ 4 นาย และลงโทษตำรวจเพียงนายเดียวในข้อหาข่มขืนใจซึ่งมีโทษเบา แต่ในเดือนมีนาคม 2554 ศาลอุทธรณ์ที่กรุงเทพฯ กลับคำตัดสิน

ในวันที่ 29 ธันวาคม 2558 ศาลฎีกาพิพากษาว่าครอบครัวทนายสมชาย ไม่สามารถร้องขอเป็นโจทก์ร่วมในคดีได้ และไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจนว่าทนายสมชายเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บสาหัส ศาลจึงพิพากษายกฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 5 นายที่ถูกตั้งข้อหาปล้นทรัพย์และข่มขืนใจ เป็นการพิพากษาขึ้นตามคำสั่งของศาลอุทธรณ์

การสอบสวนคดีพิเศษ:

ในปี 2548 กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ได้เริ่มการสอบสวนกรณีการหายตัวไปของทนายสมชาย และยังคงอยู่ระหว่างการสอบสวน

คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจ (WGEID):

ในวันที่ 30 มิถุนายน 2554 คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจร้องขอเข้าเยี่ยมประเทศไทย แต่จนถึงปัจจุบันรัฐบาลไทยยังไม่แสดงการตอบรับ แม้จะมีการส่งคำร้องขอเข้ามามากหลายครั้ง

10 ปีหลังการหายตัวไปของเขาในวันที่ 11 มีนาคม 2557 และในรายงานเดือนสิงหาคม 2557 คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจเรียกร้องรัฐบาลไทยให้ค้นหาความจริงและให้นำตัวผู้กระทำผิดต่อการสูญหายของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน รวมทั้งนายสมชาย นิละไพจิตร มงคลไทย

กรณีของนายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่”

กรณีของนายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” สะท้อนให้เห็นความบกพร่องของทางการไทยที่จะสอบสวนกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายได้อย่างน่าเชื่อถือ

มีผู้พบเห็นนายพลละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” นักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิชาวกะเหรี่ยง เป็นครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557 ระหว่างถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพชรบุรี เจ้าหน้าที่อุทยานยอมรับว่าได้ควบคุมตัวบิลลี่เนื่องจาก “ครอบครัวง่าฝิ่งป่าอย่างผิดกฎหมาย” แต่ได้ปล่อยตัวไปแล้วในวันเดียวกัน ในช่วงที่เขา “หายตัวไป” เขาอยู่ระหว่างการทำงานกับชาวบ้านกะเหรี่ยงและนักกิจกรรมเพื่อป้องกันคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเผาบ้านเรือนและทรัพย์สินของชาวบ้านในเขตอุทยานแห่งชาติระหว่างปี 2553 และ 2554

กระบวนการทางศาล:

ในวันที่ 24 เมษายน 2557 น.ส.พิณภา พญาพรรณ ภรรยาของบิลลี่ ร้องต่อศาลจังหวัดเพชรบุรีให้ไต่สวนความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวสามีของเธอ

ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2557 ททท.หลังการไต่สวน ศาลมีคำวินิจฉัยว่าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าบิลลี่ยังคงถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวในช่วงที่เขาหายตัวไป แม้จะมีการอุทธรณ์คำสั่งศาลต่อศาลอุทธรณ์ แต่ก็ไม่ส่งผลให้มีข้อมูลเพิ่มเติมที่ชี้ว่าบิลลี่อยู่ที่ใดและมีชะตากรรมอย่างไร

ในวันที่ 2 กันยายน 2558 ศาลฎีกาพิพากษาขึ้นตามศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นให้ยกฟ้องคดีนายชัยวัฒน์ ล้มลิ้มลิขิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ศาลเห็นว่าไม่มีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่จะเอาผิดนายชัยวัฒน์กับเจ้าหน้าที่คนอื่น (คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 7237/2558)

การสอบสวนคดีพิเศษ:

กรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ระหว่างการพิจารณาว่าจะรับคดีการหายตัวไปของบิลลี่เป็นคดีพิเศษหรือไม่ ภายหลังจากการร้องขอจากภรรยาของเขาเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2558 โดยเป็นการยื่นคำร้องหลังจากไม่มีความคืบหน้าในการสอบสวนของตำรวจ มีรายงานข่าวว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษได้รวบรวมปากคำของพยาน และได้นำรถยนต์ของอุทยานแห่งชาติมาตรวจสอบ ภายหลังพบคราบเลือดที่อยู่นพรมของรถคันหนึ่ง หลังบิลลี่หายตัวไป ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษยังตั้งรางวัล 100,000 บาทสำหรับผู้ให้เบาะแสการหายตัวไปของเขา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.):

ในวันที่ 14 มกราคม 2559 คณะอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองของกสม. จัดประชุมเพื่อพิจารณาความคืบหน้าในคดีนี้ โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปปท.) เป็นไปตามคำร้องขอของภรรยาบิลลี่ จากข้อมูลในที่ประชุม ตำรวจมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่อุทยานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบิลลี่ให้ปากคำ “ที่สอดคล้องกัน” ตำรวจยังได้ตั้งรางวัล 100,000 บาทให้กับบุคคลที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อคดีนี้ ส่วนปปท.ได้รวบรวมปากคำของพยานในคดีภายหลังรับกรณีนี้เข้าสู่การพิจารณา และอยู่ระหว่างการสอบสวนหลักฐานทางนิติเวช รวมทั้งคราบเลือดในรถของนายชัยวัฒน์ ปปท.จะเสนอรายงานการสอบสวนต่อพนักงานอัยการในเดือนมีนาคม 2559 ซึ่งอัยการจะพิจารณาว่ามีการสั่งฟ้องคดีข้อกล่าวหาปฏิบัติหน้าที่มิชอบต่อเจ้าหน้าที่อุทยานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบิลลี่หรือไม่ ส่วนกสม.ให้ข้อมูลระบุว่า ประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายเพื่อการรับผิดชอบในการบังคับบุคคลให้สูญหาย

ยังคงมีกรณีการหายตัวไปของบุคคลที่ไม่ได้รับการคลี่คลายจำนวนมากในไทย ทั้งนี้ตามรายงานอย่างเป็นทางการขององค์การสหประชาชาติ

จนถึงปัจจุบัน คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจ (WGIED) แจ้งให้ประเทศไทยทราบถึงกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย 89 กรณีที่ได้รับร้องเรียน ในรายงานเดือนสิงหาคม 2557 คณะทำงานระบุว่ามี 81 กรณียังไม่ได้รับการคลี่คลาย มีเพียงสองกรณีที่ทางรัฐบาลไทยได้ชี้แจงกลับมา

ในวันที่ 6 มกราคม 2559 ซาอิด ราอิด อัล ฮุสเซน (Zeid Ra'ad Al Hussein) ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN High Commissioner for Human Rights) กระตุ้นรัฐบาลไทย ให้ดำเนินการอย่างเด็ดขาดและต่อเนื่องเพื่อค้นหาผู้หายตัวไปอย่างน้อย 82 คน รวมทั้งกรณีนายสมชาย นิละไพจิตร เขายังเรียกร้องรัฐบาลให้ออกกฎหมายเพื่อกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้เป็นการเสนอต่อจากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ในข้อสังเกตเชิงสรุป ต่อรายงานเบื้องต้นของประเทศไทยในเดือนมิถุนายน 2557

1. ให้สัตยาบันรับรองโดยทันทีต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลสูญหาย (CED) และออกกฎหมายเพื่อกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดบทลงโทษที่สอดคล้องกับความรุนแรงของความผิดนี้
2. ประกันว่าจะมีการสอบสวนตามข้อกล่าวหาการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยพลัน อย่างเป็นผลและอย่างไม่ลำเอียง (รวมทั้งการทำสำนวนการสอบสวนในเบื้องต้น การขอความช่วยเหลือจากผู้ชำนาญการด้านนิติเวชที่เป็นอิสระ การให้มีการคุ้มครองพยาน การเคารพสิทธิของญาติ) และประกันว่าจะฟ้องคดีต่อผู้ต้องสงสัยและให้ผู้ที่ศาลเห็นว่ามีความผิดได้รับโทษที่มีสัดส่วนเหมาะสมกับลักษณะความผิด
3. ยุติการลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยประกันว่าจะไม่นำกฎหมายอภัยโทษหรือมาตรการที่คล้ายคลึงกัน ทั้งที่เป็นผลมาจากกฎหมาย คำสั่งศาลหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร มาใช้เพื่อยกเว้นความผิดให้กับบุคคล เพื่อให้พวกเขาไม่ต้องเข้าสู่การไต่สวนคดีทางอาญาในกรณีที่ทำให้บุคคลสูญหาย
4. ประกันว่าผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับบุคคลให้สูญหาย จะสามารถเข้าถึงความจริงเพื่อให้ทราบชะตากรรมของบุคคลผู้สูญหาย เข้าถึงความยุติธรรม การเยียวยา และการชดเชยที่เพียงพอ
5. อนุญาตให้คณะทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการสูญหายโดยไม่สมัครใจ เข้าเยี่ยมประเทศไทยและชี้แจงข้อมูลกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายในไทยที่ทางคณะทำงานได้รับการร้องเรียนมา

การบังคับให้บุคคลสูญหาย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 6 Recommendations were received on Enforced Disappearances. 6 recommendations were accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1UnULqe>.

Accepted Recommendations on Enforced Disappearances:

1. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the CED (89.2);
  2. Spain: Sign and ratify CED (89.3);
  3. Austria: Ratify CED (89.4);
  4. France: Ratify the CED and investigate all allegations of forced disappearances (89.11);
  5. Nicaragua: Sign and ratify promptly the CED (89.12);
  6. Japan: Sign and ratify CED at an early stage (89.13).
- Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1.
  - ICJ/TLHR (21 September 2015). Submission of the International Commission of Jurists & Thai Lawyers for Human Rights to the Universal Periodic Review of Thailand.

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. ICJ (March 2014). Ten Years Without Truth: Somchai Neelapaijit and Enforced Disappearances in Thailand. Available at: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/03/Ten-Years-Without-Truth-Somchai-Neelapaijit-and-Enforced-Disappearances-in-Thailand-report-2014.pdf>
2. ICJ (March 2014). Ten Years Without Truth: Somchai Neelapaijit and Enforced Disappearances in Thailand. Available at: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/03/Ten-Years-Without-Truth-Somchai-Neelapaijit-and-Enforced-Disappearances-in-Thailand-report-2014.pdf>
3. ICJ (21 May 2014). Thailand: effective investigation of enforced disappearance of Somchai Neelapaijit needed after Supreme Court ruling. Available at: <http://www.icj.org/thailand-effective-investigation-of-enforced-disappearance-of-somchai-neelapaijit-needed-after-supreme-court-ruling/>
4. Bangkok Post (29 December 2015). Court upholds acquittals in missing lawyer Somchai case. Available at: <http://www.bangkokpost.com/archive/court-upholds-acquittals-in-missing-lawyer-somchai-case/810152>
5. ICJ (March 2014). Ten Years Without Truth: Somchai Neelapaijit and Enforced Disappearances in Thailand. Available at: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/03/Ten-Years-Without-Truth-Somchai-Neelapaijit-and-Enforced-Disappearances-in-Thailand-report-2014.pdf>
6. ICJ (28 April 2014). Thai authorities must urgently investigate Billyloads/2014/09/Thai. Available at: <http://www.icj.org/thai-authorities-must-urgently-investigate-billys-disappearance/>; ICJ (17 July 2014). Thailand: "Disappearance" of Billy demands special investigation. Available at: <http://www.icj.org/thailand-disappearance-of-billy-demands-special-investigation/>; ICJ (16 September 2014). Thailand: enforced disappearances. Available at: <http://www.icj.org/thailand-enforced-disappearances/>; ICJ (16 April 2015). Thailand: strengthen efforts to solve the apparent enforced disappearance of "Billy". Available at: <http://www.icj.org/thailand-strengthen-efforts-to-solve-the-apparent-enforced-disappearance-of-billy/>
7. ICJ/TLHR (21 September 2015). Submission of the International Commission of Jurists & Thai Lawyers for Human Rights to the Universal Periodic Review of Thailand.
8. ICJ (6 August 2015). Thailand: launch special investigation into enforced disappearance of "Billy". Available at: <http://www.icj.org/thailand-launch-special-investigation-into-enforced-disappearance-of-billy/>
9. OHCHR (6 January 2016). Zeid urges Thailand to fully investigate enforced disappearances. Available at: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16924&LangID=E#sthash.sV1X33x9.dpuf>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 14, “The State party should take all the necessary measures to prevent enforced disappearances and to combat impunity for the crime of enforced disappearance, in particular by: a) Taking legal measures to ensure that enforced disappearance is a specific crime in Thai domestic law, with penalties that take into account the grave nature of such disappearances; [...] e) Accelerating the process for ratifying the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance.”
2. **Recommendation 2 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 14, “The State party should take all the necessary measures to prevent enforced disappearances and to combat impunity for the crime of enforced disappearance, in particular by: [...] b) Ensuring that all cases of enforced disappearance are thoroughly, promptly and effectively investigated, suspects are prosecuted and those found guilty are punished with sanctions proportionate to the gravity of their crimes, even when no body or human remains are found [...].”
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 14, “The State party should take all the necessary measures to prevent enforced disappearances and to combat impunity for the crime of enforced disappearance [...].”
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 14, “The State party should take all the necessary measures to prevent enforced disappearances and to combat impunity for the crime of enforced disappearance, in particular by: [...] c) Ensuring that any individual who has suffered harm as the direct result of an enforced disappearance has access to information about the fate of the disappeared person as well as to fair and adequate compensation, including any necessary psychological, social and financial support [...].”
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 14, “The State party should take all the necessary measures to prevent enforced disappearances and to combat impunity for the crime of enforced disappearance, in particular by: [...] d) Adopting measures to clarify the outstanding cases of enforced disappearance and facilitating the request by the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances to visit the country (A/HRC/22/45, para. 471) [...].”

โทษประหารชีวิตในประเทศไทย

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ประเทศไทยไม่ยอมรับข้อเสนอแนะทั้ง 10 ข้อของรัฐอื่น (ตามข้อเสนอของอาร์เจนตินา บราซิล ฝรั่งเศส ฮังการี นicaragua สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี) เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ทั้งไม่ยอมรับข้อเสนอแนะอีกหกข้อซึ่งเรียกร้องให้มีการให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR-OP2) ซึ่งมุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยดำเนินการตามคำสัญญาที่ให้ไว้โดยสมัครใจในระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR ปี 2554 โดยมีการแก้ไขกฎหมายในประเทศ ในปี 2555 ประเทศไทยถอนการประกาศคำแถลงตีความตามข้อ 6(5) และข้อ 9(3) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ส่งผลให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี และเกิดพันธกรณีที่ต้องนำบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในคดีอาญามาขึ้นศาลโดยพลัน

ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยมีความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการใช้โทษประหารชีวิต เนื่องจากไม่มีการประหารชีวิตบุคคลตั้งแต่ปี 2552 ฝรั่งเศส สโลวาเกีย สเปน และสวิตเซอร์แลนด์ ต่างมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติโทษประหารชีวิตระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR ปี 2554 นับแต่นั้นมา ประเทศไทยได้ดำเนินการตามความตกลงชั่วคราวอย่างไม่เป็นทางการเพื่อยุติโทษประหารชีวิต แต่ได้งดออกเสียงในวาระการประชุมเกี่ยวกับความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติโทษประหารชีวิตในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (UNGA) เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2555 และ 18 ธันวาคม 2557 แม้ว่ากว่าหกปีที่ผ่านมาจะไม่มีการประหารชีวิตบุคคลเลย แต่ประเทศไทยยังไม่แสดงความก้าวหน้าอย่างแท้จริงที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยสมบูรณ์

โปรดสังเกตว่าตัวเลขต่างๆ ข้างให้เห็นแนวโน้มจำนวนนักโทษประหารชีวิตที่ลดลง ในวันที่ 11 เมษายน 2554 มีนักโทษประหารชีวิต 759 คน (ชาย 676 คน และหญิง 83 คน) แต่ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 จำนวนนักโทษดังกล่าวลดลงอย่างมากเหลือ 413 คน (ชาย 363 คนและหญิง 50 คน) หรือลดลง 42% โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษอย่างอื่นในโอกาสสำคัญต่าง ๆ

แม้จำนวนนักโทษประหารชีวิตจะลดลง แต่ศาลต่างๆ ทั่วประเทศไทยยังคงใช้โทษประหารชีวิต ระหว่างเดือนมกราคม 2555 ถึงธันวาคม 2557 มีผู้ได้รับโทษประหารชีวิตอย่างน้อย 211 คน แม้ว่าจะไม่มีตัวเลขอย่างเป็นทางการ แต่คาดว่ามีการลงโทษประหารอย่างน้อย 40 คนในปี 2554 อย่างน้อย 106 คนในปี 2555 อย่างน้อย 50 คนในปี 2556 และอย่างน้อย 55 คนในปี 2557

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

จำนวนความผิดที่ได้รับโทษประหารเพิ่มขึ้น:

ระหว่างการทบทวนตามกระบวนการ UPR ปี 2554 ข้อเสนอแนะ 2 จาก 16 ข้อเกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต (ตามข้อเสนอของฮังการีและตุรกี) โดยเสนอให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ไม่มีลักษณะรุนแรงและ/หรือความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด นับแต่นั้นมาจึงไม่มีความพยายามลดจำนวนความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตอีกเลย และแทนที่จะลดจำนวนความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิต บรรดาสมาชิกสภานิติบัญญัติต่างเสนอกฎหมาย (หรือเสนอให้มีการเสนอกฎหมาย) เพื่อขยายประเภทของความผิดที่อาจได้รับโทษประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษประหารชีวิตไว้ในมาตราที่แตกต่างกัน 55 มาตรา เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาหลายประเภท รวมทั้งเจตนาฆ่า การข่มขืน กระทำชำเราจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิต การลักพาตัว การก่อการร้าย การจกรกรรมข้อมูล ขบถ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความผิดด้านยาเสพติด

ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศเริ่มมีผลบังคับใช้ กฎหมายนี้กำหนดให้ใช้โทษประหารชีวิตกับผู้ที่ศาลเห็นว่ามีความผิดฐานใช้กำลังร้ายแรง ส่งผลให้ต้องปิดสนามบินหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของสถานที่และอากาศยาน

ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2558 การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เริ่มมีผลบังคับใช้ โดยผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) กำหนดให้ใช้โทษประหารชีวิตกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศที่มีความผิดฐานทุจริต

โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดด้านยาเสพติด:

การออกกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดด้านยาเสพติดมีโทษประหารชีวิต ถือว่าไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายของไทยที่มีต่อข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งกำหนดว่าในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิต “อาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ย้ำเสมอมาว่า การใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดด้านยาเสพติด ไม่สอดคล้องกับข้อ 6 ของกติกา ICCPR

สัดส่วนผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตมีลักษณะลำเอียง โดยเป็นผู้ชาย 37% และผู้หญิง 80% นับจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2558

การขาดเจตจำนงทางการเมืองเป็นอุปสรรคต่อการมุ่งหน้ายกเลิกโทษประหารชีวิต:

ประเทศไทยได้ย้ำเสมอมาถึงเจตจำนงที่จะพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตาม การยกเลิกโทษประหารชีวิตต้องขึ้นอยู่กับความสนับสนุนของสาธารณะ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ 3 (2557-2561) ย้ำอีกครั้งถึงความเป็นไปได้ที่จะให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เช่นเดียวกับแผนสิทธิมนุษยชนสองฉบับที่ผ่านมา กล่าวโดยสรุป แผนฉบับที่สามารถระบุเป้าหมายที่จะ “เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยเป็นผลจากการพิจารณาของรัฐสภา และเป็นไปตามความพยายามที่จะยกระดับกฎหมายสิทธิมนุษยชนของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ”

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ของไทยอย่างชัดเจนว่าประเทศนี้ยังไม่พร้อมต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต พวกเขาอ้างว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงแสดงความเห็นสนับสนุนโทษประหารชีวิต สอดคล้องกับความเห็นของนายไพฑูริย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรียุติธรรมที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 ว่าประเทศไทยยังไม่สามารถยกเลิกโทษประหารชีวิตได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ “ฝังรากลึกอยู่ในความคิดและทัศนคติของคนไทย”

รัฐไม่ให้ข้อมูลกับสาธารณะอย่างเพียงพอเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต:

รัฐบาลไทยที่ผ่านมาไม่ให้ข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นที่เกิดจากความเข้าใจในโทษประหารชีวิตได้ นับแต่เดือนมกราคมถึงมีนาคม 2557 มหาวิทยาลัยมหิดลและกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สืบสวนความเห็นประชาชน 1,073 คนในห้าภูมิภาคของประเทศและในกรุงเทพฯ เกี่ยวกับโทษประหาร และพบว่า 68.7% เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต 22.1% ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต และ 9.2% บอกว่าไม่แน่ใจ ในการสำรวจออนไลน์โดยมหาวิทยาลัยเดียวกันเมื่อปี 2557 88% ของผู้ให้ข้อมูล 1,301 คนบอกว่าเห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต 9% ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต และ 3% บอกว่าไม่แน่ใจ

อย่างไรก็ดี การสำรวจครั้งนี้เกิดขึ้นโดยไม่มีกรให้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์และไม่ลำเอียงอย่างเพียงพอ ยกตัวอย่างเช่น ในแบบสอบถามมีการระบุเหตุผลหลายประการที่สนับสนุนโทษประหารชีวิต ซึ่งอาจทำให้ผู้ทำแบบสำรวจเชื่อว่าโทษประหารชีวิตมีผลในเชิงป้องปรามอาชญากรรม และการยกเลิกโทษประหารชีวิตอาจเป็นเหตุให้อาชญากรรมรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ลงนามและให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติกา ICCPR และกำหนดเป้าหมายยกเลิกโทษประหารชีวิต ก่อนถึงการทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบต่อไป
2. จัดทำความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการประหารชีวิตอย่างเป็นทางการโดยทันที และลงมติสนับสนุนข้อเรียกร้องให้จัดทำความตกลงชั่วคราวเพื่อยุติการประหารชีวิต ในระหว่างการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติครั้งต่อไป
3. ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดด้านยาเสพติดทุกกรณี และลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีโทษประหารชีวิต ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเมื่อปี 2548 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรณีประเทศไทย
4. ให้เปลี่ยนโทษประหารชีวิตทุกกรณีเป็นโทษจำคุกโดยทันที
5. ยกเลิกแผนที่จะใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแทนโทษประหารชีวิต

โทษประหารชีวิต

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 10 Recommendations on the Death Penalty and 6 Recommendations on the Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP2), which aims at the abolition of the death penalty.

All 16 recommendations were noted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1UnU68i>.

Noted Recommendations on the Death Penalty and the ratification of the Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP2), which aims at the abolition of the death penalty:

1. Hungary: Remove non-violent offenses from the categories subject to capital punishment (89.26);
  2. Turkey: Enact legislation abolishing the death penalty as foreseen in the national human rights action plan and in any case review its imposition for offences related to drug trafficking (89.27);
  3. France: Commute death sentences and establish as soon as possible a moratorium on executions with a view to the definitive abolition of the death penalty (89.28);
  4. Slovakia: Impose an immediate moratorium on the death penalty with a view of a complete abolition of capital punishment as outlined in the National Human Rights Action Plan (89.29);
  5. Spain: Revert to the de facto moratorium of the death penalty, and foster the necessary public debate on this issue, as a previous step for the definitive abolishment of the death penalty (89.30);
  6. Switzerland: Establish a moratorium on all the executions and, eventually, abolish death penalty (89.31);
  7. Slovenia: Review the imposition of the death penalty (89.32);
  8. Brazil: Consider abolishing the death penalty (89.33);
  9. Argentina: Consider the abolition of the death penalty (89.34);
  10. Nicaragua: Abolish totally the death penalty even in cases of serious offenses (89.35)
  11. Argentina: Study the possibility of ratifying the International Convention on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance (CED); the Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP2); the Optional Protocol to the Convention against Torture (OP-CAT); the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP1); the Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (OP-ICESCR); the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (ICRMW); and the Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (OP-CRPD) (89.1);
  12. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the Rome Statute of the International Criminal Court, OP-CAT and ICCPR-OP1 and ICCPR- OP2 (89.2);
  13. Spain: Sign and ratify ICCPR-OP1, ICCPR-OP2, OP-ICESCR and OP- CAT (89.3);
  14. Austria: Ratify the Optional Protocols to ICCPR and CAT (89.4);
  15. Hungary: Consider acceding to the two Optional Protocols to the ICCPR (89.6);
  16. Switzerland: Ratify the ICCPR-OP2 (89.7).
- Ministry of Foreign Affairs (29 August 2012). Press Releases: Thailand withdraws its interpretative declarations to Article 6(5) and Article 9(3) of the International Covenant on Civil and Political Rights.
Available at: <http://www.mfa.go.th/main/en/media-center/14/27088-Thailand-withdraws-its-interpretative-declarations.html>
  - Thailand has not executed anyone since 24 August 2009, when two men convicted of drug trafficking, Bundit Jaroenwanit and Jirawat Poompreuk, were put to death by lethal injection at Bang Khwang Prison, Nonthaburi province.
  - UNGA (20 December 2012). 67th session. 60th plenary meeting. UN Doc. A/67/PV.60.; UNGA (18 December 2014). 69th session. 73rd plenary meeting. UN Doc. A/69/PV.73.
  - FIDH/UCL (21 September 2015). Joint submission prepared by the International Federation for Human Rights (FIDH) and the Union for Civil Liberty (UCL).
  - Death sentences in 2011, 2012, 2013, 2014: Amnesty International (2012). Death Sentences and Executions 2011.
Available at: http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/ai_global_dp_2011_stats_report-act500012012en.pdf;
Amnesty International (2013). Death Sentences and Executions 2012.
Available at: <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/worlddpreport2012.pdf>;
Amnesty International (2014). Death Sentences and Executions 2013.
Available at: <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/act500012014en.pdf>;
Amnesty International (2015). Death Sentences and Executions 2014.
Available at: http://www.amnestyusa.org/pdfs/DeathSentencesAndExecutions2014_EN.pdf

ความท้าทายและคดี

1. Death Penalty Worldwide (19 July 2015). Thailand. Available at: <http://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=thailand>
2. [No online English version of the 2015 Act Regarding Offenses Relating to Air Travel.]
3. [No online English version of the 1999 Anti-Corruption Law.]
4. FIDH/UCL (21 September 2015). Joint submission prepared by the International Federation for Human Rights (FIDH) and the Union for Civil Liberty (UCL).
5. Article 6, paragraph 2 of the ICCPR stipulates that: “In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.”
6. Ministry of Justice, Rights and Liberties Protection Department (2014). The Summary of Thailand's 3rd National Human Rights Plan. Available at: <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/the%20summary%20of%20thailands%203rd%20national%20human%20rights%20plan%202014-2018.pdf>
7. Khaosod English (14 July 2015). Thai Minister Asks French Diplomat to Extradite Lese Majeste Suspects. Available at: <http://www.khaosodenglish.com/detail.php?newsid=1436851966>
8. Bangkok Post (9 August 2014). Country 'not ready' to end death penalty. Available at: <http://www.bangkokpost.com/print/425802/>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. **Recommendation 3 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 14, “The State party should review the imposition of the death penalty for offences related to drug trafficking in order to reduce the categories of crime punishable by death.”
4. Recommendation 4: [N/A]

การปฏิรูปเชิงสถาบัน: การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

สถานการณ์การเมืองในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงอย่างมากนับแต่การทบทวนตามกระบวนการ UPR รอบที่ 1 โดยเป็นผลมาจากรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ในวันนี้ คสช.ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแทน ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ต่อมาสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ (สพช.) ลงมติคว่ำร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกเมื่อเดือนกันยายน 2558 ในปัจจุบัน คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่อยู่ระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่สอง

ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะสองข้อ (ตามข้อเสนอของเนปาลและอียิปต์) เกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ/โครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยยอมรับตามข้อเสนอแนะทั้งสองข้อ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ถูกวิจารณ์ว่าขาดความเป็นอิสระ ทั้งในแง่การสรรหาและแต่งตั้งบุคลากรและการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้ในปี 2558 กสม.ถูกลดระดับจากสถานะ A เป็น B โดยคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions - ICC-SCA) นอกจากนี้ นับแต่รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และนับแต่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 มีผลบังคับใช้ กสม.สามารถปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เฉพาะส่วนที่ไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว

ความท้าทายสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

1) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ถูกย้ายจากหมวด “สิทธิและเสรีภาพ” ไปยังหมวด “หน้าที่ของรัฐ”

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมบางประการ (สิทธิเด็ก สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิผู้พิการ สิทธิที่จะได้รับบริการสุขภาพของสาธารณะ และการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย สิทธิผู้บริโภค สิทธิของชุมชนตามจารีตประเพณี) ได้รับการรับรองในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 และ 2550 โดยถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในหมวด “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” อย่างไรก็ตาม ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างเช่น สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิที่ประชาชนจะเข้าร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร ได้ถูกกำหนดไว้ในหมวด “หน้าที่ของรัฐ”

2) อำนาจที่ไม่สมดุลของศาลรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแทบจะไม่จำกัด โดยสามารถรับคำร้องจากบุคคลเพื่อพิจารณาได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านการคัดกรองของอัยการสูงสุดหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน (ตามมาตรา 46) ทั้งตามมาตรา 207 ยังสามารถวินิจฉัยโดยการตีความตามเงื่อนไขที่คลุมเครือที่ระบุว่า “ประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

3) อำนาจที่ใหญ่ของกองทัพ

มาตรา 270 ของร่างรัฐธรรมนูญรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายหลังมีผลบังคับใช้ ดังนั้นการยกเลิกประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคสช. จะกระทำไม่ได้เมื่อมีการออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น เท่ากับเป็นการให้ภูมิคุ้มกันด้านกฎหมายกับคสช.

ความท้าทายสำคัญของกสม.

1) กระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง

หลักการปารีส (Paris Principles) กำหนดให้กระบวนการสรรหาและแต่งตั้งมีความชัดเจน โปร่งใส อยู่บนพื้นฐานความสามารถและมีส่วนร่วม เพื่อประกันความเป็นอิสระ ความเป็นผล และความชอบธรรมต่อสาธารณะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตาม Section 1 (B) ของหลักการปารีส องค์ประกอบของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรสอดคล้องกับขั้นตอนปฏิบัติเพื่อประกันให้มีตัวแทนที่หลากหลายของภาคประชาสังคม ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งตัวแทนของเอ็นจีโอที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน และพยายามแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ สภาพแรงงาน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น สภานายความ แพทยสภา สมาคมผู้สื่อข่าว และสมาคมนักวิทยาศาสตร์

กระบวนการสรรหาตามหมวด 6 ของร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความหลากหลายจากหน่วยงานภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน แต่ไม่ได้ระบุถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา

ในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) เกี่ยวกับรายงานเบื้องต้นของประเทศไทยในเดือนมิถุนายน 2557 คณะกรรมการเสนอแนะให้ประเทศไทยพิจารณานำขั้นตอนปฏิบัติในการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกลับมาใช้ใหม่ (ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540) ทั้งนี้เพื่อเพิ่มจำนวนของกรรมการ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของตัวแทนจากหน่วยงานสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้เป็นของรัฐบาล

ในเดือนมิถุนายน 2558 ในข้อสังเกตเชิงสรุปของรายงานตามวาระฉบับแรกและฉบับที่สองของไทย ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (CESCR) แสดงความกังวลเกี่ยวกับความบกพร่องในเชิงสถาบันของกสม. ทางคณะกรรมการ ICC ก็ได้ชี้ให้เห็นความห่วงใยในแง่ความเป็นอิสระและกระบวนการสรรหากรรมการ ซึ่งยังเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม

ความท้าทายสำคัญของกสม.

2) ภูมิคุ้มกันและความเป็นอิสระในการดำเนินงาน

ตามรายงานของคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พฤศจิกายน 2558) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรได้รับภูมิคุ้มกันตามกฎหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้กรรมการสิทธิมนุษยชนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของตน อย่างไรก็ตาม ความเป็นอิสระของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า “องค์กรภายนอกอาจใช้อิทธิพลกดดันการดำเนินงานที่เป็นอิสระของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้โดยการใช้กระบวนการทางกฎหมายหรือข้อพิพาทที่เอื้ออำนวยกับกรรมการสิทธิมนุษยชน”

3) แก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงภายในเวลาอันเหมาะสม

ตามรายงานของคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (พฤศจิกายน 2558) กสม.ไม่สามารถแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงภายในเวลาอันเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น กรณีการชุมนุมและการลุกฮือของประชาชนที่มีความรุนแรงเมื่อปี 2553 ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก โดยเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย กว่าจะมีการสอบสวนและเผยแพร่รายงาน ต้องใช้เวลาถึงสามปีหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในทำนองเดียวกัน กสม.เผยแพร่รายงานสอบสวนความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับการชุมนุมระหว่างเดือนกรกฎาคม 2556 - พฤษภาคม 2557 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2558 นี้เอง

4) ผลการสอบสวนของกสม.ไม่นำไปสู่การปฏิบัติ

ในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานเกี่ยวกับรายงานเบื้องต้นของประเทศไทยในเดือนมิถุนายน 2557 คณะกรรมการแสดงความกังวลว่าการไม่ปฏิบัติตามข้อค้นพบและข้อเสนอแนะของ กสม. และมีรายงานว่าบุคคลที่ถูกควบคุมตัวไม่ร้องเรียนต่อกสม. เมื่อมีการเข้าเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว ทั้งนี้เป็นผลเพราะกลัวว่าจะถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำตอบโต้

5) ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดอำนาจหน้าที่ที่จำกัดของกสม.

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จำกัดอำนาจหน้าที่ของกสม. เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญสองฉบับที่ผ่านมา ตามมาตรา 200 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และมาตรา 257 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กสม.มีอำนาจเรียกตัวพยานและหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลอื่น โดยบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามอาจถูกฟ้องคดีอาญาได้ นอกจากนี้ ตามมาตรา 257 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กสม.ยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในการเสนอคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสนอความเห็นเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง รวมทั้งการฟ้องคดีแทนผู้เสียหายในศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการตัดข้อบทเหล่านี้ออกไป

ข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ:

1. ต้องให้มีการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้เพื่อคืนประชาธิปไตยให้กับคนไทยและให้ประชาชนใช้รัฐธรรมนูญโดยผ่านกระบวนการประชาธิปไตยที่คุ้มครองสิทธิทั้งปวง และสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ
2. อนุญาตให้มีกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญนี้ และประกันว่าบุคคลทั้งปวงสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่หวาดกลัวต่อผลกระทบหรือการตอบโต้
3. ประกันให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นระบบที่มีการตรวจสอบถ่วงดุล
5. พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อทบทวนเนื้อหาของมาตรา 243 และ 244 (4) ของร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อกำจัดความคลุมเครือของเนื้อหาตามมาตรา 243 ที่ระบุว่ากสม.ควรปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ รวมทั้งมาตรา 244 (4) ที่ระบุว่ากสม.มีอำนาจหน้าที่ในการชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

เกี่ยวกับกสม.:

4. ปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมายหรืออื่นใดที่จำเป็นเพื่อประกันให้กสม.สามารถปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตนได้อย่างเป็นผล สอดคล้องกับหลักการปารีส ประกันให้กสม.มีทรัพยากรที่จำเป็น สนับสนุนบทบาทที่เข้มแข็งของกสม.ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประกันความเป็นอิสระและความหลากหลายขององค์ประกอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้โดยพิจารณาแก้ไขขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน และคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในปี 2548, 2557 และ 2558 ตามลำดับ และสอดคล้องกับหลักการปารีส ข้อ B.1 คณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อสังเกตทั่วไปที่ 1.8 ว่าด้วยการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อสังเกตทั่วไปที่ 1.6 ‘ข้อเสนอแนะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ’ และ 2.6 ‘สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในช่วงที่มีรัฐประหารหรือการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน’
6. ประกันให้กสม.มีภูมิคุ้มกันในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย รวมทั้งให้มีข้อบทที่ชัดเจนและสอดคล้องเพื่อป้องกันความรับผิดทางกฎหมายของกรรมการสิทธิมนุษยชน กรณีที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของตน สอดคล้องกับหลักการปารีส ข้อ B.3 และข้อสังเกตทั่วไปที่ 2.3 ว่าด้วย “หลักประกันเพื่อการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่” ของคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภายใต้คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ICC-SCA)
7. อนุญาตให้กสม.มีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในการสอบสวนและเผยแพร่รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงอย่างสม่ำเสมอและละเอียด และเผยแพร่ในเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการปารีส ข้อ A.3 และคณะกรรมการประเมินสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อสังเกตทั่วไปที่ 1.6 ‘ข้อเสนอแนะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ’ และ 2.6 ‘สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในช่วงที่มีรัฐประหารหรือการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน’
8. ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ กสม.อย่างจริงจัง และประกันว่าจะมีการติดตามผลอย่างเต็มที่และจริงจัง สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เมื่อปี 2548 และ 2558 ตามลำดับ

การปฏิรูปเชิงสถาบัน

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, no Recommendations were received on Constitutional amendments and 2 Recommendations were received and accepted on strengthening National Human Rights Institutions (NHRIs)/infrastructure.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1UnSSKp>.

Accepted Recommendations on strengthening National Human Rights Institutions (NHRIs)/infrastructure: :

1. Nepal: Continue to work to strengthen national human rights and democratic institutions (88.7);
2. Egypt: Consolidate and strengthen its national human rights infrastructure (88.8).

• Bangkok Post (28 January 2016). Thai rights agency downgraded by international body.
Available at: <http://www.bangkokpost.com/news/general/843412/thai-rights-agency-downgraded-by-international-body>

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. 'Rights and Liberties of the Thai People' outlined in Chapter 3 of the 1997 Constitution. Available at: http://www.oic.go.th/content_eng/relate_law/kingdom.pdf, and Chapter 3 of the 2007 Constitution. Available at: https://www.unodc.org/tldb/pdf/Thailand_const_2007.pdf; OHCHR Regional Office for South-East Asia (2015). Technical Note on the National Human Rights Commission of Thailand in the draft 2015 constitution. Available at: <http://bangkok.ohchr.org/files/OHCHR%20on%20NHRI%20150327.pdf>
2. Draft Constitution. Available [in Thai] at: http://www.constitutionnet.org/files/2016_draft_constitution_of_thailand.pdf
3. Section 1(B) of the Paris Principles states that: "The composition of the national institution and the appointment of its members, whether by means of an election or otherwise, shall be established in accordance with a procedure which affords all necessary guarantees to ensure the pluralist representation of the social forces (of civilian society) involved in the protection and promotion of human rights, particularly by powers which will enable effective cooperation to be established with, or through the presence of, representatives of: (a) Non-governmental organizations responsible for human rights and efforts to combat racial discrimination, trade unions, concerned social and professional organizations, for example, associations of lawyers, doctors, journalists and eminent scientists; (b) Trends in philosophical or religious thought; (c) Universities and qualified experts; (d) Parliament; (e) Government departments (if these are included, their representatives should participate in the deliberations only in an advisory capacity)."
4. Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 25, "The State party should ensure that the NHRCT effectively executes its mandate in accordance with the principles relating to the status of national institutions (the Paris Principles) (General Assembly resolution 48/134, annex), in particular by strengthening the roles of the NHRCT to carry out unannounced visits to detention facilities, during which they are able to take confidential statements from detainees; implementing the recommendations made by the NHRCT and guaranteeing the independence and pluralism of its composition. In that regard, the Committee recommends that the State party consider reviving the previous procedure for selecting commissioners to the NHRCT with a view to increasing the number of commissioners and that it allow for the participation of representatives of non- governmental human rights organizations."
5. Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7, "The Committee is concerned that the institutional shortcomings of the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT), identified by the International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC), including in relation to its independence and the selection process for Commissioners, have still not been fully overcome (art. 2)."
6. ICC Sub-Committee on Accreditation (16-20 November 2015). Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA). Available at: <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/ICC/Accreditation/Documents/SCA%20FINAL%20REPORT%20-%20NOVEMBER%202015-English.pdf>
7. Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 25, "The Committee is nonetheless concerned at reports that the authorities have not followed up on the findings and recommendations made by the NHRCT, and about reports that persons deprived of their liberty do not file complaints with the NHRCT when they visit detention places, reportedly out of fear of retaliation by prison officials (art. 2)."
8. Article 200 of the 1997 Constitution states: "[...]The National Human Rights Commission has the power to demand relevant documents or evidence from any person or summon any person to give statements of fact including other powers for the purpose of performing its duties as provided by law." Available at: http://www.oic.go.th/content_eng/relate_law/kingdom.pdf. Article 257 of the 2007 Constitution states: "The National Human Rights Commission has the power to demand relevant documents or evidence from any person or summon any person to give statements of fact including other powers for the purpose of performing its duties as provided by law." Available at: https://www.unodc.org/tldb/pdf/Thailand_const_2007.pdf

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. **Recommendation 4 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 9, “[...] [The State party] should also ensure that the Commission is endowed with sufficient resources to enable it effectively to discharge all of its mandated activities in accordance with the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights (the Paris Principles) (General Assembly resolution 48/134).”; Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 25, “[...] the Committee recommends that the State party consider reviving the previous procedure for selecting commissioners to the NHRCT with a view to increasing the number of commissioners and that it allow for the participation of representatives of non- governmental human rights organizations.”; Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7, “The Committee recommends that the State party take all necessary legislative and other measures, including following up on the recommendations made by the ICC, to ensure that the NHRCT is a fully independent institution with the necessary resources to fulfil its mandate in conformity with the Paris Principles. It further recommends that the State party create the necessary conditions for the NHRCT to fully exercise its mandate in relation to economic, social and cultural rights and protect victims of violations of these rights.”
5. Recommendation 5: [N/A]
6. Recommendation 6: [N/A]
7. Recommendation 7: [N/A]
8. **Recommendation 8 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 9, “The State party should ensure that recommendations of the National Human Rights Commission are given full and serious follow-up. [...]”; Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7, “The Committee recommends that the State party take all necessary legislative and other measures, including following up on the recommendations made by the ICC [...]”

การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในช่วงการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย รอบที่ ๑ ตามกระบวนการ UPR เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ ประเทศไทยรับข้อเสนอแนะ ๒ ข้อ (นำเสนอจากประเทศเนปาล และอียิปต์) เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันแห่งชาติและนโยบายการปฏิบัติในด้านสิทธิมนุษยชนและการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยประเทศไทยยอมรับข้อเสนอแนะทั้ง ๒ ข้อ แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงการขาดความอิสระ กระบวนการคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการ รวมถึงบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลให้ในปี ๒๕๕๘ คณะอนุกรรมการรับรองสถานะในคณะกรรมการนานาชาติเพื่อการประสานงานสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Sub-Committee on Accreditation of International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions : ICC-SCA) พิจารณาลดระดับ กสม. จากสถานะ “เอ” เป็น “บี”

ณ ปัจจุบัน กสม. มีอำนาจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็บัญญัติให้ กสม. มีอำนาจและหน้าที่เพิ่มเติมในการนำเสนอกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง ในขณะที่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลยุติธรรมทั่วไปแทนผู้เสียหายได้ ทั้งนี้ ICC แสดงข้อกังวลต่อกระบวนการสรรหากรรมการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และภายหลังจากการเข้าควบคุมอำนาจโดยคณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และมีการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ก็ทำให้ กสม. มีอำนาจและหน้าที่ในวงจำกัดมากยิ่งขึ้น โดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ทั้งนี้ อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวจะต้องไม่ขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แต่อย่างใด

และอ้างอิงถึงรายงานผลการปฏิบัติงานระยะกลางของประเทศไทยตามกระบวนการ UPR ในปี ๒๕๕๗ กระทรวงการต่างประเทศนำเสนอข้อท้าทายในการดำเนินการของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ โดยระบุไว้อย่างชัดเจนว่า มีความจำเป็นที่จะต้อง “สร้างความตระหนักในหน่วยงาน (ภาครัฐ) ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ และการให้คำปรึกษา รวมถึงการส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กรภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องดังกล่าว”

การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

โดยเหตุที่ประเทศไทยประสบเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ มายาวนาน อย่างต่อเนื่องระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๗ กสม. ได้ติดตาม ตรวจสอบ และพบการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่างๆ ในหลายลักษณะ และจำนวนมากมาย อาทิ การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพในการรวมกลุ่มชุมชน และการจัดการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ กสม. ยังได้รับและตรวจสอบกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อาทิ สิทธิในการเข้าถึงมาตรฐานการยังชีพ สิทธิทางสุขภาพ สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการทำงาน โดยมีข้อสังเกตว่า ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ รัฐบาลพยายามตราหรือออกกฎหมายและนโยบายต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน ทั้งการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ และความเสมอภาคทางโอกาส การกำหนดมาตรการเสริมเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการใช้ชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการ การสร้างความสมานฉันท์ของสังคม และการพัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และสร้างความยั่งยืนได้มากนัก

กสม. มีข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อท้าทายที่พบในช่วงการปกครองโดยรัฐบาลภายใต้การกำกับของ คสช. ได้แก่ (๑) การรวมศูนย์อำนาจ และการสั่งการที่ดำเนินการโดยหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่รัฐ หรือจากรัฐบาลส่วนกลาง (๒) การบังคับใช้นโยบายที่ให้อำนาจในการจัดการ หรือดำเนินการกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการเมือง และ (๓) การกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิด ตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายต่างๆ

จากรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่จัดทำโดย กสม. ในระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘ พบว่า ยังมีปัญหาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความรุนแรงยิ่งขึ้นจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงการขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งมักพบว่า การดำเนินโครงการของรัฐและเอกชนมิได้เคารพสิทธิของประชาชนและชุมชนที่ได้รับการประกันตามรัฐธรรมนูญหลายโครงการมิได้มีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกระบวนการประเมินผลดังกล่าว ยังขาดความเป็นอิสระและไม่ครบถ้วนเพียงพอตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการจากรัฐได้อย่างทั่วถึง และ/ หรือมีคุณภาพชีวิต และมีปริมาณเพียงพอ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและสตรี อีกทั้งกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ตลอดจนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ กสม. ยังพบลักษณะของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะอื่นๆ อาทิ การควบคุม/คุมขังแบบผิดกฎหมาย การใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่รัฐ และการคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยการซ้อมทรมาน การบังคับให้สูญหาย และการใช้กระบวนการยุติธรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางจังหวัดที่อยู่ตามแนวชายแดน และในพื้นที่คาบเกี่ยวกับเขตป่าไม้ต่างๆ

ประเด็นข้อท้าทายที่กำลังเกิดขึ้น

1. ก่อนวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ : สมรรถภาพ ความสามารถ และความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม. โดยคณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ ในวาระการนำเสนอรายงานฉบับแรก (Initial Report) ว่า คณะกรรมการฯ เห็นว่า กสม. มีอำนาจและหน้าที่ในขอบเขตกว้างขวางในการรับและตรวจสอบกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน การติดตามตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว หอพักและที่คุมขัง การตรวจสอบกฎหมายที่ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชน พร้อมกับการพิจารณานำส่งเรื่องดังกล่าวต่อศาลเพื่อตัดสินและบังคับการปฏิบัติ คณะกรรมการฯ มีข้อห่วงใยตามข้อเท็จจริงที่พบว่า หน่วยงานของรัฐมิได้ติดตามข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะของ กสม. อีกทั้งยังได้รับรายงานว่า ในระหว่างที่ กสม. เข้าตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุม หอพัก หรือคุมขัง บุคคลที่ถูกควบคุมตัวมีความสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนต่อ กสม. นอกจากนี้ ยังได้รับรายงานถึงความกลัวต่อการแก้แค้นของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทั้งนี้ คณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุปตามรายงานของประเทศไทย ฉบับแรก และฉบับที่สอง เมื่อเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๕๘ ถึงปัญหาอุปสรรคเชิงโครงสร้างของ กสม. ตามที่ ICC นำเสนอ รวมถึงความเป็นอิสระ
2. การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ การเรียกให้บุคคลมารายงานตัวตามคำสั่ง และประกาศของ คสช. และการขยายระยะเวลาในการควบคุมตัวภายใต้กฎหมายเป็น ๗ วัน: กสม. เห็นว่า สถานการณ์ของประเทศไทยหลังการควบคุมอำนาจของ คสช. ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ ยังไม่มีองค์ประกอบที่แสดงถึง “เหตุการณ์ฉุกเฉิน (State of Emergency)” ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้น การบังคับใช้กฎอัยการศึก และกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง พร้อมกับการลิดรอน หรือจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน และสิทธิอื่นๆ ในวงกว้างจึงเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขต และกระทบต่อสาระหลักในตราสารสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ICCPR ดังนั้น กสม. พิจารณาและเห็นว่า การเรียกให้บุคคลมารายงานตัวตามคำสั่งและประกาศของ คสช. ตลอดจนการขยายระยะเวลาในการควบคุมตัวภายใต้กฎหมายเป็น ๗ วัน เป็นการกระทำที่เข้าข่ายการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสมและเกินขอบเขต ซึ่งขัดกับข้อบทที่ ๙ วรรคหนึ่ง ของ ICCPR ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนความปลอดภัยของบุคคล
3. การจับกุม คุมขังผู้ต้องหาโดยใช้กฎหมายอาญา หรือการได้รับการกล่าวหาว่ากระทำการซ้อมทรมานบุคคลที่ถูกควบคุมตัวภายใต้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗: กสม. เน้นย้ำว่า ภายในข้อบทที่ ๙ วรรคสามของ ICCPR ที่ระบุให้นำบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวโดยข้อกล่าวหาการกระทำความผิดอาญาเพื่อส่งฟ้องศาลหรือส่งให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม โดยจะต้องดูแลให้บุคคลนั้นๆ ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมภายในระยะเวลาที่เหมาะสม หรือได้รับการปล่อยตัว แม้ว่า พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกจะให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการจับกุมบุคคลผู้ต้องสงสัย โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลแต่อย่างใด แต่ก็ห้ามมิให้มีการกระทำใดๆ ในลักษณะการซ้อมทรมาน หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้เกี่ยวข้อง และจะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย
4. การใช้อำนาจตามกระบวนการยุติธรรมต่อพลเรือนทั่วไปในศาลทหาร: กสม. เน้นย้ำให้รัฐบาลพยายามดำเนินการตามข้อบทที่ ๑๔ ของ ICCPR ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม และการนำมาตรการในการป้องกันการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรม และดูแลให้เกิดกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม เนื่องจากที่ผ่านมา มีกระบวนการสอบสวน สืบสวน และพิจารณาคดีของผู้ถูกฟ้องและกล่าวหาว่ากระทำการใดๆ ที่กระทบกับ “ความมั่นคงของประเทศ” หรือ “ศีลธรรมของบ้านเมือง” ในกระบวนการพิจารณาแบบปิด ซึ่งมักจะนำมาใช้ในศาลทหาร และไม่มีการยอมรับผลการพิจารณา หรือคำพิพากษาต่ออย่างใด
5. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพของสื่อ และเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางวิชาการ: ในระหว่างที่รัฐบาลภายใต้การบริหารของ คสช. พยายามฟื้นฟูความเชื่อมั่น จัดระเบียบบ้านเมือง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการเมืองการปกครองประชาธิปไตย กสม. พบว่า มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพของสื่อ และเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางวิชาการในวงกว้าง และเป็นอย่างมาก โดยเจ้าหน้าที่รัฐใช้เหตุผลในการรักษาความมั่นคงภายในประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า ในหลายกรณีมีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่มาหลาย หรือปิดกั้นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของผู้ที่เห็นต่าง โดยจะนำกฎหมายต่างๆ ได้แก่ มาตรา ๑๑๒ (ความผิดต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์) ในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงอีก ๓ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อเสนอแนะ

1. การตรากฎหมายต่างๆ ที่สำคัญ และการกำหนดมาตรการอื่นใดเพื่อรับรองการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม. ให้สามารถทำได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ตามหลักการปารีส (Paris Principles) โดยการดูแลให้มีทรัพยากรที่จำเป็นมากพอสำหรับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของ กสม. ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระ และการรับรองความเป็นอิสระ และมีกรรมการที่มีความหลากหลาย โดยจะต้องปรับแก้บทบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหา และแต่งตั้ง กสม. ตามที่คณะกรรมการประจำ ICCPR คณะกรรมการประจำ CAT และคณะกรรมการประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) เมื่อปี ๒๕๔๘ ปี ๒๕๕๗ และปี ๒๕๕๘ ตามลำดับ
2. การปฏิบัติ หรือแก้ไขปัญหามาตรานข้อเสนอแนะของ กสม. พร้อมกับดูแลให้มีการดำเนินมาตรการต่างๆ อย่างจริงจัง และเต็มที่ในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติข้อเสนอแนะเหล่านั้น โดยให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำ ICCPR และคณะกรรมการประจำ ICESCR ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุป เมื่อปี ๒๕๔๘ และปี ๒๕๕๘ ตามลำดับ
3. การปฏิบัติตามข้อบังคับของประเทศไทยภายใต้ ICCPR โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อบทที่ ๙ โดยการจำกัดลักษณะการใช้อำนาจของรัฐในควบคุมตัวบุคคลต่างๆ โดยพลการหรือตามอำเภอใจ และข้อบทที่ ๑๔ โดยการยืนยันบรรดาข้อบททั้งหมดที่รับรองเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
4. การปฏิบัติตามข้อห้ามเด็ดขาดเกี่ยวกับการซ้อมทรมาน และดูแลให้กระบวนการควบคุมตัวบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ไม่ขัดกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นข้อบทใน CAT ตามที่คณะกรรมการประจำ CAT ให้ข้อเสนอแนะไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุป ปี ๒๕๕๗
5. การดูแลให้การปฏิบัติต่อพลเรือนทั่วไปที่ถูกฟ้องดำเนินคดีในศาลทหารเป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหลักการที่ ๕ (เขตอำนาจของศาลทหารในการพิจารณาคดีของพลเรือน) ของหลักการสากลเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมในศาลทหาร (Principles Governing the Administration of Justice through Military Tribunals)
6. การยืนยัน และดูแลให้มีมาตรการต่างๆ ที่มากพอในการดูแล ป้องกันการจำกัด หรือลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม และการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการประจำ ICCPR ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยไว้ในข้อสังเกตเชิงสรุป เมื่อปี ๒๕๔๘ และให้เป็นไปตามข้อบทที่ 19 และ ๒1 ของ ICCPR
7. การยกเลิกการตรา/บังคับใช้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง การดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อดูแลให้เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่การพิจารณาในกระบวนการยุติธรรม และดูแลให้เกิดการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ และโดยทันทีทันใดให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

สถานการณ์สิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 2 Recommendations on strengthening National Human Rights Institutions (NHRIs)/infrastructure were received and accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1UnSSKp>.

Accepted Recommendations on strengthening National Human Rights Institutions (NHRIs)/infrastructure:

1. Nepal: Continue to work to strengthen national human rights and democratic institutions (88.7);
  2. Egypt: Consolidate and strengthen its national human rights infrastructure (88.8).
- Article 257, paragraphs 2, 3, 4 of the 2007 Constitution, state: "The National Human Rights Commission has the powers and duties as follows: [...] (2) to present the matter together with opinion to the Constitutional Court as provided by the organic law on procedure of Constitutional Court in the case where the Commission agrees with the complainant that the provisions of certain law affect human rights and are constitutionality of which is at question; (3) to present the matter together with opinion to the Administrative Court as provided by Act on Establishment of Administrative Court and Administrative Court Procedure in the case where the Commission agrees with the complainant that the regulations, order, or other administrative acts affect human rights and the constitutionality or illegality of which is at question; (4) to submit a case to the Courts of Justice, on behalf of the aggrieved person after receiving a request and having considered it appropriate to submit the case for correcting the problem of violation of human rights in general as provided by law."
  - OHCHR Regional Office for South-East Asia (2015). Technical Note on the National Human Rights Commission of Thailand in the draft 2015 Constitution. <http://bangkok.ohchr.org/files/OHCHR%20on%20NHR%20150327.pdf>
  - Ministry of Foreign Affairs (2014). Thailand National Mid-Term Report. Available at: www.upr-info.org/sites/default/files/document/thailand/session_12_-_october_2011/thailand_mid-term_report_2014.pdf
  - Office of the National Human Rights Commission of Thailand. 2012-2014 Human Rights Evaluation Reports of the National Human Rights Commission of Thailand. Available [in Thai] at: www.nhrc.or.th

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 25.
2. Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7.
3. Article 9, paragraph 1 of the ICCPR stipulates that: "Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law."
4. Article 9, paragraph 3 of the ICCPR stipulates that: "Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement."
5. Under the International Standard Principles Governing the Administration of Justice through Military Tribunals, particularly, Principle No. 5 (Jurisdiction of military courts to try civilians): "Military courts should, in principle, have no jurisdiction to try civilians. In all circumstances, the State shall ensure that civilians accused of a criminal offence of any nature are tried by civilian courts."
6. Article 14, paragraphs 1, 2, 3 of the ICCPR state: "(1) All persons shall be equal before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law. The press and the public may be excluded from all or part of a trial for reasons of morals, public order (ordre public) or national security in a democratic society, or when the interest of the private lives of the parties so requires, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice; but any judgement rendered in a criminal case or in a suit at law shall be made public except where the interest of juvenile persons otherwise requires or the proceedings concern matrimonial disputes or the guardianship of children. (2) Everyone charged with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law. (3) In the determination of any criminal charge against him, everyone shall be entitled to the following minimum guarantees, in full equality: (a) To be informed promptly and in detail in a language which he understands of the nature and cause of the charge against him; (b) To have adequate time and facilities for the preparation of his defence and to communicate with counsel of his own choosing; (c) To be tried without undue delay."

ปัญหาและข้อเท็จจริง

7. Paragraph 4 of the ICCPR's General Comment No.13 on Article 14 (Administration of Justice), notes: "the existence, in many countries, of military or special tribunals which try civilians. This could present serious problems as far as the equitable, impartial and independent administration of justice is concerned. Quite often the reason for the establishment of such courts is to enable exceptional procedures to be applied which do not comply with normal standards of justice. While the Covenant does not prohibit such categories of courts, nevertheless the conditions which it lays down clearly indicate that the trying of civilians by such courts should be very exceptional and take place under conditions which genuinely afford the full guarantees stipulated in Article 14".
8. iLaw (23 December 2015). Review of the situations in 2015: Justice Made to Order, Freedom Still Out of Stock. Available at: <http://freedom.iLaw.or.th/en/report/review-situations-2015-justice-made-order-freedom-still-out-stock>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 9, "The State party should ensure that recommendations of the National Human Rights Commission are given full and serious follow-up. It should also ensure that the Commission is endowed with sufficient resources to enable it effectively to discharge all of its mandated activities in accordance with the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights (the Paris Principles) (General Assembly resolution 48/134)."; Committee Against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 25, "The State party should ensure that the NHRCT effectively executes its mandate in accordance with the principles relating to the status of national institutions (the Paris Principles) (General Assembly resolution 48/134, annex), in particular by strengthening the roles of the NHRCT to carry out unannounced visits to detention facilities, during which they are able to take confidential statements from detainees; implementing the recommendations made by the NHRCT and guaranteeing the independence and pluralism of its composition. In that regard, the Committee recommends that the State party consider reviving the previous procedure for selecting commissioners to the NHRCT with a view to increasing the number of commissioners and that it allow for the participation of representatives of non-governmental human rights organizations."; Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7, "The Committee recommends that the State party take all necessary legislative and other measures, including following up on the recommendations made by the ICC, to ensure that the NHRCT is a fully independent institution with the necessary resources to fulfil its mandate in conformity with the Paris Principles. It further recommends that the State party create the necessary conditions for the NHRCT to fully exercise its mandate in relation to economic, social and cultural rights and protect victims of violations of these rights."
2. **Recommendation 2 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 9, "The State party should ensure that recommendations of the National Human Rights Commission are given full and serious follow-up. It should also ensure that the Commission is endowed with sufficient resources to enable it effectively to discharge all of its mandated activities in accordance with the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights (the Paris Principles) (General Assembly resolution 48/134)."; Committee on Economic, Social and Cultural Rights (19 June 2015). Concluding observations on the combined initial and second periodic reports of Thailand. UN Doc. E/C.12/THA/CO/1-2. Paragraph 7, "The Committee recommends that the State party take all necessary legislative and other measures, including following up on the recommendations made by the ICC, to ensure that the NHRCT is a fully independent institution with the necessary resources to fulfil its mandate in conformity with the Paris Principles. It further recommends that the State party create the necessary conditions for the NHRCT to fully exercise its mandate in relation to economic, social and cultural rights and protect victims of violations of these rights."
3. Recommendation 3: [N/A]
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee against Torture (20 June 2014). Concluding observations on the initial report of Thailand. UN Doc. CAT/C/THA/CO/1. Paragraph 4, "The Committee is deeply concerned at the declaration of martial law throughout Thailand, since its recent dialogue with the State party. It emphasizes that the State party should adhere strictly to the absolute prohibition of torture and ensure that the application of martial law does not, under any circumstances, contradict the rights guaranteed in the Convention."
5. Recommendation 5: [N/A]
6. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Committee (8 July 2005). Concluding observations of the Human Rights Committee, Thailand. UN Doc. CCPR/CO/84/THA. Paragraph 18, "The State party should take adequate measures to prevent further erosion of freedom of expression, in particular, threats to and harassment of media personnel and journalists, and ensure that such cases are investigated promptly and that suitable action is taken against those responsible, regardless of rank or status."
7. Recommendation 7: [N/A]

สิทธิมนุษยชนศึกษา และการเข้าร่วมเป็นภาคี ในพิธีสารกฎหมายระหว่างประเทศ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

เมื่อครั้งที่ประเทศไทยเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่งในปี 2554 ประเทศไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะ 3 ข้อ ในเรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษา และการอบรม จากประเทศฟิลิปปินส์ อียิปต์ และชวา และเพื่อเป็นการชี้แจงต่อการประเมินในระยะกลางของการเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย (NHRC) ได้รายงานว่าสิทธิมนุษยชนศึกษา และการอบรมนั้นได้ถูกจัดสรรให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เยาวชน และประชาชนทั่วไป ในเรื่องการให้สัตยาบันในพิธีสารระหว่างประเทศ ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะทั้งหมด 11 ข้อ เช่น การเรียกร้องให้ประเทศไทยให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้ามนุษย์ การบังคับบุคคลให้สูญหาย สิทธิของแรงงานอพยพ ผู้ลี้ภัย พิธีสารเลือกรับในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (CAT) พิธีสารเลือกรับในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้พิการ (CRPD) และตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยการประเมินการดำเนินการต่อข้อเสนอแนะมีอยู่ในส่วนด้านล่าง

ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะอีก 2 ข้อ (จากประเทศเนปาล และอียิปต์) เกี่ยวกับการเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับคณะสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อีกทั้งคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังได้เสนอแนะให้ประเทศสมาชิกทำตามคำแนะนำของคณะกรรมการประสานงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ICC) อีกด้วย เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะมีความเป็นอิสระ และสามารถกระทำภายใต้อำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักการปารีสด้วยทรัพยากรที่เหมาะสมได้ อย่างไรก็ตาม ในปี 2558 NHRC ถูกลดระดับสถานะ จาก A เป็น B โดยคณะอนุกรรมการประเมินสถานะของคณะกรรมการประสานงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ICC-SCA)

รัฐบาลไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะ 4 ข้อ (เสนอแนะโดยประเทศฟินแลนด์ อังกฤษ สเปน และนิวซีแลนด์) ในการให้เชิญผู้รายงานพิเศษทั้งหมดมาเยือนประเทศไทย โดยรัฐบาลไทยได้ยึดเวลาค่าเชิญต่อทุกๆ กระบวนการพิเศษ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปี 2556 และ 2558 มีผู้รายงานพิเศษยื่นคำร้องขอเยือนประเทศไทยทั้งหมด 21 คน แต่มีเพียงผู้รายงานพิเศษว่าด้วยเรื่องน้ำสามารถเยือนประเทศไทยได้เพียงคนเดียวในระหว่างวันที่ 1-8 กุมภาพันธ์ 2556

การเข้าเป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศ

การค้ามนุษย์

ประเทศไทยยอมรับข้อเสนอแนะทั้งหมด 13 ข้อ ในปี 2554 ในเรื่องการค้ามนุษย์ (โดยประเทศออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น มาเลเซีย มอลโดวา นิวซีแลนด์ นีการากัว นอร์เวย์ ปากีสถาน สิงคโปร์ สวีเดน และอุรุกวัย) ขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ (2554-2559) โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อร่าง และตรวจสอบการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ และเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยยังคงอยู่ที่ระดับ 3 ตามรายงานล่าสุดเรื่องการค้ามนุษย์ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ (TIP)

จากข้อเสนอแนะของประเทศนอร์เวย์ และออสเตรเลียที่ “ให้เข้าร่วมเป็นภาคีในพิธีสารปาเลโม” และ “ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะในสตรีและเด็ก และการต่อต้านการลักลอบขนผู้เยาว์ย้ายถิ่นฐานโดยทางบก ทะเล และอากาศ” รัฐบาลไทยได้ลงนามในพิธีสารหลักสองฉบับในอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในสตรี และเด็ก ในวันที่ 17 ตุลาคม 2556 ส่งผลให้มีการคัดลอกข้อความจากพิธีสาร รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทย ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้บังคับใช้มาตราที่ 3 ของพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในสตรี และเด็ก และเพิ่มเติมจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในลักษณะที่จัดตั้งเป็นองค์กร โดยมีการให้ความสำคัญกับการอธิบายคำว่าการค้ามนุษย์ และการแสวงหาผลประโยชน์ให้มีความชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการทำงาน การพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ได้ชี้ให้เห็นว่ามีการตีความจำกัดการฟ้องเพื่อจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์นั้นไม่ได้มีการบังคับใช้ นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังล้มเหลวในการแก้ปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ที่มีเหยื่อเป็นชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชนกลุ่มน้อย อีกทั้งยังมีการรายงานว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในบางกรณี

ทั้งนี้ ควรมีการพิจารณาในประเด็นที่ว่าประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย และมีความพยายามที่จะปราบปรามเรือขายการค้ามนุษย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด (การค้ามนุษย์) ในวันที่ 26 มีนาคม 2558 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบ การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติต่อต้านการค้ามนุษย์ปี 2551 โดยมีการเพิกถอนการปรับบทโทษในกรณีที่มีการรายงานเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ หรือการจับกุมผู้ต้องสงสัย เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่าความกลัวต่อการถูกดำเนินคดีนั้นจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนต่อไปของการปรับปรุงแก้ไขซึ่งก็คือการได้รับการลงนามโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเผยแพร่ออกเป็นราชกิจจานุเบกษาตามลำดับ

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพ และสมาชิกในครอบครัว (MWC)

ประเทศไทยไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องงานภาคการประมง ปี 2531 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแรงงานภาคการประมงซึ่งเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ในประเทศไทย อุตสาหกรรมการประมงอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน และมีการใช้มาตรการที่ริเริ่มโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศในการคุ้มครองผู้ที่ทำงานบนเรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อพยพ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าว

อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย และพิธีสาร ปี 2459

ประเทศไทยได้ยอมรับข้อเสนอแนะทั้งหมด 4 ข้อ (โดยประเทศบราซิล แคนาดา ฝรั่งเศส และสวีเดน) เกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัยปี 2459 ตั้งแต่ครั้งนั้น ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา ถึงแม้จะมีการประมาณการว่ามีผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และผู้ลี้ภัยอาศัยอยู่ในประเทศไทยถึง 130,000 คน ก็ตาม โดย 90 เปอร์เซ็นต์ มาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศเมียนมา และได้อาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยชั่วคราวตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา มากกว่า 20 ปี ทั้งนี้ ผู้ลี้ภัยสตรี และเด็กนั้นยังคงไม่ได้รับการคุ้มครอง อีกทั้งยังมีเด็กหลายคนที่เกิดในคุก และถูกจำคุกเนื่องจากมีความผิดฐานเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย (CED)

ประเทศไทยยอมรับข้อเสนอแนะทั้งหมด 6 ข้อ ที่ให้ลงนาม และ/หรือ ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย (CED) (โดยประเทศออสเตรเลีย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น นีการากัว สเปน และอุรุกวัย) ในวันที่ 9 มกราคม 2555 รัฐบาลไทยได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย (CED) เนื่องจากประเทศไทยได้ให้คำมั่นสัญญาโดยสมัครใจระหว่างเข้าร่วมกระบวนการ UPR ครั้งนี้ ในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2557 ประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อพิจารณาการให้สัตยาบันต่อ CED อย่างไรก็ตาม อนุสัญญานี้ยังไม่สามารถถูกบังคับใช้ในประเทศไทยได้ในขณะนี้เนื่องจากรัฐบาลยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา

อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (CAT)

ตามข้อเสนอแนะ 2 ข้อ ที่เสนอโดยประเทศออสเตรเลีย และแคนาดา ในการให้รวมเอานิยามของการทรมานลงไปในประมวลกฎหมายอาญา ทำให้รัฐบาลพยายามรวมเอานิยามของคำว่า “ทรมาน” ลงไปในกฎหมายภายในประเทศ โดยการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สอดคล้องกับอนุสัญญา CAT และให้การทรมานเป็นความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม นิยามของคำว่าทรมานในร่างประมวลกฎหมายอาญาล่าสุดนั้นใกล้เคียงกับมาตราที่ 1 ในอนุสัญญา และควรมีการทบทวน นอกจากนี้ ร่าง พ.ร.บ.ป้องกัน และปราบปรามการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหายนั้นได้ถูกเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2558 แต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาจนถึงขณะนี้

การเข้าเป็นภาคีกฎหมายระหว่างประเทศ

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ

ประเทศไทยไม่ได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิของกลุ่ม LGBTI ระหว่างการเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่ 1 แต่ประเทศไทยได้มีความพยายามในการตราพระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศในปี 2558 อย่างไรก็ตาม สิทธิของกลุ่ม LGBTI นั้นไม่ได้รับการเคารพอย่างเท่าเทียม เพราะมีบุคคลที่อยู่ในกลุ่ม LGBTI และเด็กที่เป็นเหยื่อจากการถูกเลือกปฏิบัติ และการถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน รวมถึงการถูกปฏิเสธจากครอบครัว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย (NHRCT)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องความไม่เป็นอิสระ ขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการ และการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้ในปี 2558 คณะกรรมการสิทธิฯ ถูกลดระดับจาก A เป็น B โดยคณะกรรมการประเมินสถานะของคณะกรรมการประสานงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ICC-SCA) นอกจากนี้ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นต้นมา รัฐบาลทหารได้บังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี 2557 ทำให้คณะกรรมการสิทธิฯ ปฏิบัติตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนปี 2542 ได้แค่ในขอบเขตที่ไม่เป็นการขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเท่านั้น

สิทธิมนุษยชนศึกษา และการอบรม

เพื่อเป็นการชี้แจงต่อการประเมินในระยะกลางของการเข้าร่วมกระบวนการ UPR รอบที่หนึ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย (NHRCT) ได้รายงานว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (DRLP) กระทรวงยุติธรรมได้จัดการสัมมนา และอบรมเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ซึ่งมีขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และในจังหวัดอื่นๆ ของประเทศ เช่น การสัมมนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้เกี่ยวกับพันธกรณีเรื่องสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยสำหรับเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย อัยการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ การอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเมื่อปฏิบัติหน้าที่ และการกระตุ้นการบังคับใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่สองในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมมนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ ยุติธรรม และสิทธิการได้รับการชดเชยสำหรับสื่อท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงความยุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดทำเครื่องมือเพื่อเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในรูปแบบของปฏิทิน โปสเตอร์ การจัดนิทรรศการ สารคดีสั้น และการโฆษณาวิทยุทั้งในภาษามลายู และภาษาไทยเพื่อกระจายข้อมูลเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน และกฎหมายพื้นฐานสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่บริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ควรจัดสรรการอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ควรจัดสรรให้กับชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ในทุก ภาคส่วนของประเทศไทยด้วย และควรจัดสรรให้ผู้ที่ถูกละเลยในสังคมได้รับการอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษาเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่าไม่มีใครที่ถูกละเลย และทุกชุมชนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ ได้อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ทุกระดับจะได้รับการอบรมก็ตาม แต่ดูเหมือนว่าหลักการ และมาตรฐานเรื่องสิทธิมนุษยชนจะยังไม่ได้รับการปฏิบัติเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ

ประเทศไทยไม่ตระหนักเรื่องโครงสร้างทางการศึกษา นโยบาย และการบริการชุมชนในภาคใต้อย่างเป็นทางการ รวมทั้งในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งยังไม่มีการจัดสรรการเรียนฟรีแก่เด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ทำให้การอบรม และการจัดสรรเรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษาต่อเด็ก และพลเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมนั้นเป็นไปได้ยาก ตัวอย่างเช่น โรงเรียนอิสลามปอเนาะและศูนย์การศึกษาตึกก้านฉางมองว่าเป็นสถานที่ของกลุ่มผู้ก่อการร้าย เช่น การปิดโรงเรียนญัฮดีวิทยา โดยศาลได้ยึดทรัพย์สินของวากาฟ และมีกรจับกุมครูของศูนย์ตึกก้านฉาง

ผู้ปกครองของเด็กในสามจังหวัดภาคใต้ยังมีนิยามส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนศาสนาของเอกชน มากกว่าโรงเรียนศาสนาของรัฐบาล อีกทั้งรัฐบาลยังไม่ยอมรับนักเรียนชาวมลายูที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจด้านการจ้างงานบุคคลที่มีความสามารถ และมีการศึกษาหลายคน ทั้งนี้ ในภาคใต้ โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีการมรณครให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย โดยเป็นสถานที่ที่นักเรียนและครูได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรง นอกจากนี้เด็กที่ทุกสภาพยังคงขาดโอกาสทางการศึกษา และรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาอย่างครอบคลุมได้ อีกทั้ง เด็กที่เป็นลูกของแรงงานต่างชาติก็ไม่ได้ได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่อง ในขณะที่เด็กที่เป็นแรงงานอพยพ เด็กไร้สัญชาติ และเด็กที่เป็นผู้ลี้ภัยไม่ได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพียงแค่การศึกษาในระดับประถม พวกเขาไม่สามารถไปสมัครงานที่ไหนได้ นอกจากนี้ยังไม่มีการเรียนแบบสองภาษาแก่กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรม และภาษาชนเผ่าเอาไว้ อีกทั้งการเรียนที่บ้านก็ไม่ได้รับการส่งเสริม

การเชิญผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ

รัฐบาลไทยยอมรับข้อเสนอแนะ 4 ข้อ (โดยประเทศฟินแลนด์ ฮังการี สเปน และนิวซีแลนด์) ในการให้เชิญผู้รายงานพิเศษทั้งหมดมาเยือนประเทศไทย โดยรัฐบาลไทยได้ยึดเวลาค่าเชิญต่อทุกๆ กระบวนการพิเศษ และมีการเชิญผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติบางคนโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในน้ำดื่มที่ปลอดภัย และสุขอนามัย Catarina Albuquerque ได้มาเยือนไทยระหว่างวันที่ 1-8 กุมภาพันธ์ ปี 2556 และประเทศไทยยังได้ยึดเวลาค่าเชิญคุณ Juan Mendez ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการทรมาน ซึ่งตั้งใจจะเยือนประเทศไทยเมื่อวันที่ 4 ถึง 18 สิงหาคม 2557 อย่างไรก็ดี จากการที่มีการรัฐประหาร กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยได้แจ้งกับทางสหประชาชาติว่าการมาเยือนของผู้รายงานพิเศษต้องเลื่อนออกไปก่อน และยังไม่มีกำหนดตารางเวลาใหม่จนกระทั่งตอนนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยควรให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย (CED) ต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR-OP2) ต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (OP-CAT) ต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 1 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR-OP1) ต่อพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (OP-ICESCR) ต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานอพยพ และสมาชิกในครอบครัว (ICRMW) และต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้พิการ (OP-CRPD)
2. พัฒนา และดำเนินการแผน และกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมให้มีการตระหนักรู้สิทธิมนุษยชน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน และจัดสรรให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษา และการอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียม ให้ครอบคลุมไปถึงกลุ่มคนที่ถูกละเลยในชุมชนที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเป็นการทำให้เกิดความมั่นใจว่าไม่มีใครถูกมองข้าม และทุกชุมชนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน
3. ร่วมมือกับภาคประชาสังคมเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนศึกษาให้ครอบคลุมไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทุกกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก เพื่อให้พวกเขาได้รับการอบรมที่เพียงพอ และมีประสิทธิภาพในเรื่องสิทธิเด็ก เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ ตำรวจ ทหาร พนักงานที่ทำงานด้านสุขภาพ การศึกษา และสังคม รวมถึงพนักงานทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลต่างๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กที่มีต่อประเทศไทยปี 2555
4. จากการที่ประเทศไทยสนับสนุนการบังคับใช้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศไทยควรมีการรับรองสิทธิทางกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ ตามที่ระบุในปฏิญญา และควรมีการพิจารณาเข้าร่วมเป็นภาคีกับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 169 (1991) ว่าด้วยเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าในประเทศเอกราช ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ (CERD) ที่มีต่อประเทศไทยในปี 2555
5. ควรมีการใช้กฎหมาย และทุกมาตรการที่จำเป็นเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่า NHRCT นั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามข้อกำหนดที่ระบุในหลักการปารีสได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เพิ่มความแข็งแกร่งของบทบาทหน้าที่ของ NHRCT ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ และรักษาความเป็นอิสระ และความหลากหลายขององค์กร โดยการพิจารณาทบทวนกระบวนการคัดสรรกรรมการของ NHRCT ตามที่ระบุในข้อสังเกตเชิงสรุปต่อประเทศไทยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน CAT และ CESCR ในปี 2548 2557 และ 2558 และตามหลักการปารีสข้อที่ 1 ตามข้อสังเกตทั่วไปของ SCA ข้อที่ 1.8 ว่าด้วยเรื่อง 'การคัดสรร และการแต่งตั้งโครงสร้างขั้นตอนการร่างนโยบายของ NHRIs'
6. ทำให้เกิดความมั่นใจว่าร่างรัฐธรรมนูญได้ตระหนักถึงหลักการสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ และรับประกันว่ากฎหมายภายในประเทศนั้นสอดคล้องกับพันธกรณีระดับนานาชาติของประเทศไทย
7. ทำตามพันธสัญญาที่จะดำเนินการตามข้อเสนอแนะทั้ง 4 ข้อ เรื่องการเชิญผู้รายงานพิเศษ และอนุญาตให้พวกเขามาเยือนประเทศไทยโดยเร็วที่สุด

การศึกษาสิทธิมนุษยชน และกลไกระหว่างประเทศ

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 3 recommendations were received and accepted on Human Rights Education and Training. 25 recommendations were received on International instruments, including 10 which were accepted and 15 which were noted. 2 recommendations were received on strengthening human rights institutions, and 4 recommendations were received on inviting rapporteurs.

Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1Rar8d4>, <http://s.upr-info.org/1Rar8d4>, <http://s.upr-info.org/1Rar8d4>

Accepted Recommendations on Human Rights Education and Training:

1. Philippines: Continue to promote human rights education, training and capacity building
2. Egypt: Develop and implement plans and strategies to raise awareness about human rights, including at the local and community levels, and provide human rights training and education for Government officials in particular law enforcement officials
3. Chad: Call on the international community for technical assistance to improve human rights awareness and understanding throughout the population

Accepted Recommendations on International instruments:

1. Australia: Ratify the United Nations Convention against Transnational Organised Crime and its Protocols to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children, and Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air
2. Norway: Accede to the Palermo Protocol and continue improving its implementation of policy and legal framework related to human trafficking
3. Argentina: Study the possibility of ratifying the International Convention on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance (CED), the Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP2), the Optional Protocol to the Convention against Torture (OP- CAT), the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR-OP1), the Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (OP-ICESCR), the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (ICRMW), and the Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (OP-CRPD)
4. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the CED
5. Spain: Sign and ratify CED
6. Austria: Ratify CED
7. Brazil: Consider ratifying the conventions on refugees and on stateless persons and OP-CAT
8. France: Ratify the CED and investigate all allegations of forced disappearances
9. Nicaragua: Sign and ratify promptly the CED
10. Japan: Sign and ratify CED at an early stage

Noted Recommendations on International Instruments:

1. Uruguay: Ratify or accede as appropriate to the Rome Statute of the International Criminal Court, OP-CAT and ICCPR-OP1 and ICCPR- OP2
2. Spain: Sign and ratify ICCPR-OP1, ICCPR-OP2, OP-ICESCR and OP- CAT
3. Austria: Ratify the Optional Protocols to ICCPR and CAT
4. Brazil: Consider ratifying the Rome Statute
5. Hungary: Consider acceding to the two Optional Protocols to the ICCPR
6. Switzerland: Ratify the ICCPR-OP2
7. Turkey: Consider becoming a party to the ICRMW
8. Philippines: Consider future accession to the ICRMW
9. Algeria: Examine the possibility of ratifying the ICRMW
10. Japan: Sign and ratify the Rome Statute of the International Criminal Court at an early stage
11. Austria: Ratify the Rome Statute of the International Criminal Court and the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide
12. France: Accede to the United Nations Convention on the Status of Refugees and the 1967 Protocol as well as to the 1954 Convention on the Status of Stateless Persons
13. Switzerland: Ratify the Convention on the Status of Refugees and its Optional Protocol
14. Hungary: Ratify the Rome Statute
15. Canada: Become a party to the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and the 1967 Protocol

Accepted recommendations on strengthening human rights institutions:

1. Nepal: Continue to work to strengthen national human rights and democratic institutions
2. Egypt: Consolidate and strengthen its national human rights infrastructure

Accepted recommendation on inviting special rapporteurs:

1. Finland: Issue a standing invitation to all special procedures
2. New Zealand: Issue a standing invitation to all special procedures' mandate holders
3. Spain: Issue a standing invitation to all Special Procedures, and establish a calendar
4. Hungary: Invite the Special Rapporteur on freedom of expression, which could also promote the harmonization of the provisions of the Computer Crimes Act and their implementation in line with international human rights standards

ความท้าทายและคดี

1. Human Trafficking Situation in Thailand (BE 2557) part 1 <https://www.gotoknow.org/posts/583378>
2. International Labour Organization (2007) Ratifications of C188 - Work in Fishing Convention (No. 188) http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11300:0::NO::P11300_INSTRUMENT_ID:312333
3. Voice TV (5 February 2558) Protest against Dissolution <http://news.voicetv.co.th/thailand/163386.html>
4. Example, religious schools pay term fee, 300 students registered, free public schools but only 98 students register
5. http://spinternet.ohchr.org/_Layouts/SpecialProceduresInternet/ViewCountryVisits.aspx?Lang=en
6. Equality and Human Rights Commission Human Rights Report: Fulfilling the Paris Principles. http://www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/documents/humanrights/human_rights_report.pdf

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. Recommendation 1: [N/A]
2. Recommendation 2: [N/A]
3. **Recommendation 3 is based on:** Committee on the Rights of the Child (21 February 2012). Concluding Observations on the Optional Protocol of the Convention on the Rights of the Child, Thailand. "The Committee recommends that the State party allocate adequate and targeted resources for multidisciplinary training programmes developed through a participatory process involving communities and other stakeholders on all areas covered by the Optional Protocol. Such training should be provided to all relevant professional groups, ministries and institutions working with and for children. The Committee further urges the State party to ensure systematic evaluation of all training programmes on the Optional Protocol with a view to enhancing their impact and relevance."; Concluding Observations on the Optional Protocol: Committee on the Rights of the Child, Thailand. (17 February 2012). "The Committee recommends that all professional groups working with and for children be adequately and systematically trained on children's rights, in particular judges, lawyers, the police and the army, health, education and social welfare personnel and personnel working in all forms of alternative care at national, provincial and local levels."
4. **Recommendation 4 is based on:** Committee on the Elimination of Racial Discrimination (15 November 2012) Concluding Observations of the Convention on the Elimination of Racial Discrimination Thailand. "Moreover, referring to the state party's support for the adoption of the united nations declaration on the rights of indigenous peoples, the committee encourages the state party to affirm in its legislation the rights of indigenous peoples, in line with the declaration, and also to consider acceding to international labour organization convention no . 169 (1991) on indigenous and tribal peoples in independent countries"
5. **Recommendation 5 is based on:** Human Rights Committee (2015). Concluding Observations of the Committee on Civil and Political Rights Thailand; Convention Against Torture (2014); Committee on Economic, Social, and Cultural Rights (2015)
6. Recommendation 6: [N/A]
7. Recommendation 7: [N/A]

ผลกระทบเชิงลบของข้อตกลงทางการค้าระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคต่อประเด็นด้านสาธารณสุข

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

ในปี 2554 ประเทศไทยได้นำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นครั้งแรก และได้รับข้อเสนอแนะทั้งหมด 8 ข้อ ในเรื่องสิทธิสุขภาพ (โดยประเทศบรูไน คิวบา อินโดนีเซีย ฟินแลนด์ ซาอุดีอาระเบีย สโลวาเกีย และศรีลังกา) เช่น ประเด็นเรื่องขีดความสามารถของระบบสุขภาพ และสถาบันสุขภาพ การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ แต่ไม่ได้รับข้อเสนอแนะใดๆ ที่ระบุถึงประเด็นเรื่องข้อตกลงทางการค้าทั้งในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิสุขภาพเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิต และเนื่องด้วยข้อตกลงทางการค้าในลักษณะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ หรืออาจจะส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา องค์การภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรทั่วโลกจึงต่างมีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบในเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากข้อตกลงทางการค้าในลักษณะดังกล่าว อีกทั้งในหลายๆพื้นที่ทั่วโลก เช่น อินเดีย ไทย มาเลเซีย และสหภาพยุโรป ยังได้มีการประท้วงการเจรจาข้อตกลงทางการค้าในลักษณะดังกล่าวอีกด้วย ทั้งนี้ ข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยคือ ข้อตกลงการค้าเสรี (FTAs) ระหว่างประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา รวมถึงสหภาพยุโรป ข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (TPPA) ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (RCEP) ระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน และอีกหกประเทศ (ASEAN+6) ประกอบด้วย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และจีน

สิทธิที่ถูกละเมิดมากที่สุดคือ

- สิทธิสุขภาพ
- สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการสาธารณสุข
- สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ข้อตกลงทางการค้าระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยคือ

1. ข้อตกลงการค้าเสรี (FTAs) ระหว่างประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา
2. ข้อตกลงการค้าเสรี (FTAs) ระหว่างประเทศไทย และสหภาพยุโรป
3. ข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (TPPA)
4. ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (RCEP) ระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน และอีกหกประเทศ (ASEAN+6) ประกอบด้วย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และจีน

ความท้าทาย

กรณีศึกษา ข้อเท็จจริง ความเห็น

การเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตในราคาที่เหมาะสม

ข้อตกลงทางการค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อการเข้าถึงยาในราคาที่เหมาะสมต่อประชาชนนับล้านคน ซึ่งอาจส่งผลการถาวรโดยยาต้านเอชไอวี เอดส์ และวัณโรค ยารักษาโรคมะเร็ง ยารักษาโรคหัวใจ กลุ่มยาที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อชีวิตสำหรับรักษาโรคเรื้อรังล้วนแต่กำลังถูกคุกคาม

ความเป็นมาของข้อตกลง FTAs, TPPA และ RCEP

ในเดือนมิถุนายน 2547 และเดือนมีนาคม 2550 ประเทศไทยได้เริ่มเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) กับประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป แต่เนื่องจากเกิดเหตุการณ์รัฐประหารในปี 2549 และ 2557 ทำให้ทั้งสหรัฐ และสหภาพยุโรปเลื่อนการเจรจาออกไป อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยทั้งรัฐบาลชุดที่แล้ว และรัฐบาลชุดปัจจุบันต่างมีความสนใจที่จะเข้าร่วมเจรจาข้อตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคอื่นๆ ต่อไป เช่น ข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (TPPA) และ ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (RCEP)

อย่างไรก็ตาม การเจรจาข้อตกลงทางการค้าเหล่านี้ ผู้เจรจาจากสหรัฐ และสหภาพยุโรป ต่างพยายามเพิ่มข้อกำหนดเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดมากขึ้นกว่ามาตรฐานที่องค์การการค้าโลกกำหนด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตในราคาที่เหมาะสม

เนื้อหาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในข้อเสนอของญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ นั้นมีความคล้ายคลึงกับข้อกำหนดเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปในข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศกำลังพัฒนาในการเจรจาข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (RCEP)

ผลกระทบต่อการแข่งขันของกลุ่มยาสามัญ

ข้อกำหนดเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดกว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้านการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO's TRIPs Agreement) เรียกว่าข้อกำหนด TRIPs plus ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้ประกอบไปด้วย การคุ้มครองข้อมูลทดสอบทางยา การขยายการคุ้มครองสิทธิบัตรยา การเชื่อมโยงข้อมูลสิทธิบัตร การขยายเกณฑ์กำหนดของสิทธิบัตร มาตรการผ่านแดน การค้าประกันกับบุคคลที่สาม และอื่นๆ ข้อกำหนดที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้จะทำให้อุตสาหกรรมการผลิตสามารถขยายการคุ้มครองสิทธิบัตรได้มากกว่า 20 ปี และทำลายการแข่งขันของกลุ่มยาสามัญ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการลดราคา และจำกัดการใช้มาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุขภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้านการค้า

นอกจากนี้ข้อกำหนด TRIPs Plus ยังได้ละเมิดปฏิญญาโดฮาว่าด้วยความตกลงทริปส์และสุขภาพ (Doha Declaration on TRIPs Agreement and Public Health) ซึ่งได้เน้นย้ำในเรื่องสิทธิของแต่ละประเทศในการใช้ประโยชน์จากมาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุขของ TRIPs เพื่อคุ้มครองประชาชนให้สามารถเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญ และยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของสุขภาพ ซึ่งต้องมาก่อนผลประโยชน์ทางการค้า

ถ้าเป็นที่ยอมรับ ข้อตกลงเหล่านี้จะหมายถึงชีวิต

ถ้าข้อกำหนด TRIPs Plus เป็นที่ยอมรับในข้อตกลงทางการค้า ราคาของกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตจะมีราคาที่สูงมากเกินไป และจะทำให้ผู้คนนับล้านในประเทศกำลังพัฒนาต้องตายเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงการรักษาได้ หรืออาจถึงขั้นล้มละลาย หรือติดหนี้จำนวนมาก จากข้อมูลการค้นคว้าทางวิชาการในประเทศไทยสองแห่งเกี่ยวกับผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐ และสหภาพยุโรป พบว่าถ้าประเทศไทยยอมรับเงื่อนไขการคุ้มครองข้อมูลทดสอบทางยาเป็นเวลา 5 ปี ในข้อตกลงการค้าเสรี ประเทศไทยจะต้องสูญเสียเงินเพื่อซื้อยาเพิ่มขึ้นถึง 80,000 ล้านบาท ต่อปี

ตัวอย่างผลกระทบเชิงลบของข้อตกลงการค้าเสรี คือ ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐ และจอร์แดน เพราะหลังจากลงนามข้อตกลง ราคายาในประเทศจอร์แดนก็พุ่งสูงขึ้นถึง 20% หลังปี 2545 และงบประมาณยาของประเทศก็เพิ่มสูงขึ้นจาก 6.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งยังไม่มีการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตยาสามัญในช่วงปี 2545-2549 อีกด้วย

การจำกัดการใช้มาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุข เพื่อจัดการกับปัญหาด้านสุขภาพ

ประเทศไทยเคยไม่เป็นต้นแบบของการคุ้มครองการเข้าถึงยาในราคาที่เหมาะสมอีกต่อไป ซึ่งถือเป็นความช่วยเหลือผู้ด้อยราย ประเทศไทยเคยได้รับการยอมรับ และชื่นชมจากทั่วโลกถึงการนำมาใช้มาตรการตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการค้า และ อนุญาตโดยที่ยึดหยุ่นในการจัดการปัญหาเรื่องการขาดแคลนยาในราคาที่เหมาะสมเพื่อรักษาโรคเอดส์ โรคหัวใจ และหลอดเลือด และโรคมะเร็ง ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ผู้ป่วยเอชไอวีได้ทำการผลักดันต่อองค์กรพัฒนาเอกชน และกระทรวงสาธารณสุขมาโดยตลอด ส่งผลให้ในปี 2549 และ 2550 รัฐบาลไทยตกลงที่จะบังคับใช้มาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุข เรียกว่า มาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา (compulsory licensing) ซึ่งใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติสิทธิบัตร และข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการค้าขององค์การการค้าโลกที่มีอยู่เดิม ทำให้ราคายาต้านเอชไอวีตามมาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยามีราคาที่ลดลงประมาณ 82-94% และมากกว่า 90% ในกลุ่มยารักษาโรคหัวใจ และหลอดเลือด และโรคมะเร็ง อีกทั้ง รัฐบาลยังสามารถประหยัดเงินไปได้มากถึง 6000 ล้านบาท ในปี 2551-2554 และผลประโยชน์นี้ยังได้ขยายครอบคลุมไปยังโรคอื่นๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ มาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยยังได้ส่งผลให้ราคายาต้านเอชไอวีหลายยี่ห้อทั่วโลกลดลง ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาประเทศอื่น เช่น อินเดีย และอินโดนีเซีย ดำเนินการตามประเทศไทย และใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยาต่อยารักษาโรคเอดส์ ไอวี/เอดส์ และโรคมะเร็งด้วย

อย่างไรก็ตาม มาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุข เช่น มาตรการที่ยืดหยุ่นในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการค้า จะไม่สามารถบังคับใช้ได้หากมีการยอมรับข้อกำหนดTRIPs plus ในข้อตกลงทางการค้า

การเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตในประเทศกำลังพัฒนาที่ตกอยู่ในความเสี่ยง

สาธารณสุขในประเทศกำลังพัฒนาที่ตกอยู่ในความเสี่ยงเนื่องมาจากการเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค ประเทศอินเดียกำลังเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป และ กลุ่มประเทศอาเซียน+6 ภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน (RCEP) ซึ่งสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้นั้นพยายามที่จะเพิ่มข้อกำหนด TRIPs plus ในการเจรจาข้อตกลง

ประเทศอินเดียเป็นที่ชื่นชมในฐานะ “ร้านขายยาแห่งประเทศกำลังพัฒนา” เพราะยาต้านเอชไอวีประมาณ 70% ที่ส่งออกไปยังประเทศกำลังพัฒนานั้นผลิตในอินเดีย ทั้งนี้ ประเทศไทยได้นำเข้ายาต้านเอชไอวี ยารักษาโรคหัวใจ และหลอดเลือด และยารักษาโรคมะเร็ง ภายใต้มาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา ซึ่งช่วยชีวิตผู้ป่วยเอชไอวี และผู้ป่วยโรคอื่นๆ นับล้านคน

ถ้าประเทศอินเดียยอมรับ และลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป ซึ่งมีเงื่อนไขข้อกำหนด TRIPs plus และ/หรือ ไม่สามารถขัดขืนต่อข้อเสนอของญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ในการรวมเอาข้อกำหนด TRIPs plus ลงไปในข้อตกลง RCEP ได้ อินเดียจะไม่สามารถส่งออกยาในราคาถูกเพื่อช่วยชีวิตผู้ป่วยในประเทศอื่นได้อีกต่อไป

การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐ และเอกชนในการเจรจาข้อตกลงทางการค้าเป็นการจำกัดการใช้ นโยบายสาธารณสุขเพื่อส่งเสริมสิทธิสุขภาพ

การระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน (ISDS) เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่ากังวลเนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิสุขภาพ ในการเจรจาข้อตกลงทางการค้าเสรี และการค้าระดับภูมิภาคหลายๆ ครั้งได้มีการรวมเอาอนุญาโตตุลาการเรื่องการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชนเอาไว้ด้วย ซึ่งมีแค่ฝ่ายนักลงทุนเอกชนเท่านั้นที่สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐเจ้าบ้านได้ในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดผลประโยชน์ของนักลงทุน ถึงแม้ว่ารัฐจะมีกฎหมาย และนโยบายส่งเสริมสุขภาพ และผลประโยชน์สาธารณะก็ตาม

การรวมเอา ISDS ไว้ในข้อตกลงอาจจำกัดขอบเขตของนโยบาย และความสามารถของรัฐในการคุ้มครองสิทธิสุขภาพของประชาชน เนื่องจากนักลงทุนสามารถยื่นฟ้องรัฐต่อศาลต่างประเทศได้ ซึ่งอาจทำให้รัฐบาลต้องเพิกถอนนโยบาย และ/หรือ จ่ายค่าชดเชยเป็นเงินมหาศาล

ตัวอย่างในกรณีนี้คือกรณีของบริษัทอีล ลิลลี่ บริษัทเภสัชกรรมข้ามชาติที่ฟ้องร้องรัฐบาลแคนาดาเป็นจำนวนเงิน 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากศาลแคนาดาระบุเกณฑ์กำหนดการจดสิทธิบัตรที่เข้มงวด และเพิกถอนสิทธิบัตรสองฉบับ โดยเป็นสิทธิบัตรของยาอะโทม็อกซิทีน (ยารักษาโรคสมาธิสั้น) และ ยาโอแลนซาปีน (ยารักษาโรคจิตเภท และไบโพลาร์)

ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยกำลังถูกคุกคาม

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการส่งเสริมสิทธิสุขภาพจากการตราพระราชบัญญัติระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งส่งผลให้เกิดโครงการสุขภาพทั่วประเทศ และมีการร่างกฎหมายประกันสุขภาพต่อรัฐสภา อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงทางการค้าที่มีทั้งข้อกำหนด TRIPs plus และ ISDS กำลังคุกคามระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากพ.ร.บ.ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกว่าเป็นหลักปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบริหารจัดการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ และครอบคลุมประชาชนกว่า 80% โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจะตกอยู่ในความเสี่ยง และไม่ยั่งยืนหากราคาของกลุ่มยาที่มีความสำคัญแพงเกินไป ซึ่งเป็นผลมาจากข้อกำหนด TRIPs Plus ในข้อตกลงทางการค้า

ผู้ป่วยเอชไอวีนับพันเข้ารับการรักษายาต้านเอชไอวีในราคาที่แพงเนื่องจากระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และนโยบายมาตรการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตรยา มีการประมาณการว่าทุกๆ 300 ล้านบาท สามารถทำให้ผู้ป่วยเอชไอวี 10,000 คน เข้าถึงการรักษาได้ ถ้าไม่มีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ผู้ป่วยเอชไอวีนับพันคงไม่สามารถเข้าถึงการรักษาในราคาถูกได้ และผู้ป่วยเอชไอวีอีกมากคงต้องตายหากไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มยาที่มีความสำคัญต่อชีวิตได้

ข้อเสนอแนะโดยกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA Watch)

- ทำให้เกิดความมั่นใจว่าข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคนั้นไม่มีข้อกำหนด TRIPs plus และการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐ และเอกชน (ISDS) และข้อตกลงระดับภูมิภาคจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิสุขภาพ ตามที่ระบุในการต่อข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กที่มีต่อประเทศไทยปี 2549 - ระงับการริเริ่ม หรือรื้อฟื้นการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศที่จะกลับเข้าสู่ระบบบอประชาธิปไตย และมีรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้ง และระงับการริเริ่ม หรือตรากฎหมายใดๆ ที่เป็นการยินยอมตามข้อกำหนดTRIPs plus และ ISDS - ควรมีการรวมกลไกที่ระบุในมาตรา 190 จากรัฐธรรมนูญปี 2550 ไปยังรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่าการเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคมีความโปร่งใส และมีส่วนร่วมของประชาชน - ควรมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพ รวมทั้งมีการประเมินผลกระทบของกฎหมายต่อโครงสร้าง และการเจรจาข้อตกลงทางการค้า รวมถึงข้อตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน - ควรมีการประเมินผลกระทบของโครงสร้าง และการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี รวมถึงข้อตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนต่อกลุ่มชายขอบ ผู้ประกอบการที่ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ตามที่ระบุในการต่อข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กที่มีต่อประเทศไทยปี 2555	- ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่นการให้คำแนะนำในช่วงการให้คำปรึกษากับประชาชน และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในประเทศในเรื่องข้อตกลงทางการค้าที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และทำให้โครงสร้างของการเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาคได้รับการตรวจสอบและรับรองโดยรัฐสภา ตามที่ระบุในรายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในน้ำดื่มที่ปลอดภัยและสุขอนามัยปี 2556 - ควรมีการตีพิมพ์ หรือเปิดเผยเนื้อหาการเจรจาข้อตกลงทางการค้าในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค รวมถึงข้อตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนต่อรัฐสภา และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน และควรให้มีตัวแทนจากประชาชนทั่วไป และภาคประชาสังคมเข้าสังเกตการณ์การเจรจาด้วย - ควรให้มีการจัดทำประชามติในประเทศที่มีความอ่อนไหว หรือในกรณีที่เกิดการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การลงทุน และการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐและเอกชน (ISDS) - ควรมีการใช้มาตรการคุ้มครองด้านสาธารณสุขภายใต้ข้อตกลงTRIPsขององค์การการค้าโลก และ อนุญาตโดยที่ส่งเสริมการเข้าถึงยาในราคาที่เหมาะสม และส่งเสริมสิทธิสุขภาพ และควรเพิกถอนข้อกำหนดTRIPs Plus และ ISDS ออกจากการเจรจาข้อตกลงทางการค้า

ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรี

สรุปย่อการประเมินจากการรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก

For Thailand 1st UPR in 2011, 8 Recommendations were received on Right to Health. 8 recommendations on the Right to Health were accepted. Recommendations are available on UPR Info's database: <http://s.upr-info.org/1W1WZe6>.

Accepted Recommendations on Right to Health:

1. Saudi Arabia: "Continue to develop the capacities of institutions working with persons with disabilities, including educational and health institutions"
2. Brunei: "Continue with its efforts to promote and protect the right to work, the right to health and the right to education of its people in order to maintain an adequate standard of living for all"
3. Cuba: "Continue its on-going positive efforts for the promotion and protection of economic, social and cultural rights, and especially the priority given to health and education"
4. Sri Lanka: "Continue improving the health security system to further minimize discrepancies and to provide equitable access"
5. Saudi Arabia: "Continue to develop the health system so as to strengthen the enjoyment of the right to health in all segments of society"
6. Slovenia: "Address the problems of maternal mortality and child malnutrition in remote areas of the country"
7. Indonesia: "Strengthen law enforcement in order to provide adequate protection, guarantee the minimum wage and work safety, and to ensure equal access to health services and justice for migrant workers"
8. Finland: "Apply a comprehensive sexual and reproductive health and rights approach to guarantee access of all sex workers, as well as their clients and clients' spouses and partners, to adequate health services and sexual education"

ปัญหาและข้อเท็จจริง

1. Oxfam (21 March 2007). All costs, no benefits: How TRIPS-plus intellectual property rules in the US-Jordan FTA affect access to medicines. Available at: <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/all%20costs,%20no%20benefits.pdf>
2. Médecins Sans Frontières (2012). Trading Away Health: The Trans-Pacific Partnership Agreement (TPP). Available at: http://www.doctorswithoutborders.org/sites/usa/files/Access_Briefing_TPP_ENG_2013.pdf
3. <https://www.ag.gov.au/tobaccoplainpackaging,%20http://www.twn.my/title2/health.info/2015/hi151002.htm>
4. Rungpry S., and Kelly, J., (July 2008). Asialaw IP Review. Compulsory Development Licensing in Thailand. Available at: http://www.tilleke.com/sites/default/files/compulsory_licensing_developments_TH.pdf
5. Medecins Sans Frontieres 21 April 2005. The Future of Generic Medicines Made in India. Available at: <http://www.msf.org/article/future-generic-medicines-made-india>
6. Akaleephan C, Wibulpolprasert S, Sakulbumrungsil R, et al. (2009). Extension of market exclusivity and its impact on the accessibility to essential medicines, and drug expense in Thailand: Analysis of the effect of TRIPS Plus proposal. Health Policy. doi:10.1016/j.healthpol.2008.12.009(2009),doi:10.1016/j.healthpol.2008.12.00
7. Nusaraporn Kessomboon, Jiraporn Limpananont, Vidhaya Kulsomboon, Usawadee Maleewong, Achara Eksaengsri and Prinya Paothong. (2010). Impact on Access to Medicines from TRIPS PLUS: A CASE STUDY OF THAI, US FTA. Southeast Asian J Trop Med Public Health; Vol. 41(3)
8. Global Affairs Canada (31 December 2015.) Eli Lilly and Company v. Government of Canada. Available at: <http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/topics-domaines/disp-diff/eli.aspx?lang=eng>
9. Kuanpoth, J. (4 March 2015). Thailand Must Stand Firm in Trade Deal Talks. Thailand Development Research Institute. <http://tdri.or.th/en/tdri-insight/thailand-must-stand-firm-in-trade-deal-talks/>

ข้อเสนอแนะ

The recommendations are proposed based on recommendations previously made by UN treaty bodies and special procedures:

1. **Recommendation 1 is based on:** Committee on the Rights of the Child (17 March 2006). Concluding observations, Thailand. “Ensure that regional and other free trade agreements do not have negative impact on enjoyment of right to health by children; more specifically, ensure that such agreements will not negatively impact availability of drugs and medicines for children”
2. Recommendation 2: [N/A]
3. Recommendation 3: [N/A]
4. Recommendation 4: [N/A]
5. **Recommendation 5 is based on:** Committee on the Rights of the Child (17 February 2012). Concluding observations, Thailand. “Ensure that prior to the negotiation and conclusion of free trade agreements, human rights assessments, including child rights, are conducted and measures adopted to prevent violations.”
5. **Recommendation 6 is based on:** Human Rights Council (16 July 2013). Report of the Special Rapporteur on the human right to safe drinking water and sanitation, Catarina de Albuquerque. “Revise and strengthen, with the support of experts from organizations, including the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights and the Special Rapporteur, the procedure of public participation, including public hearings, particularly in the EIA process in order to protect procedural rights”
6. Recommendation 7: [N/A]
7. Recommendation 8: [N/A]
8. Recommendation 9: [N/A]

การรวมกลุ่มของภาคประชาสังคมไทย
ในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

